

Bundel van de Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit van 3 december 2019

- 01 Opening, vaststellen agenda
Oproepbrief commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit
Agenda commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit
- 02 Lijst van toezeggingen van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit (bijlage audiotranscript van 10 september)
TOEZEGGINGENLIJST CIE WKK TBV CIE WKK 3-12-2019
Bijlage: audiotranscript commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit 10 september
- 03 Mededelingen
Zoals in de vorige vergadering afgesproken, zal op deze vergadering de plaatsvervangend voorzitter voor de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit worden aangewezen. Conform artikel 5.4 van het Reglement van Orde (De voorzitter en zijn plaatsvervanger worden door de verenigde vergadering uit de leden van de verenigde vergadering en/of het college aangewezen.) is de commissie hiertoe bevoegd. Na een inventarisatieronde heeft zich één kandidaat gemeld, te weten Lobke Zandstra. Het voorstel van de voorzitter is om haar als plaatsvervangend voorzitter van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit aan te wijzen.

De portefeuillehouder zal mondeling een mededeling doen over de pilot bevaarbaarheid van de Strijp en Rijerwatering.
- 4.a Beleidsnota exoten
Beeldvormende sessie
Dossier 1566 voorblad
Presentatie Beleidsnota Exoten
- 4.b Strategie wateroverlast
Beeldvormende sessie:
Delfland heeft een concretere lange termijn ambitie en strategie nodig voor het beperken en voorkomen van wateroverlast. Klimaatverandering en het feit dat we aan de grenzen zijn aangekomen van zelf maatregelen nemen in het watersysteem, maken dat we nu beter rekening willen en kunnen houden met de toekomst. Het doel van de beeldvormende sessie is enerzijds om het dossier voorkomen wateroverlast en het traject om te komen tot een geactualiseerde ambitie en strategie toe te lichten. Anderzijds nemen we ook de commissie mee in de vragen die we ons moeten stellen en de denkrichtingen die er zijn. De sessie is een voorbereiding op de oordeelsvorming en besluitvorming die in de eerste helft van volgend jaar volgen.
Dossier 1567 voorblad
Bijlage 1: Brief aan de leden van de verenigde vergadering, betreffende: Voorkomen Wateroverlast Delfland 2027-2050, ons kenmerk 1449904.
Presentatie strategie wateroverlast
- 4.c Watertoets en vergunningentafels
Informatieve sessie
Presentatie watertoets vergunningentafels
- 05.B Besprekstukken
- 05.B.01 Watervisie Delfland
Bij de behandeling van de Watervisie in de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit op 3 december ontvangt u alle kaarten uitgedraaid op A3 formaat met een leeswijzer en een gebruiksaanwijzing.
Dossier 1563 voorblad
Voorstel: Watervisie Delfland
Bijlage: Watervisiekaart 3.0
Bijlage: Opgavekaarten en perspectieven 3.0
Bijlage: Themakaarten 3.0 Landbouw
Bijlage: Themakaarten 3.0 Energie
Bijlage: Themakaarten 3.0 Biodiversiteit
Bijlage: Themakaarten 3.0 Verstedelijking
Bijlage: Themakaarten 3.0 Waterkwaliteit
Bijlage: Themakaarten 3.0 Bodemdaling

Bijlage: Themakaarten 3.0 Toename neerslag

Bijlage: Themakaarten 3.0 Droogte

Bijlage: Themakaarten 3.0 Hitte

Bijlage: Themakaarten 3.0 Zeespiegelstijging

Bijlage: Themakaarten 3.0 Onderlegger

Hoogheemraadschap van
Delfland

DELFT
21 november 2019

Aan de leden van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit

ONDERWERP

Oproepbrief commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit

Geachte leden,

Namens de voorzitter roep ik u op voor de eerstvolgende vergadering van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit. Deze wordt gehouden op **dinsdag 3 december 2019** om **19.30 uur** in de **Vijverzaal, 0.05** van het Gemeenlandshuis, Phoenixstraat 32 te Delft.

De concept-agenda en bijbehorende stukken zijn vanaf 22 november te raadplegen op uw iPad en gepubliceerd op internet.

De verenigde vergadering vindt plaats op **donderdag 19 december 2019** om **13.00 uur** in de **VV-zaal** van het Gemeenlandshuis, Phoenixstraat 32 te Delft.

Indien u verhinderd bent de commissievergadering bij te wonen, verzoek ik u vriendelijk daarvan kennis te geven aan Linda Leemborg (015) 260 82 23. U kunt uw bericht ook sturen naar: verenigdevergadering@hhdelfland.nl.

Met vriendelijke groet,
de Secretaris van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit

drs. C.L. Paalvast

Agenda Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit

Datum 03-12-2019
Tijd 19:30 - 22:00
Locatie GLH: 0.05
Voorzitter J.G.M. Schouffoer

Punt	Onderwerp
01	Opening, vaststellen agenda
02	Lijst van toezeggingen van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit van 10 september (bijlage audiotranscript)
03	Mededelingen
4.a	Beleidsnota exoten
4.b	Strategie wateroverlast
4.c	Watertoets en vergunningentafels
05.B	Bespreekstukken
05.B.01	Watervisie Delfland
06	Rondvraag en sluiting

Overzichtslijst van toezeggingen, gedaan aan de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit ten behoeve van de bijeenkomst van de commissie WKK van 3 december 2019.

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Trekker	Streefdatum afronding
2	23-04-2019	<p>01. Jaarverslag en jaarrekening 2018</p> <p>Op verzoek van de heer Jansen zegt portefeuillehouder Ter Woorst toe de resultaten van de pilots 'Samen meten', genoemd op blz. 15, te delen met de commissie.</p>	J. Bos	De resultaten van de pilots 'Samen meten' worden gedeeld tegelijkertijd met de nieuwe opzet van het programma Waterkwaliteit (Q1 2020).
3	10-09-2019	<p>02. Vaststellen notulen van de vergadering van 18 juni 2019, inclusief toezeggingenlijst</p> <p>Dhr Belt zegt toe in 1^e helft 2020 met een strategie Microverontreinigingen te komen</p>	A.Spanjers	Q1/Q2 2020
4	10-09-2019	<p>04. Vispassage Aalkeet Binnen- en Buitenpolder</p> <p>Dhr. Belt zegt toe de monitoren van de afgelopen jaren over visstand in gebied rond Aalkeetpolders te delen met de commissie (indien mogelijk al voor de behandeling in de VV).</p>	A.Spanjers	Het voorstel is om in Q1 2020 het punt van monitoring te betrekken in de Informatieve VV over vismigratie.
5	10-09-2019	<p>04. Vispassage Aalkeet Binnen- en Buitenpolder</p> <p>Dhr. Belt zegt toe met VBC in gesprek te gaan over richtlijn niet in de buurt van vispassage te mogen vissen.</p>	A.Spanjers	Afgedaan. De portefeuillehouder heeft dit op 10 oktober 2019 met de VBC besproken.
6	10-09-2019	<p>05. Vissterfte en maai- en maalprotocol (op verzoek van AWPD toegevoegd; geen stukken)</p> <p>Dhr. Belt zegt toe in de bestuurlijke gesprekken met de gemeenten de maai- en maalprotocollen onder de aandacht te brengen om onnodige vissterfte te voorkomen.</p>		<p>Dit is een continu proces. Onlangs is dit met Pijnacker-Nootdorp gebeurd.</p> <p>Voorstel is om dit af te voeren van de lijst van toezeggingen.</p>
7	10-09-2019	<p>05. Vissterfte en maai- en maalprotocol (op verzoek van AWPD toegevoegd; geen stukken)</p> <p>Dhr. Belt kondigt een nota Biodiversiteit aan. Deze komt in 2020 naar VV.</p>	A.Spanjers	Volgt in 2020.

8	10-09-2019	<p>05. Vissterfte en maai- en maalprotocol (op verzoek van AWPD toegevoegd; geen stukken)</p> <p>Dhr. Belt denkt na of het een idee is op de website aandacht te schenken aan hoe vissterfte voorkomen kan worden.</p>	T. den Hoed	<p>De portefeuillehouder bespreekt dit punt met gemeenten en aannemers. Het heeft geen zin dit op de publiekswebsite te plaatsen.</p> <p>Voorstel is om dit af te voeren van de lijst van toezeggingen.</p>
9	10-09-2019	<p>05.01 Informatieve brief aan VV Waterkwaliteitsrapportage 2018</p> <p>Dhr. Belt geeft aan dat in voorstel voor begroting 2020 de prestatie-indicatoren chemische waterkwaliteit opnieuw kunnen worden beoordeeld op bruikbaarheid.</p>	A.Spanjers / W. Kooistra	<p>De Begroting 2020 ligt in november ter vaststelling voor bij de VV.</p> <p>Voorstel is om dit af te voeren van de lijst van toezeggingen.</p>
10	10-09-2019	<p>05.03 Informatieve brief aan VV over tijdelijkhandelingskader voor hergebruik van PFAS houdende grond en baggerspecie</p> <p>Mw. Koop zegt toe de commissie op de hoogte te houden van de stand van zaken</p>	J. Korf	<p>Dit is een continu proces. De portefeuillehouder zal indien nodig de commissie hiervan op de hoogte houden.</p> <p>Voorstel is om dit af te voeren van de lijst van toezeggingen.</p>
11	10-09-2019	<p>05.05 Afscheidsbrief Lars Nanninga VBC Delfland</p> <p>Dhr. Belt zegt toe met VBC in gesprek te gaan over hoe we de pachters gaan betrekken bij ons beleid/beheer/besluitvorming.</p>	A.Spanjers	<p>Afgedaan. De portefeuillehouder heeft dit op 10 oktober 2019 met de VBC besproken.</p>
12	10-09-2019	<p>07. Rondvraag en sluiting</p> <p>Dhr. Belt zegt toe dat er een memo over exotenbeleid komt om met de VV te bespreken.</p>	A.Spanjers	<p>Dit komt beeldvormend op 3 december 2019 en oordeelsvormend op 28 januari 2020 op de agenda van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit.</p>

13	11-09-2019 Oorspronkel ijk gesteld in de commissie WVK	<p>05. Rondvraag en sluiting</p> <p>Vraag AWPD: Is het College bereid om in 2019 een quick scan uit te voeren naar de gevolgen van extra verzilting bij Parksluizen en of er maatregelen nodig zijn? En of het zinvol is om de inname van zoetwater bij het Schiegemaal te vergroten.</p>	J. Korf	<p>Antwoord: De verdieping van de Nieuwe Waterweg is recent afgerond. Aan de hand van het monitoringsplan dat is gekoppeld aan de vergunning van Rijkswaterstaat, wordt de verzilting gemonitord. Delfland neemt deel in de commissie die de monitoringsresultaten beschouwt. De (eventuele) gevolgen van extra verzilting bij de Parksluizen wordt hiermee in de gaten gehouden. Een aparte quick scan is daarmee overbodig.</p> <p>Het effect van extra verzilting door de verdieping is tot nu toe niet kwantificeerbaar. Het is op dit moment daarom niet zinvol om te kijken naar extra aanvullende maatregelen zoals de inname van zoetwater bij het Schiegemaal te vergroten. Mochten er effecten zichtbaar worden dan informeert de portefeuillehouder de VV.</p> <p>Hiermee is deze vraag afgedaan.</p>
----	---	--	---------	---

Reminders:

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Trekker	Streefdatum afronding
1	01-12-2015	<p>04.B.05 Investeringsplan en uitvoeringskrediet groot onderhoud aan zeven gemalen van het watersysteem (diverse gemeenten)</p> <p>Na de afrond van het laatste project (2018) een beknopte evaluatie voor te leggen.</p>	J. Korf	<p>In uitvoering:</p> <p>Toezegging kan pas in 2019 worden afgedaan; laatste gemaal uit deze serie is bijna opgeleverd.</p>

2	04-09-2018	<p>05.01 Deltaplan Agrarisch Waterbeheer Jaarverslag 2017</p> <p>De heer <u>De Haan</u> stelt de volgende vragen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. In het begin van het DAW was de deelname van de boeren in Delfland zeer beperkt. Welk percentage van de boerenbedrijven in Delfland doet nu mee met het DAW? 2. Wat zijn de resultaten van het DAW in Delfland in 2017 en 2018? Is de heemraad hierover tevreden en waarom? 3. Is de inzet van de subsidies kosteneffectief in Delfland? Waar is dit op gebaseerd? 4. Worden meetbare verbeteringen verwacht in de jaarlijkse kwaliteitsrapportage? <p>De <u>voorzitter</u> antwoordt dat de vragen van de heer De Haan niet eerder dan in 2019 kunnen worden beantwoord. De beantwoording zal worden opgenomen in de toezeggingenlijst.</p>	S. Fraikin	<p>Afgedaan: zie beantwoording hieronder</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 54 van de ongeveer 70 agrariërs hebben deelgenomen aan DAW-activiteiten van Delfland. 2. Ten opzichte van 2017 hebben 4 agrariërs maatregelen tegen erfafspoeling uitgevoerd in 2018 waarbij van de subsidieregeling gebruik is gemaakt. Ja, het aantal agrariërs dat kringlooplandbouw toepast is hoog t.o.v. rest van Nederland. Volgens de Visie van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (september 2018) is kringlooplandbouw een van de belangrijke pijlers om op termijn de emissies naar het oppervlaktewater te beperken. 3. Ja, Delfland heeft in de subsidieregeling 'verminderen erfafspoeling' van 2015 – 2017 €50.000,- geïnvesteerd. In totaal is €408.000,- geïnvesteerd in maatregelen om erfafspoeling tegen te gaan. 4. Met de inzet op het totale programma Chemie, waarvan het DAW een bescheiden onderdeel uitmaakt, zijn jaarlijkse verbeteringen in de waterkwaliteit te verwachten.
---	------------	--	------------	---

3	29-01-2019	<p>04.B.07 Actualisatie Beleidsnota grondwaterbeheer</p> <p>Portefeuillehouder Jans zegt toe dat in het kader van communicatie op de website een overzicht zal worden geplaatst met de verantwoordelijkheden van het waterschap, de gemeente, de provincie en de rijksoverheid. Ook zal de website inwoners actief informeren en melding maken van het Waterloket. De oplegnotitie zal overeenkomstig worden aangepast. Hierbij zullen ook de eerdere data die per abuis zijn blijven staan, worden gewijzigd.</p>	W. van der Vliet	<p>In uitvoering:</p> <p>De conceptversie voor een nieuwe tekst op website over grondwater, de taken en verantwoordelijkheden, en de verwijzing naar de grondwaterloketten van de gemeente is gereed. Deze wordt intern besproken. Verwachting is dat de website is aangepast voor de kerst. De gemeentes zullen op de hoogte gehouden worden van de aanpassing op onze website.</p>
4a	29-01-2019	<p>04.B.07 Actualisatie Beleidsnota grondwaterbeheer</p> <p>De voorzitter zegt toe binnen 1 jaar terug te komen op het instrument watertoets in relatie tot de Omgevingswet.</p>	Robert Tekke	<p>Het streven is om dit in de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit van 3 december 2019 te doen. De voorbereiding loopt.</p>
	23-04-2019	<p>De voorzitter zegt toe te gelegener tijd de commissie te informeren over de voortgang van de vergunningentafels zoals deze in enkele gemeenten zijn opgericht.</p>	R. Tekke / T. Lander	<p>De vergunningentafels zijn onderdeel van de voorbereiding van gemeenten op de omgevingswet. Deze toezegging wordt meegenomen in het nader informeren van de VV in het kader van de omgevingswet.</p>
5	29-01-2019	<p>06 Rondvraag en sluiting</p> <p>Portefeuillehouder Jans zal de rapportage over 2017-2018 met betrekking tot de pilot van de bevaarbaarheid van de Strijp en Rijerwating verstrekken.</p>	B. van Egmond	<p>Bij de mededelingen van de commissie van 3-12-2019 zal de portefeuillehouder hier mondeling op terugkomen.</p>

Afgedaan in vorige vergadering:

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Trekker	Streefdatum afronding
----	----------	------------	---------	-----------------------

1	23-04-2019	<p>02. Vaststellen notulen van de vergadering van 29 januari 2019, inclusief toezeggingenlijst</p> <p>N.a.v. de toezegging over de PPS met Delfluent Services en op verzoek van mevrouw Van Hijlckama Vlieg zegt de voorzitter toe t.z.t. het ambtelijk verslag 2018 over de PPS-constructie te delen met de commissie.</p>	J. Rombouts	<p>Afgedaan:</p> <p>Op 8 oktober is er een informatieve VV op awzi Harnaschpolder gepland.</p> <p>Voortgangsverslag PPS geeft beeld over de afgelopen 15 jaar, de ontwikkelingen, prestaties, capaciteitsbezetting van de infrastructuur, innovaties, financiën, risico's en geeft een doorkijk naar de mijlpalen en ontwikkelingen van de komende jaren richting einde PPS. Het verslag is in de maak en ingepland in iBabs. Verslag en informatieve VV koppelen we aan elkaar zodat daar in de informatieve VV toelichting op gegeven kan worden.</p>
2	23-04-2019	<p>05.01. Verkennende meetcampagne medicijnresten in oppervlaktewater</p> <p>Portefeuillehouder Ter Woorst zegt toe, het onderliggende rapport te delen met de commissie.</p>	J. Bos	<p>Afgedaan:</p> <p>De commissie zal hierover t.z.t. op een andere manier geïnformeerd worden.</p>
3	18-06-2019	<p>04.B.06 Ontwerpbegroting 2020, Kadernota 2020 en Jaarrekening 2018 van de GR Slibverwerking 2009</p> <p>Navragen wanneer de VV een excursie naar HVC kan houden.</p>	J. Rombouts	<p>Afgedaan:</p> <p>Actie uitgezet bij HVC om met de griffier van Delfland een datum af te stemmen.</p>

4	18-06-2019	<p>06.01 Platform Duurzame Glastuinbouw Jaarrapport 2018</p> <p>Technische vragen VVD beantwoorden.</p>	J. Bos	<p>Algemeen:</p> <p>Het is lastig om alle detail vragen te beantwoorden voor de meeste vragen moeten we dan weer terug naar het platform. Hieronder de vragen welke wij zelf kunnen beantwoorden:</p> <p>Vraag; Zijn de kosten van onderzoeken nou verwerkt in de begroting?</p> <p>Antwoord; Nee, de kosten van onderzoek zijn niet verwerkt in de begroting. De begroting dekt algemene kosten, onder andere die van de coördinator van het PDG en financieel-administratieve werkzaamheden. Financiering van onderzoek wordt, per onderzoek, mede op initiatief van Glastuinbouw Nederland door meerdere partijen samengebracht. Financiering vindt plaats onder andere door ministerie LNV, Topsector Tuinbouw & Uitgangsmaterialen, de TKI Watertechnologie en Stichting Programmafonds Glastuinbouw.</p> <p>Vraag; Worden de emissienormen niet gehaald bij extreme weersomstandigheden?</p> <p>Antwoord; Het is van tevoren niet te zeggen wat extreme weersomstandigheden voor effect hebben op het halen van de emissienorm in een bepaald jaar. Dat hangt af van de periode en aard van de extreme omstandigheid. In algemene zin blijken er steeds variaties in klimaat tussen jaren te zijn: daarom is het belangrijk om te kijken hoe de trend van het afnemen van emissies (over meerdere jaren) is. Op basis van de huidige trend is geconcludeerd dat de emissienormen 2021-2023 realiseerbaar zijn voor vrijwel alle gewasgroepen.</p>
---	------------	--	--------	--

5	18-06-2019	<p>06.03 Eindrapportage doelmatigheid afvalwaterketen Delfland</p> <p>De schriftelijke reactie van D&H op de rapportage van de rekenkamercommissie wordt ook t.k.n. aan de cie GSG gestuurd.</p>		<p>Afgedaan:</p> <p>De rapportage inclusief de reactie van D&H hierop stond op de agenda VV d.d. 20 december 2018. De stukken zijn via deze link te vinden.</p> <p>https://www.ibabsonline.eu/Agenda.aspx?site=delfland&agendaid=1935d47b-396e-48f2-bb90-e7d9548b0820&FoundIDs=&year=2019</p>
---	------------	---	--	---

Reminders afgedaan

Nr	Cie d.d.	Toezegging	Trekker	Streefdatum afronding
----	----------	------------	---------	-----------------------

TRANSCRIPT VAN DE VERENIGDE VERGADERING VAN HOOGHEEMRAADSCHAP DELFLAND
d.d. 10 september 2019

01. Opening, vaststelling agenda

De voorzitter: Dames en heren, ik wil u van harte welkom heten bij deze eerste commissievergadering van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit. De eerste vergadering in deze setting en ook de eerste vergadering weer na de zomer. Ik wil u allemaal van harte welkom heten. En dan zou ik allereerst willen beginnen met het vaststellen van de agenda. Daarbij is een verzoek binnengekomen van de Algemene Waterschapspartij om het onderwerp vissterfte te agenderen, dat heeft hij ook kunnen zien in de stukken. Het voorstel is om dat toe te voegen als derde bespreekpunt aan de agenda. Kunt u daarmee instemmen? Ja? Dan is dat punt toegevoegd aan de agenda. Zijn er andere mededelingen of punten voor de agenda voor we beginnen?

Mevrouw ...: Vraagje, de Heer Schouffoer is verhinderd, of ...

De voorzitter: Ja, dat klopt. Had ik even kunnen zeggen. Om te beginnen de Heer Schouffoer is verhinderd. Hij heeft mij gevraagd om de vergadering voor te zitten en dit is met de fractievoorzitter vastgesteld, of afgesproken, en er is ook afgesproken om hier op een later moment nog over te spreken hoe er in zijn algemeenheid wordt omgegaan met het concept plaatsvervangend voorzitter en wie dat zou moeten zijn. En dan nog een punt voordat we verdergaan, wat ik straks had willen doen bij het audiotranscript, maar misschien nu alvast, is dat het heel belangrijk is voor de verslaglegging dat we alles netjes doen, dat ik iedereen het woord kan geven. Dat betekent dat er minder werk nodig is om na afloop het audiotranscript verder uit te werken. Dus geef me eventjes de tijd om u het woord te geven, dan scheelt dat een heleboel werk na afloop voor de mensen die het verslag verder moeten uitwerken. En voor de luisteraars die niet hier zijn, maar wel mee zouden willen luisteren. Zijn er andere ... Meneer Jansen.

De heer Jansen: Ja, ik had nog een vraag over de agenda. Agendapunten 05.08 tot en met 05.13, dat zijn allemaal ingekomen stukken, of brieven, eigenlijk. Maar die zijn niet gericht aan Delfland noch aan de VV. Dus ik vroeg me af waarom die op de agenda staan en of die er niet gewoon af kunnen? Want wat mij betreft is het overbodig.

De voorzitter: De stukken staan op de agenda omdat ze zijn binnengekomen als ingekomen stuk bij het Hoogheemraadschap van Delfland. En het is gebruikelijk dat alle ingekomen stukken ergens in een commissie hun weg vinden, zodat de leden de kans hebben om daar iets van te zeggen. En als niemand ze wil bespreken worden ze verder voor kennisgeving aangenomen. Maar dat is de reden waarom de procedure zo is dat ze wel deze agenda staan.

De heer Jansen: Ook als ze niet gericht zijn aan Delfland?

De voorzitter: Ja, we krijgen een afschrift dus dat is ook een vorm van je richten tot een bestuursorgaan. Zijn er andere vragen voordat we beginnen? Meneer Simon.

De heer Simon: Nou, het is meer een beetje naar aanleiding van de vraag van CDA over de brieven van de heer Vreugdenhil, over de Oranjobonnen. Ja, daar worden wij inderdaad al tig jaar mee gebombardeerd. Ik wil het

woord niet zeggen maar ik zal toch als Delfland een keer een advies geven aan deze man om een keer op een andere manier dit probleem aan te kaarten. Maar goed, dat terzijde.

De voorzitter: Meneer Belt.

De heer Belt: Dank u voorzitter. Als reactie daarop, deze meneer stuurt al verschillende jaren dit soort epistels. In het verleden heeft Delfland uitgebreid met deze meneer gesproken. Er zijn een aantal gesprekken hier gewoon een levende persoon geweest, ook de gemeente Rotterdam heeft een aantal keer met deze meneer gesproken en helaas is daar verder geen direct uitsluitel, of geen reactie, of actie op te volgen omdat het ... Als u ook de stukken bekijkt, dat gaat heel veel kanten op. Meneer heeft zijn punt gemaakt richting de Oranjebonnen en tot op heden is gezegd van dat wij hier verder deze stukken aan u laten zien, maar daar verder niet op reageren. De gemeente Rotterdam reageert daar ook niet meer op.

De heer Jansen: Voorzitter, ik wil toch nog even een punt van orde maken want ...

De voorzitter: Gaat uw gang, Meneer Jansen.

De heer Jansen: Ja, wij bepalen hier namelijk met z'n allen de agenda en we bepalen dus ook op welke stukken wel en welke niet op de agenda komen. Het is prima dat die stukken nu voorlopig nog op deze agenda zijn gezet, maar ik stel toch gewoon voor om deze stukken gewoon van de agenda af te halen, omdat ze ... Goed, eigenlijk is het ... Ja, ik wil geen president scheppen voor andere stukken, dat je gewoon inderdaad ... Ja dat mijn buurvrouw ook een stuk stuurt naar een gemeente en dan volgens een afschrift naar Delfland toe en dat ze dat dan op de agenda terugvinden. Dus ik zou het voorstel willen doen om gewoon deze stukken van de agenda te halen op dit moment.

De heer Belt: Voorzitter, gezien de uitleg ...

De voorzitter: Meneer, u heeft niet het woord, het woord is aan Mevrouw Kiès.

Mevrouw Kiès: Voorzitter, ik zou een sterke voorkeur hebben dat de ingekomen stukken gewoon blijven staan, ook al zijn ze ter kennisname. Want ik denk dat het belangrijk is om te weten wat er speelt, en als burgers de moeite nemen om hier brieven naar toe te sturen, al is het dan een CC, dan zou ik toch iedereen de gelegenheid moeten hebben onder kort iets over te zeggen, of het meteen in één keer af te tikken, ter kennisname, maar het is toch een goed gebruik in de democratie, vind ik.

De voorzitter: Meneer Anker. Sorry, Meneer Hofman.

De heer Hofman: Voorzitter dank u wel. Ik sluit me aan bij de vorige spreekster dat het inderdaad correct is als het een afschrift is, en dan staat het ons vrij als bestuur, commissie, om het wel of niet inhoudelijk te behandelen.

De voorzitter: Meneer Vissers.

De heer Vissers: Ja, voorzitter, want ook een aanvulling op het punt van orde van de heer Jansen, want ik voel daar wel in mee. Maar ook vanuit de ervaring van vanochtend, we hebben een uur lang aan ingekomen stukken besteed, en ik zie met deze lijst dat als we op deze manier met de ingekomen stukken omgaan, dat we onze vergadering weer één uur kunnen verlengen. Dus in zijn algemeenheid zou ik willen bepleiten om selectiever om te gaan, of een andere manier te vinden waarop ingekomen stukken wel beschikbaar en ter

inzage zijn voor VV leden, maar niet standaard aan vergaderingen worden toegevoegd. Het staat ook in schril contrast tot het feit dat in elk geval ik niet gevonden heb bij mijn stukken wat het verzoek van de heer Middendorp is over de vissterfte, want daar staat al een zinnetje bij: ja, we hebben nog geen vorm waarop VV leden iets kunnen agenderen. U heeft het punt aan de agenda toegevoegd, maar de notitie, of de memo, of het verzoek van de heer Middendorp heb ik bij de stukken niet aangetroffen. Dus waar dat nadrukkelijk aan deze commissie gericht is met het verzoek om een actueel onderwerp te bespreken, hebben we daar geen stuk over, en we hebben wel weer meer dan duizend pagina's, geloof ik als ik ze bij elkaar optel, van iemand die al heel vaak zijn punt gemaakt heeft, en zich bovendien echt niet aan ons gericht, maar aan volgens mij in dit geval de gemeente Rotterdam. Dus ja, hoe we er ook mee omgaan, ik zou toch eigenlijk willen bepleiten dat we ons vooral bezig houden met de stukken die echt aan deze commissie gericht zijn, maar dat is ook een beetje aan onszelf hoe we er vervolgens in de commissie mee omgaan.

De voorzitter: Zijn er anderen die hier iets over willen zeggen? Meneer Van der Ree.

De heer Van der Ree: We zouden ten aanzien van de brieven gewoon een stelling kunnen innemen van: de gemeente Rotterdam benoemen een onafhankelijk persoon die zeg maar niet in dit circuit zit om gewoon hier een oordeel over te vellen, want van die brieven is dat hij dus niemand vertrouwt in het hele dossier. In dat soort gevallen kun je beter iemand van buiten halen en dat dossier laten bekijken en dat afwachten. Dat zouden we als advies kunnen meegeven.

De voorzitter: Meneer Oostvogels ... Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: We zijn het eens met ... Ik kan uw naam niet goed lezen, mevrouw Kiès. Maar tegelijkertijd willen we wel aangeven van als op gegeven moment de lijst wel heel erg lang wordt, dat we dan andere keuzes moeten maken.

De voorzitter: Dank allemaal voor uw inbreng. Ik stel voor dat we het vandaag in ieder geval op de lijst van ingekomen stukken een laten staan. Misschien is het ook een punt dat de commissievoorzitters, of eventueel de fractievoorzitters zich nog eens over zouden kunnen buigen hoe hiermee omgegaan zou moeten worden. Het is natuurlijk aan u om te bepalen welke van de ingekomen kunnen u al dan niet hoelang wil bespreken in deze commissie, dus daar bent u zelf bij. Nog andere punten bij de vaststelling van de agenda? Dan gaan we over naar de mededelingen.

02. Audiotranscript van de bijeenkomst van de commissie Gezond, Schoon en Gezuiverd Water op 18 juni 2019, inclusief toezeggingenlijst

De voorzitter: Zijn er mededelingen? Nee? Dan heb ik overgeslagen het audiotranscript, wat is bijgevoegd met ook een toezeggingenlijst van de vorige keer. Zijn daar opmerkingen bij het audiotranscript? Meneer Vissers.

De heer Vissers: Voorzitter, het is vanochtend in de commissie ook al even aan de orde geweest. '...' vind het echt niet kunnen dat uit het audiotranscript niet eens af te lezen is wie aanwezig waren tijdens de vergadering, tenzij je kijkt wie het woord gevoerd hebben. En ik sluit me aan bij de woorden die vanochtend gesproken zijn vanuit de CDA-fractie, de kwaliteit van de verslaglegging is zodanig dat we het eigenlijk echt niet voldoende is om op terug te kunnen vallen. Als het over peilbeheer gaat, ik zal misschien af en toe wat onduidelijk spreken, maar peilbeheer is denk ik toch een woord dat herkenbaar moet zijn voor iemand die de notulen maakt, en ik heb nu gezegd 'spel De Heer' in plaats van 'peilbeheer'. Een ander punt, ik vind dat de adviezen van deze commissie bij de VV beschikbaar moeten zijn. Dus laten we een vorm vinden waarin

beknopter, maar correct in elk geval de adviezen van deze commissie, in het verslag deel daarvan bij de VV is. In plaats van dat we een totaal uitgeschreven tekst hebben die aan alle kanten rommelt, en die niet duidelijk maakt wie er aanwezig zijn. Dat laatste is een punt dat volgens mij met een simpele presentielijst eenvoudig op te lossen is, maar anders zitten we hier woorden tegen elkaar te zeggen die op een band komen en uitgetypt worden, terwijl volgens mij adviseren aan de VV.

De voorzitter: Dank voor uw inbreng. Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Eens hier mee, er zitten echt heel veel fouten in de tekst. Er zit geen kop, geen staart, de zinnen kloppen niet, het loopt niet. Dus wie dit leest begrijpt het echt niet als je een buitenstaander bent, en de thema's zijn al ingewikkeld voor de buitenstaander, en hiermee maken we het eigenlijk nog moeilijker. Dus ik stel ook voor om het gewoon in ieder geval foutloos op te schrijven, dat is dan in ieder geval een eerste start.

De voorzitter: Meneer Jansen.

De heer Jansen: Ja, het CDA sluit zich aan bij de vorige sprekers.

De voorzitter: Dank. Meneer Simon.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter. Ik had een inhoudelijke vraag over de audiotranscript, en wel over mijn bijdragen op pagina 4. Daar staat dat de vorige voorzitter heeft beloofd om mijn vraag als toezegging mee te nemen, en ik heb daarna toezeggingen gezien en dat is nog niet gebeurd. Dat gezegd hebbende, het ANWP heeft vandaag een extra bespreekstuk toegevoegd over vissterfte, en ik ga kijken of ik daaraan mijn verhaal kan aanhangen. Dank u wel.

De voorzitter: Dank. Die toezegging zullen we alsnog opnemen op te toezeggingenlijst. Meneer De Haan.

De heer De Haan: Dank u wel, voorzitter. Ik heb eigenlijk hetzelfde, er een toezegging gedaan en dat is ... Ik heb de vraag gesteld op bladzijde 12 onderaan en bladzijde 13 bovenaan. En het antwoord is te vinden op bladzijde 16 bovenaan. En die toezegging heb ik dus ook niet in de toezeggingenlijst teruggevonden.

De voorzitter: Ook dat zullen we aanpassen. Dank voor al uw algemene opmerkingen over het verslag. Als u op uw eigen inbreng vindt dat het echt anders moet, laat het voor weten zodat we het kunnen aanpassen. En de algemene opmerking over de algehele kwaliteit van het audiotranscript lijkt me ook iets om verder met de commissievoorzitter en de fractievoorzitters te bespreken. U bent in ieder geval gehoord, volgens mij op dit punt.

De voorzitter: De mededelingen had ik voorbarig al gedaan. Mevrouw Wybenga.

Mevrouw Wybenga: Ja, misschien vergeet u de toezeggingslijst al zodanig, daar hebben wij vanuit Water Natuurlijk nog een opmerking over. Zegt altijd ook iets over de kwaliteit van het audioscript wederom. Want in het audioverslag staat heel onduidelijk gezegd welke toezeggingen zijn afgedaan, soms zelfs met genoeg soms niet. Vroeger was dat een 7 op je rapport, met genoeg. En welke niet zijn afgedaan als het gaat om meetcampagne medicijnresten hebben wij ook net als Mevrouw Örgü gevraagd om de onderliggende gegevens hierover. En in de toezeggingslijst is anders dan in het audioscript gezegd dat wij op een andere

manier te zijner tijd worden geïnformeerd en graag horen wij wat die andere wijze is en wanneer te zijner tijd is.

De voorzitter: Kunt u even aangeven over welke pagina u het heeft, welke toezegging.

Mevrouw Wybenga: Het gaat over toezegging nummer 4, op pagina 3 ... 1, pardon.

De voorzitter: De heer Belt.

De heer Belt: Daar kan ik iets over zeggen. Wij hebben in de commissie ... In juni heeft er een korte memo in een Excel over de medicijnresten op de agenda van de commissie gestaan. Dat is de informatie die er is, dus er is een verkennende meetcampagne gedaan. Daar is in geconstateerd dat medicijnresten in ons gebied, omdat we niet lozen op eigen water, geen groot probleem vormen, voor zover we nu kunnen zien. Dat is de stand van zaken, verder hebben wij geen gegevens ... Dus u heeft volledig de stukken in handen die er zijn. Wat wel zo is natuurlijk, is dat wij verwachten dat dit een veel grote onderwerp wordt, en dat wij voor het jaar 2020 hier wat meer capaciteit en onderzoek op willen zetten. En ik kan u toezeggen dat er in de eerste helft van 2020 ook een strategie aankomt op die microverontreinigingen, dus waar ook die medicijnresten inzitten.

De voorzitter: Is hiermee uw vraag voor nu beantwoord?

Mevrouw Wybenga: Jazeker voorzitter, dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg: Dank u wel, voorzitter. Over de toezeggingslijst, toezegging nummer 6, afspraak met gemeente Delft over de aanpak blauwalg Delftse Hout. Dat is afgedaan met de opmerking dat het hondenstrandje gewoon blijvend is, en dat het mogelijke verwarring is geweest met ... dat is pertinent niet zo. En ik zou toch aan de orde willen stellen dat een hondenstrandje en een hondenzwemplaats naast een badplaats waar mensen gezond willen zwemmen, dat dat toch eigenlijk niet kan.

De voorzitter: Meneer Belt.

De heer Belt: Ons beleid, of onze afspraken met de beheerders van de plassen is dat we dit zoveel mogelijk proberen te scheiden, dus dat we hier afspraken over maken. Dat zal door blijven gaan en continu bij de gemeente en andere beheerders voor het voetlicht worden gebracht.

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg: Voorzitter, hier is dus meerdere keren over gesproken en wat u ook zegt: met de beheerders zijn hier afspraken over gemaakt. Dat is kennelijk niet zo begrepen. Ik heb me verdiept destijds in die hele blauwalgproblematiek en het schoonmaken van plassen, en ook in andere waterschappen wordt er erg goed toegezien dat als er maatregelen genomen worden, en dat zijn dure maatregelen, dat toch het eerste wat geskipt is dat zijn die hondenzwemplaatsen, die hondenstrandjes. Dus ik zou dat toch wel een duidelijke opmerking over willen maken richting de beheerder van de plas, en desnoods maar wat voorlichting geven over deze zaken.

De voorzitter: Wilt u daar nog op reageren, Meneer Belt?

De heer Belt: Ik neem dat zo mee.

De voorzitter: Anderen nog over de lijst van toezeggingen? Dan is die hierbij vastgesteld.

03. Mededelingen

De voorzitter: Dan, de mededelingen, die al waren geweest en niet aan de orde waren.

04.B Besprekstukken

04.B.03 Peilbesluit Delflands Boezem

De voorzitter: Dan komen aan bij de besprekpunten. Het eerste besprekpunt op de agenda is het peilbesluit Delflands boezem. En daar is nog een korte toelichting op, naar ik begrijp. Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Dank u wel voorzitter. Sipke die zal even een korte toelichting geven om het peilbesluit nog wat nader in te kaderen. Het is heel kort dus, Sipke, aan jou het woord.

De voorzitter: Is het mogelijk om daar in de hoek even een microfoon aan te zetten, zodat het verslag het kan meeluisteren.

De heer Riemsma: Proberen we het zo. Nou, Delfland is waterbeheerder en we hebben ruim 4000 km watergang. En al die watergangen wordt een bepaald peil aangehouden. Dat peil is vastgesteld in een ... Dat staat in een peilbesluit. Nu is het zo dat de watergangen vaak in verbinding met elkaar staan met duikers en dat noemen en peilgebied. Nou, Delfland heeft ongeveer 700 peilgebieden en van elk peilgebied wordt in een peilbesluit vastgesteld wat het peil moet zijn. Zo'n peilbesluit dat is een welbekend besluit, daarin staat vaak een tabelletje met welk peilgebied, welk peil krijgt. En staat ook nog een schaalpeil bij vaak. Een plek waar de peilschaler komt, daar kan je aflezen wat het peil is. En daar hoort nog een peilenkaart bij, en daar staat dan precies de begrenzing op, en dan ook weer het peil. Nou, hoe is het qua besluit onderbouwd? Daar hebben we een kader voor die is vastgesteld in 2017. Dat is de beleidsnota peilbeheer. Daar staan de kaders voor hoe een peilbesluit onderbouwd moet worden. In die beleidsnota staat ook dat wij actuele peilbesluiten willen hebben, dat betekent dat als er een knelpunt is ten aanzien van het peil, of er is een ruimtelijke ontwikkeling, dan moeten we gaan kijken of dat peil daar nog wel bij aansluit. Als dat niet aansluit, dan moet daar een nieuw peilbesluit voorkomen. Nou, daar is dus een onderzoek voor. We onderzoeken diverse functies en belangen. Functies zoals natuur, landbouw, recreatie, belangen, nou, dat zijn waterhuishoudkundige belangen, denk aan waterberging, grondwater, waterkwaliteit en ecologie. En we hebben ook nog wat overige belangen, bijvoorbeeld, archeologie, bodemdaling ook een belangrijke. Dan brengen we al die belangen bij elkaar, zetten we op een rij. Het knelpunt ... Eventueel hebben we dan wat peilvarianten en zetten we alle voor en nadelen op een rij, de effecten daarvan, en doen we een peilvoorstel. Dat kun je heel mooi rapporteren, maar het is ook belangrijk om het gebied te horen, dan hebben we een gebiedsproces. Dat is een beetje afhankelijk van wat de casus is, maar vaak dan gaan we het veld in als er een bepaald probleem is met de peilbeheerder en met betrokkenen, en dan bespreken we een bepaald probleem. Kan ook iets complexer zijn, dat we hier met verschillende belanghebbenden rond de tafel gaan om een knelpunt te bespreken. Tot slot, de stappen die het peilbesluit doorloopt, ik heb net de voorbereiding van het peil besluit al een beetje toegelicht, overigens het concept wat wij opstellen, dat laten we nog even rondgaan bij de betrokkenen, en dan komt het ontwerp qua besluit bij DNH. Die stelt het vast en legt het ontwerp peilbesluit ter inzage, zes weken. Dan kan iedereen daar een zienswijze op indienen, en als die er zijn dan schrijven we een nota van beantwoording. Dat gaat samen

met het peilbesluit komt dat hierop de agenda bij de commissie en gaat vervolgens ter besluitvorming naar de VV. En als de VV het besluit goedkeurt, dan wordt het bekend gemaakt en worden er nieuwe pijlen ingesteld, eventueel met maatregelen als die nodig zijn. Dat is in kort bestek zeg maar het verhaal van de peilbesluiten.

De voorzitter: Dank u wel voor deze toelichting. Zijn er nog verhelderende, technische vragen? Meneer Jansen.

De heer Jansen: Ja, ik zit ook met een '...' oordeelvorming, of wilt u alleen vragen hebben? Oké.

De voorzitter: Nou, de vraag is eigenlijk of u nog over de presentatie nu een technische, verhelderende vraag heeft. Ga uw gang.

De heer Jansen: Ja, ik heb wel een technische vraag erover. U zei dat de betrokkenen zijn meegenomen in het proces, ik las in het stuk zelf dat inderdaad wel met een aantal partijen is gesproken, maar ik las eigenlijk niet goed hoe daar bijvoorbeeld gebiedseigenaren zijn meegenomen, behalve dan dat zij weliswaar een zienswijze kunnen inbrengen. Maar ik vraag me dus af, want het is vrij belangrijk voor bijvoorbeeld de landbouw, zijn we ook actief op zoek gegaan naar inderdaad die gebiedseigenaren? En kunt u dus het begrip betrokkenen wat beter uitleggen?

De heer Riemsma: Landbouw aan te geven. Nu is er voor het peilbesluit Delflandse boezem vrij veel glastuinbouw, niet zoveel grasland, maar ze hebben overigens niet gereageerd.

De voorzitter: Zijn er andere technische, verhelderende, korte vragen? Meneer Simon.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter. Met betrekking tot natuur, welke organisaties worden daarbij betrokken?

De heer Riemsma: Er is een belangrijk gebied in het peilbesluit, dat zijn de Vlaardingse Vlietlanden, daar is gesproken met die beheerder Natuurmonumenten en de provincie. Dat heeft geleid tot een nieuw peil.

De voorzitter: Meneer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Ja, dank u wel. U noemde net de zienswijze, hoe gebruikelijk is het dat een zienswijze worden ingediend, zijn er dan veel zienswijze, zijn het er weinig? Ik ben gewoon even benieuwd naar of dat gebruikelijk is. En het tweede is, we begrijpen dat ook de provincie betrokken is, maar is mijn vraag ook waarom, wat is hun functie bij het vaststellen?

De heer Riemsma: De provincie wordt betrokken ook als belanghebbende en in dit geval zijn zij gezaghebbende dat gebied van nature in ons gebied. Dus zij moesten ook iets vinden over die Vlietlanden. En wat betreft de zienswijze, in dit geval zijn er geen zienswijze gekomen, en een keer in de zoveel peilbesluiten komt er wel eens een zienswijze binnen, alleen niet op elk peilbesluit.

De voorzitter: Meneer van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Ja, ik heb een vraagje. De laatste tijd wordt Delfland veel gebruikt gemaakt van flexibele peilen, is dat ook meegenomen in het peilbesluit? Als daardoor schade ontstaat, wie is daar dan voor verantwoordelijk?

De heer Riemsma: Flexibele peilen worden altijd wel meegenomen als optie, als dat de oplossing is voor een gebied. Er wordt altijd gekeken naar de effecten, die worden juist een beeld gebracht in zo'n peilbesluit. Mocht dat negatief zijn dan moeten we echt op zoek gaan naar hoe we daarmee omgaan. En dan komt dat ook in de toelichting.

De voorzitter: Hartelijk dank voor uw toelichting. Mevrouw **Kies**.

Mevrouw Kies: In een dooie hoek misschien. Ik had een vraag, u vertelt, dat staat ook in de stukken, dat er verschillende functies zijn waar het peilbeheer verschillend is. Is er een afwegingskader als er meerdere functies in een peilgebied zijn? Wat is dat afwegingskader dan? Dat u archeologie tegenover landbouw, bodemdaling, dat soort kaders ...

De heer Riemsma: Nou, je kan nooit van elke combinatie een kader scheppen, daarom zijn van elk belang afzonderlijk, zijn de kaders in het beleidsnota weergegeven. Daarom wordt er ook zo een toelichting opgesteld om de verschillende belangen tegen elkaar af te wegen, en daar is een toelichting bij.

Mevrouw Kies: Ik zie dat u in het gebied met alle partijen ... Mocht ik wat zeggen? Ik ga gewoon even door.

De voorzitter: Nog een technische, korte, verhelderende vraag.

Mevrouw Kies: Ja, dat u met alle partijen in zo'n gebied spreekt, maar dan vraag ik me af ... Wie wint er dan? Want het maakt toch wel uit wat voor soort gebruik je voor grond hebt hoe hoog het peil is.

De heer Riemsma: Als er veel functies zijn dan is het meestal een compromispeil, een goed voorbeeld daarvan is het huidige boezempeil. Dat is soms niet in elk geval ideaal voor alle functies, maar het is wel beste compromis wat we kunnen vinden.

Mevrouw Kies: Dank u wel.

De voorzitter: Meneer Anker.

De heer Anker: Een korte vraag van mijn kant. Als ik dus die toelichting lees, dan zie ik een hele tabel met hele lijsten met getallen met twee decimalen nauwkeurig. Ik vroeg me af, de ene keer is het dus -0,72, de andere keer is het -0,73, hoe komen die getallen in twee decimalen nauwkeurig precies tot stand?

De heer Riemsma: Het is in meters ten opzichte van de NAP dus eigenlijk is de nauwkeurigheid in centimeters, dus het peilbeheer gaat wel op centimeters. Vaak is er al een bepaald peil in een gebied, en dat is wel een soort referentiekader natuurlijk om mee te nemen in de afweging.

De voorzitter: Meneer Jansen.

De heer Jansen: En hele kleine aanvullende vraag. U zei dat u met LTO heeft gesproken, dat lees ik eigenlijk in het stuk niet terug en in het rapport staat inderdaad dat u met LTO heeft gesproken namelijk in februari 2017 in de mailing. Maar in de nieuwere mailing, die op juli 2018 is, staat LTO niet meer genoemd. Dus ik vroeg me even af hoe is dan de communicatie met LTO verlopen?

De heer Riemsma: Precies hoe weet ik niet meer, precies hoe dat op het laatst gegaan is.

De voorzitter: Hartelijk dank. Meneer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Dank u wel mevrouw de voorzitter, en hele korte vraag. Om de hoeveel jaar wordt er normaal een peilbesluit herzien?

De heer Riemsma: De beleidsnota zegt dat er actuele peilbesluiten moeten zijn. Als een peilbesluit 30 jaar lang actueel is, het is maar net hoe lang een peil actueel is. Dus er is niet een bepaalde geldigheidsduur voor.

De voorzitter: Mevrouw Wybenga.

Mevrouw Wybenga: Ja voorzitter, ik heb ook twee vragen, maar het leek mij gepaster om dat aan de portefeuillehouder te vragen dan aan een ambtenaar, dus misschien is dit een mooi bruggetje.

De voorzitter: Hartelijk dank voor uw toelichting, en ook dat u onze vragen heeft beantwoord, dan gaan we nu door naar de ronde met de portefeuillehouder. Daar hebben zeven fracties aangegeven dat ze op dit onderwerp het woord willen geven. Dus ik wil als eerste hen het woord geven, en dan begin ik bij de VVD. Wie van u mag ik het woord geven? Meneer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Ja, dank u wel voorzitter. En nogmaals dank voor de verhelderende antwoorden, fijn dat we die even konden stellen hier, en wat achtergrondinformatie kregen. Ik ben even benieuwd, in het bestuursakkoord wordt gezet dat we uitgaan van kleine peilvlakken. Flexibele peilbeheer in tijd en gebied, terwijl dit peilgebied juist groter wordt gemaakt. Dus ik was even benieuwd hoe die twee zich met elkaar relateren.

De voorzitter: Dank u wel, dan mevrouw **Kies**.

Mevrouw Kies: Nou, het is mooi gedetailleerd uitgewerkt inderdaad. Delfland heeft een samenhangende boezem voor het hele beheersgebied, de Delflandse boezem. Het boezempeil van Delfland ligt al zeer lange tijd op -43 cm NAP. Het boezempeil van Rijnland is lager, -64 cm in de winter. En daarom hebben we de dam met sluisen bij de Leidschendam. En Schieland en Krimpenerwaard hanteert meerdere boezempeilen, dus dit peil staat inderdaad al heel lang op het huidige niveau. Het is dus de vraag of dit ook zo op de lange termijn zo kan blijven, vragen we ons af. Enerzijds zakt onze bodem, en klinkt het veen in, anderzijds zal de zeespiegel reizen. Door klimaatverandering komen er grotere droogtes en zware plensbuien. In sommige bebouwde laaggelegen gebieden nabij de boezem, zoals in Maassluis, Schipluiden en Delft, zullen problemen voor de bewoners langs het water steeds groter worden. In Delft wordt daarom compartimentering al toegepast bijvoorbeeld voor het Rietveld. Als het peil nu veranderd, is dat een majeure ingreep. En als we dit doen met een langetermijnvisie en planning, kunnen de maatschappelijke kosten worden beperkt doordat bij vernieuwingen en onderhoud al voorzieningen worden getroffen. Zo kunnen we ons watersysteem voor de toekomst robuuster maken. Mijn vraag is, hoe bereid Delfland zich voor op dit vraagstuk om het watersysteem met betrekking tot peilbeheer toekomstbestendig te maken? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, dan is het woord aan Water Natuurlijk. Wie mag ik het woord geven? Mevrouw Wybenga.

Mevrouw Wybenga: Dank u wel voorzitter. Vanuit Water Natuurlijk twee opmerkingen. In algemene zin waardering voor het peilbesluit dat na 10 jaar tot stand gekomen is en waarbij we zien dat een wat integralere benadering heeft plaatsgevonden. Er zijn ook weinig zienswijze, dat betekent dat het over het algemeen veel

draagvlak zou kunnen hebben, ervan uitgaande dat er goed over gecommuniceerd is overigens. Misschien dat er iets over gezegd kan worden. Waar we wel even nieuwsgierig naar zijn is die integrale benaderingen en hoeverre daarbij de natuurterreinen, aspecten als bodemdaling, klimaat adaptaties, net al aan de orde gekomen, voldoende zijn meegewogen. De tweede opmerking gaat dan heel specifiek over peilgebied 18, op pagina 52, daar staat bijvoorbeeld dat na de herinrichting het peil teruggaat naar 0.43 NAP, en dat is variant B. En bij variant B staan zeker vier minnetjes of zelfs vijf minnetjes die juist op de aspecten als: voorkomen van droogte, natuurterreinen, enzovoort, negatief scoren en vandaar onze vraag, met dit als voorbeeld, hoe die integrale beweging plaatsvindt? Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Geef ik het woord aan de heer Jansen.

De heer Jansen: Dank voorzitter. Complimenten voor dit stuk dat na meer dan 10 jaar inderdaad ... Een update hiervan, als je het stuk ook doorleest dan zie je ook inderdaad het vakmanschap van de ambtenaar erin terug en de gedetailleerdheid en precisie waarin dat is opgesteld. Ik had wel een aantal vragen nog. De eerste vraag is inderdaad de communicatie met de omwonenden, het baart me toch wel even zorgen dat ik dus uit de stukken terughaal dat met LTO pas waarschijnlijk in februari 2017 voor het laatst is gesproken, terwijl er wel heel duidelijk in het stuk staat, en het is gewoon een belangrijke grondgebruiker, dus mijn vraag is even: wanneer is er met de LTO hierover gesproken, en zijn ze inderdaad ook echt meegenomen? Want ik zie ze niet terug in de lijst met betrokkenen met wie dit verder is gecommuniceerd. Kan de portefeuillehouder mijn ieder geval aangeven of indien de LTO niet hierbij betrokken is, of daar nog inderdaad een inhaalslag gemaakt kan worden? Want het baart me wel zorgen. En het tweede punt gaat even over ... Er staat precies omschreven het nieuwe peilbesluit met ook de verschillende marges rondom het peilbesluit. Ben ook blij om te zien dat die marges ook wel flexibel zijn in geval van calamiteiten. Ik lees ook wel dat ze hebben gekeken naar klimaatverandering, maar het baart me toch wel een beetje zorgen dat die flexibiliteit en ook in relatie tot klimaatverandering ... Uit het stuk haal ik eigenlijk op dat dat toch nog niet heel erg goed doordacht is. Wat nou als je dus inderdaad flink veel extra zware regenbuien krijgt, wat ga je dan doen, en welke maatregelen ga ik dan nemen? En accepteer je dan ook dat inderdaad wat delen onder water lopen, en hoe ga je om met waterbuffering. Dus ik ben wel benieuwd of er al wat verder vooruit is gekeken dan wat in dit stuk staat op basis van historische gegevens die men heeft. Dat zijn mijn vragen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de ChristenUnie, SGP. De heer Hofman. Wilt u de microfoon aanzetten alstublieft?

De heer Hofman: Dat zal ik doen. Onze fractie vindt het een goed doorwrocht document, desalniettemin hebben toch enkele aandachtspunten. In de opsomming van gemeenten missen wij Wassenaar. Naar ons oordeel maakt hij ook deel uit van de gemeentegrondgebied van Delflands boezemgebied. Ik ben dat het goed is om even daarnaar te kijken. Dan hebben wij nog een opmerking ten aanzien van de relatie wat net ook voorkwam bij flexibel peilbeheer met het neerslagprotocol. Wij achten het wel van belang om goed de boven en onder grens van het boezemregime wat gehandhaafd wordt in het peilbesluit op te nemen, wat ook al door andere sprekers is aangegeven. Vervolgens valt ons op dat de peilschalen nogal dunnetjes zijn weergegeven op de kaart. Omdat die van belang zijn om te controleren als burger, gebruiker, of het peil inderdaad op dat niveau wordt gehandhaafd zoals in het peilbesluit is opgenomen, vinden wij toch het beter om dat wat sterker te stipuleren en ook in de omschrijving. Bij sommige peilgebieden staat keurig een lijst waar de peilschaal zich bevindt, dus eigenlijk net als het kadaster de meetbouten aangeeft, nou zo vinden wij het eigenlijk ook van belang om dat voor het gehele boezemsysteem te doen. Dat er ook een omschrijving is waar de ligging van de peilschalen zijn, en het ook wat sterker op de kaart tot uitdrukking te brengen. Wij geven in overweging, zoals

ook andere sprekers hebben aangegeven om voor de binnenstad van Delft een apart peilbesluit te overwegen, of een peilgebied, omdat het toch een andere afweging kent, wat betreft de inzet, zijn ook daar een boven en onder grens in op te nemen. En tenslotte vragen wij nog aandacht voor de Vlietlanden in Maasland. In het verleden was dat eigenlijk een pijnpunt wat betreft het totaal om een flexibel peil voor dat gebied in te zetten. En dat is toen met betrekking tot het behoud en bescherming van de woelmuizen, zijn daar investeringen ook gepleegd. Is er nu sprake van kapitaalsvernietiging dat dat nu achterwege kan blijven, dat is een punt van zorg dat we toch een beeld willen brengen. Tenslotte nog de jurisprudentie, in 2007 is er een heel juridisch haarkloverij geweest ook met de gemeente Delft, wat betreft het peil en de gebouwschade. En daar moest aan ten grondslag, voor de Raad van Staten werd dat geëist, van de bodemdaling wat werkelijk zeg maar de bodemdaling is geweest. Ik mis dit in het peilbesluit. Het is wel een status quo wat gehandhaafd wordt, maar desalniettemin hoort daar gewoon een verantwoord onderzoek wat betreft de bodemdaling als bewijsstuk dat terecht dit peil integraal weer opnieuw is vastgesteld. Wat betreft de toekomst, eens met de vorige spreker, mevrouw Kies. Dat ook een moment er komt, dat toch denken wij twee boezemsystemen weer van toepassing zijn, Oostland en Westland. Omdat in feite de bodemdaling anders verloopt, de kust komt omhoog, dat tektonische bodemdaling speelt daar een rol, dat het toch een punt is om tijdig dat te overwegen welke aanpassingen nodig blijken te zijn voor de toekomst. Dat wat betreft onze fractie.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er andere fracties die het woord wilde voeren? Meneer Simon.

De heer Simon: Ja, sorry, ik moet me verontschuldigen voorzitter. Ik was me niet beducht op het feit dat ik ook bespreekstukken moest aanmelden. Maar goed, ik vind dat hier een heel goed stuk voorligt, maar ook duidelijk de verschillende belangen van bijvoorbeeld natuurwoningen goed worden weergegeven. Er zijn ook al vragen over geweest, en ik ben vooral zeer content met de helderheid en het goeie stuk. Dank u wel.

De voorzitter: Meneer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Ja, ik wil mijn vraag toch nog een keer herhalen die ik ook aan de medewerker gesteld hebt. Hoe om te gaan met flexibel peilbeheer?

De voorzitter: Meneer De Haan.

De heer De Haan: Dank u wel voorzitter. Ik sluit me aan bij het verhaal wat de heer Hofman gezegd heeft, ik pleit inderdaad ook voor de binnenstad van Delft omdat dat natuurlijk een ... Met al die beweegbare stuwten een flexibel segmentering is van de boezempeil. Dus wat dat betreft zou ik daar inderdaad een extra toevoeging willen zien.

De voorzitter: Dan heeft hiermee iedereen zijn inbreng kunnen doen en geef ik het woord aan Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Dank u wel voorzitter. Ja, dit scala aan vragen geeft al aan dat het een onderwerp is dat ondanks de grote gedetailleerdheid van deze notitie toch ook zeer leeft. Het is een proces dat tot stand is gekomen met vele belanghebbenden, en in een gebied met vele functies. Met een hoge mate van verstedelijking enerzijds met glastuinbouw, met kust en ook met grasland. Het geeft al aan dat er heel wat dilemma's zijn die afgewogen moeten worden. Die dilemma's die zijn aan de orde geweest in gesprekken tijdens de inventarisatie met het gebied. Aan de hand van die gesprekken zijn ook uiteindelijk de peilbesluiten vastgesteld, dat heeft de heer Riemsma ook zojuist verteld. Maar blijven toch nog een aantal vragen over en die probeer ik zoveel mogelijk gecategoriseerd even langs te lopen. Om maar even te beginnen met de vragen die ook betrekking hebben op veranderend klimaat en klimaatscenario's. Er is een toekomstvisie opgesteld

voor het boezemsysteem, er wordt nu ook gewerkt aan een hemelwaterstrategie en wij willen dus ook dat de klimaatscenario's en de hemelwaterstrategie en de boezemvisie willen wij integraal benaderen om ook gesteld te staan voor de nieuwe klimaatscenario's die we ergens begin komend jaar verwachten van het KNMI. Dat er wat verandert, daarvoor hoeven niet op scenario's te wachten, dat kunnen we allemaal wel ervaren. Dus daarom ben ik ook blij dat het nieuwe peilbesluit hiervoor ligt waardoor we ook al in grote lijnen anticiperen op de enorme hoosbuien en de droogte. Een van de elementen daarin, u noemt men het ook al concreet, is Delft. Is Delft wel voldoende voorbereid, en ook de heer Hofman en de heer De Haan die vroege daar ook expliciet naar, is Delft wel voldoende voorbereid op de toekomst? Nu nog wel. Ook doordat de peilverlaging in de Vliet een heel klein beetje al is gebeurd in het boezemsysteem, maar ook omdat er klepstuwen zijn hier in Delft, maar dat wil niet zeggen dat we nu helemaal gesteld staan voor de toekomst, en we zullen ook zeker Delft weer mee nemen in de nieuwe klimaatscenario's. Verder hebben we bijvoorbeeld ook omliggende gebieden zoals het Bagijnhof mee nemen. Dus we blijven in die zin alert en danken u ook voor het expliciet noemen van aandacht voor deze mooie binnenstad. Maar daar zijn we niet alleen, we hebben meer dan alleen de binnenstad, u noemde dat ook al. Gaan we nu bijvoorbeeld naar Maasland, is dat voldoende betrokken bij de verschillende afwegingen zoals bijvoorbeeld de natuur, en een aantal van u noemde ook al te natuurbelangen in Vlaardingen, Maasland en is er niet te met name op gebied van de Noordse woelmuis aan kapitaalvernietiging gedaan. Juist met die belangen is zeker ook in overleg met Natuurmonumenten ook rekening gehouden. We hebben daar ook rekening mee gehouden, Natuurmonumenten was ook een belangrijke gesprekspartner. Als we het dan hebben over gesprekspartners, de heer Jansen vroeg daar ook naar met name expliciet in welke mate LTO ook aan tafel zat. LTO die is uitgenodigd, is ook betrokken bijvoorbeeld bij het opstellen van de boezemvisie, er is nadrukkelijk ook met hen gesproken, en we hebben ook een gesprek gehad met de LTO met het college, de heer mijn collega Belt was daar ook bij, en ook de heer Ouwendijk, van zijn er nog punten. We hebben alle agendapunten van de LTO meegenomen en daarin is ook de waterproblematiek meegenomen. Dit vindt u misschien niet expliciet terug in deze notitie, maar LTO is een duidelijke partner in het geheel en het stuk heeft ook ter inzage gelegen en ik weet uit ervaring dat er bij LTO heel erg deskundige RO-medewerkers en achterban is die altijd heel goed dit in de gaten houdt, en er is geen zienswijze op gekomen. De heer Van Heijningen benadrukte twee keer van hoe om te gaan met flexibel peil, en hoe zit dat met schade. Die afweging is ook nadrukkelijk gemaakt, de schade in relatie tot het wel of niet op sommige plekken de mogelijkheid tot flexibel peil. Als de schade onacceptabel is dan wordt die ook niet meegenomen, en monitoring zal dan ook een element zijn van het geheel. Maar schade daar hebben wij zoveel mogelijk geprobeerd om dat ook te voorkomen. Dat is ook een van de aanleidingen van deze nieuwe nota, met name ook knelpunten. Maar soms moet je ook flexibel peil hebben, is altijd een optie als je natuurlijk werkt met aanpassen aan het klimaat en hoosbuien en droogte. Even kijken, de communicatie hebben we denk ik gehad. Dat peilgebied van, wat mevrouw Kies, waar u het over had ... De verschillen in peilgebied tussen Rijnland en Krimpenerwaard en Delfland. Het was me niet helemaal duidelijk wat u daarmee bedoelt, en als u mij toestaat voorzitter, zou mevrouw Kies dat nog een beetje kunnen toelichten?

De voorzitter: Mevrouw Kies.

Mevrouw Kies: Nou, het was meer voorbeeld stellend dat de peilen verschillend zijn, het boezempeil van Rijnland wat lager is in de winter, en dat daarom al maatregelen zijn genomen zoals de dam bij, en de sluisen bij Leidschendam. Dus dat je zeg maar maatregelen kunnen nemen anders dan de peilbeheer die daarbij aansluiten, en dat als we naar de toekomst kijken naar de verwachtingen, dat er dus een visie zou moeten hebben welke maatregelen we kunnen nemen, en dan kom ik ook het terug op de stad Delft die bijvoorbeeld

beschermd moet worden maar waar die toch meer last zou hebben. En met de huidige maatregelen mag je niet verwachten eigenlijk dat het goed zit.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Dank u wel mevrouw Kies. Uiteraard wij blijven alert en ieder gebied is natuurlijk weer anders en ook Rijnland heeft in dit geval gekozen voor een optimaal peil voor het Rijnlands gebied. U heeft helemaal gelijk als u zegt: we moeten maatregelen nemen voor bepaalde gebieden zoals bijvoorbeeld, u noemde het al, Delft. Wij kijken ook daarin vooruit, we komen met de strategie hemelwater en met een boezemstrategie met een hemelwatervisie, en we willen dat daar ook integraal in mee nemen als straks de klimaatscenario's van het KNMI eraan komen. Dus ik doe verder geen uitspraken over Rijnland of Krimpenerwaard, maar voor Delfland is dit naar mijn overtuiging, of onze overtuiging de beste aanpak. Maar het is goed dat u het ook vergelijkt want wij proberen ook te leren in het overleg met de Vereniging Zuid-Hollandse Waterschappen van andere waterschappen. En zij zitten ook aan tafel. Even kijken, waar het flexibel peil hebben we ... O ja, de relatie met het bestuursakkoord, van de heer Oostvogels, een heel belangrijke vraag. Als u het bestuursakkoord noemt dan gaan wij aan deze kant van de tafel met zijn allen natuurlijk allemaal rechtop zitten. Ja, hoe zit dat nou? U vroeg: wij willen graag ... We hebben in het bestuursakkoord gezet, we gaan naar grotere peilvakken, en hier gaan we juist weer naar kleinere peilvakken. Dat is niet voor alle delen ... Wat is er aan de hand?

De voorzitter: Meneer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Ja, volgens mij was het precies andersom dat we in dit voorstel naar grotere besluiten gaan, terwijl we in het bestuursakkoord met zijn allen hebben afgesproken dat we uitgaan van kleinere peilvakken.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Ja. Hoe dan ook, in dit traject, wat de afgelopen 10 jaar is ingezet, hebben we gekeken van wat is voor een bepaald gebied nu adequaat. En voor sommige gebieden betekent het dat het praktischer is en beter gezien de combinatie van belang en functie om naar een groter peilvakken te gaan, en voor sommige gebieden was het mogelijk om wat meer maatwerk te realiseren en naar kleinere peilvakken te gaan, dus we zijn daar heel zorgvuldig te werk gegaan in afweging tussen functie en anderzijds de belangen. Dus dat heeft op deze manier in het hele traject zo uitgepakt, en we zullen natuurlijk ook in de toekomst kijken in het kader van meer klimaatbestendigheid, wat de juiste omvang is voor een peil vak. Maar ja, je weet het nooit want de buien die we in 2050 al verwachten, die vallen nu. Maar dank u wel. Wassenaar, de heer Hofman die vroeg ook nog waarom staat Wassenaar er niet bij. Ja dat was dit moment niet aan de orde.

De voorzitter: Meneer Hofman.

De heer Hofman: Dank u wel voorzitter. Het lijkt me toch goed om even na te kijken of inderdaad rond Duindigt, dat gedeelte dat ligt zover ik dat heb kunnen zien wel binnen de gemeente Wassenaar, aangrenzend. En dat maakt wel deel uit van boezem. Dus dat het peilbesluit wel van toepassing is voor dit grondgebied. Maar goed dat ...

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Ja, voorzitter, er is in ieder geval bij Wassenaar geen verandering van peilbesluit, van peil. Dus in die zin is alles daar gewoon hetzelfde gebleven, dus is dat voldoende? Oké.

De voorzitter: Mevrouw Wybenga.

Mevrouw Wybenga: Ja, voorzitter, ik woon er vlakbij, maar Duindigt is wel de gemeente Wassenaar en Duindigt zit ook in het overzicht van de besluitaanpassingen.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Ja, dat klopt, Duindigt staat in het overzicht, dat klopt. Ik weet niet de pagina uit mijn hoofd maar het staat erin. Dank u wel. Peilgebied 18 pagina 42, mevrouw Wybenga had daarnaar gevraagd. Peilgebied 18, pagina 52, daar is het peil 0,43. Hoe is deze weging tot stand gekomen? Als u mij toestaat, voorzitter, dan wil ik even kijken naar de ambtenaar, meneer ... Staat u mij toe? Sipke, zou jij daar antwoord op weten? Pagina 42, peilgebied 18, 52. En hoe is die integrale weging tot stand gekomen? Ik neem aan niet anders dan in de andere gebieden? Ja.

De voorzitter: Ik stel voor dat we deze vraag heel even parkeren, dat u er nog even naar kijkt en misschien dat zo even bilateraal nog bespreekt. Was u klaar met uw beantwoording?

Mevrouw Koop: Voor zover ik kan overzien in mijn aantekeningen wel, voorzitter, tenzij iemand zegt: je bent me helemaal vergeten. Maar ...

De voorzitter: Zijn er vragen die nog niet beantwoord zijn? Meneer Hofman.

De heer Hofman: Dank u wel voorzitter. De vraag die ik had gesteld ten aanzien van de peilschade.

De voorzitter: Zijn er andere vragen die nog niet beantwoord zijn uit de eerste termijn?

De heer Hofman: Voorzitter, nogmaals aanvullend dan het neerslagprotocol versus peilbesluit, had ik aandacht voor gevraagd wat betreft de boven en onder grens die mij juridisch aanhoudt.

De voorzitter: Dank u wel Meneer Hofman. Dan is het woord aan mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. De juridische boven en onder grens die houden wij aan, maar we gaan wel als er grote hoosbuien aankomen, dan geven wij wel van tevoren een signaal af dat we ook het peil iets gaan verlagen, omdat we dan gesteld zijn voor de bui die er eventueel aankomt. Het kan zelfs zijn dat het droog blijft, maar die marge die houden we aan. En dan de helderheid en de leesbaarheid van de peilstokken, de peilschalen, juist. Ja, ik ben het helemaal met u eens, die moeten leesbaar zijn. Dus dan gaan wij aan werken, dank u wel.

De voorzitter: Is er behoefte vanuit de commissie aan een tweede termijn? Meneer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Ja, voorzitter dank u wel. Het is goed om te horen dat inderdaad als we het bestuursakkoord noemen u meteen rechttop gaat zitten, dat goed voor onze rug. Ik ben een beetje op zoek want de Hoogheemraadschap vertelt dat wat in het bestuursakkoord staat meegenomen is in de afweging. Maar ik ben een beetje op zoek naar hoe de verhoudingen daartussen zijn. Bijvoorbeeld ... Want in het akkoord staat expliciet dat wij kleinere peilbesluiten willen, dat willen we met zijn allen, en als ik de

hoogheemraad hoor, dan is het een van de vele afwegingen die meegenomen worden als het mogelijk is als dat zou kunnen. Dus ik heb het vermoeden dat wij een beetje een ander idee hebben van de zwaarte van weging tussen die twee. Ik ben eigenlijk nog niet overtuigd dat het goed meegenomen is.

De voorzitter: Mijnheer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Ja, ik heb nog een opmerking over peilbesluit Delft. Als we het af te scheiden gebied expliciet in het peilbesluit gaan noemen, is het misschien handiger om daar een polder van te maken.

De voorzitter: Zijn er andere leden die behoefte hebben aan om gebruik te maken van de tweede termijn?
Mevrouw Wijbenga.

Mevrouw Wijbenga: Dank u wel voorzitter. Ik heb een vraag over de provinciale contacten. Het zou kunnen ... Er is contact geweest en ik zou me kunnen voorstellen dat het geweest is met geohydrologen, maar mijn vraag aan u is: is er ook contact geweest met mensen die zich bezighouden bijvoorbeeld met het weidevogelbeleid? En ik vraag dat, ook al is er niet zoveel grasland in dit gebied, maar het weidevogelbeleid is ... Ja, dat is natuurlijk gebaat bij plas, drasachtige situaties, met andere woorden, met een hoog waterpeil, en dan zou het wel fijn zijn om ook het provinciale weidevogelbeleid erbij te betrekken of terug te zien.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Koop. O, sorry, mijnheer Hofman.

De heer Hofman: Nog even een toevoeging van de heer Oostvogels wat betreft het akkoord, het zwaartepunt van de discussie ten aanzien van de peilvakken en de schaalgrootte lag meer in de polders. En dat was het zwaartepunt van de overwegingen, werd ook net genoemd het weidevogelbeleid, dat zoveel mogelijk op maat het polderbeheer moest worden ingericht. En boezembeheer is natuurlijk wat anders van aard en daar kan het zo zijn dat men grotere eenheden hanteert dan in de polders. Dus dat even ter toevoeging.

De voorzitter: Dank u wel.

Mevrouw Kiers: Eén vraag.

De voorzitter: Mevrouw Kiers.

Mevrouw Kiers: Mevrouw Koop, u geeft aan dat er een hemelwaterplanvisie komt en een boezemstrategie. Ik heb bij het hemelwaterplan nog niet zoveel gevoel dat dat meteen plensbuien en vooral het inzakken van de bodem en de vitaliteit van de bodem zou helpen. Dus daar ben ik erg benieuwd naar, maar vooral wat de boezemstrategie dan in gaat houden. Kunt u daar al iets over zeggen? Want ja, het moet echt wel gaan om majeure ingrepen op een aantal punten denk ik.

De voorzitter: Mijnheer Jansen.

De heer Jansen: Ja, dank aan het college en de hoogheemraad voor het beantwoorden van de vragen in de eerste termijn. Ik ben gerustgesteld over de contacten met de LTO, u geeft aan inderdaad dat u daar veelvuldig contact mee heeft gehad, dus dank voor de beantwoording daarop. Ik heb nog wel een aanvullende vraag, u zei ook: nou goed, we spelen in op klimaatscenario's, nu al met dit peilbesluit, maar tegelijkertijd zei u daarvoor dat u in begin 2020 pas de klimaatscenario's hoorde, of doorkrijgt van het KNMI. Dat klopt ook want dan komen ze inderdaad ook naar buiten toe. Mijn vraag, mijn aanvullende vraag eigenlijk: hoe kunt u dan nu

al inspelen of heeft u al een strategie hoe u, mocht dat tegen- of meevallen, hoe u dat dan meeneemt in dit peilbesluit? Krijgen we dan weer een nieuw peilbesluit of, ja, hoe past dat in de planning?

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Dank u wel voorzitter. Er is afgelopen 10 jaar hard gewerkt aan deze notitie. En natuurlijk heb ik hem zo gelezen met het bestuursakkoord in het achterhoofd en in die zin is dat voor mij ook een belangrijk kader. Maar we hebben natuurlijk wel ook ... We kunnen niet alle belangen en inbreng van alle belanghebbenden hier nu zo van tafel veegen. Dus dat is ook voor ons, en dat staat ook in het bestuursakkoord, dat we samen met de omgeving zoveel mogelijk ons beleid tot stand brengen, en dat hebben we hierin ook heel erg zwaar laten wegen. Met name ook functie en belang en die afweging waar we het net over hadden. Dan de nieuwe scenario's, ja, daar ... Ik snap ook dat u daar allemaal graag nu een antwoord op wilt hebben. Wij zijn natuurlijk hier niet allemaal blind en doof, we zien wat er in onze omgeving gebeurt. We merken ook dat Delfland steeds omgevingsbewuster wordt en ook nu een antwoord wil vinden op alle klimaatsveranderingen en weersveranderingen die ... Of alle, zoveel mogelijk weersveranderingen die wij nu met elkaar ervaren. Dat wil niet zeggen dat we binnenkort ook op papier of digitaal de klimaatscenario's krijgen en dat voor ons die nu niet zullen gelden. Natuurlijk, wij kijken daarnaar, wij zullen die ook zeker zwaar laten wegen in onze nieuwe boezemwaterstrategie, in onze hemelwaterstrategie en ook met name in de strategie wateroverlast. En dat willen we allemaal in samenhang behandelen, maar ja, dat is nu een beetje lastig om daar bij de nota peilbesluit nu al een uitgebreid antwoord te geven, maar dat willen we graag met u ook straks gaan voorbereiden en hier weer laten terugkomen. Dan kijk ik nog even ... Ja, het weidevogelbeleid, daar is nog een vraag naar gesteld, in welke mate is dat meegenomen. Ik weet dat in alle afwegingen het weidevogelbeleid zeer zwaar weegt, ook in het land en ook bij de boeren zelf, maar hoe dat belang nu is meegenomen ... Met Natuurmonumenten is wel gesproken, is het weidevogelbeleid ook aan de orde geweest, mijnheer Riemersma? Als u mij toestaat, voorzitter. Mooi. Dank u wel. Is dat ... O nee, wacht ... Oké, dank je wel. Nou, dan heb ik volgens mij alle vragen beantwoord.

De voorzitter: Zijn er vragen uit de tweede termijn die zijn blijven liggen? Nee? Dan wil ik ... Dan is er nog een vraag die we even hadden geparkeerd, op pagina 52, en dan hoop ik dat daar van de heer Riemersma een antwoord op is.

De heer Riemersma: Daar was als knelpunt, of kans, gingen we onderzoeken of de gebieden konden samenvoegen met de grote boezem. Er is nu een stuwte met een pompje erbij die door Delfland onderhouden moet worden en we hebben gekeken of dat samengevoegd kan worden met de polder. Dus weliswaar in de huidige situatie zouden er wat nadelige effecten zijn, maar er zijn plannen om het gebied herin te richten en dat geeft de kans dat die negatieve effecten dus echt niet aan de orde zijn. Dus zodra het heringericht wordt, dan is het de bedoeling om het op boezempeil te zetten, en dat stuwte en het gemaaltje te verwijderen.

De voorzitter: Dank u wel voor deze toelichting. Mevrouw Wijbenga, was hiermee uw vraag beantwoord?

Mevrouw Wijbenga: Ja, het was voor mij even een voorbeeld van de stelling van: hoe wordt er gewogen en welke belangen prefereren? En ik ga ervan uit dat de ambtenaar goed weet waar hij het over heeft, dus ...

De voorzitter: Dank u wel. Dan komen we hiermee aan het einde van de beraadslagingen op dit punt. Dan zou ik graag aan u willen vragen wat uw advies is op dit stuk naar de VV. Zou u hiermee kunnen instemmen, vindt

u dat dit besproken moet worden of zou het naar de besluitenlijst kunnen? Wilde ik gewoon even een rondje maken en dan begin ik bij mevrouw Kiers.

Mevrouw Kiers: Ik denk dat het kort besproken kan worden.

De voorzitter: Mijnheer Jansen.

De heer Jansen: Voor ons is het een hamerstuk.

De voorzitter: Mijnheer Hofman. Zou u dat in de microfoon kunnen zeggen alstublieft?

De heer Hofman: Ik kom terug op het eerste gezegde, bespreekstuk omdat het toch een heel cruciaal document is en besluit.

De voorzitter: Mevrouw Wijbenga.

Mevrouw Wijbenga: Ja, wat ons betreft kan het wel een hamerstuk worden.

De voorzitter: Mijnheer Van der Ree.

De heer Van der Ree: Wat ons betreft kan het ook een hamerstuk worden.

De voorzitter: Mijnheer Claassen. Excuus. Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Een hamerstuk, dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Simon.

De heer Simon: Hamerstuk.

De voorzitter: Mijnheer De Haan.

De heer De Haan: Een hamerstuk.

De voorzitter: Mijnheer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Ja, absoluut een cruciaal document, maar volgens mij gewoon goed besproken, goed voorbereid dus wat ons betreft een hamerstuk.

De voorzitter: Mijnheer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Een hamerstuk.

De voorzitter: Dank u wel, dan nemen we dit mee in het voorbereiding van de agenda voor de VV. Mijnheer Simon.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter. Ja, nu zijn we op een cruciaal punt beland. Ik ben zelf fractievoorzitter en heb natuurlijk alle agendacommissies meegedaan. Dit is natuurlijk een mooi voorbeeld van hoe de

commissie besluit vormt over of een stuk een bespreekstuk wordt, hamerstuk. Wanneer wordt de VV geïnformeerd vanuit alle commissies hoe de agenda uiteindelijk eruit gaat zien voor de VV?

De voorzitter: Als ik het me goed herinner is er volgende week woensdag een overleg met de commissievoorzitters en wordt daar de agenda besproken en kan hij daarna met u gedeeld worden. Oké.

04.B.04 Vispassage Aalkeet Binnen- en Buitenpolder

De voorzitter: Dan gaan we door met het volgende punt op de agenda, dat is de vispassage Aalkeet binnen- en buitenpolder. Daar hebben we in een vorige vergadering in een net iets andere samenstelling uitgebreid over gesproken, daar is ook een uitgebreide toelichting geweest. Er is toen verzocht aan hoogheemraad om het stuk te verbeteren, en daarmee zou het dan eventueel alsnog besproken kunnen worden in de VV. De hoogheemraad heeft besloten om toch ervoor te kiezen het stuk eerst hier nog in de commissie te bespreken, dat werd zorgvuldiger geacht. Daarom staat dit punt hier opnieuw in hernieuwde vorm op de agenda. De inhoud is als het goed is hetzelfde gebleven, en dat zouden we hier willen bespreken. Mijnheer Belt, wilt u daar nog iets op toelichten voordat we starten?

De heer Belt: Dank. Volgens mij een hele goeie weerslag van wat wij toen hebben afgesproken. We hebben ervoor gekozen om wel voor zorgvuldigheid te gaan, dus het stuk niet toen direct door te zetten naar de VV maar echt weer in het college opnieuw te behandelen ook, dus het college heeft hier een nieuw besluit over genomen. Dat stuk ligt nu voor. Eerder is al gezegd, de financiën waren al in de begroting opgenomen. Nou, hoe is dit stuk nu veranderd? Het voorstel is met name scherper geformuleerd. De aanleiding is beter in beeld gebracht, dus waarom doen we dit, waarom is dit punt zo belangrijk, en de technische oplossing, daar hebben wij eigenlijk een soort second opinion op gedaan. Ik ben ook zelf ter plekke gaan kijken om te kijken wat die situatie is en wat ik dan zie is daar gewoon een heel mooi gebied waarin we keihard met zijn allen aan ecologie werken, en op dan een cruciale plek worden de vissen weg gehakseld en worden alle ambities en doelstellingen tenietgedaan, waarbij ook nog heel veel mensen er last van hebben. Kortom, een nieuw voorstel. De oplossing zoals u al zei is dezelfde technische oplossing. Nou ja, graag leggen we dit ter besluitvorming voor en uiteraard hopen we dat u dit kunt steunen.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik allereerst het woord aan de VVD, mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: Ja, dank u wel voorzitter. Ja, zoals het zonet ook is gemeld, dit is echt een veel toegankelijker stuk. Je wordt gewoon meegenomen in het proces. Als je dit stuk leest, dan begrijp je ook de ontwikkelingen van de afgelopen jaren veel beter, maar ook vooral waarom je hiervoor kiest. En dat het voor de aal heel belangrijk is en dat het voor ons ecologisch netwerk een belangrijk onderdeel is, en vooral dat we de maatregel willen bewerkstelligen om de doelstellingen uit de kaderrichtlijn water te halen. Dat was misschien de vorige keer ook wel opgeschreven, alleen in dit stuk is het veel duidelijker uiteengezet. Twee zaken zijn ons ook opgevallen: dat de gekozen optie gewoon hetzelfde is, dat verrast ons helemaal niet, alleen hier wordt wel duidelijk toegelicht en uiteengezet waarom je tot dit komt. Dus het afwegingskader is veel beter wat ons betreft ook uiteengezet. De tekeningen geven het duidelijker weer waardoor je het ook duidelijk begrijpt en daarmee zijn we eens. Alleen twee punten. En dit is een zaak wat eigenlijk al jaren speelt. En als je de geschiedenisonderdelen leest, zie je al dat het in het proces elke keer weer iets is geprobeerd om het te verbeteren. Het is ook eigenlijk heel innovatief gestart, want het was een unieke situatie, het was de eerste keer, en omdat het de eerste keer was waren al die processen ... Elke keer dat je iets verbeterde was gewoon logisch. Een vraag van ons is: is nou deze nieuwe verbetering, want er komt natuurlijk iets groots aan, is het voldoende, dat je voldoende knowhow hebt, dat het nu daadwerkelijk zo dadelijk is opgelost? Geeft de

hoogheemraad ons de garantie bij het toepassen van deze nieuwe stappen, dat het daadwerkelijk wordt opgelost? Dat is onze vraag hierover. En het tweede punt is, gaat over de risico's. Er zijn drie risico's genoemd. Terecht, je kunt er niet 20 noemen. Als we deze drie risico's lezen, dan zie je dat ze best wel ernstig zijn. Ik bedoel, als ze daadwerkelijk gaan plaatsvinden. De vraag is: is er daadwerkelijk een verhouding met het financiën wat hier is opgenomen ook in de begroting? Of loop je echt uit de pas als zo dadelijk deze risico's zich echt gaan voordoen? Dus is hier voldoende over nagedacht is eigenlijk onze vraag. Kan de hoogheemraad ons hier verder informatie over geven en de risico's misschien wat beter uiteenzetten voor ons? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Kiers.

Mevrouw Kiers: Dank u wel voorzitter. Onze fractie heeft met plezier deze versie, notitie gelezen, we vinden het helder. En het ondersteunt ons idee dat het een goeie investering is en dat er nu weer een kans is op een verbetering. En ik weet inderdaad uit de praktijk dat in ieder situatie waar je zoiets toepast, dat er altijd een risico is dat het niet helemaal zo uitpakt. Maar als je dat risico niet neemt, dan blijf je op dezelfde voet staan. Dus wij denken dat het een goed voorstel is, en complementen voor de toelichting. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan Water Natuurlijk, wie van u mag ik het woord geven? De heer Vissers.

De heer Vissers: Ja voorzitter, ik kan me in grote lijnen aansluiten bij de woorden van de VVD. De technische oplossing is hetzelfde maar hij is nu aanzienlijk beter uitgelegd en onderbouwd. Veel vrolijker kunnen we het niet maken want het blijft een desinvestering. We gaan er ook maar vanuit dat omdat dit experimenteel was, dat dit ook echt een unieke situatie is en we niet bij andere passages voor zelfde verrassingen komen te staan. En ja, ik denk dat korthedshalve we kunnen zeggen van: dit is een investering die nodig is, we doen hem niet met veel plezier want het is jammer dat mijnheer Murphy mee ontworpen heeft aan het eerste ontwerp. Maar dan gaan we er ook wel vanuit, en ik ben ook benieuwd naar het antwoord van de heer Belt op de vraag van de VVD, welke garanties hij af kan geven. Maar met de onderbouwing die hier ligt, durf ik wel de VV positief te adviseren over deze uitgave, wat ook een investering is in de waterkwaliteit die we met elkaar toch ook moeten doen in situaties dat de eerste pogingen iets minder succesvol waren als we gewenst hadden.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan het CDA, wie mag ik het woord geven? Mijnheer Maaswinkel.

De heer Maaswinkel: Dank u voorzitter. Nou, op de eerste plaats, wij zijn ook uitermate gelukkig en de complimenten over het stuk zoals het nu geleverd is. Het ziet er echt uitstekend uit, zeer helder, zeer goed leesbaar. Ook de optie E waar op een gegeven moment voor gekozen wordt, daar staan wij helemaal achter. Zien we ook helemaal zitten. Nog een puntje, en dat slaat denk ik ook wel een beetje aan wat de anderen zeggen, wij vroegen ons af of het niet mogelijk is dat we dan als het gerealiseerd is gedurende enkele jaren er gemonitord gaat worden om te kijken wat het effect is. Dus dat we de effecten gaan zien komende jaren, daar kun je zelf van leren, ook misschien nog op andere plaatsen, maar ook andere waterschappen kunnen hun voordeel ermee doen. Dat is het, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de fractie 50PLUS, wie mag ik het woord geven? Mijnheer Van der Ree.

De heer Van der Ree: Ja, dank u wel voorzitter. Vorige keer heb ik gevraagd van de varianten om die helderder te maken omdat ze met één zin eigenlijk werden afgedaan. Nou, in deze notitie zijn die varianten veel beter beargumenteerd, waarom variant E de beste is, dus nu kon je ook eigenlijk die afweging maken en zien dat er

de juiste keuze is gemaakt. Verder is vorige keer aan de orde geweest dat het onderzoek naar de migratie van de vissen verstoord is, en door twee redenen, namelijk door onvoldoende afvoer van de Meijbergpassages, en het feit dat de aanboduik tweemaal door vreemden is gelegegd. Nu wordt er een besluit genomen, onder andere op basis van deze experimenten, en ik heb de vorige keer ook gevraagd: moet dat experiment ter meerdere zekerheid niet herhaald worden, omdat het eigenlijk de vorige keer de mist in is gegaan? Verder is in de vorige notitie meegenomen het feit dat het standpunt van de Unie van Waterschappen was om een beleid te volgen van het ministerie voor instelling van een generieke visvrije zone van 150 meter bij alle kunstwerken waar een vismigratievoorziening is aangebracht of waar sprake is van visvriendelijk beheer. Ik denk dat het handig is om in dit stuk ook dit feit mee te nemen, want daar zal toch een zekere voorziening voor moeten zijn, dus dat moet in het hele plan aandacht krijgen. En ik kom dat niet meer tegen in deze notitie. Nou, verder zijn wij volledig overtuigd dat het deze kant op moet gaan, maar ik denk dat ter aanvulling dat onderzoek zoals het geweest is wat echt mis is gegaan, misschien wel een keer overnieuw moet worden gedaan. Dat waren onze punten, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de fractie van de ChristenUnie, wie mag ik het woord geven? De heer Anker.

De heer Anker: Ja voorzitter, dank u wel. Zoals al gezegd is de vorige commissie hebben we dit voorstel uitgebreid besproken en nou ja, goed, in de memo staat heel duidelijk uitgelegd waarom de opties A tot en met D niet voor de hand liggen. Ja, zoals gezegd is door mevrouw Örgü, ja, over de risico's en beheersmaatregelen, ik had er ook een punt over. Dus inderdaad kabels en leidingen in de weg en verzakkingen van oudere panden en ja, de oplossing is niet inpasbaar, en dat heeft nogal consequenties voor de begroting en ook het bedrag waar we over spreken. Mijn vraag is ook van als we de ontwerpfase ingaan, om dan ook de commissie te informeren over hoe het ermee gaat, met deze risico's, en de resultaten van het ontwerp ook hier te bespreken zodat we wat meer zicht hebben over de risico's en de consequenties. Verder, de ChristenUnie/SGP-fractie vindt het een goede maatregel. Alleen zijn we wel kritisch over het totaalbedrag, de investering. Het lijkt vrij fors en we vragen ons ook af van: ja, hoe zit het bij andere waterschappen? Of een vergelijkbare oplossing geïmplementeerd is en wat de investering geweest is, om een stukje kijk en vergelijk toe te passen. Ja, dat was het eigenlijk over dit voorstel. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Dank u wel voorzitter. Om te beginnen, ik ben echt verheugd dat portefeuillehouder het voorstel vorige keer teruggenomen heeft en het opnieuw heeft bekeken en beoordeeld. En de manier waarop het nu aangeboden wordt is inderdaad, wat al gezegd is, een stuk toegankelijker en een stuk vriendelijker en een stuk begrijpelijker. Ik heb wel wat vragen. Ik heb mij vorige keer onthouden van het inhoudelijke omdat ik het niet eens was met de manier waarop het gepresenteerd was, maar ik heb nu toch mijn huiswerk voor me liggen. Even een stukje over de geschiedenis. In 2009 is het gemaal vernieuwd en in 2011 is het vispasseerbaar gemaakt. Dat is heel jammer dat dat niet goed gelukt is. Daarbij concludeer ik wel dat wat er toen aan kosten gemaakt is, die worden vernietigd en we gaan een hele grote nieuwe investering doen. Dus het is twee keer betalen. Er wordt ... Het voorstel vorige keer werd ingeleid doordat er dode vis was bij het gemaal, dat daar in de buurt wat verontrusting over was. En die meeuwen gaven dat aan. Ik wil nu wel duidelijk zeggen dat de grootte van het bedrag wat hier nu aan besteed gaat worden door een veel grotere groep kritisch bekeken wordt. Dat kan ook een stuk maatschappelijke verontrusting geven. Daarbij wil ik dan wel zeggen dat het wel heel goed uitgelegd moet worden waarom een gemaal wat nog maar net nieuw aangelegd is in 2009 en aangepast is voor vispassage in 2011, dat dat nu

alweer tot zulke hoge kosten gaat leiden. Verder mis ik in beide stukken de visie vismigratie Delfland en de integrale nota vis, die heb ik zelf opgezocht. Want in die twee stukken kan ik ... Dat is in feite een beleids- en afwegingskader voor mensen die moeten beoordelen of deze investering wel de juiste is. Verder vind ik dat alles wel erg gericht wordt op dit gemaal, op de investering die we gaan doen op dit gemaal, terwijl het belang van de investering, dat is de bevordering van de visstand in het hele gebied en de hele ecologie in het gebied, er wordt ook wel gesproken over de natuurvriendelijke oever die al aangelegd is, er wordt verwezen naar de toekomst als straks de Krabbeplass op een andere manier ingericht gaat worden, de waterfabriek. Er wordt ook verwezen naar gemaal Zaaijer, wat in 2011 ook vispasseerbaar gemaakt is. En wel om de reden dat de aal vroeger vanuit de zee naar het zoet water ging en in de Aalkeet Buiten-binnenpolder zich vermeerderde, het was een enorm visrijk gebied. Dan zou ik eigenlijk het stuk eerder wat integraler behandeld hebben willen zien, want dan hebben we het ... Hier spitsen we het toe op een gemaal met hoge kosten terwijl we het eigenlijk in de volle breedte zouden moeten willen beoordelen. Wat ik denk dat gebeurd is, op het moment dat de vispassages werden aangelegd in 2011, dat er elk jaar een paar keer gemonitord is. Dat lijkt mij de meest logische manier van werken. Je verwacht niet anders, je gaat hoge investeringen doen, je hebt er hoge verwachtingen van dus het eerste wat we doen, dat is monitoren. Ik zou heel graag die monitoringen willen zien. Wat is er gebeurd bij gemaal Zaaijer toen de vispassages werden aangelegd en wat is er gebeurd bij het Aalkeetgemaal? Even kijken. Weet portefeuillehouder dat, en ik heb het vernomen, ik was er niet bij, dat toen het gemaal aangelegd werd in 2009, 2011 de vispassages, dat de visgerechtigde hengelaar in dat gebied alle sloten in de omgeving leeggevist heeft? Dat heeft nogal een impact lijkt mij op het hele visbeheer van toen en naar de toekomst toe. Bent u dat bekend? Ik denk dat dat toch ook een van de data is die je nodig hebt om te kijken, te beoordelen of straks de aanpassingen succesvol zullen zijn. Verder heb ik toch nog even, het zat er deze keer niet bij, nog even gekeken naar de monitoring van de vorige keer. Daarvan heb ik nog eens gekeken en ik weet niet of ik de cijfers goed interpreteer, maar 14 van de 445 vissen die in het aanbodfuis waren gekomen, 14 ervan waren beschadigd. En een rekensommetje leert mij dat dat 3,15% is. En de stoanorm voor beschadigde vis bij een vispassage is ... Dat dat 5% mag zijn. In de visie vismigratie Delfland en de integrale nota vis ... Even kijken hoor. Staat bij herhaling de uitdrukking: haalbaarheid, betaalbaarheid en kostenefficiëntie. En ook een keer risico's. Ik wil toch wel, gezien de grootte van de investering die we nu gaan doen, of het goed getoetst is op haalbaarheid, betaalbaarheid en kostenefficiëntie. Verder worden er verwachtingen uitgesproken als straks de aanpassingen van de vismigratie zijn gedaan. En ik vraag me af of daar onderzoek naar gedaan is. Je kunt verwachten, omdat dat vroeger zo was, dat daar weer een grote visrijkdom gaat ontstaan als die alen weer naar die polder gaan en daar gaan paaien en heen en weer. Maar is die verwachting ook realistisch? Ik bedoel, tijden zijn veranderd, en de hele omgeving is veranderd. Er staat: de hevelvis ... Er is een conclusie getrokken, de Hevelpassage heeft klaarblijkelijk een slechter attractie-efficiëntie. Vind ik een mooi woord. Hoe weten we dat de nieuwe omstandigheden wel een goede attractie-efficiëntie heeft? Want daar draait het om. Ik heb ook begrepen dat die vissen tegen de stroom in willen zwemmen als ze gaan paaien. Is dat dan zo nu ingericht dat die vissen straks met heel veel plezier tegen de stroom opgaan om te paaien? Dus kortom, waarop stoelt de verwachting dat als de maatregelen genomen zijn de vismigratie verbetert? En hoe groot is het risico dat het niet gebeurt? Dan heb ik nog een opmerking over het voorstel bij punt zes, de financiën. De jaarlijkse kapitaalslasten vanaf 2020 komen uit het programma watersysteem. En nou hebben wij drie jaar geleden een bulkkrediet van 18 miljoen vastgesteld voor natuurvriendelijke oevers, waternatuur en wat dies meer zij. Is het nou realistisch om het uit het programma watersysteem te halen of is het logischer om het uit dat 18 miljoen bulkkrediet te halen? Even kijken. Dan nog over het assetmanagement. Delfland werkt met renovatie- en nieuwbouwcyclus. Daarbij is de realisatiestrategie van vispasseerbaarheid en visveiligheid uitgewerkt. Daarbij wordt een prioriteringslijst gehanteerd, acht gemalen zouden in de panperiode tot en met 2015, waar dit gemaal dus ook bij hoort, tweezijdig vispasseerbaar zijn gemaakt. Heb ik een paar vragen. Werken die vismigratievoorzieningen van

deze gemalen naar behoren? Zijn bij deze gemalen de afgelopen jaren ook herstel- en aanvullende verbeteringsmaatregelen gedaan? En drie: zijn deze effectief gebleken? Komen deze gemalen in de nabije toekomst in aanmerking voor de dure aanpak zoals hier bij het Aalkeetgemaal? En in de bijlage van de burap in de commissie BOB heb ik gezien dat er gesproken wordt over aanpassing van de gemalen Dijkpolder en Duifpolder, en dat zal dan ook wel weer iets te maken hebben ... Of ik verwacht dan dat behalve dat die gemalen aangepast worden, dat daar ook weer wat gedaan gaat worden aan de vismigratie. Heb ik nog een laatste opmerking. Ik heb een ... Mijn collega Pieter-Jan maakte een opmerking over hoe andere waterschappen ermee omgaan. Ik heb hier een casus, een hele recente. Die is van juni 2019, in het waterschap Schieland Krimpenerwaard. En dat gaat over het gemaal ... POP3 inlaten Krimpenerwaard betreft dit. En in dit project is een Europees POP3-subsidie aangevraagd en toegekend van ruim 3,8 miljoen euro. Datzelfde gemaal krijgt cofinanciering van Rijkswaterstaat. Vraag aan de portefeuillehouder is: is er bij dit project gekeken naar cofinanciering, is er naar dit project gekeken of het in aanmerking komt voor de Europese POP3-gelden? Tot zover mijn vragen en opmerkingen.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er andere leden van de commissie die gebruik willen maken van de eerste termijn? Mijnheer De Haan.

De heer De Haan: Dank u wel voorzitter. Ook ik ben ... Wij zijn echt ... Het is een enorme vooruitgang, dit vernieuwde voorstel. Maar ik kom toch nog even terug op de vraag die ik vorige keer gesteld heb, is of de vislift, de smart vislift, en daar is dus ook een antwoord op gekomen, maar mijn vraag is eigenlijk of de producent van de smart vislift deze vispassage zelf ter plekke heeft gezien. Want ik wil eigenlijk voorstellen om in ieder geval die producent, want die maakt innovatieve vistrappen en daar zitten ontzettend veel voordelen aan, want dan worden alle vissen en soorten gewoon automatisch geteld, en als die dus ... Dus de vorige keer werd gezegd van: die kunnen maar een meter peilverschil overbruggen, maar als die nou uitgenodigd worden om hier gewoon hard over na te denken en zij dus naar de toekomst ook voor drie meter verschil dus 'n vispassage kunnen maken, dan denk ik dat het mes aan twee kanten snijdt. En ik denk ook dat gewoon even op korte termijn een afspraak gemaakt zou kunnen worden om te kijken of dat inderdaad kan, en als dat kan, om het dan nog iets uit te stellen om te kijken of je dat werkelijk kunt doen. Want dan ga je dus die desinvesteringen gewoon ... Ben je dan kwijt. Dat is mijn vraag.

De voorzitter: Mijnheer Simon.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter. Ook mijn fractie is zeer content met dit stuk. Het is een hele verbetering ten aanzien van het vorige stuk, ook al was ik met het vorige stuk ook al absoluut akkoord gegaan. Maar het nut en noodzaak van de aanpassing en de investeringen komen uit dit stuk heel goed naar voren. En het gaat natuurlijk, zoals de [...] al zegt, over de aal natuurlijk en de vismigratie in het algemeen. En gezien de positieve geluiden zal in de toekomst zulke voorstellen veel sneller de VV passeren. Dat is ook maar beter ook, want anders worden er toch onbewust best wel veel vissen toch nog vermalen, want zelfs 3,15% vind ik te veel. Maar laten we dit inderdaad zien als helaas leergeld die we moeten betalen om ons beleid richting het vispasseerbaarheid in goeie banen te leiden. En ik wil inderdaad ook nog even memoreren dat, 50PLUS had het al gezegd, het is natuurlijk onvoorstelbaar als je een vispassage maakt dat je daarnaast gewoon lekker kan vissen. Want dan mis je volgens mij het idee daarvan. Dank u wel.

De voorzitter: Mijnheer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Ja, ik ... Het is al even aangehaald, het gemaal is niet versleten, niet afgeschreven. Het moet aangepast worden vanwege vismigratie. Ook ons voorstel is om dit uit het bulkkrediet van de natuur te

halen. Verder zijn wij nieuwsgierig en angstig naar welk gemaal de volgende gaat worden die ditzelfde probleem gaat geven. Dus daar graag wat meer duidelijkheid over. Het derde punt is om, wat we ook maken, nu binnen de garantietermijn te zorgen dat het werkt. Dank u.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er andere leden die het woord willen in eerste termijn? Dat is niet het geval, dan is het woord aan de heer Belt.

De heer Belt: Dank u wel. Dank u allen voor complimenten allereerst. Dan zal ik nu een voor een de vragen aflopen. Vanuit de VVD, ja, is dit nou ... Kunnen we nou de garantie geven dat dit gaat werken? Die garantie wil ik best geven. Want wat we nu gaan toepassen is een methode die we ... Nou, laat ik het zo zeggen. Vanaf 2011 zijn de ontwikkelingen rondom vismigratie gigantisch snel gegaan. Wij hebben geëxperimenteerd met de methode die nu eigenlijk ... Waarvan we zien dat deze mislukt is. Daarna is er eigenlijk ... Is er echter binnen Delfland de vislift ontwikkeld. Een gigantische innovatie waar we echt trots op mogen zijn dat die binnen Delfland ontwikkeld is. Sindsdien is die in veelvoud toegepast binnen Delfland, dus die worden regulier meegepakt met de gemaalvervangingen. En ook in den lande is deze methode vaak toegepast. En ook om maar gelijk even op een van de vragen van mevrouw Van der Burg in te gaan, bij de acht gemalen die u noemde kunnen we zeggen dat dit werkt. Dus die garantie wil ik geven. Dan hebben we de risico's ... Dan even over de risico's. Wat standaard is, dus wat ook in het voorstel staat, de gebruikelijke werkwijze is om de drie grootste risico's te benoemen in een voorstel. Er wordt een uitgebreide risicoanalyse gedaan, dus daar zitten hele kleine risico's en grote in. Hier laten we dan de drie grootste risico's zien. Nou, hoe wordt dat risico eigenlijk afgedekt? Dat is allereerst door beheersmaatregelen te nemen. Nou, die worden ook hier genoemd. En er zit altijd in het financiële stukje een stukje risicoreservering om het op te vangen. Dan de heer Maaswinkel, gaan we dit nou monitoren? Ja, dat is zo, dat gaan we monitoren en wij doen nu al in het hele gebied monitoren we dit. Dus ook bij dit gemaal. Dan ga ik door naar de heer Van Ree van 50PLUS. Ja, een vraag over het experiment, of we dat moeten herhalen. Eigenlijk wil ik daar ook het antwoord op geven dat wij continu ook blijven monitoren, dus ik ben er geen voorstander van om dat stukje te herhalen. Nee, dit gaat ook gewoon mee in die continue monitoring in het hele gebied. En dan de afspraak over de visserij. Ja, die regelgeving hebben we niet helemaal ... Of die heb ik op dit moment niet helemaal scherp. Maar wat wel zo is, wat de heer Simon ook zei, en dat steun ik natuurlijk, wij zitten hier natuurlijk niet op te wachten dat vissers hier achter zo'n gemaal gaan zitten vissen. Volgens mij zou dat een soort logisch uitgangspunt moeten zijn dat je dat niet doet als visser, dat is gewoon onsportief. Dus ik neem dit mee, ik ga 10 oktober langs bij de visbeheercommissie en ik zal dit punt daar gewoon ook expliciet benoemen. Ik weet ook niet of vissers dat nu nog doen maar ik benoem het gewoon daar nog een keer.

De heer Jansen: Voorzitter? Even ...

De voorzitter: Mijnheer Jansen.

De heer Jansen: Een aanvullende vraag, geldt dat ook voor visetende vogels? Wilt u die ook gaan weren?

De heer Belt: Nou, een belangrijk onderdeel van het besluit is natuurlijk om die gehakte vissen, als je die al niet meer hebt hier, dan weer je die visetende vogels natuurlijk. Maar ja, de andere kunnen we niet verbieden natuurlijk. Dan de vragen vanuit de ChristenUnie. Kunnen wij ... Of wij kunnen informeren over de voortgang, dat zullen we zeker doen. En dan het totaalbedrag, u geeft aan dat daar kritisch naar gekeken is. Nou, geheel terecht. Ja, en is dit nou te vergelijken met andere ingrepen? Nou, zeker, want wij leggen gemiddeld volgens mij bij Delfland ... Twee keer per jaar vervangen we een heel gemaal. Niet op de manier hoe die nu hier voorligt maar gewoon simpelweg omdat zo'n gemaal op is, is afgeschreven. En dat wordt ook landelijk met

andere waterschappen vergeleken. Dan ga ik door naar mevrouw Van der Burg. Ja, we betalen dit inderdaad, nou ja, misschien niet twee keer maar wel ... Dat zit wel in die buurt natuurlijk, dit moet veel te snel weer opnieuw aangepakt worden. Dus dit is een desinvestering zoals de heer Vissers ook al zei. Dat is het risico van een stukje innovatie van een aantal jaar terug. En dit moeten we zeker goed uitleggen aan onze burgers in het gebied. Dus daar houden we echt goed rekening mee in de communicatie. Nou ja, ook u gaf aan, vismonitoring, nou, dat doen we door de jaren heen. Dat blijven we ook nu doen en dat is ook belangrijk voor die kaderrichtlijn water om dat te doen.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Bij interruptie, voorzitter?

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Die monitoring, dat is een serieus punt, die zou ik gewoon graag zien. Want als er in 2011 bij twee gemalen vispassages zijn gemaakt in de hoop en verwachting dat die aal die op uitsterven was op deze manier weer terug kon komen in het gebied en meer dan dat, dan vind ik dat van eminent belang om daar kennis van te nemen. Dus die monitoring jaar in jaar uit, die wil ik graag zien.

De voorzitter: Mijnheer Belt.

De heer Belt: Die kan ik toezeggen. Ik bedoel, wij hebben dit soort data, dus wij kunnen daar monitoring van de ... Nou, moeten we even kijken vanaf welk moment, maar wij hebben heel veel data dus daar kunnen we u ook in voorzien. Dan wil ik even iets ... Kijk, u heeft een vrij lang betoog gehouden over aanleiding, waarom doen we dit nou. Dan wil ik toch even aanstippen, wij hebben een kaderrichtlijn water en daarvan zou je kunnen zeggen: wat is daar nou de hoofdmoot van? Nou, de hoofdmoot is dat je in 2027 in alle wateren, dat die ecologische en chemische kwaliteit in het gebied op orde is. Moet je dan alles doen wat mogelijk is? Nee, of ja, de Europese Unie zegt: alles wat in je macht ligt en wat redelijkerwijs mogelijk is moet je doen. Dat wil niet zeggen dat we ... Dat altijd alles te doen is. Kijk, wij kunnen ook rekening houden met allerlei achtergrondfactoren als wij ... Wij kunnen aangeven naar Europa dat een water bijvoorbeeld heel intensief bevaart wordt of dat er recreatiedoelen sterker zijn, dan kunnen wij die doelen aanpassen. Nou, dat gebeurt in het hele traject rond het stroomgebied beheerplan drie. Daar zijn we voor de zomer al informatief met u over in gesprek gegaan, dat zal in de komende periode ook nog verder gaan. Maar dat zijn de doelen, dus wij moeten simpelweg doen wat in onze macht ligt. Hiervan hebben wij gezegd: wij gaan hier ons hard voor maken, daar hebben we allerlei besluiten in het verleden over genomen. Wij hebben ook gezegd: om die wateren zo ver te krijgen gaan we een ecologisch netwerk ontwikkelen, dat kaartje zit ook in het voorstel. En daar zit ook dan direct een soort prioritering aan vast: dit zijn de routes die we belangrijk vinden, dit zijn de plekken die we belangrijk vinden en daar investeren we dan ook in. Nou, dat even als achtergrond, en daar komt ook deze plek dan uit naar voren die belangrijk is om die glasaal dat gebied in te krijgen en weer terug te kunnen laten migreren. U noemt een percentage van vissen wat vermaald worden. Nou ja, in het stuk hebben we een aantal andere percentages ook genoemd. We zien dat echt grotere vissen, dus vanaf 20 centimeter, wordt zelfs 100% van vermalen. Nou ja, daar zou ik verder niet op in willen gaan.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Bij interruptie, dat stond er niet hoor. Maar ...

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg. Mijnheer Belt.

De heer Belt: Ik verwijs u naar een stukje in de tekst waarin wij ... Nou ja, waarin opgenomen is wat het schadepercentage is van verschillende lengtes. Nou ja, daar zou ik hem even bij willen laten. Dan nog een vraag,

ja, hebben we dit nou getoetst op haalbaarheid, betaalbaarheid en kostenefficiëntie? Haalbaarheid, ja, dit zit in die beproefde methode die we hier willen aanleggen. De betaalbaarheid, ja, ik kan daar enkel van zeggen: we hebben hem in de begroting al eerder opgenomen. Kostenefficiëntie, sinds ik wat actiever hier in deze organisatie zit kan ik zeggen dat Delfland daar heel actief naar kijkt en dat is sowieso ook een uitgangspunt van het bestuursakkoord en dit college. Even kijken. Dan een vraag waarom de financiën uit dit programma en niet uit het bulkkrediet? Het bulkkrediet is bedoeld voor aanleg, verbetering, nieuwe methodieken vanuit de kaderrichtlijn waterverplichting. Dit soort verbeteringen, normaliter pakken we die mee met de renovatie en nieuwbouw. Dit is natuurlijk wel een uitzonderlijke omdat je hier echt over een groter bedrag hebt, dus vandaar dat deze anders op, maar het bulkkrediet is daar niet voor opgericht en ook niet bestendig voor om die kosten op te vangen. De acht gemalen heb ik net genoemd. En dan, er is gekeken naar subsidie maar daar ... Deze is niet in aanmerking gekomen. Dan ga ik door naar de heer De Haan. De heer De Haan zegt: er is ondertussen een nieuwe variant van de vislift, de vislift 2.0, op de markt. Daar zijn wij heel goed van op de hoogte. Onze gemaalexperts hebben daar ondertussen twee à drie gesprekken mee gevoerd om deze nieuwe variant toe te passen binnen Delfland. Wij ... De verwachting is dat we op afzienbare termijn bij een van de gemalen die sowieso gerenoveerd gaat worden deze nieuwe vislift gaan toepassen. Wat wel zo is, is dat deze nieuwe vislift een beperking heeft tot een hoogte van anderhalve meter. We hebben het hier over een hoogteverschil van vier meter, en deze nieuwe methodiek is daar dus niet voor beproefd. Ik deel wel met u dat dit een hele mooie nieuwe vislift is waar ook allerlei telmethodieken in zitten, maar die gaan we dus nog een keer terugzien. Maar niet in dit geval. Dan de heer Simon, nou ja, daar zijn we net op aangegaan, niet vissen naast het gemaal, dat neem ik mee naar de visbeheercommissie. De heer Van Heijningen. Ja, volgens mij ben ik op twee vragen ook al ingegaan, maar u geeft aan van: ja, gaan we dit nou nog een paar keer zien de komende jaren? Het antwoord is nee, dit is echt een incident. We pakken de gemalen gewoon mee in de renovatie, dit is echt een incident die we hier moeten zien. Dit gaan we de komende jaren niet terugzien. Volgens mij heb ik zo goed als de meeste vragen beantwoord.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er vragen uit eerste termijn die niet zijn beantwoord? Nee. Is er behoefte aan een tweede termijn? Ja. Dan geef ik het woord aan de heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Ja, even een opmerking over de oude gemalen. Door de visonvriendelijkheid van deze gemalen gaan ze waarschijnlijk naar de schroothoop, maar ik wou voorstellen om te kijken of er van deze gemalen noodgemalen kunnen gemaakt worden om in noodgevallen ingezet te kunnen worden naast andere gemalen wanneer de veiligheid in het geding is, wat toch hoger gaat voor mij als een paar vissen. Sorry, mijnheer Simon.

De voorzitter: Mevrouw Örgü, wilt u gebruik maken van de tweede termijn? Mijnheer De Haan? Mijnheer Simon?

De heer Simon: Ja, dank u wel voorzitter. Ja, ik zat natuurlijk ook even met die pompen in mijn maag, maar dan op een positieve manier. In het voorstel wordt gezegd van: ondanks dat we in het programma van eisen zeggen dat er twee pompen moeten geïnstalleerd worden doen we hier maar één, dus dat staat redelijk goed uitgelegd. Mijn vraag is, en dat is natuurlijk ook in navolging van: hoe kun je die pompen dan weer inzetten als noodpompen, geldt dit ook in de toekomst voor andere polders, dat ons programma van eisen niet klopt en dat wij onze gemalen inderdaad kunnen afzwakken tot één pomp? Want dat zou inderdaad financieel efficiënter kunnen zijn.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Dank u wel voorzitter. Ik heb van portefeuillehouder nog niet gehoord of hij bekend was met het feit dat er een visgerechtigde hengelaar daar de hele omgeving leeggevist heeft destijds. Daar zou ik wel graag antwoord op hebben. En over de opmerking in tweede termijn, ik zou toch willen dat de portefeuillehouder wat dieper ingaat op de mogelijkheden van subsidie en cofinanciering. Dat is ook een afspraak in het bestuursakkoord. En eerlijk gezegd, als ik zie hoe slim ons buurwaterschap Schieland Krimpenerwaard steeds met dit soort mogelijkheden omgaat en hoe makkelijk hier kennelijk bij Delfland er niet gebruik van gemaakt wordt of niet gebruik van gemaakt kan worden, ik wil hier toch wel een wat uitgebreider antwoord op dan van: we hebben ernaar gekeken maar het werd niks. Ik kan me dat namelijk gewoon niet zo goed voorstellen.

De voorzitter: Mijnheer Van der Ree.

De heer Van der Ree: In zulke grote projecten, is het niet mogelijk om gezamenlijk een excursie te hebben naar die plek zodat we ter plekke gewoon de situatie allemaal kunnen zien? Want we zien het wel uit de stukken, maar als je natuurlijk ter plekke gaat kijken en toelichting krijgt is het wel heel erg verhelderend. Dus daar wil ik voor pleiten.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Anker? Mijnheer Maaswinkel? Mevrouw Kiers? Dat geef ik het woord aan de heer Belt.

De heer Belt: Dan ga ik in op de vraag over de mogelijkheid om ze in te zetten als noodgemalen. Nou, daar is het antwoord op dat we al ... We hebben al een aantal oude pompen die we inzetten als noodgemalen. Wat we hier gaan doen is dat we de pompen inzetten, maar dan de onderdelen daarvan. Dus dat staat ook in de tekst beschreven. Dus meer kan ik daar helaas niet van maken. Dan de vraag of ik wist dat in 2009 hier heel veel vissen zijn weggevangen, nee, dat wist ik niet. Ja. Daar kan ik verder op ingaan, maar ik wist het niet.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Bij interruptie, dat heeft ...

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Dat heeft natuurlijk wel veel invloed op het terugkrijgen van een goed visbestand en ik denk dat dat ook meegenomen moet worden in ... Nou ja, het zou uit de monitoringen ook moeten kunnen blijken. Dus dat is ook weer een argument om die monitoring eens aan ons toe te kennen, want ik vind het erg belangrijk om ook een goeie beslissing te kunnen nemen.

De heer Belt: Het heeft ongetwijfeld invloed gehad, maar kijk, waar we het hier over hebben is: we hebben de ambitie om met elkaar een ecologisch netwerk in te richten conform die kaderrichtlijn water, dus we willen dat al die wateren een goed visbestand hebben. Dus we hebben het hier over een potentie die we gaan creëren, en daar is deze aanpassing op gericht. Dan de cofinanciering. Ja, daar proberen we natuurlijk zoveel mogelijk naar te zoeken. Kijk, wat hier wel het verschil is, we hebben het hier over een gemaal wat al een keer is aangepast, en als je dan nog een keer of een keer daar cofinanciering voor gaat vragen, dat is niet echt geliefd bij financierders. Als we het hebben over bijvoorbeeld een hele nieuwe situatie ergens, dat ligt veel makkelijker bij die cofinanciers. En daar wordt naar gekeken, dat staat in het bestuursakkoord dus dat nemen we gewoon ... Waar de mogelijkheid is doen we dat. Dan ...

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Bij interruptie, ik heb ook gevraagd naar die subsidie, die POP3-gelden. Die liggen in Europa op de plank en het is een kwestie van slim aanvragen en ervoor in aanmerking komen.

De heer Belt: Het is minder makkelijk, schat ik zo even in, maar hier speelt echt mee dat we het niet hebben over iets heel nieuws. Kijk, als we hier zeggen van: hé, we hebben hier een heel oud gemaal staan en we gaan hier deze visvriendelijk maken, dat is wat anders dan een gemaal wat ooit al aangepakt is en mislukt is. Dit is gewoon geen favoriet cofinancieringsproject, laat ik het zo maar even heel plat zeggen. En voor andere situaties doen we dat zeker en daar wordt naar gekeken.

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg, voor de laatste keer op dit punt.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Bij interruptie, dit gaat over een uitstervende aal die we met alle mogelijkheden en financiën van dien weer terug willen halen in het gebied. Daar is de eerste poging jammerlijk mee mislukt. Staat nog steeds het feit dat een uitstervende aal nu toch weer kans van slagen moet krijgen. Ik kan zomaar een heleboel argumenten verzinnen waarop die POP3-gelden wel kunnen benut worden. Ik vind dat u eigenlijk op voorhand al vindt dat dingen niet kunnen, en dan ga ik me ook afvragen of er wel echt goed geprobeerd is om subsidie binnen te krijgen.

De heer Belt: Nogmaals, ik denk dat de aal best een goed onderwerp is, maar we hebben het hierover niet een situatie waarin we echt helemaal van scratch af aan iets nieuws gaan doen, maar eigenlijk een verbeteringslag waar ik vrees toch echt alleen wij de portemonnee voor moeten trekken. Daar zou ik hem bij willen laten. Wil ik graag ingaan op de suggestie van de heer Van Ree voor een excursie. Ja, het is altijd goed om met eigen ogen daar gaan kijken, laat ik het zo maar zeggen. Daarom ben ik daar zelf ook direct een week na die commissievergadering gaan kijken. Of ... Nou ja, kijk, en het helpt ook dat VV-leden daar gaan kijken. Of ieder onderwerp nou zich daartoe leent, ik denk dat we er gewoon beter aan vast kunnen houden dat we minimaal één keer per jaar met de hele VV een goeie excursie houden, en dit soort plekken of dit soort onderwerpen die eraan zitten te komen echt dan ook meepakken. Volgens mij heb ik ze dan, toch?

De voorzitter: Zijn er vragen uit tweede termijn die niet zijn beantwoord? Dan sluit ik hiermee de beraadslagingen en dan ga ik u vragen wat uw advies is voor de VV, of u het als bespreekpunt of op de besluitenlijst wil behandelen en dan begin ik bij de heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Bespreekpunt.

De voorzitter: Mevrouw Örgü.

Mevrouw Örgü: We krijgen de garantie en de risico is opgenomen in financiën, dat is ook een garantie wat we van onze hoogheerraad hiervoor krijgen. Dus wat ons betreft hamerstuk.

De voorzitter: Mijnheer De Haan.

De heer De Haan: Een bespreekstuk.

De voorzitter: Mijnheer Simon.

De heer Simon: Hamerstuk.

De voorzitter: Mevrouw Van der Ree.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Een bespreekstuk en ik zou graag de monitoring, de gegevens die ik gevraagd heb er bij de VV-stukken bij zien.

De voorzitter: De heer Van der Ree.

De heer Van der Ree: Bespreekpunt.

De voorzitter: Mijnheer Anker.

De heer Anker: Wij stellen ook voor een bespreekstuk.

De voorzitter: Mijnheer Vissers.

De heer Vissers: Wat ons betreft een hamerstuk.

De voorzitter: De heer Maaswinkel.

De heer Maaswinkel: Een hamerstuk.

De voorzitter: Mevrouw Kiers.

Mevrouw Kiers: Hamerstuk.

De voorzitter: Dank u wel, dan wordt dat advies meegegeven aan de agendacommissie die er nog over gaat spreken. Mijnheer Belt.

De heer Belt: Het verzoek is gedaan om de monitoringsgegevens voor de VV te hebben. Wij gaan een poging doen maar ik wil die toezegging nog niet doen dat dat lukt.

De voorzitter: Wij hopen natuurlijk dat het lukt.

Mevrouw Van der Burg-van Leeuwen: Mag ik vragen waarom dat niet zou lukken? U zegt net: het is er allemaal. En ik zou het dan toch wel graag een week voor de vergadering bij de stukken toegevoegd willen zodat ik mijn oordeel kan vormen.

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg. De heer Belt.

De heer Belt: Ik wil even overleg voeren in hoeverre dat nu al behapbaar is om zo aan te leveren. Voor hetzelfde geld zijn dat honderd bestanden of ...

De voorzitter: Dank voor de toelichting.

04.B.05 Extra bespreekstuk: Vissterfte

De voorzitter: Dan zijn we nu aangekomen bij het derde bespreekstuk en dat gaat over de vissterfte. En daar zou ik graag mevrouw Van Hagen vragen om een toelichting. Mijnheer De Haan, excuus.

De heer De Haan: Dank u wel voorzitter. Ik heb een beetje geschoven met dit onderwerp, maar uiteindelijk begrijp ik dat het opgenomen is in de bespreekstukken. Ik zal even kort aangeven waar het over gaat. Er is een

melding uit Delfgauw van vissterfte vanwege het maaien met een boot, en wij vragen om bij alle inlandige gemeenten weer aandacht te vragen voor de maai protocollen die Delfland hanteert. En voor Pijnacker-Nootdorp is tenminste één geval mogelijk veroorzaakt door het voormalen waardoor een warme sloot te ondiep werd, en waarom moet er dan midden in een warme periode zo uitgebreid worden voorgemalen? En dan: kan dit maalprotocol ook flexibeler? Dat zijn de vragen die wij naar aanleiding dus van twee meldingen hebben, en we merken gewoon toch dat ondanks dat het allemaal in het maaiprotocol van Delfland staat, dat de gemeente toch op de een of andere manier aannemers kan vinden die dus met een boot heel snel en kortzichtig gewoon dat maaien uitvoeren. En daardoor krijg je dus deze vissterfte. Terwijl, als daar een goede boot, een ondiepe boot en dus ook een maai-inrichting die niet op de bodem komt, dan hoeft dat absoluut niet te gebeuren. Dus vandaar dit punt als bespreekstuk op deze agenda.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er aanvullende vragen? Mijnheer Simon.

De heer Simon: Ik heb dit onderwerp in het breedst mogelijke manier proberen te interpreteren, omdat er inderdaad geen bijsluitel of toelichting bij is. Wij zien het probleem van vissterfte en we hebben ook een aantal andere krantenberichten in dezelfde regio van Pijnacker-Nootdorp gezien. En dat gaat bijvoorbeeld over droogte en zuurstoftekorten. Dat is ook in dezelfde gemeente gebeurd. Het komt ook voor dat er na een droogteperiode met ernstige neerslag via overstorten ook vervuild water, waardoor vissterfte ontstaat. Ik heb ooit in het verleden geprobeerd om in de commissie BOB, omdat daar de calamiteiten hoorden qua portefeuille, om daar te kijken van dat vissterfte ook voorkwam naar aanleiding van brand en dus bluswater in het water. Dus dan zie je dat er toch een aantal categorieën calamiteiten zijn, om het maar zo te noemen, waardoor vissterfte ontstaat. En mijn aanvulling op het punt van de AWP is dat dit gewoon goed in de gaten gehouden moet worden en dat er gewoon actie ondernomen moet worden om vissterfte te vermijden, want dat is inderdaad ook een stukje beleid wat Delfland nu doet. Zeker met het uitvoeren van maaiwerkzaamheden, dat staat gewoon letterlijk in ons bestuursakkoord. Aan de andere kant, het is ook gewoon een wetsartikel die zegt dat iedereen in het wild levende dieren moet helpen. Dus in dit geval zou ik het inderdaad oproepen om dit gewoon goed te monitoren, goed in de gaten houden van waar de vissterfte ontstaat, goed uit te zoeken waarom dit ontstaat en daar ook adequaat maatregelen neemt, en vooral ook gaan nadenken van met welke partners we dit moeten doen. Bijvoorbeeld overstorten, dat is vaak toch het gemeentelijke rioolstelsel. Dan betekent dat samenwerking essentieel is, anders ga je weer met elkaar vinger wijzen en dan weet niemand meer wie waarvoor verantwoordelijk is. Maar ik vind wel dat Delfland vaak gezien wordt als waterbeheerder, waterkwaliteitsbeheerder, daar toch een rol in moet spelen en in ieder geval duidelijk moet zijn hoe wij met dit soort problemen omgaat. Want zoals mijn buurvrouw net al zei met het verhakselen van vissen, ja, daar komen die meeuwen op af, en dan hebben we weer andere problemen. Dus dat moeten we gewoon adequaat aanpakken. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er andere aanvullende vragen? Mijnheer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Ja, dank u wel voorzitter. Ja, volgens mij kunnen we kort zijn: ik denk dat niemand hier voor vissterfte is. En volgens mij kunnen we het daar eigenlijk allemaal bij laten aangezien we verder ook geen voorbereiding op dit punt hadden.

De voorzitter: Zijn er anderen die het woord willen voeren? Mijnheer Hofman.

De heer Hofman: Wij steunen ook het betoog wat ter tafel is geweest, alleen welk besluit wordt verlangd van het algemeen bestuur in deze? Want anders is het nu een algemene mededeling en ik denk dat je het misschien moet vervatten in een beleidsdocument of een besluit. Wat is het idee van de inleiding in deze?

De voorzitter: Dit gaat even denk ik tegen de procedure in, want het was logischer geweest als u dan dat bij interruptie had gevraagd in de termijn van de heer De Haan. Ik stel voor dat we even de beantwoording doen van de heer Belt en dat we daarna kijken wat daaruit de conclusie is en of daarmee dit nog iets aan agendering behoeft in de VV of dat het daarmee in deze commissie voor dit ogenblik is afgedaan. Mijnheer Belt.

De heer Belt: Voorzitter ...

De heer Jansen: Heel even ...

De voorzitter: Mijnheer Jansen.

De heer Jansen: Volgens mij hebben we een beetje te maken met twee problemen, één: dat is het maaiprotoocol en maaien, en een ander, dat is gewoon de temperatuur van het water, dat warm, en dat moeten we wel even los van elkaar zien denk ik. Dus dat even ter aanvulling.

De voorzitter: Mijnheer De Haan.

De heer De Haan: Bij interruptie, het maalprotocol. Het gaat dus om en het maaiprotoocol, maar ook het maalprotocol.

De heer Jansen: Oké. Ja. Twee protocollen.

De voorzitter: Dan geef ik het woord aan de heer Belt.

De heer Belt: Ja, om maar als start even te citeren uit het bestuursakkoord: ons streven is om natuur en dieren te ontzien in ons beleid en werkzaamheden. U mag in ieder geval van een college waar ook een portefeuillehouder zit met de pot biodiversiteit maar ook van de andere collegeleden verwachten dat we dat heel serieus nemen. En dat doen we ook. Kijk, de situatie is, dit onderwerp is vorig jaar met succes al geagendeerd door een aantal partijen. Op basis daarvan zijn de maaiprotoocollen aangepast. Dat was een vereiste voor alle werken die wij uitzetten rondom maaien. Dus dat is hier goed geland. Maar kijk, waar we hier mee te maken hebben is een situatie in Delfgauw van een werk wat door een gemeente is uitgezet, daar hebben wij natuurlijk geen 100% invloed op. Waar wij wel invloed op hebben is om dit te benoemen bij de gemeente en hen ook te bewegen dat zij ook met dit soort protocollen gaan werken. Dus wat wij doen is in ieder geval bij alle bestuurlijke overleggen die wij hebben dit ook benadrukken, dat wij ook het belang daar zien en wij ook daar de expertise kunnen leveren. Dus dat is wat we doen. Nou ja, desondanks gebeuren er dan toch in Delfgauw dit soort dingen, wat wij ook betreuren. Dus dat is het maaiprotoocol. Ja, en verder, voor zover ... Kijk, er gebeuren verschillende calamiteiten, bijvoorbeeld bluswater wat in het water komt. De mensen bij Delfland zijn alert om dan ook aan de vissen te denken. Die worden vaak genoeg weggevangen, er worden stukjes afgedamd om vissterfte te voorkomen, ja, dus dat is wat ik er nu over kan zeggen. Volgend jaar komt er ook een nota biodiversiteit, daar kunnen we dit soort dingen ook nog met zijn allen verder wat in aanscherpen.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer De Haan, heeft u op basis hiervan nog vervolgvragen of suggesties van op welke manier we met dit onderwerp verder om zouden moeten gaan richting de VV?

De heer De Haan: Dank u wel voorzitter. Kijk, dat de gemeente dat werk dus gunt, kan ik me dus voorstellen. Maar als er ... Er moeten natuurlijk ook vereisten gesteld worden vanuit Delfland. Nou, dat zou dan in het protocol moeten staan. Maar ik kan me voorstellen dat dat toch op de een of andere manier dwingend ook aan

de aannemers bekendgemaakt moet worden. Kijk, we kunnen natuurlijk niet iedereen achter zijn broek lopen om te zeggen: hou er rekening mee, maar toch blijven aandringen op dat er gewoon goed materiaal gebruikt wordt en dat ze precies weten waar ze mee bezig zijn, en niet de eerste de beste aannemer gewoon met die boot laten varen. Want het komt uiteindelijk toch op het bord van Delfland weer terecht. Dus mijn vraag is natuurlijk van: hoe gaan we dat regelen? En dat eigenlijk aan iedereen hier in de zaal. Hoe we dat dus echt goed op het netvlies houden. Want je zou eigenlijk willen dwingen. Maar die hebben we niet, die middelen.

De voorzitter: Zijn er mensen die hier op willen reageren? Mijnheer Hofman.

De heer Hofman: Ja, ik denk dat het een kwestie van onderhoud is. Het onderhoud is omschreven in de keur van het waterschap, de waterverordening. En ook de verplichtingen zijn vastgelegd in een legger. Dus ik denk dat het raadzaam is om de legger op dit onderdeel kritisch te bezien en of de aanvulling die gewenst is om dit te voorkomen gewoon in de verplichting als het ware integraal wordt opgenomen.

De voorzitter: Mijnheer Vissers.

De heer Vissers: Ja voorzitter, ik meen in de beantwoording een toezegging te horen om het in bestuurlijk overleg met gemeenten onder de aandacht te brengen. Ik kan me ook voorstellen dat er in dit geval in elk geval richting de gemeente Pijnacker al actie ondernomen is op basis van dit incident, maar misschien zou het ook iets pro-actiever kunnen. Niet ... Ja, ik weet niet hoe frequent u alle gemeenten ziet, maar na deze warme zomer en dit incident is misschien een aanleiding om even wat ook hier in huis aan protocollen is aangescherpt fris onder de aandacht van gemeenten te brengen, en in sfeer van dwingen denk ik dan niet zo snel. Ik denk dat ook de gemeenten dat belang in kunnen zien van een zorgvuldig maaibeheer en het voorkomen van onnodige vissterfte. Dus misschien dat het met een bestuurlijke brief aan de inliggende gemeenten onder de aandacht gebracht kan worden met daarbij tips en de nieuwste inzichten zoals ze hier in de protocollen zijn opgenomen, zodat we een gezamenlijk verantwoordelijkheid als gemeenten en Delfland voor een zo goed mogelijk maaibeheer kunnen dragen. Dat zou mijn suggestie zijn.

De voorzitter: Mijnheer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Ja, dank u wel voorzitter. Ja, ik ben eigenlijk helemaal gerustgesteld met de beantwoording van de hoogheemraad. Dat zou mijn inhoudelijke reactie zijn. Misschien aan de hand van de discussie heb ik straks nog een procedurele reactie.

De voorzitter: Zijn er nog anderen die hierop willen reageren? De heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter. Ik sluit me heel graag aan bij wat de heer Vissers zegt. En ik zou zelfs misschien nog wel zo ver willen gaan om op de website een linkje te maken met waar je je kan aanmelden voor het zien van dooie vissen en hoe Delf daar uiteindelijk weer terug communiceert.

De voorzitter: Anderen nog op dit punt? Dan geef ik het woord aan de heer Belt.

De heer Belt: Dank. Ja, gesprekken met gemeenten lopen op ambtelijk niveau en laat ik daarbij zeggen, de gemeenten willen ook geen dode vissen natuurlijk. Maar het is misschien wellicht inderdaad een kwestie van opvoeden ook en meenemen, dus vandaar dat ik net al ook gezegd heb van: nou, ik wil dit best ook benadrukken in al die bestuurlijke overleggen die wij de komende tijd ingaan. Ik ben er persoonlijk geen voorstander van om hier nou over een eenzijdig onderwerp een brief naar de colleges toe te sturen, dus ik neem hem liever mee in

zo'n bulkgesprek wat we met gemeentes hebben. Wat ik wel een goede suggestie vind is dat we bijvoorbeeld op onze website wat meer aandacht hieraan schenken en hoe anderen van ons kunnen leren. Maar zoals gelegd, met de beheermensen van de verschillende gemeenten lopen al gesprekken en met de betreffende gemeente, dus Pijnacker-Nootdorp, is ook al direct na dit incident contact geweest.

De voorzitter: Dank u wel. Is hiermee de vragen voldoende beantwoord? Mag ik dan concluderen dat dit punt niet naar de VV hoeft maar dat het hiermee besproken is? En misschien ook nog goed om in het achterhoofd te weten dat er ook nog met de commissievoorzitters gekeken gaat worden hoe we omgaan met punten die vanuit uw midden geagendeerd worden en hoe we daar dan mee omgaan in het vervolg. Dan sluit ik hiermee dit punt.

05. Ingekomen stukken

05.01 Informatieve brief aan VV – Waterkwaliteitsrapportage 2018

De voorzitter: Dan zijn we aangekomen bij de ingekomen stukken. Dat zijn de stukken waar geen besluit van ons voor nodig is maar waarover u wel vragen kunt stellen natuurlijk aan het college. Een aantal van u heeft ook aangegeven dat te willen doen, dus hen zal ik als eerst het woord geven. Dan beginnen we met de informatieve brief aan de VV over de waterkwaliteitsrapportage 2018. En dan geef ik het woord aan de VVD, de heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Ja, voorzitter, dank u wel. Ik heb drie procesdingetjes. De eerste is: we hebben van tevoren technische vragen kunnen stellen over de mail, die zijn uitgebreid beantwoord, dat is heel fijn, dus daarvoor wil ik zowel de hoogheemraad als de ambtenaren bedanken. Verder, het is een goed leesbaar stuk. Ik vond het bijna ... Voor mijn plezier zou ik het bij wijze van spreken nog een keer lezen, het was gewoon duidelijk uitgelegd, goed opgebouwd dus ook daarvoor complimenten. En verder, nou, vanochtend bij de commissie BFO heeft de hoogheemraad ons al toegezegd dat we op weg naar het stroomgebied beheersplan drie uitgebreid meegenomen worden, en we willen eigenlijk deze waterkwaliteitsrapportage als input voor daar gebruiken. Dus eventuele inhoudelijke punten gaan we dan mee verder op bouwen.

De voorzitter: Dank u wel, dan geef ik het woord aan Water Natuurlijk, wie mag ik het woord geven? Mevrouw Wijbenga.

Mevrouw Wijbenga: Dank u wel voorzitter. Wij zouden graag willen zien dat we het een keer inhoudelijk gaan bespreken samen met het verslag van de informatieve VV van 18 juli. Dat zou ons toekomen. En dan zouden we dat gezamenlijk kunnen bespreken een volgende keer.

De voorzitter: Volgens mij is die mail vanavond binnengekomen met het verslag daarvan. Dus we zullen even bezien denk ik ook met de voorzitter van deze commissie op welke manier dat geagendeerd zou kunnen worden als dat al is toegezegd. Mijnheer De Haan.

De heer De Haan: Dank u wel voorzitter. Ik sluit me eigenlijk aan bij de vorige spreker. Wij vragen ook om het punt in ieder geval te bespreken, en vanochtend in de commissie P&C is dit punt ook al aangebracht, maar ik wil het hier nogmaals naar voren brengen. Wij hebben gewoon ... Als AWP willen we graag de prestatie-indicator opnieuw maken, vormgeven, want vooral met de prestatie-indicators voor chemische waterkwaliteit, en dan de tweede, waarin dus in procenten het aantal aangetroffen bestrijdingsmiddelen ten opzichte van het totaal gemeten aandeel en de gemiddelde concentratie bestrijdingsmiddelen wordt gemeten, maar dat geeft geen informatie over de giftigheid van de toegestane bestrijdingsmiddelen. Dit is dus een voorbeeld van de prestatie-

indicatoren die we eigenlijk opnieuw willen bespreken. En nou is de vraag eigenlijk van: hoe gaan we dit doen? Kunnen we dit doen wanneer we dit stuk bespreken, zodat bij de volgende waterkwaliteitsrapportage die prestatie-indicatoren dan vervangen zijn? Of kunnen we dit meenemen in de budgetbegroting? Dat kunnen we inderdaad gewoon tijd winnen in plaats van dat we opnieuw dus naar het stuk kijken, want op zich vinden we het stuk prima. En vandaar dus onze vraag van: waar kunnen we dit gewoon ter sprake brengen, verbeteren van de prestatie-indicatoren?

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan het CDA, wie mag ik het woord geven? Mijnheer Maaswinkel.

De heer Maaswinkel: Dank u voorzitter. Even een paar dingen. Onder het hoofdstuk bestrijdingsmiddelen op pagina 10 staat dat er minder giftige stoffen worden gebruikt. Dat is natuurlijk een zeer positieve ontwikkeling, echter veel hoge concentraties met die minder giftige stoffen, dus dan zijn we denk ik toch weer verkeerd bezig qua milieu en imago. Wat ons betreft is dat toch wel een keer een aandachtspunt als er weer eens een keer overleg is met de sector. Dat wat dat betreft. Op pagina 11 staat op een gegeven moment: twee derde van de bezochte bedrijven is geen nullozer. Nu is onze vraag: is het aantal bedrijven dat bezocht is representatief om een uitspraak te doen over die hele sector? Dus als dat zo is, dan denk ik dat we toch met een probleem zitten, want ervan uit gaande dat ongeveer meer dan 95% van de glasgroentebedrijven of zo'n straatteiler, die zouden dan nog steeds een groot deel daarvan geen nullozer zijn. En ook bij bloemisterijen, met uitzondering van de groenteelt, denk aan chrysant, daar zitten ook nog wat bedrijven die op zo'n straat telen dan wel in potten. Ja, dan is dat toch wel een puntje van zorg, temeer omdat we toch over een aantal jaren moeten we echt alles een nullozer zijn. Dan is die twee derde toch wel een heel vervelend getal. Als je dan op pagina 19 kijkt, dan is er zorg geuit over ammoniumniveaus en pH-problematiek. Als er inderdaad zoveel geen nullozers zijn, dan is dat natuurlijk wel verklaarbaar. Dan heb ik nog een puntje, pagina 15 wordt gesteld dat 2018 het stikstofniveau lager is dan het jaar ervoor. Maar in de zomer van 2018 is heel veel water ingelaten via het Brielse Meer. Dus je kunt je voorstellen dat je op die manier sterke verdunning krijgt, waardoor je lagere stikstofniveaus hebt. Eigenlijk hetzelfde wat verderop staat op pagina 15, speelde in 2014-2015, is er ook heel veel water binnengelaten uit Brielse Meer waardoor men die lage stikstofniveaus had. Dus ik vraag me af: die stikstofniveaus die nu gesteld wordt dat die lager is in 2018, is dat echt een lager niveau of gewoon toeval door het Brielse Meer? En als het dan toeval is hebben we natuurlijk wel weer een probleem. Dat is het.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de ChristenUnie/SGP, wie mag ik het woord geven? De heer Hofman.

De heer Hofman: Voorzitter, dank u wel. Met waardering hebben wij kennisgenomen van het rapport. Wij vinden het buitengewoon zorgvuldig dat men ook met open mind de zaken gewoon ter tafel brengt, en dat vind ik de kracht van dit rapport, ondanks soms de slechte aspecten die daar naar voren komen. Wij constateren dat wat betreft de schets die ook het CDA gaf een behoorlijke inspanning is vereist, en we kijken uit naar de nieuwe programmatische aanpak die wordt aangekondigd. En wij zijn van oordeel als fractie dat behoorlijk de zeilen moeten worden bijgezet om de doelen van de KRW in 2027 te halen. Er moeten zeker effectieve maatregelen komen en wij stellen voor dat in West Nederland-verband, de stroomgebied gebiedsvisie, dat daar op basis van een kerngroep, een taskforce, met de kennisinstututen gewoon een flinke stap voorwaarts wordt gemaakt. Want soms denken wij dat de zaken wel geregeld zijn en worden, maar we moeten alert en gewoon vaart gaan maken, want 2027 is heel dichtbij.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er andere leden van de commissie die hierop het woord willen voeren? Nee? Dan geef ik het woord aan de heer Belt.

De heer Belt: Dank u wel. De vraag over de prestatie-indicatoren, dat is bij uitstek iets om bij de begroting te doen, dus in het begrotingstraject. Daar maken we donderdag een start mee, dus daar kunt u dit in feite al opgooien, laat ik het zo maar zeggen. En ik weet dat in ieder geval de dijkgraaf een persoonlijke ambitie heeft om naar wat meer prestatie-indicatoren nog te kijken, dus daar vindt u weerklank, maar ook bij mij hoor. Ik bedoel, de prestatie-indicatoren dienen gewoon om dat de VV goed de prestaties kan volgen, dus dat moeten goede indicatoren zijn. Dan ga ik door naar het betoog, de vragen van de heer Maaswinkel. Ja, misschien even ... Kijk, er ligt hier een rapportage, dank voor de complimenten, die gaan ook naar de organisatie met name. Maar wat die waterkwaliteitsrapportage laat zien is natuurlijk dat die waterkwaliteit absoluut niet goed is. Dat heb ik ook vanochtend gezegd, die waterkwaliteitsdoelen voor 2021 halen we simpelweg niet. Dus het is gewoon alle zeilen bijzetten, dat doen we zeker ook op chemisch gebied, dus met de glastuinbouwsector. Daar loopt een intensief traject, wat mij betreft gaat daar de versnelling ook echt nog niet snel genoeg. We zien nog steeds dat bepaalde polders af en toe overschrijden, vandaar ook, dus wellicht heeft u dat gezien, dat we een aantal weken terug ook richting de Noordpolder in Delfgauw ook nog eens een keer een extra klank hebben laten horen. Want ik vind, als wij een intensief traject in polders doorlopen met een grote nazorgfase, dan moet het gewoon daarna een dalende trend zijn, en dat zien we op heel veel plekken dat het ook weer terugkomt. Dus daar moeten we onvereld mee doorgaan. En dan, ja, het effect van het Brielse Meer, dat moet ook blijken natuurlijk uit de nieuwe cijfers die we straks begin 2020 hebben over dit jaar. Vorig jaar hebben we veel water ingelaten vanwege de droogte, dit jaar is het eigenlijk voor ons gebied een redelijk normaal jaar als we het hebben over droogte, in vergelijking met het oosten is het voor ons redelijk normaal. Dus het is afwachten of die trend die we gezien hebben, dus die mevrouw Ter Woorst ook gepresenteerd heeft, of die doorzet. Ik hoop het, maar dat effect op de Brielse Meer hebben we nu nog niet. En dan, ja, een taskforce voor de waterkwaliteit. Die is er, in het RBO Rijn-West-verband spreken we met veel partners, delen we kennis, stellen we samen de doelen vast, en toevallig komt aanstaande maandag de hele delegatie hier, dus die komt ook kijken en meedenken hoe wij hier de aanpak doen. Dus daar geven wij wat kennis door en daar proberen we ook van andere waterschappen te leren, want de glastuinbouwsector is niet de enige sector, er zijn ook waterschappen die ervaring hebben met bijvoorbeeld de fruitteelt. Dus daar leren we van elkaar. Dat kunt u zien als de taskforce.

De voorzitter: Zijn de vragen daarmee voor deze ronde voldoende beantwoord? Mijnheer Simon.

De heer Simon: Nou, ik was even aan het opschrijven welke polder de hoogheemraad bedoelde bij Pijnacker. De Noordpolder? Delfgauw? Is dat bij dat Groenzoom?

De heer Belt: Zover strekt mijn gebiedskennis ook nog niet. Noordpolder Delfgauw, Jaap, kan jij er iets over zeggen? Jaap Korf?

De voorzitter: Oké. Is hiermee dit punt voldoende besproken voor nu? Oké.

05.02 Informatieve brief aan VV – evaluaties droogte 2018

De voorzitter: Dan gaan we door met het volgende punt, dat is de informatieve brief aan de VV-evaluaties droogte 2018. Hiervoor geef ik graag het woord aan de Algemene Waterschapspartij. Mevrouw Van Hagen.

Mevrouw Van Hagen: Ja, twee punten. Eerst de landelijke evaluatie, daarin wordt aangegeven dat de verdringingsreeks voor water wordt aangepast. Mijn vraag is in hoeverre de verdringingsreeks voor water ook bekend is bij de, eigenlijk de bedrijven met de onttrekkingsvergunningen. En dat ook met het oog op latere schadeclaims op het moment dat er droogte is en dat zij dus tegen, in die verdringingsreeks, tegen

verschillende bedrijven gezegd gaat worden jij bent de eerste die niet meer mag onttrekken of zoiets bijvoorbeeld als bijlage aan de onttrekkingsvergunning wordt toegevoegd. En het volgende gaat over de evaluatie die zelf gedaan is. Daaraan wordt gezegd van dat de opgedane kennis en ervaring meegenomen gaat worden. En ik was benieuwd wat die opgedane kennis en ervaring eigenlijk precies inhoudt omdat we daarop, zal voortgeborduurd gaan worden met beleid van het waterschap.

De voorzitter: Dank u wel. Is het woord aan het CDA, wie mag ik het woord geven? De heer Jansen.

De heer Jansen: Ja. Ja dank voor deze, voor deze uiteenzetting en deze evaluatie. Goed omdat er ook inderdaad lessen getrokken worden uit vorig jaar en uit die droogteperiode. Ons baart de verzilting van het Brielse Meer wel zorgen. Ik denk dat dat, dat is een heel kwetsbaar meer natuurlijk, omdat we daar sterk afhankelijk van zijn. Dus graag zou ik daar nog wel iets meer over willen weten welke stappen daar nou gezet worden. Ook om dat te voorkomen. Dit stuk geeft ook wel duidelijk aan dat wij als Delfland ook gewoon veel meer zelfvoorzienend moeten zijn, dat onder andere door projecten zoals Schoon. En ik vroeg me af of wij niet gewoon gezien de ernst van de verzilting en van de droogte, en ook het feit dat er meerdere waterschappen aanspraak maken op, nou ja, op het zoete water bijvoorbeeld in de Brielse Meer maar ook gewoon in de hele delta, of we niet gewoon andere waterschappen ook kunnen vragen om mee te betalen aan maatregelen die wij doen ten aanzien van de zelfvoorzienendheid. Dat waren mijn vragen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef het woord aan de ChristenUnie-SGP, de heer Anker.

De heer Anker: Ja voorzitter, dank u wel. Ik heb ook een puntje over evaluatie droogte 2018. Er staat in het stuk dat er 3,7 miljoen m3 aangetrokken is vanuit het Brielse Meer. Het is al genoemd vanavond. Maar ook dat er een aantal knelpunten waren, waaronder peilbeheer en verzilting zoals ook al genoemd is. Ik vroeg mij af van wanneer is het water van het Brielse Meer wel goed en wanneer niet om binnengelaten te worden. En over welke concentraties hebben wij het, en wat de gevolgen daarvan zijn. Een ander punt vanuit onze fractie is, ja, er is dus een stukje onderzoek uitgevoerd in hoeverre het uitzakken van de boezempeil gevolgen heeft voor de veiligheid van de kaden. En is Delfland daarvan op de hoogte, van het door Stoa uitgevoerde onderzoek? En als dit voor de keringen geen gevolgen heeft, dan ja, is er misschien ook minder water nodig om binnengelaten te worden. Ja dit zijn de punten, dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Ja punten zijn al, een aantal punten zijn al genoemd. Ja de, het risico op verzilting van de Brielse Maas, is dat op te vangen door Project Schoon? En kan, is er een plan dat als de droogte groter wordt, of er stromingsplan of bepaalde gebiedsplannen zijn om water ergens op te kunnen zetten zodat er voldoende water beschikbaar is voor alle doeleinden waar het voor gebruikt moet gaan worden.

De voorzitter: Mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg: Dank u wel voorzitter. De droogteperiode in 2018 is goed gehandeld door het waterschap, complimenten. Dat hebben we al eerder gedaan, vorig jaar, toen de droogte ten einde was. Ik moet wel een kritische opmerking maken, ik vind dat de evaluatie erg laat komt. We hebben inmiddels weer een hele droge zomer achter de rug. En ik wil daarbij maar opmerken dat mochten we strakjes de andere kant opgaan met de calamiteit, dus wateroverlast, dat het dan toch niet zo kan zijn dat we zo lang op een evaluatie moeten wachten. Bovendien denk ik ook niet dat dat gebeurt want de droogteperiode is altijd toch minder zichtbaar dan een wateroverlastperiode. Dus dan zal de ingeland, de burger, wel vanzelf gaan piepen als de

kelder onderstroomt of zijn bedrijf, zijn glastuinbouwbedrijf, of zijn weiland. Maar voor de rest tevreden met de evaluatie. Het was hapsnap natuurlijk al steeds in het nieuws. Dus er staat eigenlijk alles in wat, wat we konden weten. Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er andere leden die het woord willen voeren? Dan geef ik het woord aan de heer Belt.

De heer Belt: Ja het moge duidelijk zijn dat de droogte vorig jaar een groot effect op de organisatie heeft gehad. Dus we hebben voor lange tijd die calamiteitenorganisatie gehad. Ik kan zeggen dat daar, dat daar nu ook navolging op gegeven wordt. Dus er wordt door de beleidsmedewerkers wordt er zeg maar verder beleid ontwikkelt wat als het nog net een tandje sterker of erger was, dat soort onderzoeken en gesprekken vinden plaats. Ook met partners, andere waterschappen. Even kijken, de vraag van de verdringingsreeks, of die bekend is bij bedrijven. Kan ik even zo snel niet beantwoorden, ik weet niet of er misschien vanuit de ambtelijke hoe daar een antwoord op is? Nou die zou ik dan, daar zou ik dan op terug willen komen. Vanuit AWP werd die gesteld. Dan over het Brielse Meer. Daar gaat een verbeterlag plaatsvinden, bij de Brielse Meer. Dus dat is onder leiding van waterschap Hollandse Delta. Dus daar ligt een plan om daar, nou ja de zoetwaterlevering voor de toekomst te garanderen. En daar betalen we ook een deel aan mee net zoals dat havenbedrijf daarin zit. En ik heb afgelopen week met de hoogheemraad van de Hollandse Delta ook afgesproken dat we ook nog een, Delfland heel graag ook nog een slag verder kijkt, dus dat we zelfs naar het jaar 2050 willen kijken in hoeverre het Brielse Meer dan ook nog steeds robuust is, en wat ervoor moet gebeuren. En wat voor middelen we daar ook vanuit het Rijk bijvoorbeeld voor kunnen aantrekken. Dus daar zitten we ook bovenop. Zelfvoorzienendheid, ja, Schoon helpt daarin mee natuurlijk. En daarvan hebben we gezegd daar moeten we in de toekomst nog veel meer mee doen. Collega Egas gaat de komende jaren een aantal besluiten voor de toekomst van de zuivering voorbereiden, en daar komt dit onderwerp ook ruimschoots in terug. Ja en of andere waterschappen nou moeten meebetalen aan onze projecten. Ja in feite staan alle waterschappen voor dezelfde opgave. En tuurlijk, als daar een direct belang is dan moeten we dat, dan moeten we bekijken of zij kunnen meebetalen met ons. Maar ik heb daar niet een heel direct antwoord op van ja dat moet, of. Dan een vraag van de ChristenUnie over de concentraties van wanneer het Brielse Meer nou goed of slecht is, die zou ik graag in de toezeggingen willen opnemen want die heb ik hier niet voorhanden. Dan de heer Van Heijningen ook, nou ja, maakte ook een aantal opmerkingen over het belang van zelfvoorzienendheid. Of we nou plannen maken op die droogte. Nou dat zei ik net al in de inleiding, daar wordt nu op geanticipeerd. En dan mevrouw Van der Burg. Ja voor zover ik weet zijn de stukken vóór het zomerreces is deze evaluatie rondgestuurd. Dat had ermee te maken dat we ook nog moesten wachten op een aantal landelijke evaluaties, dus alles is nu bij elkaar gepakt. En wij vonden het met name belangrijk om dat ook wel voor de zomer op te sturen. Kijk, het staat nu op de commissie maar het is voor de zomer rondgestuurd. En er is ook een informatieve VV voor de zomer geweest. Dus we proberen u, en dat geldt ook voor de komende jaren, zo actueel mogelijk mee te nemen. Ik heb verder even niks op mijn lijstje staan.

De voorzitter: Met in het achterhoofd de toezegging dat op twee punten nog schriftelijk wordt teruggekomen. Mijnheer Belt.

De heer Belt: Ja een aantal vragen van de ChristenUnie, onder andere over gevolgen voor keringen en veiligheid van kaden. Ja ik heb hiervoor een heel uitgebreid antwoord en daarbij had ik in gedachte dat die, dat dat bij het pakket technische vragen hoorde en dat dat rondgestuurd is. Als dat niet gebeurd is dan kunnen we dat alsnog doen. De heer Korf heeft die beantwoord. Er staat een vrij uitgebreid antwoord op. Ik zorg dat die nog nagestuurd worden.

De voorzitter: Met de toezegging dat op een viertal vragen nog een schriftelijke reactie komt is het onderwerp dan daarmee voor nu voldoende besproken? Dat is het geval. Voor het geval u geen tijd kan lezen op uw iPad, wijs ik u er nog even op dat het ondertussen we 10 uur zijn gepasseerd en misschien kunt u dat in het achterhoofd houden bij het stellen al dan niet van uw vragen.

05.03 Informatieve brief aan VV - Tijdelijk handelingskader voor hergebruik van PFAS houdende grond en baggerspecie

De voorzitter: Wij gaan ondertussen rustig door met het punt 5.3, de Informatieve brief aan de VV over het tijdelijk handelingskader van PFAS houdende grond en baggerspecie. En daarvoor geef ik het woord aan de AWP. Mevrouw van Hagen.

Mevrouw Van Hagen: Het PFAS-probleem is een probleem wat landelijk speelt en door het hele land worden eigenlijk bij heel veel partijen baggergrond ook de waarden voor PFAS van het RIVM overschreden. Mijn vraag is in hoeverre dat het geval is bij de partijen bagger van het hoogheemraadschap. En daarbij ook die partijen die waarden overschrijding is die mogen momenteel niet gebruikt worden. En daarbij de vraag van waar worden die momenteel opgeslagen? Ook met het zicht op partijen die opgeslagen worden. En als die ook uiteindelijk niet gereinigd kunnen worden dat die naar het stort zullen moeten en dat tot kosten zal leiden voor het hoogheemraadschap.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Simon.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter. Mijn vraag heeft dezelfde soort strekking. Ik moet wel even toegeven dat ik verrast was, want ik leef nog in de tijdperk van PFOS en nu is het al PFAS. De vraag is wat komt nog meer? Maar daar heeft mijn vraag ook over te maken. Uit dit stuk komt niet helemaal naar voren wat nou echt de situatie is binnen Delfland. Hoe groot is de situatie? Moeten we hierbij alle watergangen rekening mee houden? En natuurlijk, er wordt gezegd van er is een handelingskader wat wel impliceert dat het voor hergebruik gaat. Maar ik kan me inderdaad op dit moment voorstellen dat het eigenlijk gaat om inderdaad de baggerspecie op te slaan. En de vraag is van wat betekent dit handelingskader?

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan het CDA. Wie mag ik het woord geven? De heer Jansen.

De heer Jansen: Aan mij. Ik heb een hele korte vraag. Inderdaad door het tijdelijk handelingskader kunnen nu baggerwerken wel uitgevoerd worden. Mijn vraag is eigenlijk, wordt dat nu ook gedaan? Ook omdat tijdelijk handelingskader ook is ingesteld om geen verstoring van de markt te krijgen. En wat vanmorgen is gezegd in de gezamenlijk commissie, is dat we juist minder gaan baggeren. Maar dat staat een beetje in tegenstelling tot wat er in deze brief staat. Graag een verhelderend antwoord daarop.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er andere leden van de commissie die het woord willen voeren? Nee? Dan is het woord aan de heer, aan mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Voorzitter, dank u wel. Ik kan me voorstellen dat u zich wat zorgen maakt, of wat, dat u zich zorgen maakt over het baggeren, want dat is wel ook één van de essenties van het onderhoud van ons watersysteem. Daarom hebben wij ook gemeend u hierover te moeten informeren. Wij mogen weer baggeren. Maar er zijn wel, er is wel een probleem. We gaan nu eerst, de aller urgentste wegen gaan we baggeren. We waren op orde. Dat is twee. En drie, alle bagger moet bemonsterd worden voordat we daar verder mee aan de slag kunnen. Dus er zijn wachtrijen bij het laboratorium. Wel was het zo dat niet alle

waterschappen hebben in het verleden alle bagger laten bemonsteren. Wij hebben dat wel gedaan waardoor wij in ieder geval nu door kunnen gaan. Maar niet op de volle kracht die wij hadden gehoopt. Dus we gaan wel, doen wel de urgente watergangen en we kijken gewoon hoe ver we komen, hoe snel de laboratoria kunnen werken. En ja, misschien is het verstandig, u vraagt er niet impliciet naar, maar dat we u mochten er zich wijzigingen voordoen dat we u op de hoogte houden van de stand van zaken.

Mevrouw Van Hagen: Bij interruptie, niet ...

De voorzitter: Mevrouw Van Hagen.

Mevrouw Van Hagen: Niet zozeer wijzigingen, maar als dus inderdaad uit die monitoring blijkt dat er toch bij een behoorlijk aantal partijen die PFAS wordt aangetroffen, dat we daar, ja op de hoogte van gesteld worden.

De voorzitter: Mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Dat is prima voorzitter, dat kan ik toezeggen. Wat er met de restslib wordt gedaan, dat, dat kan ik u nu niet zeggen want dat is ook de portefeuille van, ja het college spreekt met één mond, van de heer Egas. Dus als u wilt dan kunnen we dat ook in de informatie ook aan u meegeven. Later in een brief, of per informatie. Verder nog, ben ik nog verder wat vergeten mijnheer Korf? O goed zo. En hoe zit het met de verstoringen van de markt? Ja ik hoop dat dat zo min mogelijk is. Zullen we ook meenemen in de antwoorden. Als het opeens duurder wordt dan hebben we een probleem. Dank u wel.

De voorzitter: Met de toezegging van de portefeuillehouder dat er een brief komt op het moment dat er nieuws is op dit onderwerp is het punt dan voor nu voldoende besproken? Dat is het geval.

05.04 Informatieve brief aan VV - Wijziging instemmingsbesluit aardgaswinning Pernis-West

De voorzitter: Dan gaan we door met 5.4, de Informatieve brief aan VV. Het Wijziging van het instemmingsbesluit aardgaswinning Pernis-West. Dan is het woord aan de AWP. Wie mag ik het woord geven? Mevrouw Van Hagen.

Mevrouw Van Hagen: Daar komt een klein stukje op in de brief over het risico op bevingen. Die hebben nog in ons gebied niet plaatsgevonden. Gezien eigenlijk de zwaarte van het onderwerp in de regio Groningen en de reactie van de landelijke regering daarop, is mijn vraag of er inmiddels ook voor de andere gebieden waar naar gas wordt geboord, daarachter ook plannen liggen om, een soort actieplannen van wat wordt er eigenlijk gedaan op het moment dat er wel een beving is? Niet alleen, er wordt gesproken van er is iets voor monitoring, maar er moet ook duidelijk zijn van wat is er voor opschaling omdat dat wel degelijk effecten kan hebben op allerlei kunstwerken binnen ons waterschap.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Van der Ree. O sorry, gaat uw gang. De heer Klaassen.

De heer Klaassen: In aanvulling op mevrouw Van Hagen. Korte notitie. Dat is helder. Daar hou ik van. Ook een heldere problematiek met een helder advies door experts gegeven. Dus wat is er aan de hand zou je zeggen. Maar het roept toch wel wat vragen dan op. Ik heb onder andere gekeken van, tenminste dat lijkt mij van belang als dit speelt, hoe wordt dit bij de burens beleefd? Want daar ligt kennelijk het zwaartepunt van het geheel. Maar ik heb op hun site kort gekeken maar ik kan daar in ieder geval niks over terugvinden dus misschien is daar iets over te zeggen. Verder wordt er gesteld dat er een klein stukje van het gebied onder

Delflands grond ligt. Is aan te geven welk stukje dat is, en wat daar dan voor voorzieningen van Delfland ontstaan? En ik vraag mij af, beetje afhankelijk van de antwoorden op de vorige twee vragen die ik stel, het wordt nu als mededeling gegeven maar als het nou zo belangrijk blijkt te zijn zou het dan niet iets zijn wat je vooraf dat je een reactie geeft, voorlegt aan de VV?

De voorzitter: Dank u wel. Ik geef het woord aan de ChristenUnie-SGP. Gaat uw gang, de heer Hofman.

De heer Hofman: Wij stemmen in eigenlijk met de opmerkingen van de vorige spreker om dat vooraf aan het Algemeen Bestuur voor te leggen. Uit de brief maken wij op dat in redelijkheid eigenlijk het hoogheemraadschap concessieaanvragen niet had kunnen weigeren, de vergunning. Wel maken wij ons zorgen over de eventuele gevolgen van een beving. Is dat goed, zeg maar, overwogen dat inderdaad in dit geval een aardbeving niet is te verwachten gezien de schaal van de winning die nog plaatsvindt. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er andere leden van de commissie die het woord willen voeren? De heer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Ja ik heb begrepen dat een paar jaar geleden in Monster meer gas onttrokken is als dat in de concessie toegestaan was. Daar is gelukkig geen probleem uit voortgevloeid. Maar heeft Delfland de mogelijkheid om te monitoren of dit in Pernis wel gebeurt, en indien er een beving plaatsvindt en er schade ontstaat aan ons kunstwerk of die dan verhaalbaar zijn op de NAM, of wie daar op dat moment voor verantwoordelijk is.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Ja dank u wel voorzitter. En dank aan het college voor de brief. In de nieuwe werkwijze gaan we ook meer op elkaar reageren dus ik zou eigenlijk aan willen geven dat ik wel blij ben dat wij niet vooraf benaderd zijn voor deze brief, dat hij niet in de VV heeft voorgelegd. Ondanks dat het toch een kritisch onderwerp is natuurlijk, met hele heftige gevolgen in delen van het land, vind ik hiervan de mogelijke impact, en de kans op de impact vrij klein. Dus ik ben eigenlijk blij dat '...' hem zelf afgehandeld heeft.

De voorzitter: De heer Simon.

De heer Simon: We gaan nu mooi in discussie zijn we. Maar de VVD heeft inderdaad gelijk. Komma. Want het gaat inderdaad van wat Delfland hierover heeft te zeggen. Alleen ik denk wel als we gaan kijken naar onze klimaattaak, onze energietransitie, dat wij ons gebied gewoon in een groter geheel moeten zien. En dat inderdaad gaswinning daar eigenlijk niet bij past, bij die ambitie. En om die reden zou ik dat ook wel adviseren om dat argument ook maar mee te nemen in toekomstige afwegingen.

De voorzitter: Dank u wel. Dat was geen vraag, maar een eigen termijn. Zijn er nog andere leden die het woord willen voeren? Dan geef ik het woord aan mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Dank u wel voorzitter. En dank ook voor de complimenten over dit stuk. Deze brief aan de Verenigde Vergadering. Dit onderwerp is gemandateerd aan het college. En er zat een strenge deadline op. We hebben nog laten informeren van kan die deadline niet worden verschoven zodat we het misschien nog wat uitgebreider in de VV konden bespreken. Dat was in beton gegoten. Daarom heb ik er ook voor gekozen om u mondeling in ieder geval alvast in de commissievergadering van voor de zomer hierover te informeren. We hebben dit onderwerp ook meegenomen in de informatieve VV die daarop volgde, en de consequenties

voor bodemdaling. En ik heb u ook toegezegd dat er een informatieve brief aan de VV hierover zou komen en deze ligt nu voor. We hebben hier in deze behandeling hebben wij, of in deze brief, mochten wij, waren wij uitgenodigd als Delfland om een advies te geven. Waarbij wij louter hebben gekeken naar de belangen van Delfland technisch ten aanzien van ons gebied. Ja dus er waren geen aanleidingen om te zeggen nou doe dit nu niet want het raakte ons belang dat wij, raakte ons directe belang niet. Dat wij meer circulair willen of meer van het aardgas af, dat is een ander argument in dezen. Dus dat hebben wij hier niet meegenomen. Dan ook het risico op bevingen. Dat hoor ik u ook van verschillende kanten vragen. Wij verwachten, gezien de ervaringen uit het verleden, dat die niet aanwezig zijn. Dat is één. Bovendien is de nieuwe hoeveelheid, gaat het om een kleine hoeveelheid dan die in het verleden, is gewonnen over een langere termijn. Dus in die zin verwachten wij geen bevingen. Toch gaan wij het strenger, met nieuwe methodes, gaan wij het monitoren zodat we direct kunnen handelen, direct aan de bel kunnen trekken, en ook direct eventuele schade kunnen bekijken. Dus die kans op bevingen, u ziet het ook staan, die achten wij nihil. Maar toch, we willen wel de vinger sterk aan de pols houden. Want wij snappen ook, het is een gevoelig dossier. Het is, de tijden zijn veranderd in vergelijking met 10 jaar geleden. Ook, u noemde het al, de situatie in Groningen. Dus wij houden hier in dezen ook zeer streng de vinger aan de pols. Ja, over welk gebied het gaat. Ja misschien had hier nog een kaartje bij gemoeten dat het wat duidelijker is. Het is, ja zoals u wellicht begrijpt, ook ten noorden van de Nieuwe Waterweg een deel, en ja, het is Vlaardingen, maar Delft, het nadert niet Delft. En ook niet Den Hoorn. Nee daarom hebben we de monitoring ook aangescherpt, vanwege het feit dat ook Vlaardingen erin ligt. Dus. Nee, daarom ook extra, extra zorg. Ja en ook Monster, ja dat is niet in deze kwestie aan de orde geweest mijnheer Van Heijningen. Dus we hebben dit nu niet meegenomen. Dit is een brief gewoon aan u om u te melden over hoe het zit nu met deze gaswinning waarbij we extra alert zijn op Vlaardingen en omgeving. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mag ik hiermee concluderen dat dit punt voor nu voldoende is behandeld?
Mevrouw Kiès.

Mevrouw Kiès: Mevrouw Koop, is bij deze vraag ook contact opgenomen en gekeken wat de gevolgen waren voor de huishouding, waterhuishouding, in Groningen waar dit zich afspeelt? Want je moest natuurlijk ergens informatie vandaan halen wat het dan betekent zo'n winning. En de kennis van nu is natuurlijk anders dan langer terug.

De voorzitter: Zijn er andere mensen die nog een aanvullende vraag hebben? Dan is het woord aan mevrouw Koop.

Mevrouw Koop: Dank u wel. Ja er is veel technische kennis in huis. Hoe dat zit met Groningen. Is er met Groningen contact opgenomen voor deze, voor dit advies? Mijnheer Korf, misschien weet u dat? Er is dus contact ook geweest met TNO en andere kennisorganisaties. En ik weet niet of dat referentiekader Groningen in dezen of dat ook gebruikt is. Maar in ieder geval is er gebruik gemaakt van externe kennisinstituten. Dank u wel.

De voorzitter: Oké, dan sluit ik hiermee dit agendapunt.

05.05 Afscheidsbrief van Lars Nanninga VBC Delfland

De voorzitter: Dan gaan we door naar 5.5, de Afscheidsbrief van de heer Nanninga. En daar wil graag de ChristenUnie-SGP het woord over voeren. Mijnheer Hofman.

De heer Hofman: Dank u wel voorzitter. De heer Nanninga die doet een pleidooi om pachters van Delflandse viswateren meer te betrekken bij de besluiten. Meent het Hoogheemraadschap, het college, dat ter harte? En hoe gaan zij met deze hartenkreet om?

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er andere leden die het woord willen voeren? Dan is het woord aan de heer Belt.

De heer Belt: Het antwoord is dat ik dat, dat ik dat ga doen. En dat heb ik ook al tegen de nieuwe voorzitter van de Visbeheercommissie gezegd. En ik ga 10 oktober langs en dan zal ik dat herhalen.

De voorzitter: Dank u wel. Is het punt hiermee voldoende besproken? Dat is het geval.

05.06 Beantwoording schriftelijke vragen PvdA over waterkwaliteit waterspeeltuinen

De voorzitter: Dan gaan we door naar 5.6, de Beantwoording van de schriftelijke vragen van de PvdA over waterkwaliteit waterspeeltuinen. En daar is door 4 fracties gevraagd dit te bespreken. En dan geef ik allereerst het woord aan de, mevrouw Kiès. U heeft geen vraag. Dan geef ik het woord aan de VVD. Mijnheer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Ja dank u wel voorzitter. Het voelt een beetje raar om vragen te stellen over andermans schriftelijke vragen. En vanochtend in de commissie hebben we het er wel even kort over dit onderwerp gehad dus ik hoop niet dat ik andermans gras voor de voeten wegmaai. We zijn al een tijdje bezig met die waterspeeltuinen, om te zorgen dat daar de waterkwaliteit op niveau blijft. Dat lukt maar niet. Dus ik ben even benieuwd hoe het college aankijkt tegen het al dan niet afvoeren van deze speeltuinen van de lijst met zwemlocaties. Met het idee dat als we niet officieel gaan proberen de waterkwaliteit zo hoog te houden, dat zou ons een bak geld schelen. Dit lijkt erop dat de waterkwaliteit dan hetzelfde blijft. We krijgen hem nu ook niet goed genoeg. En dan, en volgens mij gewoon een soort zelfde situatie maar dan met minder kosten. En dat lijkt me nooit een slecht idee. Dank.

De voorzitter: Dank u wel. Geef ik het woord aan het CDA. Mijnheer Jansen.

De heer Jansen: Ja. Dank u wel voorzitter. Allereerst wil ik de PvdA bedanken voor het stellen van deze vraag want ik vond het wel verhelderend het antwoord. Een van de dingen is die terugkomt in de beantwoording is zo van nou, goed, wat zou je daaraan kunnen doen hè? En wat voor risico's loop je? En moet je inderdaad dit wel gewoon nog steeds opnemen in die, in de lijst met negatieve zwemadvies. Ik zie dat in de Kroftlaan en ook in de Tanthof dat er wel degelijk goede maatregelen zijn genomen waardoor de waterkwaliteit in ieder geval is verbeterd. En eigenlijk tussen de regels door lees ik dat de waterkwaliteit eigenlijk niet zo slecht is in die, in de waterspeeltuinen. Maar dat er af en toe eens een overschrijding is. Maar dat het vooral de Omgevingsdienst is die dan zegt ja we vinden dit toch wel een risico en laten we het maar permanent negatief zwemadvies geven. En eigenlijk vind ik dat wel een beetje schokkend dat we dus onze inwoners eigenlijk heel lang al zeggen ja het is gewoon, u moet daar niet gaan zwemmen. Er zijn natuurlijk wel, er zijn wel wat problemen. Maar dat de problemen eigenlijk minder groot zijn dan, dan uit dat negatief zwemadvies blijkt. Dus ja, mijn vraag is eigenlijk zo van ja, ik vind het prima om het af te voeren maar ik vind het ook wel goed dat het gemonitord wordt en dat het eigenlijk in de afgelopen jaren in ieder geval wel redelijk goed gaat. En dat je eigenlijk daar op basis van de metingen dan je zwemadvies moet geven. Niet op basis van een Omgevingsdienst die een onderbuikgevoel heeft van nou het is, het is slecht. Dus, ja ik wil daar graag een, nou ja, ik wil graag weten wat

...

Mevrouw Kiès: Mag ik interrumpen? Of niet?

De voorzitter: Mevrouw Kiès.

Mevrouw Kiès: Ik vind, ik lees hier niet dat er, uw onderbuikgevoel kan ik me voorstellen als ik dit antwoord lees. Maar de Provincie is bevoegd gezag en bepaalt wat de Omgevingsdienst doet. Dus, ja, moet een vraag hierover bedenken maar, ja dat klopt volgens mij niet.

De heer Jansen: Ja in de beantwoording van de vragen staat: In de waterspeeltuinen in de Tanthof zijn in 2018 geen overschrijdingen meer vastgesteld. In de waterspeeltuin in de Korftlaan wel. In 2019 is er in de Tanthof eenmaal een overschrijding norm geweest. De waterspeeltuin aan de Korftlaan heeft tot nu toe waren onder de norm. Dus met andere woorden, in de, in 2018 was het de Korftlaan, in 2019 is het de Tanthof. Maar gedurende die 2 jaren is gewoon wel, gewoon in beiden waterspeeltuinen is gewoon een negatief zwemadvies afgegeven. Dus ja, ik kan dat niet rijmen met elkaar.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Jansen. Was dat het einde van uw inbreng? Dan geef ik het woord aan de ChristenUnie-SGP, de heer Hofman.

De heer Hofman: Dank u wel voorzitter. Ook onze fractie heeft in de vorige bijeenkomst vanmorgen ook dit onderwerp aan de orde gesteld. Wij vinden het jammer, ja vanwege de negatieve zwemadviezen dat dat toch noopt tot een intensiever overleg met alle partijen om zeg maar alle inspanningen die getroost zijn met het op kwaliteit houden dat dat niet teniet wordt gedaan. En dat toch gestreefd wordt naar een eindsituatie die gewoon voor zwemmen geschikt is, zo dat niet haalbaar is, ja dan moet je toch overwegen of dan helaas dan de betreffende wateren van de lijst worden afgevoerd omdat het een onmogelijke situatie is die zich nu tentoonspreidt. En dit is gewoon dweilen met de kraan open als elke keer negatief advies moet worden afgegeven. Dat komt ook door de bacteriologische zeg maar vervuiling van kinderen die dan met luiers het water ingaan. Ja dan is het een kwestie van met de gebruikers kijken of er een andere manier er is om dat tegen te gaan. Dan moeten ze gewoon in d'r blootje. Ja. En nou ja, het is, kinderen zijn kinderen. Maar ik vind het jammer van de maatschappelijk belang, het is heel waardevol dat dit er is, dat dit dan op deze manier dan eigenlijk, ja, verschrompeld en uiteindelijk geen gebruik kan worden gemaakt. En ja, daar moet je toch kritisch op zijn dat je dat een keer onder ogen ziet en dan met de partijen dat even goed beschouwd of dat zou voort moet blijven gaan. Dat was het. Zorgpunt, voor de toekomst.

De voorzitter: Zijn er andere leden die het woord willen voeren op dit punt? Dan is het woord aan de heer Belt.

De heer Belt: Dank u wel. Ja de, het betoog dat de heer Jansen hield daar kan ik mij heel erg in vinden. Wat de situatie hier is. Hier zijn maatregelen genomen de afgelopen jaren. Niet alleen door Delfland maar ook door de gemeente en de verschillende beheerders. En eigenlijk kan je het beste zeggen dat de problematiek op zich best meevalt. Ik bedoel, er zijn af en toe overschrijdingen. Maar het zit, het probleem zit meer in de methodiek. Als er hier één keer zeg maar een kind met een luier inloopt dan hebben we een, en die luier loopt lekker leeg, hebben we een flinke bacteriologische overschrijding. En dan is er gelijk voor 4 jaar een negatief zwemadvies. In de praktijk is dat water een dag later alweer goed. Maar dat negatieve zwemadvies daar hang je gelijk voor 4 jaar aan. En volgens mij was het zelfs zo dat bij de Korftlaan daar gingen we heel goed waren we onderweg, en waren we bijna van die 4 jaar af. En dan komt het, gebeurt er toch weer zo'n incident. Dus het zit echt in de methodiek en dat moeten we beter uitleggen. En dat is ook wat er bedoeld wordt met we vragen hier enige aandacht voor bij de Omgevingsdienst. Maar het blijft moeilijk uitleggen dat je een

permanent negatief zwemadvies hebt terwijl de actuele kwaliteit goed is. En dat is een verschil met bijvoorbeeld een plas waar blauwalg in zit. Daar geef je een negatief zwemadvies. Als die blauwalg weg is, is het zwemadvies weer positief. Dus dit zit echt in de methodiek. Ja wat kan ik verder zeggen? Er zijn veel maatregelen genomen. De kwaliteit is echt aan het verbeteren. Afspraken met beheerders moeten dat nog verder verbeteren. En we verwachten ook veel van het aangepaste gemaal bij de Korftlaan uit mijn hoofd. Dat gemaal is aangepast om andere redenen ook. En daar kan ook nog, daar wordt de toevoer ook beter van. Dus ja, op dit moment wil ik zeggen wij gaan die methodiek stellen we verder aan de kaak. En het gaat echt, we moeten dat beter communiceren. Maar dat negatieve zwemadvies dat is voorlopig niet weg. Dat permanente, negatieve zwemadvies.

De voorzitter: Dank u wel. Is het stuk hiermee voor nu voldoende besproken? Mijnheer Simon.

De heer Belt: Sorry, nog één aanvulling.

De voorzitter: Mijnheer Belt.

De heer Belt: Er worden ook gesprekken gevoerd met de beheerders om over het eventueel afvoeren van deze locaties op de lijst. Die gesprekken worden gevoerd. Een van de beheerders heeft wel al gezegd dat dat, dat ze dat eigenlijk niet zo wenselijk vinden want dan verdwijnt ook de hele monitoringssystematiek terwijl hier toch ook heel veel mensen van genieten. En dat is het uitgangspunt. Maar die gesprekken lopen nog.

De voorzitter: Mijnheer Simon.

De heer Simon: Dank u wel voorzitter. Ja ik heb dit weekend een heel mooi programma gezien over zwemwater in Nederland. Ik hoop dat meer mensen dat hebben gezien. Het ging vooral over locaties die niet officieel waren aangewezen. En de oplossing daarvan was continue monitoren. Want je ziet gewoon bij bepaalde stoffen dat er altijd een curve in zit. En dat zou mijn advies ook zijn richting onze zwemlocaties, van blijf dit gewoon continue monitoren want dan zie je ook die uitschieters en dan kunnen we ook een wat beter inzicht krijgen in de verontreinigingen en hoe dat zich uiteindelijk ontwikkelt.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er anderen die het woord willen voeren in tweede termijn op dit ingekomen stuk? Mijnheer Jansen.

De heer Jansen: Ja ik kan, dank voor uw uitleg en dan had ik het dus toch kennelijk goed gelezen. Dat. Ik, het CDA pleit er in ieder geval wel voor om het niet van die lijst te halen omdat het inderdaad, ik vind die monitoring heel belangrijk zoals ook de heer Simon aangeeft. Dus wat ons betreft blijft hij er gewoon opstaan en ligt het probleem niet bij de monitoring, of niet bij de waterkwaliteit, maar ligt het hem gewoon bij regelgeving en bij hoe de Omgevingsdienst daarmee omgaat. En ik wens de Hoogheemraad succes in dat bespreekbaar maken bij de Omgevingsdienst.

De voorzitter: Mijnheer Hofman.

De heer Hofman: Dank u wel voorzitter. Het is inderdaad een goede zaak om het bespreekbaar te maken. Maar ik vraag me af, kan een dergelijk besluit worden aangevochten? In die zin, dat je een proefproces, want kijk als je kan aantonen dat die kwaliteit zodanig is dat dat niet in redelijke verhouding staat tot het uiteindelijk negatief advies, ja dan zou je eens kunnen kijken is het niet ten onrechte dat zwemadvies afgegeven? En is dat aanvechtbaar, via een beroepsprocedure? Ik weet het niet, maar.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er andere leden die het woord willen voeren in tweede termijn? Dat is niet het geval. Dan is het woord aan de heer Belt.

De heer Belt: Ja dan rest mij te zeggen dat we monitoren continue in het hele zwemseizoen. Dus dat is tweewekelijks worden, nou ja, worden de plassen gedaan. En het probleem zit nogmaals echt in de methodiek. Een keer een fout is gelijk 4 jaar permanent negatief zwemadvies. Nou ja, dat verhaal moeten we beter vertellen. Nou ik krijg net van de collega's mee dat dit, dit schiet niet echt op om dit aan te gaan vechten. Dit moet gewoon landelijk een keer aangekaart worden vanuit het Rijk naar Europa. Nou ja, dat zullen we ook benoemen in dat soort overleggen.

De voorzitter: Dank u wel. Mag ik hiermee concluderen dat dit stuk voldoende is besproken? Dat is het geval.

05.07 Presentatie PZH ganzenproblematiek

De voorzitter: Dan komen we bij punt 5.07. Dat is een Presentatie van de Provincie over ganzenproblematiek. De toezending van deze PowerPoint presentatie is nog een toezegging vanuit de vorige periode. Het is dus niet een stuk van de dame en de heer die naast mij aan de tafel zitten. Er hebben zich 5 mensen gemeld die hier een vraag over willen stellen. Die wil ik natuurlijk graag het woord geven. Allereerst mevrouw Van der Burg.

Mevrouw Van der Burg: Dank u wel voorzitter. Twee opmerkingen. Het is altijd als het over de ganzen gaat. Ik wil even toch nog weer wijzen op de vorm van schade, en over, en dan heb ik het over bullet Gezondheidsrisico's en de bullet Natuur. Want dat zijn toch wel de 2 belangrijke opmerkingen die wij steeds hier op de agenda's tegenkomen. En ik ben ook blij dat ervoor lief en leed steeds meer mensen ervan doordrongen raken dat het heel belangrijk is om wat aan het ganzenbeheer te doen en steeds meer. Nog een tweede opmerking. Maar volgens mij is dat ook inmiddels ook achterhaald. Het gaat over het hoe je het ganzenbeheer gaat regelen. Dat gaat over de methode. Het eieren met olie bestrijken of prikken of schudden. De nieuwe trend daar is, daarin is van als ganzeneieren gelegd hebben haal het nest op 1 na leeg. En laat die gans dat ene ei uitbroeden. Dat is heel diervriendelijk. Want als je de eieren gaat behandelen dan gaat die gans net zolang zitten broeden totdat hij zich dood broedt. En dat is heel dieronvriendelijk. En misschien is dat voor mijn buurman ook een plezierige opmerking om te horen, dat we allemaal dan maar voorstaan dat die gans elk jaar een keertje een eitje uitbroedt. En dan denk ik dat we alweer een hele stap verder zijn in beheersing van het ganzenprobleem.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Van Heijningen.

De heer Van Heijningen: Ja eigenlijk hetzelfde. Afschot staat hier. Zover ik weet wordt dat ieder jaar aangevochten door de natuurorganisaties en de, en daardoor komt het eigenlijk nooit van de grond. Ik zie veel meer in het wegvangen van de ganzen, op de ouderwetse manier. En daar dan op een diervriendelijke manier een eind aan het leven van de gans te maken wat voor mij beter is als afschot, want dat is niet altijd efficiënt. Verder denk ik dat het gewoon ook goed is om eens een keer in kaart te brengen wat is het probleem bij de ganzen voor ons als waterschap? Wat voor vervuiling geeft het om, ja, ganzen, ze poepen in het water en dat is nou ja pure mest omdat ze net daarvoor het gras van de boer gemaaid hebben. Ja dat geeft extra vervuiling of extra mestdruk op het watersysteem van Delfland. En daar gaan we in de toekomst een keer op afgerekend worden als de richtlijnen van de Europese Gemeenschap doorgaan.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de fractie van 50Plus, mijnheer Van der Ree.

De heer Van der Ree: Ja dank u wel voorzitter. 50Plus is een zeer diervriendelijke partij. Voorliggende deze notitie van de provincie Zuid-Holland, ganzen in Zuid-Holland. En in de notitie wordt een situatie geschetst dat ganzen een bedreiging vormen voor de landbouw, op stranden ontwikkeling blauwalg, verkeer en luchtverkeer. Wie zorgen in Zuid-Holland voor de ganzen aanpak? Dat zijn de Wildbeheereenheden, dus, en dat staat hier ook tussen haakjes achter in deze notitie, dat zijn de jagers. Onder de formele dekking van de Faunabeheereenheid Zuid-Holland. De lobby en de invloed van de jagers is een belangrijke reden voor het afschieten van ganzen. Het feit dat door diverse organisaties, dierbeschermingsorganisaties, tegengas wordt geboden tegen dit afschieten wordt in de notitie niet gememoreerd. Het zou goed zijn als Delfland breder zou kijken dan wat de Provincie voorschotelt. Mijn voorstel is dan ook om een keer ons te laten voorlichten door een echte ganzendeskundige en daarvoor komt het meest in aanmerking Dr. Maarten Loonen, Universitair hoofddocent Arctische Ecologie van de Rijksuniversiteit Groningen. En een groot kenner van de poolgebieden en de ganzenpopulaties, met name de brandgans. Ik heb hem onlangs gesproken en hij is allerzins bereidt om voor de VV een lezing te houden en daarnaast, dus hij is bereid om hierheen te komen. Uit Groningen. Daarnaast wordt er omtrent de ganzen en andere diersoorten binnen de provincies heel wat afgeprocedeerd en provincies verliezen die processen met regelmaat. Onder invloed van de jagers worden zoveel mogelijk ontheffingen verleend. Op dit moment wordt binnen de provincie Zuid-Holland gedacht aan het geven van vrijstellingen met een verruiming van de jachtmogelijkheden op haas, hermelijn, konijn, ree, vos, wezel, brandgans, grauwegans, koolgans, knobbelzwaan en ...?. De lijst is nog niet officieel vastgesteld. Zuid-Holland heeft de hoogste score. In Groningen en Drenthe bijvoorbeeld zijn er helemaal geen vrijstellingen. Inmiddels zijn er advocaten die tegen de provincies procederen. Succesvol op dit gebied is de advocate Bondine Kloostera die namens de Faunastichting procedeert. Ik ken haar niet, maar misschien wil ze ook haar verhaal en haar ervaringen een keer komen vertellen. Kortom, mijn indruk is dat Delfland zeer eenzijdig door de Provincie wordt geïnformeerd en dat enig tegenspel weleens de ogen van velen zou kunnen openen. Dank u wel voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan is het woord aan de heer Simon.

De heer Simon: Ja ik zal er haast stil van worden. Waar kan ik lid worden? Ik word ook binnenkort, nee. Nee ik had het ganzen, ja, ik, dan zal je wel bij het als agendapunt of bespreekstuk agenderen. Maar ik merk na jaren van vechten hier in de VV dat de neuzen toch richting, in ieder geval de goede kant opgaan en zeker richting diervriendelijkheid. En ik ben zeker heel benieuwd naar de methode van mijn buurvrouw, ik noem het maar de China methode, of dat inderdaad vruchten afwerpt. Ik snap inderdaad dat net zoals baby's met luiers ook ganzen moeilijk een luier aan kunnen doen maar inderdaad ook hun ontlasting kwijt moeten. En ik snap ook dat een natuurlijke belasting ook een belasting is. Dus daar kunnen we inderdaad als nullijn rekening mee houden wat. Maar met al met al, ik ben zeer bemoedigend door mijn mede VV-leden naar diervriendelijke oplossingen. Ga zo door.

De voorzitter: Mijnheer De Haan. Mevrouw Van Hagen.

Mevrouw Van Hagen: Ja wij hebben even gekeken naar de getallen die genoemd worden in de presentatie. En dan, ja, de snelle optelling zegt dat dat er ongeveer 135.000 ganzen zijn waarvan er dan ieder jaar zo'n 80.000, dus zeg 60%, wordt afgeschoten. Dan is de eerste vraag, kloppen die getallen dan wel? En zo ja, als je dus ieder jaar dan 60% moet afschieten, is afschot dan wel een oplossing?

De voorzitter: Zijn er andere leden van de VV die het woord willen voeren. De heer Oostvogels. Maar voordat ik u het woord geef de vraag aan de heer Van der Ree of u de microfoon uit wil zetten. De heer Oostvogels.

De heer Oostvogels: Ja voorzitter, dank u wel. Ja we waren eigenlijk niet van plan op dit punt in te spreken omdat het een presentatie van een ander orgaan is. Maar omdat we ook op zoek zijn naar discussie met elkaar wil ik toch even reageren. De reactie is eigenlijk vrij kort. We zijn blij dat de schade die ganzen veroorzaken zo even mooi in cijfers gevat wordt. Dus dat die kant van de discussie ook goed belicht wordt.

De voorzitter: Dank u wel. Zijn er anderen die het woord willen voeren? Dan geef ik het woord aan mevrouw Koop. Met dien verstande, dat ik heel veel meningen heb gehoord maar relatief weinig vragen aan het college. Maar ik had me vergist. Het woord is aan de heer Belt.

De heer Belt: Ja, dank u. Dat wat u zei constateerde ik ook. Dus met alle respect voor u neem ik de meeste informatie gewoon aan, ook gezien het tijdstip. Ja, toch nog een kleine reactie. Ik bedoel, wij dus zien wel degelijk problemen bij sommige zwemwaterlocaties waar te veel ganzen zijn. Dus wat doen we daar onder andere voor? Nou wij doen aan nestbehandeling op verschillende manieren. Wij werken met vraastrasters, dus dat heeft u wellicht bij de Delftse Hout kunnen zien. Dus dat zijn 2 manieren. Verder zitten we in 2 regiegroepen en nou ja, daar zitten we gewoon alert in. Nou ja, en dan de vraag, ja kloppen de getallen en werkt het afschot? Ja dit zijn echt vragen die dan bij de Provincie gesteld moeten worden. Ik ga ervan uit dat die getallen kloppen van een medeoverheidsorgaan op dit niveau. Dus dat, nou ja, dat is mijn reactie daarop.

De voorzitter: Dank u wel. En misschien dat we de suggestie voor een werkbespreking over dit onderwerp mee kunnen nemen met de voorzitter van deze commissie en de portefeuillehouders voor een eventueel volgende keer hoe dat besproken zou kunnen worden.

05.08 – 05.13 Brieven van ing. L.W. Vreugdenhil.

De voorzitter: Dan hebben we punt 5.8 tot en met 13. Dat zijn de brieven van de heer Vreugdenhil. Daar hebben we het bij de vaststelling van de agenda ook al kort over gehad. Daarvoor hebben 3 mensen aangegeven dat ze hier het woord over willen voeren. Is er nog iemand die hier ook op dit moment het woord over wil voeren? Dat is niet het geval. Dan nemen we daarmee die brieven ter kennisgeving aan. Dan zijn we daarmee aan het eind van de agenda gekomen. En ook aan het eind van deze informatiepunten.

6. Rondvraag en sluiting.

De voorzitter: Dan rest nog de rondvraag. Is er iemand die gebruik wil maken van de rondvraag? Ik ga maar even zo langs. Mijnheer De Haan.

De heer De Haan: Dank u wel voorzitter. Ik heb 2 rondvragen. En die zal ik zo kort mogelijk formuleren. Het ene is het probleem rivierkreeft. En wij hebben als AWP begrepen dat er een memo klaarligt om de VV te informeren over de stand van zaken rond rivierkreeften. En er wordt op 2 plaatsen in Nederland al vangstproeven gedaan. En als AWP zijn we van mening dat de rivierkreeft een plaagsoort is en ook als zodanig moet worden behandeld. Daarom vragen we een toezegging over een vangstproef in Delfland in 2020 in samenwerking met de sportvissers. Dat is de ene.

De voorzitter: En is dat een vraag die u nu stelt of die u wilt stellen op het moment dat we de memo hier met elkaar bespreken en er allemaal kennis van hebben kunnen nemen?

De heer De Haan: Dat is ook prima. Dan heb ik hem in ieder geval gesteld en dan komt het in de notulen terecht. Dus daar hoeft nu nog geen antwoord op te geven. Tenzij de toezegging al wel klaarligt.

De voorzitter: Nou het lijkt me wat vreemd om een toezegging te vragen op een stuk wat er nog niet is en wat de rest van de commissie niet tot zich heeft kunnen nemen.

De heer De Haan: Daarom, daarom. Dan heb ik in ieder geval de vraag gesteld. Dan heb ik over de blauwalg in de Delftse Hout. Deze zomer zijn, is 2 keer blauwalg geconstateerd. De eerste keer is dat met waterstofperoxide behandeld en na een week was de blauwalg terug. En de tweede keer verdween de blauwalg vanzelf door de weersverandering. En het mixen van de waterkolom als gevolg van de stormen toen. Inmiddels gaat Delfland nu ook baggeren. En dan is mijn vraag, maar die kan dus ook later nog beantwoord worden, gaat het dan ook om het, is dat baggeren alleen maar de sloten bij dat Schiereiland of wordt ook het centrale deel gebaggerd? En dan ten tweede, het Waterschap Noorderzijlvest gaat actief met mosselen aan de slag, driehoeksmosselen. En bij het openen van het drijvende eiland in het Delftse Hout is uitgebreid verteld dat daaronder speciaal draden zijn opgehangen om als substraat te dienen voor een mosselgroei. Is daar al iets over te rapporteren? Dat zijn de vragen die ik als rondvragen heb.

De voorzitter: Dan geef ik het woord aan de heer Belt.

De heer Belt: Ja. De vragen die uw fractiegenoot gesteld heeft over de rivierkreeft die worden morgen verstuurd, de antwoorden daarop. Daar was wat discussie over de manier hoe die gesteld zijn, maar ze komen eraan. En daarnaast wil ik zeggen dat er ook exotenbeleid in de maak is dus daar gaan wij nader dit jaar nog over spreken, daar komen de rivierkreeften aan de orde. En daar komen ook de eventuele '...' of driehoeksmosselen aan de orde in dat beleid. Dan de blauwalg in de Delftse Hout. Daar hebben we u over geïnformeerd. Er zit blauwalg. Na een dag of 5. Dus we hebben iets van 5 dagen negatief zwemadvies gehad. Zijn succesvol bestreden met waterstofperoxide. Wat we in andere jaren zagen is dat het een week of 6, of in ieder geval dat hele zwemseizoen wegbleef. Wat echter zo is, blauwalgen dat is niet één ding, dat is een groep organismen. Dus er zijn heel veel blauwalgen. Dus wat hier gebeurd is, is dat er een andere blauwalg de kop op heeft gestoken. Dat heeft gezorgd voor volgens mij 2 dagen negatief zwemadvies en daarna is die weer natuurlijk weggetrokken. Dus in totaal hebben wij dit jaar pak 'm beet iets van 7 dagen een negatief zwemadvies moeten geven, en tot op heden is dat verder oké gebleken. En dat baggeren tot slot, dat gebeurt in de zijarmen. Dus dat gebeurt in de centrale plas, dat gebeurt echt in een aantal specifieke plekjes in de zijarmen.

De voorzitter: Dank u wel. Ik stel voor dat we niet dit nu, het was een rondvraag. We moeten denk ik met de commissie nog een keer goed nadenken over hoe we andere onderwerpen agenderen. Maar ook gezien met de tijd zou ik dit nu hierbij willen laten. Anders, nou ja. Mijnheer Simon, heeft u iets voor de rondvraag?

De heer Simon: Ja daar sluit ik me graag bij aan, dat er inderdaad niet complete partijprogramma's en speerpunten van een bepaalde politieke partij die niet politiek hier allemaal benoemd worden. Maar dat dan terzijde.

De voorzitter: Mijnheer Van der Ree.

De heer Van der Ree: Heel kort. Ik was bij het openingen van het zwemseizoen in de Delftse Hout. En toen werd er geklaagd door de horecaondernemer van dat er staat een bord van negatief zwemadvies. Maar als dan het water weer prima is wordt dat bord niet weggehaald. Of dat wordt niet zeg maar geüpdatet. En dat, die vond het heel jammer dat daar niet een beleid op is van dat er gemonitord wordt, is het goed, haal dat bordje weg en dan kan er weer gezwommen worden. Dus dat was haar punt. Dat geef ik nu even door.

De voorzitter: Waarvan akte. Anderen voor de rondvraag? Mijnheer Hofman.

De heer Hofman: Misschien heb ik het gemist met de ganzenproblematiek toen het aan de orde kwam, de suggestie van de heer Van der Ree. Wordt daar invulling aan gegeven door het college of niet? Om de hoogleraar uit Groningen uit te nodigen? Want dat heb ik eigenlijk niet gehoord.

De voorzitter: Ik heb volgens mij aangegeven dat ik dat met de voorzitter van de commissie zou doorgeleiden en zorgen dat hij dat ook met de portefeuillehouders bespreekt op welke manier dat hier geagendeerd zou kunnen worden. Mijnheer Jansen.

De heer Jansen: Ja ik wil u als voorzitter bedanken voor het voorzitten en goede manier, prettige manier van voorzitten. En de ja tijdsoverschrijding is in ieder geval niet aan u te wijten. Dat ...

De voorzitter: Dank mijnheer Belt voor de rondvraag, mevrouw Koop. Dan sluit ik hiermee de vergadering en wens ik u nog een prettige avond.

Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit

Dossiernummer	1566
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	3 december 2019
Agendapunt	4.a
Omschrijving	Beleidsnota exoten

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit	3 december 2019
Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit	28 januari 2020

Beeldvorming beleidsnota exoten

Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit
3-12-2019
Wilco de Bruijne

Hoogheemraadschap van
Delfland

Exoot

Een uitheemse soort die Nederland niet op eigen kracht kan bereiken, maar door menselijk handelen terecht is gekomen in de Nederlandse natuur of dat in de nabije toekomst dreigt te doen.

Hoogheemraadschap van
Delfland

Probleemstelling

- Aantal exoten neemt toe;
- Risico's voor waterbeheer;
- 'Invasief' voor Delfland bij grote aantallen en overlast;
- Delfland grijpt in waar nodig;
- Nog geen vastgesteld beleid, uitgezonderd exotische ganzen en muskusrat.

Wettelijke context

Europa	Rijksoverheid	Provinciaal	Waterschappen
Europese Exotenverordening (2015)	Wet natuurbescherming	Beleidsplan uitvoering Wet natuur bescherming	Waterschapswet en waterwet
Kaderrichtlijn water	Beleidsnota invasieve exoten	Beleidsnota's exoten	Convenant waterplanten
	Team Invasieve Exoten (TIE)		Unie van Waterschappen

Risico's waterhuishouding

- Verstopte duikers
- Belemmering waterafvoer

Hoogheemraadschap van
Delfland

Risico's waterkwaliteit

- Verdringen inheemse soorten
- Overwoekering
- Baggeraanwas & extra nutriënten
- Soortspecifiek (filteren, planten eten etc.)

Risico's waterveiligheid

Hoogheemraadschap van
Delfland

- Ondergraven keringen
- Erosie toplaag

Hoogheemraadschap van
Delfland

Financiële risico's

- Waardevermindering vastgoed
- Aansprakelijkheid

Wat doen we al?

Hoogheemraadschap van
Delfland

Beheersen waterplanten

- grote waternavel
- water teunisbloem
- parelvederkruid

Bestrijding waternavel - Foto: Jan Kees van Es

Wat doen we al?

- Pilot weghalen duizendknoop duingebied

Wat doen we al?

Hoogheemraadschap van
Delfland

Afdekken duizendknoop

foto: Jaco Seijsener

Hoogheemraadschap van
Delfland

Wat doen we al?

- Onderzoeken naar verspreiding, effect en bestrijding rivierkreeften in 2019;

Onderzoek	Betrokken organisaties
Stuurfactoren kreeftendichtheid	OBN, STOWA, westelijke waterschappen, gebiedsakkoord Oostelijke Vechtplassen, Witteveen+Bos, HAS, ATKB.
Kreeftentellingen KRW meetpunten	EIS i.o.v. NVWA, extra tellingen bij Delfland
Uitheemse rivierkreeften in het watersysteem	STOWA, Unie van Waterschappen, mede op initiatief van Delfland
Verband eDNA en aas-fuikvangsten	Datura, initiatief en financiering innovatiefonds Delfland

- Regie STOWA, Delfland in uitvoerend consortium.

Hoe gaan we er mee om?

Hoogheemraadschap van
Delfland

- Preventie – voorkomen nieuwe exoten;
- Bestrijden – gericht op volledige verwijdering;
- Beheersen – tot acceptabel niveau terugdringen;
- Acceptatie – geen last/methode beschikbaar;

Beleidsnota Exoten Delfland

Hoogheemraadschap van
Delfland

- Kaderstellend voor:
 - Omgang met exoten in Delfland;
 - Communicatie;
 - Verzoeken van derden;

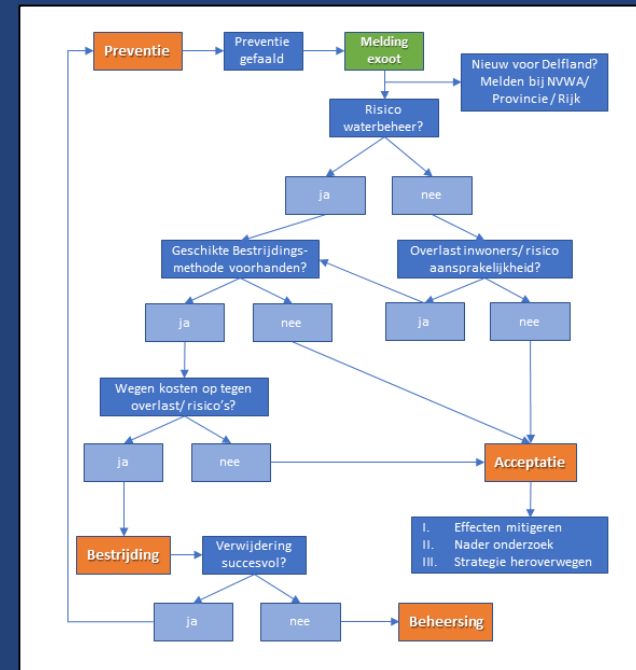

Beleidsnota - inhoud

Hoogheemraadschap van
Delfland

- Hoe gaat Delfland om met exoten?
 - Probleemstelling
 - Risico's
 - Wet- en regelgeving (verantwoordelijkheden)
 - Beheerstrategieën: afwegingskader
 - Algemene beleidsuitgangspunten
 - Soortspecifieke uitgangspunten.
- Bijlagen:
 - Factsheets beheer
 - Infosheets t.b.v. communicatie

Beleid

Hoogheemraadschap van
Delfland

- Algemene uitgangspunten

Het Hoogheemraadschap van Delfland:

- *Zet geen exotische planten of dieren uit in de vrije natuur;*
- *Acteert proactief wanneer Delfland en/of derden overlast ondervinden van exoten;*
- *Kiest een strategie per exoot;*
- *Heroverweegt de strategie bij beschikbaarheid van nieuwe methoden of inzichten;*
- *Gaat in gesprek met de provincie Zuid-Holland en het Rijk, over de kosten voor bestrijding van exoten op de Unielijst.*

Beleid

- Soortspecifiek: exotische vissen.

Hoogheemraadschap van
Delfland

Het Hoogheemraadschap van Delfland

- *Zet geen exotische dieren of hun eieren uit in de vrije natuur, inclusief vissen, en geeft derden hier ook geen toestemming voor;*
- *Strategie: acceptatie van aanwezige exotische vissoorten, geen verdere verspreiding dan wel toename door uitzet.*

Beleid

- Soortspecifiek: exotische water- en oeverplanten

Hoogheemraadschap van
Delfland

Het Hoogheemraadschap van Delfland:

- *Houdt zich aan afspraken gemaakt in het waterplantenconvenant;*
- *Plant of zaait geen exotische planten, waaronder water- en oeverplanten;*
- *Beheerst actief 3 exotische waterplanten in het oppervlaktewater: de grote waternavel, parelvederkruid en water teunisbloem*
- *Strategie: Beheersen waar nodig*

Beleid

- Soortspecifiek: Amerikaanse rivierkreeften

Hoogheemraadschap van
Delfland

Het Hoogheemraadschap van Delfland:

- *Grijpt niet in zolang er geen effectieve methode beschikbaar is;*
- *Onderzoekt effecten, verspreiding en handelingsperspectieven;*
- *Geeft derden geen toestemming om op kreeften te vissen in haar wateren, anders dan voor onderzoek;*
- *Strategie: onderzoek, tot die tijd acceptatie en waar noodzakelijk mitigeren, daarna heroverwegen.*

Beleid

- Soortspecifiek: Duizendknoopsoorten

Hoogheemraadschap van
Delfland

Het Hoogheemraadschap van Delfland:

- *Beheerst reactief de duizendknoop soorten op eigendommen van Delfland bij overlast voor waterbeheer en derden.*
- *Draagt bij aan onderzoek naar effectieve bestrijdingsmethoden;*
- *Strategie: Beheersen waar noodzakelijk volgens landelijk protocol*

Beleid

Hoogheemraadschap van
Delfland

- Soortspecifiek: exotische schelpdieren

Het Hoogheemraadschap van Delfland

- *Zet geen exotische schelpdieren zoals de quaggamossel uit in zijn wateren, en geeft derden hier ook geen toestemming voor.*
- *Strategie: Acceptatie, geen verdere uitzet.*

Werkwijze & planning

- Integrale werkgroep
- Omgevingsproces stakeholders
- Bestuurlijk proces
- Beleidsstuk vaststellen begin 2020.

Hoogheemraadschap van
Delfland

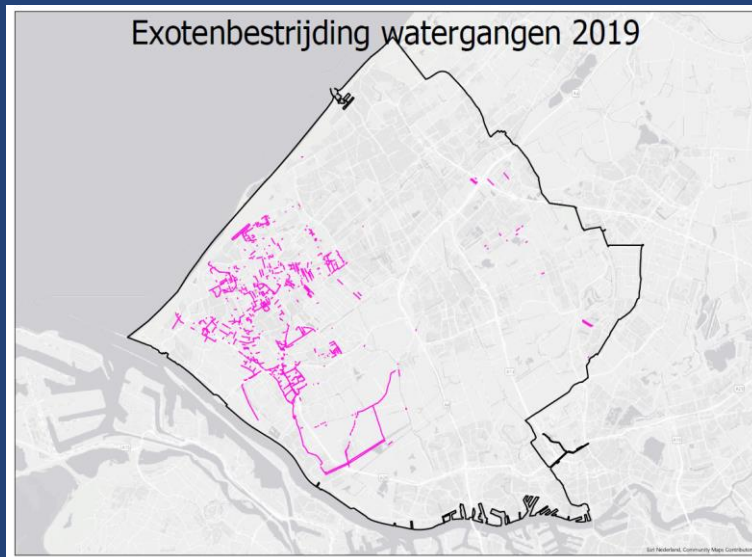
Vragen en/of opmerkingen?

Kosten & inspanning '18/'19

Hoogheemraadschap van
Delfland

- Maandelijks controle 138 km watergang 3 waterplanten, ca. 250K incl. BTW.
- Verwijdering duizendknoop 2018 ca. 40 K
- Onderzoeken rivierkreeften 2019 ca. 50 K
- Ad hoc kosten voor herstel schade 6K
- Capaciteit medewerkers 0,94 fte

Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit

Dossiernummer	1567
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	3 december 2019
Agendapunt	4.b
Omschrijving	Strategie wateroverlast

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit	3 december 2019
Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit	28 januari 2020
Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit	9 juni 2020
Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit	8 september 2020

ADRES

Aan de leden van de verenigde vergadering

ONS KENMERK
1449904

DATUM D&H VERGADERING
26 mei 2020

DELFT
26 mei 2020

ONDERWERP

Voorkomen Wateroverlast Delfland 2027-2050

Geachte leden,

Met deze brief informeren wij u graag over het proces Voorkomen Wateroverlast Delfland 2027-2050.

Veel bereikt

Rond de eeuwwisseling is er in ons gebied en ook in andere delen van Nederland veel wateroverlast geweest. Delfland heeft daarna onder andere in het kader van het ABC-programma veel geïnvesteerd om de afvoer- en bergingscapaciteit van het watersysteem op orde te brengen. Door deze investeringen voldoet Delfland op dit moment voor 98,6% van het beheergebied aan de normen ter voorkoming van wateroverlast uit de provinciale omgevingsverordening.

In het Waterbeheerplan (2016-2021) heeft Delfland vastgesteld dat we tot 2027, nu vooral ook samen met onze gebiedspartners, werken aan het voldoen aan de provinciale normen op drie manieren:

- Daar waar het nog kan, nemen wij zelf maatregelen in het watersysteem.
- Samen met vooral gemeenten zetten we in op het vasthouden van hemelwater buiten het watersysteem.
- Als na het doorlopen van een gebiedsproces blijkt dat een andere oplossing niet mogelijk is, zetten wij in overleg met de provincie in op een (lagere) gebiedsnormering.

Nieuwe uitdagingen

De neerslagmetingen van de afgelopen 30 jaar laten zien dat het klimaat al veranderd is. Klimaatmodellen van het KNMI geven aan dat de kans op weersextremen, zoals langdurig droge perioden en hevige hoosbuien, in de toekomst alleen maar verder toeneemt. Hierdoor groeit ook de kans op watertekort en op wateroverlast.

Tegelijkertijd neemt de verstedelijking en de verharding in het gebied ook steeds verder toe. De mogelijkheden van Delfland om maatregelen te nemen in het watersysteem, worden steeds beperkter. Dit komt door ruimtegebrek en daarmee hoge kosten en weinig draagvlak. Ook andere maatschappelijke doelen die juist om vernatting vragen, bijvoorbeeld vertragen bodemdaling, voorkomen funderingsschade en versterken weidevogelpopulatie zijn hierbij bepalend.

Het beperken en voorkomen van wateroverlast is een van de belangrijkste taken van Delfland. Om gesteld te staan voor de toekomst, moeten we vooruitkijken. We willen nieuwe wateroverlastsituaties zoals rond de eeuwwisseling voor zijn. We moeten toewerken naar een klimaatbestendig en waterrobuust watersysteem in 2050, wetende dat de klimaatverandering doorzet. We hebben hierbij steeds meer de hulp van gebiedspartners nodig, want alleen lukt het niet. Daarom is een strategie voor de periode na 2027 nodig!

Doelstelling nodig

Het bestuursakkoord en de begroting geven op hoofdlijnen aan wat de ambitie richting 2050 is voor het voorkomen van wateroverlast. In lijn met de Nationale Deltabeslissing Ruimtelijke Adaptatie (2014), streven we naar een zo goed mogelijk klimaatbestendige en waterrobuuste leefomgeving in 2050. Deze ambitie is echter niet concreet genoeg. Om een strategie te kunnen ontwikkelen, is een nader bepaalde doelstelling nodig. Dit is geen beleidswijziging maar een vertrekpunt voor het vervolgproces om een strategie te ontwikkelen.

In meerdere oriënterende sessies met het college en de commissie WKK zijn aan de hand van twee leidinggevende vragen verschillende varianten uitgewerkt en besproken:

- Kan Delfland de huidige beschermingsniveaus voor wateroverlast blijven nastreven wanneer extreme neerslag steeds vaker voorkomt?
- In welke mate wil Delfland de verhouding tussen kosten en baten leidend laten zijn voor keuzes om wel of niet te investeren in een gebied.

Op basis van de oriënterende sessies met de collegeleden en de fracties is voor de functies stad, glas, gras en vitale & kwetsbare functies de volgende Doelstelling Voorkomen Wateroverlast Delfland 2027-2050 uitgewerkt. Het college heeft de doelstelling vastgesteld als vertrekpunt voor de verdere ontwikkeling van een strategie.

Doelstelling Voorkomen Wateroverlast Delfland 2027-2050:

Tot 2027 werkt Delfland aan het oplossen van de huidige knelpunten zodat er overal een basisbeschermingsniveau is ten opzichte van het klimaat van nu.

- Voor de **functie Stad** blijft Delfland ook na 2027 het beschermingsniveau 1/100 jaar nastreven. De opgave om hieraan te voldoen neemt toe wanneer het klimaat verandert.
- Voor de **functies Glas en Gras** gaat Delfland uit van het in 2027 bereikte basisbeschermingsniveau (1/50 jaar voor glas en 1/10 jaar voor gras ten opzichte van het klimaat van nu). Wanneer vervolgens klimaatverandering leidt tot nieuwe knelpunten ten opzichte van het in 2027 bereikte basisbeschermingsniveau, zal per situatie worden onderzocht of de kosten van maatregelen opwegen tegen de baten. Het is dus niet meer vanzelfsprekend dat de bescherming op hetzelfde niveau blijft wanneer het klimaat verandert.
- Voor **Vitale & Kwetsbare functies**, zoals infrastructuur, ziekenhuizen en nutsvoorzieningen geldt hetzelfde als voor de functie stad. Op gebiedsniveau kan eventueel sprake zijn van een hoger beschermingsniveau als de maatschappelijke baten dit rechtvaardigen.

De voorgestelde doelstelling legt de focus op het voldoen aan de normering voor het voorkomen van wateroverlast. Om gesteld te staan voor de toekomst is het ook belangrijk dat we naast de norm ook kijken naar de kwetsbaarheid en robuustheid van het hele systeem. Voorbeelden hiervan zijn de waterberging Molenvlietpark, de calamiteitenberging Westland en de Erasmusvaart.

Verdere ontwikkeling strategie

De doelstelling is het vertrekpunt voor de verdere ontwikkeling van een gezamenlijke strategie. De strategie moet, concreter dan nu, inzicht geven in hoe Delfland, samen met de gebiedspartners, de doelstelling kan halen. We bouwen voort op de huidige samenwerking en gaan duidelijker afspreken hoe iedere partner zijn verantwoordelijkheid gaat nemen en zijn instrumenten gaat inzetten om de doelstelling te behalen.

- Wat kan Delfland zelf doen?
Delfland blijft als beheerder van het regionale watersysteem waar het kan zelf investeren in het watersysteem. Voorbeelden zijn verbreden van watergangen en aanleggen van bergingen, maar ook de robuustheid en veerkracht van het systeem vergroten. Via regelgeving sturen we op behoud en verbeteringen van het watersysteem. Mogelijkheden om instrumenten zoals waterschapsverordening aan te passen nemen we mee in de strategie.
- Wat kunnen gemeenten doen?
Gemeenten hebben een cruciale rol bij het voorkomen van wateroverlast. Voor een klimaatbestendige en waterrobuuste toekomst zal in de inrichting van de openbare ruimte meer berging moeten worden gecreëerd. Delfland zal in gebiedsgerichte plannen hierop sturen. Ook kunnen gemeenten via regelgeving (hemelwaterverordening) erop sturen dat particulieren meer water vasthouden. Bij het ontwikkelen van de strategie kijken we hoe we de samenwerking richting meer vasthouden kunnen versterken.
- Wat kunnen particulieren doen?
Ondernemers, vastgoedeigenaren en inwoners kunnen ervoor zorgen dat er in particulier gebied meer water wordt vastgehouden. Delfland en gemeenten kunnen particuliere initiatieven stimuleren. Delfland doet dit nu al met het programma klimaatadaptatie en de stimuleringsregeling. Bij de verdere ontwikkeling van de strategie kijken we hoe de stimuleringsregeling verder ontwikkeld kan worden.

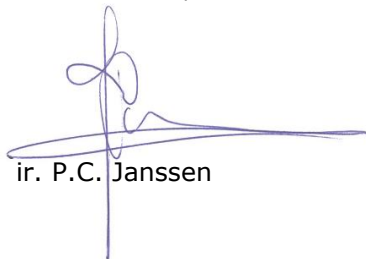
De provincie heeft een kaderstellende rol en stelt normen vast. Daarom sturen we in een reeds lopend proces met de provincie samen met de andere waterschappen op agendering in het regionaal waterprogramma en starten we een spoor op om relevante onderdelen van de omgevingsverordening te herzien.

Tot slot

Het college heeft 26 mei 2020 de Doelstelling Voorkomen Wateroverlast Delfland 2027-2050 vastgesteld als vertrekpunt voor de verdere ontwikkeling van een strategie. De strategie en financiële consequenties worden op een later moment aan de verenigde vergadering ter besluitvorming voorgelegd.

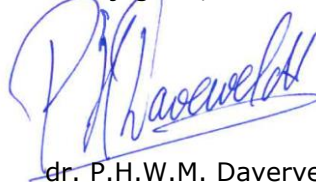
Wij hopen u voor nu voldoende te hebben geïnformeerd.

Hoogachtend,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,
de Secretaris,

ir. P.C. Janssen

de Dijkgraaf,

dr. P.H.W.M. Daverveldt

Ambitie en strategie wateroverlast

Beeldvormende sessie
Commissie WKK
3 december 2019

Waarom (nu) actualisatie ambitie en strategie wateroverlast

Beeldvormende sessie commissie WKK

3 december 2019

Delfland heeft een concretere lange termijn ambitie en strategie nodig voor het beperken en voorkomen van wateroverlast. Klimaatverandering en het feit dat we aan de grenzen zijn aangekomen van zelf maatregelen nemen in het watersysteem maken dat we nu beter rekening willen kunnen te houden met de toekomst.

Het doel van de beeldvormende sessie is enerzijds om het dossier voorkomen wateroverlast en het traject om te komen tot een geactualiseerde ambitie en strategie toe te lichten. Anderzijds nemen we ook de commissie mee in de vragen die we ons moeten stellen en de denkrichtingen die er zijn. De sessie is een voorbereiding op de oordeelsvorming en besluitvorming die in de eerste helft van volgend jaar volgen.

Doel presentatie

- Dossier wateroverlast
- Aanleiding, kaders en denkrichtingen
- Proces en planning
- *Wat heeft de commissie nodig om een oordeel te kunnen vormen over de keuze van een ambitie en een strategie?*

Doel is om

- de cie te informeren over het dossier wateroverlast;
- een toelichting te geven over de aanleiding, de kaders en de denkrichtingen in het traject om te komen tot een lange termijn ambitie en strategie;
- een korte toelichting te geven op het proces en de planning.

Aan het eind van de presentatie komen we terug op de vraag aan de commissie:

- *Wat heeft de commissie nodig om een oordeel te kunnen vormen over de keuze van een ambitie en een strategie?*

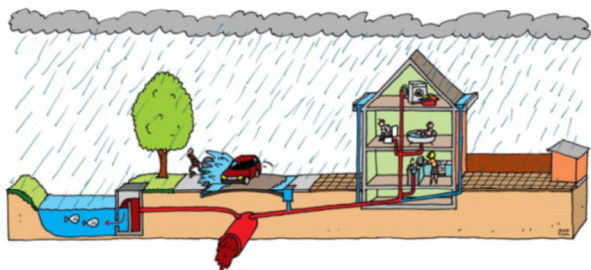
Waar komen we vandaan?

- Wateroverlast eeuwwisseling
- In Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW) werknormen afgesproken → Provinciale verordening
- Veel geïnvesteerd in verbeteren watersysteem

- Rond de eeuwwisseling is er in Delfland en ook in andere delen van Nederland veel wateroverlast geweest. September '98 is een begrip.
- Naar aanleiding daarvan zijn in 2003 afspraken gemaakt over het verbeteren van het watersysteem. Er zijn onder andere werknormen afgesproken.
- In 2008 zijn de normen overgenomen in de provinciale waterverordening. Nu onderdeel van de provinciale omgevingsverordening. (zie <https://www.zuid-holland.nl/publish/pages/22989/omgevingsverordeninggeconsolideerdincl-kaartenentoelichting.pdf>)
- Delfland heeft heel veel geïnvesteerd om het watersysteem op orde te brengen. We hebben gemalen vergroot, watergangen verbreed en waterbergingen aangelegd. Zowel in de boezem als in de polders. Verder hebben we veel geïnvesteerd aan de operationele kant door kunstwerken te automatiseren. Ook het neerslagprotocol waarin is vastgelegd hoe we handelen bij een bepaalde neerslagverwachting is toen tot stand gekomen. Ook de calamiteitenorganisatie is geprofessionaliseerd. Er zijn meer voorbeelden te benoemen.

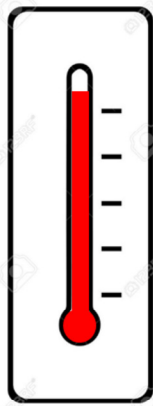
Provinciale normen

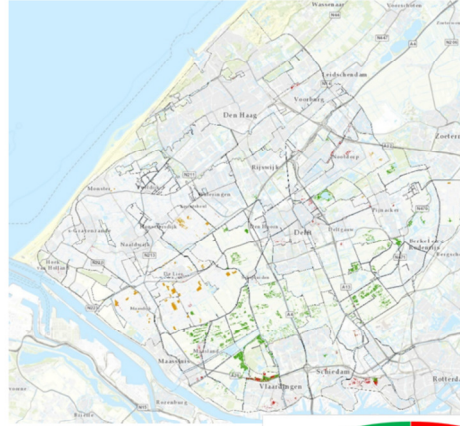
- Beschermingsniveaus als herhalingstijd (stad 1/100; glas 1/50; gras 1/10 jaar)
- Toetsing met computermodellen
- Provinciale Omgevingsverordening: 100% in 2027
- Inspanningsverplichting
- Mogelijk gebiedsnormering vast te laten stellen

- In de provinciale verordening zijn normen gesteld met betrekking tot de gemiddelde kans op inundatie per jaar. De bergings- en afvoercapaciteit van regionale wateren moeten ingericht zijn om deze normen te halen.
- Inundatie betekent dat het water in een watergang te hoog wordt zodat het omliggende gebied onder water komt te staan. De norm richt zich niet op “water-op straat” zoals dat in de stad kan optreden wanneer de regen niet snel genoeg door de riolering afgevoerd kan worden, naar het oppervlaktewater kan stromen of kan infiltreren in de bodem. Ook plasvorming op akkers en weilanden doordat het water niet snel genoeg weg kan valt niet onder deze normering.
- De beschermingsniveaus zijn geformuleerd als herhalingstijden:
 - 1/100 jaar voor stedelijk gebied
 - 1/50 jaar voor glastuinbouwgebied
 - 1/25 jaar voor akkerbouw
 - 1/10 jaar voor grasland
- Inundatie mag dus bijvoorbeeld in stedelijk gebied niet vaker dan 1/100 jaar voorkomen. Dit is het beschermingsniveau voor stedelijk gebied.
- Delfland toetst met behulp van computermodellen of we voldoen aan de norm.
- In de verordening is vastgesteld dat we in 2027 voor 100% van het beheergebied voldoen aan de norm. Dat er dan dus geen knelpunten/opgave meer is.
- We hebben aanvullend in het WBP5 vastgelegd dat we in 2021 voor 98% willen voldoen.
- Het betreft een inspanningsverplichting. We hebben een zorgplicht om aan de normen te voldoen.
- In de verordening is de mogelijkheid opgenomen om een aangepaste lagere normering vast te stellen (door Gedeputeerde Staten) wanneer de baten van het nemen van maatregelen niet opwegen tegen de kosten. Hiervoor moet eerst een zorgvuldig gebiedsproces worden doorlopen.

Waar staan we nu?

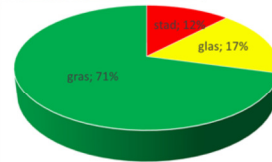

ca 600ha

Randvoorwaarde:

Watersysteem dat tegen een stootje kan!

- We voldoen nu voor 98,5% van het beheergebied van Delfland. Dit geeft het idee dat we er bijna zijn.
- Het betekent wel dat er nog circa 600 ha zijn waar we niet voldoen. Dit zijn ook de moeilijkste om op te lossen.
- De knelpunten zijn verspreid over het gebied. Er zijn dus veel verschillende projecten en processen nodig om de knelpunten op te lossen.
- Meer dan de helft van de knelpunten is grasland. De voor de hand liggende maatregel is om meer open water te creëren. Het is de vraag of de baten opwegen tegen de kosten van maatregelen en of er draagvlak voor is om deze knelpunten allemaal op te lossen.
- Bij de knelpunten in stedelijk en glastuinbouwgebied zijn we afhankelijk van gemeenten, bedrijven en particulieren omdat we in het watersysteem zelf niet verder komen. We moeten inzetten op vasthoudmaatregelen. We kunnen het niet alleen.
- We toetsen het gebied met behulp van computermodellen. Modellen zijn een benadering van de werkelijkheid. In een model functioneert het watersysteem zoals het hoort. De gemalen pompen met de juiste capaciteit, alle watergangen zijn onderhouden, er zijn geen verstopte duikers. De werkelijkheid is weerbarstiger. Omdat we weinig buffer en extra ruimte hebben in ons systeem is het een randvoorwaarde dat het watersysteem robuust is en dus tegen een stootje moet kunnen. Als het water niet linksom kan is het goed als het wel rechtsom naar het gemaal kan stromen.

Uitdagingen

- Het klimaat verandert
- Verstedelijking
- Bodemdaling

- Aan de grenzen van oplossingen in het watersysteem

Wat zien we als we vooruitkijken?

- We zien dat het klimaat verandert. We verwachten vaker extreme neerslag.
- Omdat de norm als een herhalingsstijd is geformuleerd betekent dit dat de opgave toeneemt.
- Begin oktober is er nieuwe statistiek voor neerslag gepresenteerd door STOWA. We hebben indicatief bepaald wat dat betekent voor de huidige opgave. Indicatief kunnen we zeggen dat het mogelijk is dat we terug zijn op ca 800ha knelpunten. Dit (aanpassing statistiek) hebben ook we in 2015 meegemaakt. We moeten er rekening mee houden dat dit niet de laatste keer was.
- Ook verstedelijking (tot 2030 meer dan 100.000 woningen) en bodemdaling kunnen de opgave vergroten.

- Tegelijkertijd zien we dat we aan de grenzen zijn angekommen van wat we in het watersysteem zelf kunnen oplossen.
- De trits “vasthouden, bergen en afvoeren” is een begrip binnen watermanagement in Nederland.
- We zullen meer in het vasthouden buiten het watersysteem moeten zoeken naar oplossingen om de kans op wateroverlast te beperken. Dat betekent dat we samen met andere partijen in het gebied naar oplossingen zoeken. We zijn dus in zekere zin afhankelijk van andere partijen om wateroverlast te kunnen blijven voorkomen.
- Voor vasthouden zijn er geen normen. Wel heeft dit de aandacht ihkv klimaatadaptatie.

Waarom (nu) een nieuwe ambitie en strategie?

Waarom?

- Deltabeslissing (2014)
 - 2050 en tussendoel 2020
- Concrete ambitie lange termijn (na 2027) ontbreekt
 - Belemmering advisering ruimtelijke planvorming (gebiedsprocessen) en onderbouwing investeringen (assetmanagement)

Waarom nu?

- Herziening omgevingsverordening PZH 2021
- Nieuw waterbeheerprogramma Delfland (2022-2027)
- Ontwikkeling provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies

Waarom hebben we een geactualiseerde ambitie en strategie voor het voorkomen van wateroverlast nodig?

- In de Deltabeslissing is vastgelegd dat Nederland in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust moet zijn ingericht. Als tussendoel is opgenomen dat ons beleid en handelen in 2020 dat doel ondersteunt.
- Delfland heeft in algemene termen richtinggevende uitspraken voor de lange termijn geformuleerd, maar een concrete vertaling naar doelen (ambities) voor het watersysteem en Delfland is nog niet gemaakt. Daardoor is er ook geen duidelijke strategie.
- In gebiedsprocessen vragen we nu in principe alleen compensatie voor extra verharding en effecten die nu optreden. We zouden veel meer rekening kunnen houden met verwachte effecten door klimaatverandering en daarvoor ook compensatie vragen.
- Voor eigen investeringen geldt dat het zoeken is naar de onderbouwing van wanneer we wel of niet willen investeren om een toekomstig knelpunt te voorkomen.

Waarom nu?

- De drie genoemde sporen provinciale omgevingsverordening, nieuw waterbeheerprogramma en omgevingsvisies geven allemaal ruimte om belangen in te brengen en vragen om keuzes en inbreng van Delfland.

Er zijn al richtinggevendende documenten, trajecten en ontwikkelingen waar we rekening mee houden. Er is wel behoefte aan concretere uitwerking van ambitie en strategie.

Hier enkele sleutelwoorden en -zinnen uit relevante documenten:

Bestuursakkoord: Delfland staat midden in de samenleving, verbindend samenwerken, oriënteren op de trends en ontwikkelingen van nu en in de toekomst, aanpak verbinden met andere uitdagingen in het ruimtelijke domein waardoor bredere maatschappelijke waarde, goede balans in driehoek Opgaven-Tarieven-Schuld, werk met werk maken en benutten momentum en energie uit de samenleving, gebiedsgerichte integrale aanpak in stad en land waardoor meer draagvlak in de samenleving, belangrijk om in stedelijk gebied te werken aan minder verharding en meer watervasthouding, aanpak Rainlevel willen we stevig uitbreiden, meer maatwerk in grasland gebieden.

Begroting 2020: We actualiseren de strategie "Voorkomen van wateroverlast". De ambitie is niet alleen om in 2027 overal aan de inundatienorm te voldoen, maar ook om in 2050 een zo klimaatbestendig en robuust mogelijk watersysteem te hebben en houden.

Watervisie: Kernboodschap Extreme neerslag: Delfland signaleert en agendeert bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming wateroverlast-risico's als gevolg van extreme neerslag. Delfland adviseert over maatregelen, nu en in de toekomst, om die risico's te voorkomen. Ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming moeten minimaal waterneutraal en bij voorkeur 'waterpositief' zijn. Delfland stimuleert dit door inbreng van kennis en medefinanciering.

Het WBP5: Zo staat het in het document: "In 2027 moet 100 procent van het beheergebied aan de provinciale norm voor het dan actuele klimaat voldoen. Tot nu toe werd 2050 als richtjaar gebruikt. De opgave voor Delfland wordt daarmee relatief kleiner, omdat het waterschap op de korte termijn geen rekening hoeft te houden met de klimaatverandering tussen 2027 en 2050. Daar waar (kosteneffectief) mogelijk, voert Delfland maatregelen wel direct zoveel mogelijk klimaatadaptief uit." *Opmerking: we weten nu niet wat het klimaat van 2027 zal zijn. In 2023 komt het KNMI met nieuwe neerslagstatistiek en toekomstscenario's.*

De Omgevingswet: leefomgeving centraal, overheden trekken samen op, gebiedsgerichte regelgeving, ruimte voor maatwerk

Het NSOB model: over de rollen van de overheid.

Hemelwaterstrategie: Leidende principes begin dit jaar vastgesteld:

Delfland kiest voor een meer natuurlijke wijze van omgaan met hemelwater, waarbij het de volgende leidende principes hanteert:

1. vasthouden – bergen – afvoeren (kwantiteits-trits)
2. schoonhouden – scheiden – schoon maken (kwaliteits-trits)
3. duurzaam gebruik – hoogwaardig hergebruik – begin lokaal, bij de bron (Delfland Circulair)

Boodschap en doorontwikkeling Klimaatkrachtig Delfland: "Het is een netwerkaanpak die met lokale samenwerking grote stappen zet richting een 'klimaatkrachtig' Delfland. Zo zorgen we ervoor dat onze regio niet alleen bestand is tegen het veranderende klimaat, maar tegelijkertijd ook mooier en leefbaarder wordt!"

- Delfland staat midden in de samenleving
- Oriënteren op ontwikkelingen nu en in de toekomst
- Balans Opgaven - Tarieven - Schuld
- Gebiedsgerichte aanpak

- Niet alleen in 2027 overal aan de inundatienorm voldoen, maar ook in 2050 een zo klimaatbestendig en robuust mogelijk watersysteem

De meest actuele documenten zijn het bestuursakkoord en de begroting.

Ambitie en strategie

Het doel is om over de heen te kunnen springen.
Ambitie: Het wat/hoe hoog de lat?
Strategie: Hoe halen we het doel?

Hoe hoog leggen we de lat?

Beschermingsniveau

- Blijven we de huidige beschermingsniveaus nastreven?
 - 👉 Met een veranderend klimaat zal de opgave steeds toenemen. Door de drukte in ons gebied kunnen we het niet alleen.

Ruimtelijke verschillen

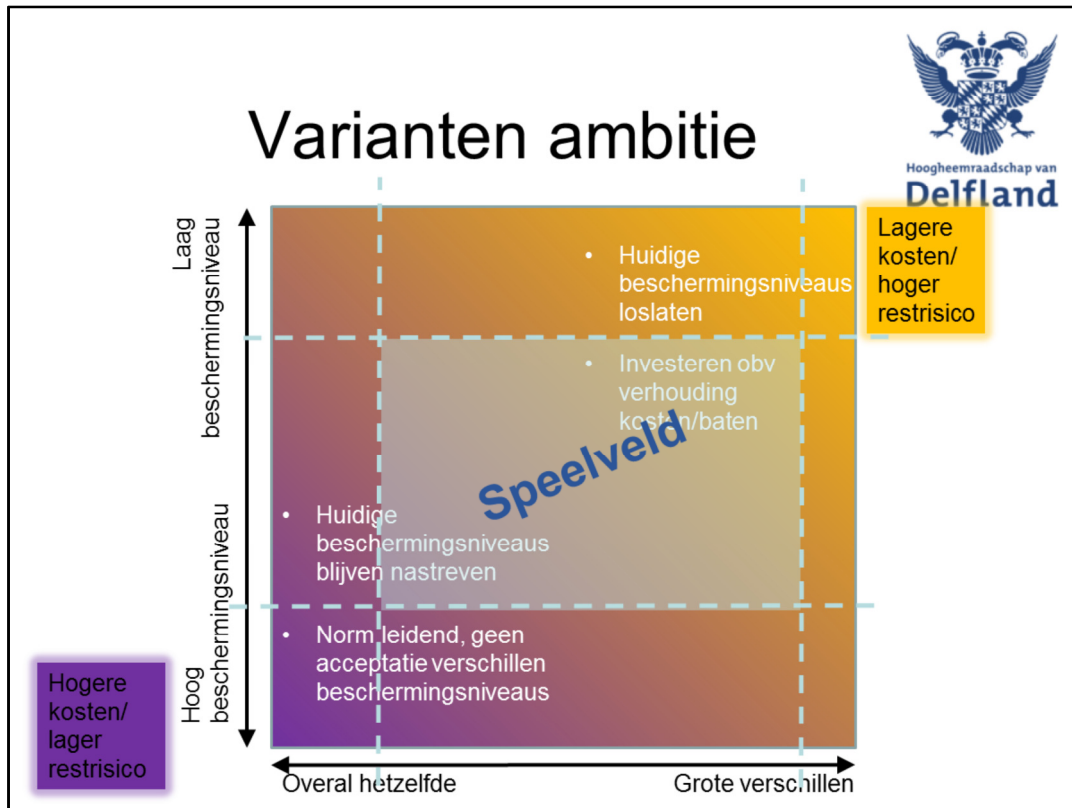
- Moeten voor gebieden met eenzelfde gebruiksfunctie hetzelfde beschermingsniveau gelden?
 - 👉 Verschillen in niveaus ontstaan wanneer de verhouding tussen kosten en baten bepalend is voor keuzes om wel of niet te investeren in een gebied. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van een basisbeschermingsniveau voor iedereen (gebiedsverschillen treden dan op boven het basisbeschermingsniveau).

Financiële consequenties:

- Mogen de kosten voor voorkomen wateroverlast toenemen?
 - 👉 Minder investeren betekent een groter maatschappelijk risico

Waar willen we naar streven? Hoe ver willen we en kunnen we gaan als het gaat om het voorkomen van wateroverlast in ons gebied?

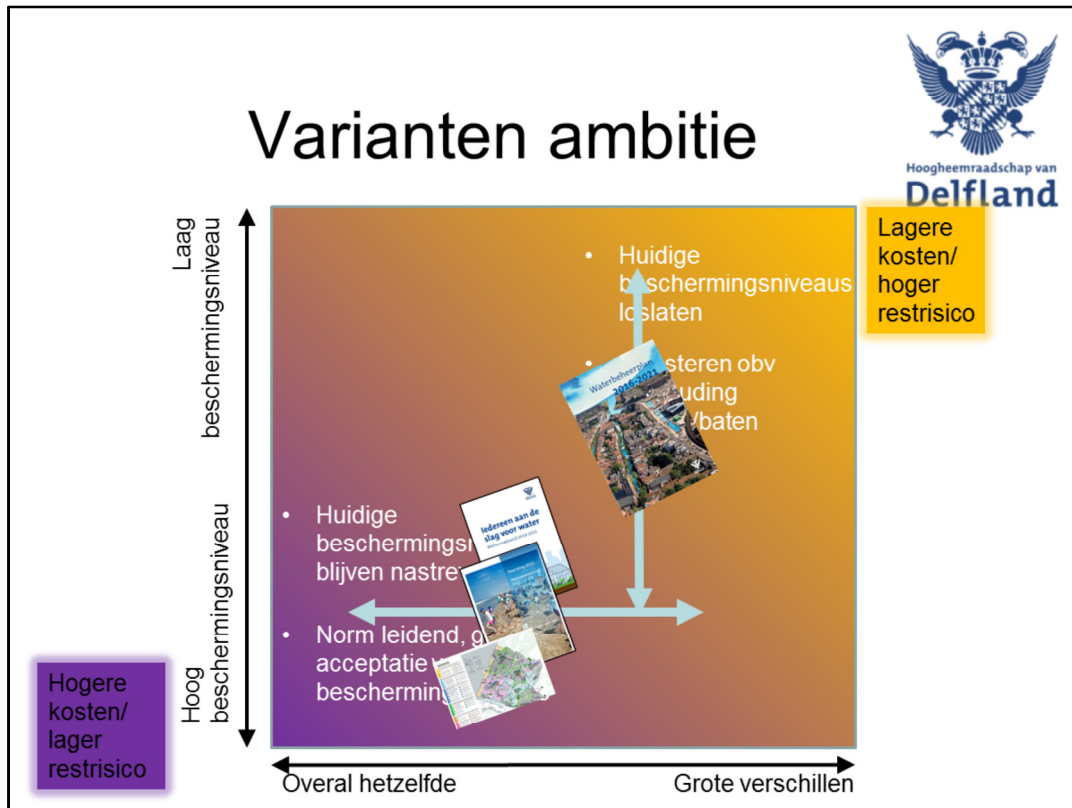
Als hulpmiddel om de ambitie concreter te maken gebruiken we twee maatstaven. De financiële consequenties zijn het gevolg van de keuze van beschermingsniveau en het toelaten van ruimtelijke verschillen..

Als we de maatstaven combineren komen we uit op verschillende varianten.

De horizontale as gaat van overall hetzelfde beschermingsniveau tot grote verschillen toelaten. De verticale as gaat van het huidige hoge beschermingsniveau tot een laag beschermingsniveau.

- Het huidige beleid bevindt zich onderin links. We streven de huidige niveaus overall na en hebben nog geen lagere normen laten vaststellen voor gebieden waar de kosten hoger zijn dan de baten. Als we dit blijven doen zal de opgave steeds verder toenemen omdat het klimaat verandert.
- Het grootste verschil met nu zou zijn dat we de huidige beschermingsniveaus loslaten en alleen investeren waar de baten hoger zijn dan de kosten. Dat is bovenin rechts in de figuur.
- De hoogste kosten voor Delfland zien we bij het huidige beleid (onderin links). Dit betekent aan de andere kant het kleinste maatschappelijke restrisico.
- De laagste kosten voor Delfland zien we bij de variant bovenin rechts waar de verhouding kosten/baten leidend is. Dit betekent een groter maatschappelijk restrisico.
- Het is belangrijk om bewust te zijn van de haalbaarheid van een ambitie. Door specifieke omstandigheden is het mogelijk dat er generiek of in een bepaald gebied niet wenselijk is om een hoog beschermingsniveau na te streven (conflicterende doelen en draagvlak als voorbeeld). Er moet dus wel ruimte zijn voor verschillen en differentiatie waar dat wenselijk is.
- Als we dat visualiseren in dit plaatje betekent dat dat we het speelveld beperken waarin we willen en moeten blijven.

Het is interessant om te kijken waar we bestaande strategische documenten zouden plaatsen in dit plaatje.

Het bestuursakkoord, de begroting en de watervisie hebben een hoog ambitieniveau maar geeft weinig richting voor welke rol de verhouding kosten/baten moet spelen.

Het WBP5 zit op de lijn van investeren voor de lange termijn indien kostenefficiënt. Er is weinig richting over welk beschermingsniveau we in de toekomst willen nastreven.

Ingrediënten strategie

- Verdeling investeringen tijd
- Meekoppelen ruimtelijke ontwikkelingen
- Rol van Delfland en die van gemeenten, bedrijven en inwoners (NSOB model)
- Verhouding kosten/baten

De keuze van een ambitie hangt samen met strategische ingrediënten. Het moet een sluitend verhaal zijn met componenten die bij elkaar passen. We moeten antwoorden formuleren op de vragen zoals wanneer, wie, hoeveel, hoe, waar?

Voorbeelden:

- Hoe sterk zetten we in op meekoppelen met andere ontwikkelingen? Dat heeft bijvoorbeeld iets te maken met de verdeling van investeringen in de tijd en de rol van Delfland.
- Een ander voorbeeld is dat we zien dat we in stedelijk gebied versterkt moeten inzetten op vasthoudmaatregelen buiten het watersysteem. Is daar draagvlak voor? Wie doet dat? Een groot deel van de stad is particulier gebied. Welke rol moet Delfland spelen om te bereiken dat andere maatregelen nemen? Zetten we in op regelgeving of samenwerking? Of juist een combinatie daarvan?

Dialogoog ambteliok/ gebiedspartners

- Interne ambtelijke sessies
- Gesprekken met gemeenten, andere waterschappen, UvW, provincie
- Benutten netwerken voor gesprekken met bedrijven en organisaties

- Om een ambitie en strategie uit te kunnen werken gebruiken we de denkracht, ervaringen kennis van onze collega's.
- We voeren gesprekken met andere waterschappen en de UvW
- We voeren gesprekken met gemeenten
- Sinds begin dit jaar hebben we regelmatig contact met de PZH over het onderwerp wateroverlast. Wanneer we als Delfland een duidelijker beeld hebben van een richting of een keuze kunnen we het gesprek voeren met als doel om het beleid te beïnvloeden.
- Indien nodig plannen we ook gesprekken in met particuliere partijen (bedrijven, organisaties)

Bestuurlijke dialoog

Beeldvorming

- D&H 19 nov
- Commissie WKK 3 dec

Oordeelsvorming

- D&H 21 jan
- Commissie WKK 28 jan

Besluitvorming

- PFO 10 feb
- D&H 17 maart
- Commissie WKK 7 april
- VV 23 april

Bovenstaand de planning die we voor ogen hebben. Het is een krappe planning. Dit betekent dat het realistisch is om een ambitie en strategie vast te stellen die richting geeft en gebruikt kan worden om beleid en instrumenten verder uit te werken. We hebben deze deadline nodig om op tijd te zijn voor de herziening van de provinciale omgevingsverordening, het uitwerken van het nieuwe WBProgramma en om onze belangen duidelijk te kunnen maken in processen rond omgevingsvisies.

Doel presentatie

- Dossier wateroverlast
- Aanleiding, kaders en denkrichtingen
- Proces en planning
- *Wat heeft de commissie nodig om een oordeel te kunnen vormen over de keuze van een ambitie en een strategie?*

Hoogheemraadschap van
Delfland

Watertoets voor gemeenten nu en onder de Omgevingswet

Het waterbelang in ruimtelijke plannen →
plannen voor de fysieke leefomgeving

Presentatie voor de Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit 3 december 2019

Hoogheemraadschap van
Delfland

Watertoets voor **gemeenten** nu

Het waterbelang in ruimtelijke plannen

Hoogheemraadschap van
Delfland

Wat is de watertoets?

- Inhoudelijk en procedureel borgen van het waterbelang
 - Geen toets achteraf
- Met de Handreiking watertoets

Samenwerking

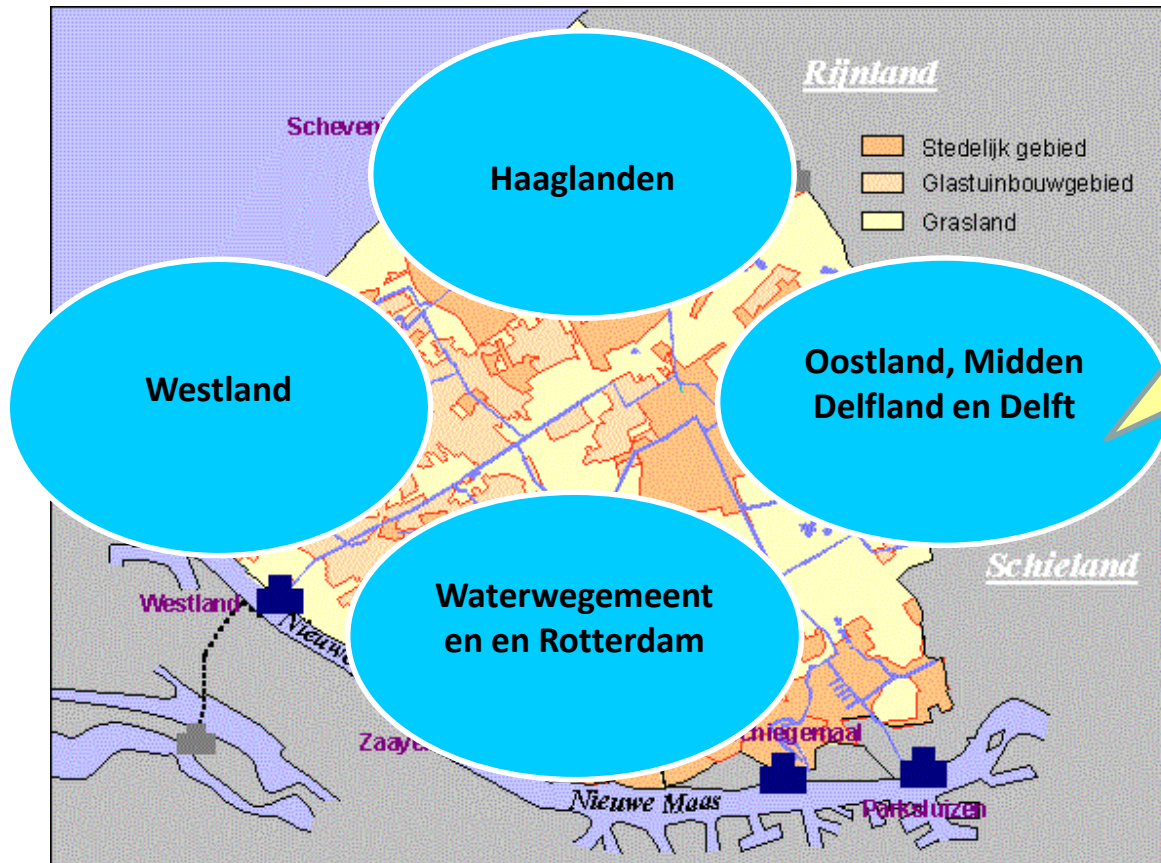
- Periodieke overleggen met gemeenten over nieuwe en lopende ruimtelijke initiatieven
- Aparte overleggen over complexe plannen
- Spreekuren bij sommige gemeenten
- Veel informele contacten en korte lijnen met meerdere gemeentelijke afdelingen

➔ Vroegtijdig aan tafel

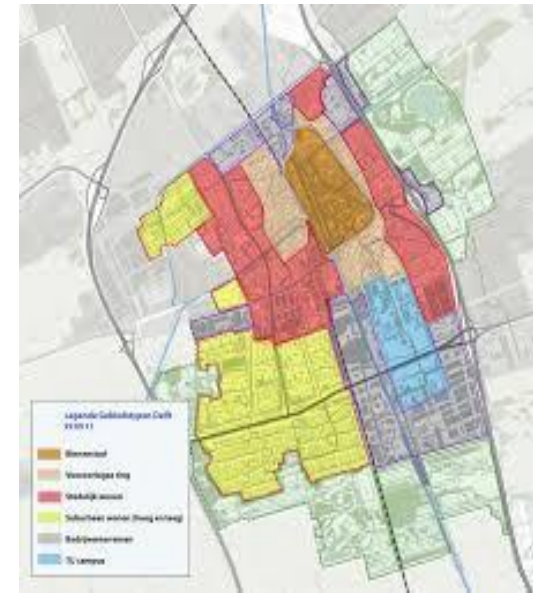
Hoogheemraadschap van
Delfland

Organisatie in team RPV

*ledere
gemeente
een eigen
watertoetser,
ieder
gebied een
coördinator
planvorming*

Soorten plannen

- Structuurvisies
 - Bestemmingsplannen(uitwerkings- en wijzigingsplannen)
 - Omgevingsvergunningen met ruimtelijke onderbouwing
- Vooroverleg en uitgebreide procedure

Hoogheemraadschap van
Delfland

Effectiviteit watertoetsadvies

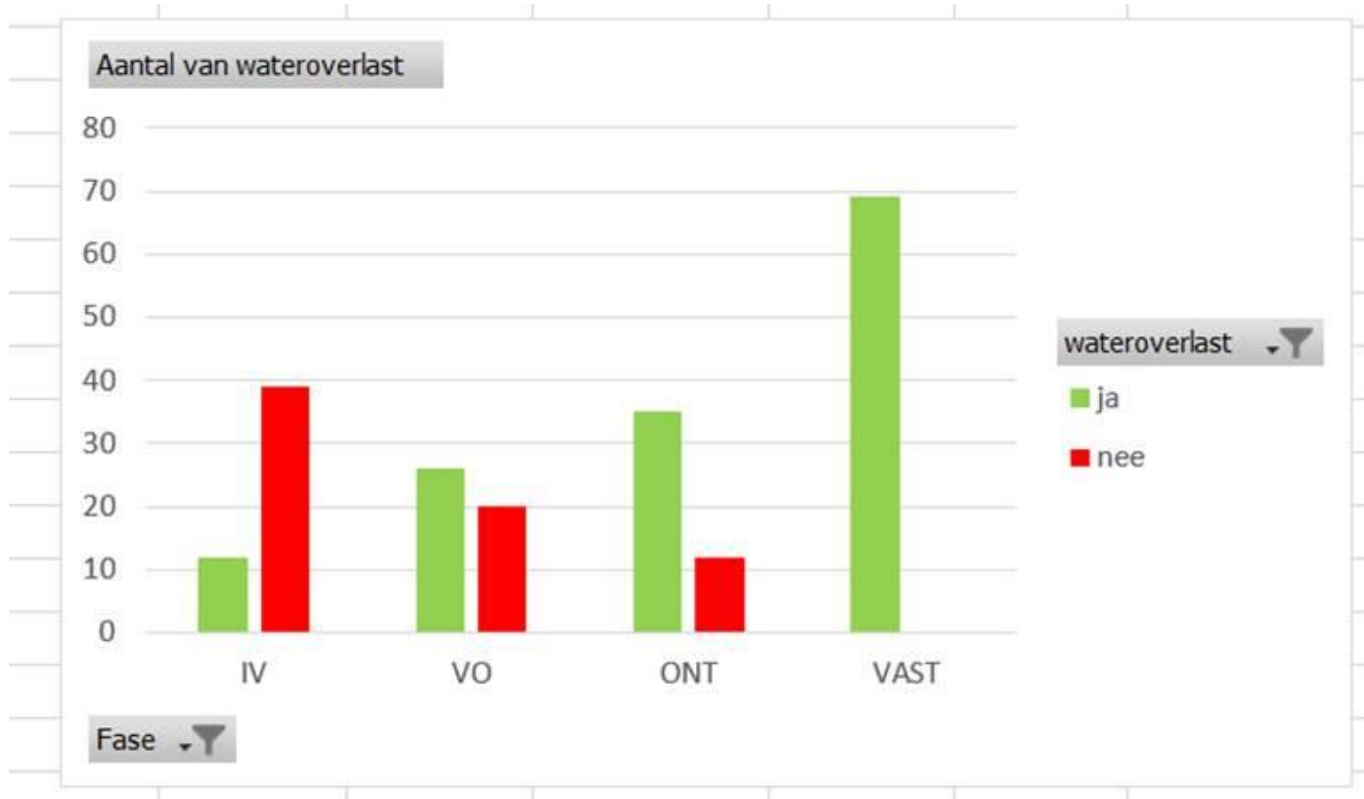
- 2018 circa 550 plannen door 6 watertoetsers afgedaan binnen 6 weken.
- 2019 tot 1 november zijn circa 425 plannen ingediend → 330 geanalyseerd op diverse thema's in verschillende planfasen: indicatie effectiviteit.

Hoogheemraadschap van
Delfland

Analyse

Gedurende het watertoetsproces neemt op alle thema's het aantal positieve adviezen toe en het aantal negatieve adviezen af.

Watertoets voor **gemeenten** onder de Omgevingswet

Het waterbelang in plannen voor de fysieke leefomgeving

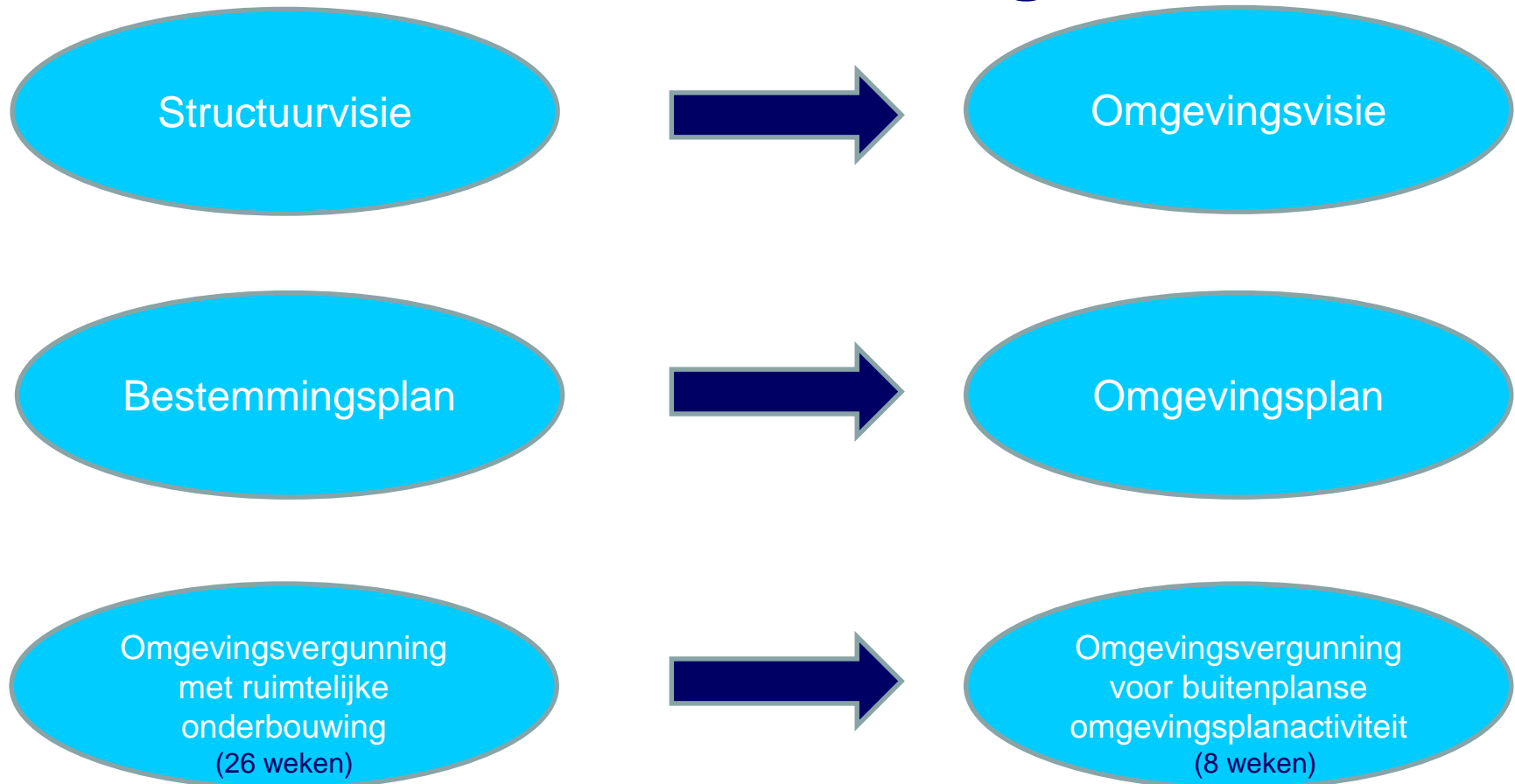
Aangepaste

Hoogheemraadschap van
Delfland

Watertoets → Weging van het waterbelang

Beïnvloeding gemeenten door Delfland

Instrumenten Delfland

Watervisie

Waterschapsverordening

Handreiking watertoets

Watertoets
proces

Instrumenten Gemeenten

Omgevingsvisie

Omgevingsplan

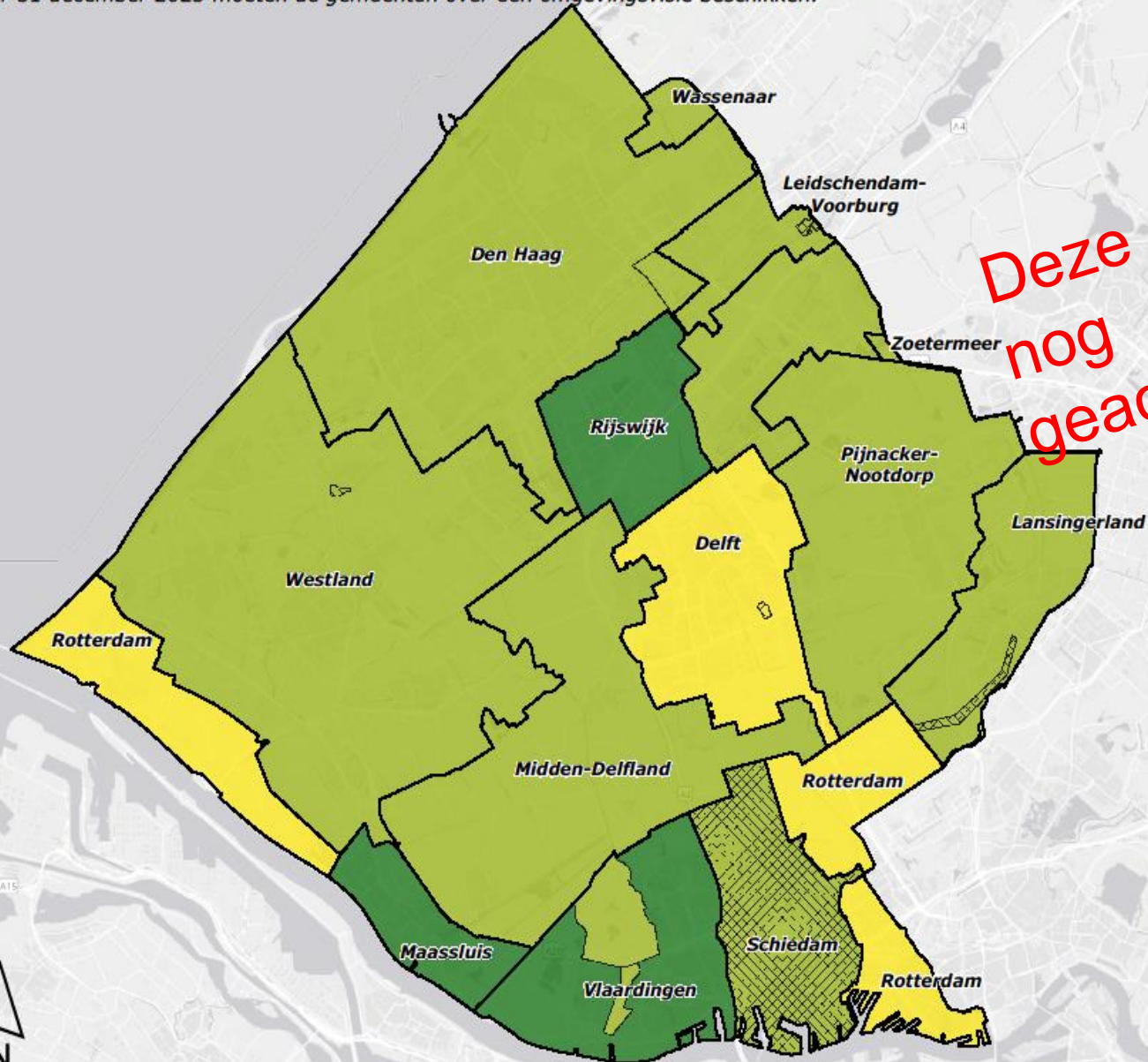

Omgevingsvergunning
voor buitenplanse
omgevingsplanactiviteit

Stand van zaken gemeentelijke omgevingsvisies en -plannen

Per 1 januari 2029 moeten de gemeenten over een omgevingsplan nieuwe stijl beschikken.

Per 31 december 2023 moeten de gemeenten over een omgevingsvisie beschikken.

Deze dia wordt
nog
geactualiseerd!

Legenda W1904 234

Omgevingsplannen

- 0_Niet gestart
- 1_Uitwerking
- 2_Vastgesteld

Omgevingsvisie

- 0_te starten
- 1_Inventarisatie en initiatie
- 2_Uitwerking
- 3_Besluitvorming
- 4_Vastgesteld

Hoogheemraadschap van
Delfland

Wat betekent dat voor Delfland ?

- 14 gemeenten met een verschillend tempo door ruim overgangsrecht en met verschillende ambities
- Na 2021 vooral buitenplanse omgevingsplanactiviteiten met korte procedure (8 weken ipv 26 weken)

Hoe daar in het proces mee om te gaan?

Nog steeds samenwerking:

- periodieke overleggen met gemeenten over initiatieven
- aparte overleggen over complexe plannen
- spreekuren bij sommige gemeenten
- veel informele contacten en korte lijnen met meerdere gemeentelijke afdelingen

én: Initiatieventafels (integraal), nadere afspraken, digitale samenwerkingsruimte en aanpassing van de Handreiking

 Nog eerder aan tafel

Hoogheemraadschap van
Delfland

Conclusie

We gaan graag door met borging van het
Delfland's waterbelang.

Hoogheemraadschap van
Delfland

Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit

Dossiernummer	1563
Vertrouwelijk	Nee
Vergaderdatum	3 december 2019
Agendapunt	05.B.01
Omschrijving	Watervisie Delfland

Geagendeerd	Vergaderdatum
Commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit	3 december 2019

Onderwerp: Watervisie Delfland
Dossiernummer: 1563

De Verenigde Vergadering te verzoeken:

- De Watervisie vast te stellen als kader en gespreksinstrument om het waterbelang in omgevingsvisies te brengen, en relevante ontwikkelingen en kansen daaromtrent te agenderen om ontwikkelingen en planvorming in de fysieke leefomgeving te beïnvloeden;
- Kennis te nemen van vervolgstappen in 2020 en 2021.

1. Probleemstelling - context

Omgevingswet

In de Omgevingswet staat het ontwikkelen en beschermen van de kwaliteit van de leefomgeving centraal. Vanuit de Omgevingswet hebben overheden de plicht om hierin gezamenlijk op te trekken. Delfland vindt het belangrijk dat water een integraal onderdeel is van de (plannen voor de) leefomgeving. Alleen dan zijn droge voeten en schoon water op de lange termijn te garanderen. Om dat te bereiken heeft Delfland de Watervisie opgesteld. Met de Watervisie brengt Delfland in beeld wat nodig is om op de lange termijn het waterbelang in de fysieke leefomgeving te borgen. Met verschillende ruimtelijke toekomstscenario's worden effecten op de waterbelangen aangegeven en handelingsrepertoire aangereikt. Het laat kansen zien voor duurzame ruimtelijke ontwikkeling. Voor gemeenten en provincie blijkt (uit de gevoerde gesprekken tot nu toe) dat het een behulpzaam instrument is om het gesprek over het waterbelang met elkaar te voeren. Gemeenten zijn hier blij mee.

Doel van de Watervisie

De Watervisie vormt een middel om bij te dragen aan het realiseren van de volgende doelen van Delfland:

1. Water-gerelateerde ontwikkelingen en (daaruit voortvloeiende) opgaven integraal, in samenhang en toekomstgericht bij elkaar brengen (intern proces);
2. Inbrengen van het waterbelang en relevante ontwikkelingen bij ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming (zoals gemeentelijke en provinciale Omgevingsvisies en Omgevingsplannen) (extern proces).

Met de Watervisie wil Delfland ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming beïnvloeden door:

1. Beleid en regels duidelijk naar voren te brengen;
2. Belangrijke trends, ontwikkelingen en (toekomstige) maatschappelijke opgaven te agenderen.

De Watervisie maakt de waterbelangen van Delfland expliciet. Het biedt handvatten aan initiatiefnemers (zoals gemeenten, provincie en derden), die iets willen ondernemen/doen wat ingrijpt in de leefomgeving, om hun visies en plannen op de belangen van Delfland af te stemmen. Met de Watervisie is het mogelijk om vroegtijdig in visievorming en planprocessen tot onderlinge afstemming en afspraken te komen. De Watervisie sluit aan op bestaand beleid en biedt verder inhoudelijke denkrichtingen om toekomstige ontwikkelingen het hoofd te bieden. De watervisie vormt het visie-deel van het in 2020 op te stellen Waterbeheerprogramma 2022-2027.

Tijdshorizon

De horizon van de Watervisie ligt op 2050. Zo mogelijk biedt de Watervisie een kwalitatieve 'doorkijk' naar (effecten van) ontwikkelingen in de leefomgeving op nog langere termijn. Dat betekent dat de Watervisie, daar waar dat mogelijk is, schetsmatige extrapolaties bevat.

2. Beoogd effect

Het beoogd effect van de bovenomschreven besluiten over de Watervisie is:

- Dat Delfland handelt vanuit een gedeelde visie in de gesprekken met initiatiefnemers;
- Dat helder is voor initiatiefnemers waar Delfland voor staat, zodat in een gesprek met initiatiefnemers waterbelangen kunnen worden geborgd.

3. Kernboodschap

De kernboodschappen bij de bovenomschreven besluiten voor de Watervisie zijn:

- De Watervisie is een kader en gespreksinstrument waarmee Delfland de waterbelangen duidelijk maakt. De Watervisie is het beginpunt van het gesprek over waterbelangen en duurzame ruimtelijke ontwikkeling nu en in de toekomst;
- De Watervisie doet geen restrictieve uitspraken over de richting waarin gemeenten zich moeten ontwikkelen, maar maakt duidelijk welke gevolgen mogelijke ontwikkelingen hebben voor het waterbelang en welke opgaven dat met zich meebrengt.

In de Watervisie zijn voor zes water-gerelateerde thema's kernboodschappen opgenomen. De kernboodschappen geven aan wat Delfland op hoofdlijnen inhoudelijke inbrengt bij gesprekken over ontwikkelingen en planvorming in de fysieke leefomgeving:

1. **Zeespiegelstijging:** Delfland beschermt het gebied tegen overstromingen door waterkeringen, rekening houdend met bodemdaling, zeespiegelstijging en toenemende druk op de ruimte. Waterveiligheid is een randvoorwaarde bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming.
2. **Zoetwatervoorziening (bij droogte):** Delfland wil voldoende zoetwater in het beheergebied beschikbaar hebben om verdroging tegen te gaan en (maatschappelijke, economische en ecologische) functies te waarborgen. In de ruimtelijke planvorming moeten ontwikkelingen positief bijdragen aan de hoeveelheid zoetwater in het gebied. Om droogte te bestrijden moet water meer worden vastgehouden.
3. **Extreme neerslag:** Delfland signaleert en agendeert bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming wateroverlast-risico's als gevolg van extreme neerslag. Delfland adviseert over maatregelen, nu en in de toekomst, om die risico's te voorkomen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming moeten wateroverlast-risico's minimaal gelijk blijven en bij voorkeur afnemen. Delfland stimuleert dit door inbreng van kennis en medefinanciering.
4. **Waterkwaliteit:** Delfland agendeert bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming dat rekening wordt gehouden met de waterkwaliteit, zodat deze kan verbeteren. Delfland streeft naar een goede waternatuur door het beschermen en verbeteren van de waterkwaliteit, via het remmen, tegengaan of terugdringen van afspoeling van schadelijke stoffen (gewasbeschermingsmiddelen, te veel nutriënten, door bouwmaterialen, etc.) en het ontwikkelen van voorwaarden (zoals habitat) voor het goed functioneren van waternatuur
5. **Hitte:** Delfland signaleert en agendeert risico's en adviseert over maatregelen om het hitte eiland, veroorzaakt door klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen, te beperken.
6. **Bodemdaling:** Delfland signaleert en agendeert risico's en adviseert over maatregelen om maatschappelijke schade en CO₂-uitstoot door bodemdaling te voorkomen.

Energietransitie

Naast bovenstaande ontwikkelingen is de energietransitie (naar een duurzame energievoorziening) een belangrijke ontwikkeling, die belangen van Delfland raakt en waar Delfland faciliterend kan zijn. Dat geldt in potentie voor thermische energie uit oppervlaktewater (TEO), thermische energie uit afvalwater (TEA), geothermie en warmte-koude-opslag (WKO). De gemeenten benadrukken behoefte te hebben aan een visie van Delfland hierop. In de deze Watervisie is dit thema al basaal uitgewerkt op de themakaart Energie (in brondata). De vertaling van de energietransitie naar handelingsrepertoire en

ruimtelijke consequenties op de Watervisiekaart moet nog plaatsvinden. Dat heeft in 2020 de eerste prioriteit en loopt samen op met de (door)ontwikkeling van de RES en Delflands energiebeleid.

4. Historie - eerdere besluitvorming

- 2015 Coalitieakkoord 'Iedereen bewust van Water'
- 2015 Waterbeheerplan 5
- 2016 Informatieve Verenigde Vergadering Ambities en Impact implementatie Omgevingswet
- 2017 Informatieve Verenigde Vergadering Implementatie Omgevingswet juni 2017
- 2017 Programmaplan Implementatie Omgevingswet Delfland vastgesteld door D&H op 15 augustus 2017
- 2017 Bespreking programmaplan commissies Stedelijk water en watersysteem en de commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering op 5 sept 2017
- 2019 Vaststelling Leidende principes Watervisie Delfland door VV op 14 februari 2019
- 2019 Programmaplan Implementatie Omgevingswet 2019-2020 door D&H op 5 maart 2019
- 2019 Iedereen aan de slag voor water Bestuursakkoord 2019-2023 door VV 20 mei 2019
- 2019 Informatieve Verenigde Vergadering Beeldvorming rondom Watervisie Delfland op 26 september 2019

5. Regelgeving en Beleid

De Watervisie Delfland adresseert op welke wijze Delflands belangen binnen Omgevingsvisies, beleid en regelgeving van derden kunnen worden geborgd als gevolg van de Omgevingswet. De Watervisie vormt een geheel met het nog op te stellen Waterbeheerprogramma. De Watervisie is één van de instrumenten waarmee Delfland het waterbelang in de leefomgeving kan borgen. De Watervisie is complementair aan de Waterschapsverordening. De Watervisie maakt het mogelijk om ontwikkelingen te beïnvloeden en vroegtijdig de waterbelangen te borgen. De Waterschapsverordening legt daar waar nodig juridisch de kaders en richtlijnen vast om de waterbelangen te beschermen en de leefomgeving te ontwikkelen.

6. Financiën

Het opstellen van de Watervisie vindt plaats binnen de beschikbare financiën, conform het programmaplan Implementatie Omgevingswet Delfland (2019-2021), opgenomen in de huidige begroting (2019) en meerjarenraming.

7. Duurzaamheid

Binnen de leidende principes voor de Watervisie Delfland (vastgesteld door de Verenigde Vergadering op 14 februari 2019), staat duurzaamheid centraal:

1. We willen een **duurzame, robuuste, volhoudbare inrichting** van de leefomgeving;
2. Water is integraal onderdeel van de leefomgeving en we benaderen dit vanuit **integrale samenhangende systemen**;
3. In onze afwegingen is het **maatschappelijk belang leidend**, wentelen we geen kosten af op toekomstige generaties en baseren we de verdeling van de lasten volgens de volgende principes: veroorzakersbeginsel, profijtbeginsel en solidariteitsbeginsel.

De leidende principes zijn vertaald in de Watervisie, de toekomstperspectieven en het handelingsrepertoire. Toekomstige ontwikkelingen en uit te voeren maatregelen moeten zoveel mogelijk aan de leidende principes bijdragen. Klimaatneutraal handelen is één van de middelen om hier invulling aan te geven.

8. Organisatorische en personele consequenties

Het opstellen van de Watervisie vindt plaats binnen de beschikbare capaciteit conform het programmaplan Implementatie Omgevingswet Delfland (2019-2021), opgenomen in de huidige begroting (2019) en meerjarenraming.

9. OR/GO

Niet van toepassing.

10. Risico- en beheersmaatregelen

Risico: Gemeenten en provincie nemen het waterbelang niet of onvoldoende mee in hun Omgevingsvisies.

Beheermaatregel 1: Delfland blijft continu in gesprek met gemeenten en Provincie aan de hand van de Watervisie Delfland.

Beheermaatregel 2: escaleren, waarna het bestuur in actie komt.

Risico: De invoering van de Omgevingswet gaat niet door of treedt vertraagd in werking. Beheermaatregel 1: ook als de Omgevingswet niet doorgaat is de Watervisie een zeer nuttig instrument om intern tot integrale beeldvorming te komen en daarmee extern duidelijk te maken waar Delfland voor staat. Nu al blijkt dat de Watervisie bijdraagt aan het goede gesprek over waterbelangen. Dat gesprek zal altijd (met of zonder Omgevingswet) nodig blijven en meer noodzakelijk worden.

11. Communicatie (in- en extern)

Interne communicatie over de Watervisie maakt deel uit van de bredere communicatie over de Omgevingswet. Interne en externe belanghebbenden worden hier intensief bij betrokken.

De meeste gemeenten binnen het beheergebied van Delfland staan aan het begin van het opstellen van een Omgevingsvisie. De Watervisie is op tijd gebruiksklaar om daarbij ingezet te worden. Gemeenten zijn inmiddels allemaal op de hoogte (gebracht) van het bestaan van de Watervisie en verwelkomen het gesprek daarover.

12. Bekendmaking en vervolprocedure

- Nadat de Watervisie is vastgesteld zal 2020 in het teken staan van het gebruiken en doorontwikkelen van de Watervisie (zie opmerking hieronder).
- In 2020 wordt een beheerproces voor de Watervisie uitgewerkt.
- Eind 2021 wordt het Waterbeheerprogramma (met de Watervisie als visie-deel) aan de Verenigde Vergadering aangeboden.

Opmerking over doorontwikkelen: doorontwikkeling vindt plaats als blijkt dat voor het bereiken van het beoogde doel (borging van waterbelangen in omgevingsvisies en omgevingsplannen) verdere uitwerking noodzakelijk is. De doorontwikkeling kan zowel betrekking hebben op de inhoud van de Watervisie (kaarten, detailniveau, verrijking met thema's, zoals energie) als op het toepassen van de Watervisie als gespreksinstrument (vaardigheden, gespreksopbouw, proces van beïnvloeding).

13. Bevoegd orgaan

Voor het vaststellen van (beleids)kaders, in dit geval Watervisie Delfland, is de Verenigde Vergadering bevoegd orgaan.

Bij:

- toevoegingen aan of wijzigingen in de leidende principes;
- het toevoegen van een nieuw thema op de Watervisiekaart;
- een aanzienlijke wijziging in de kernboodschap of in het handelingsrepertoire van een thema in de Watervisie,

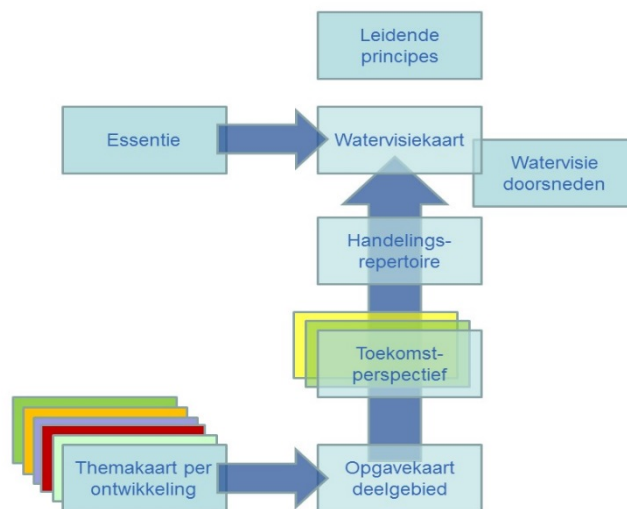
zal dat aan de Verenigde Vergadering als wijziging worden voorgelegd.

Bij vaststelling van nieuw sectoraal beleid door de Verenigde Vergadering kan als besluitpunt worden opgenomen dat dit nieuwe beleid ook wordt doorvertaald in de Watervisie. Nieuwe versies van de Watervisie die hier het gevolg van zijn kunnen door het college worden afgedaan.

14. Toelichting

Wat is de Watervisie?

De Watervisie is een gespreksinstrument en bestaat uit een samenvattende Watervisiekaart en een set onderliggende kaarten (opgavekaart met toekomstperspectieven, themakaarten). Hierna volgt een toelichting op de onderdelen, met een uitleg en beschrijving.

Watervisiekaart

De **Watervisiekaart** toont het beheergebied van Delfland, met de belangrijkste kenmerken van de ondergrond en de bovengrondse gebruiksfuncties. De Watervisiekaart gaat in op zes thema's die voor Delfland heel belangrijk zijn. Dat zijn zeespiegelstijging, zoetwatervoorziening, extreme neerslag, waterkwaliteit, hitte en bodemdaling. Voor die thema's beschrijft Delfland wat in de toekomst het meest gewenste handelingsrepertoire is. Daarbij is ook opgenomen wat voor Delfland per thema de kernboodschap is. Op de Watervisiekaart is verder zichtbaar op welke plekken, of in welke specifieke gebieden, een bepaald handelingsrepertoire relevant is. Waar dat mogelijk is bevat de Watervisiekaart de ruimtelijke vertaling van elk handelingsrepertoire. Dat is bijvoorbeeld het geval voor Waterkwaliteit. Daarvan zijn zoekgebieden voor Natte Ecologische Zones op de Watervisiekaart zichtbaar.

Opgavekaart en toekomstperspectief

Naast de Watervisiekaart bestaat de Watervisie uit onderliggende **opgavekaarten** met verschillende **toekomstperspectieven** per deelgebied van Delfland. De deelgebieden zijn typerend voor een stuk van Delfland, met voor dat gebied typerende kenmerken en opgaven. Zo is er onderscheid gemaakt in Kust (hard en zacht), Stad (op zand, op slappe bodem, aan Nieuwe-Waterweg), Gras, Glas (Westland en Oostland) en Nieuwe-Waterweg. Elke gemeente kan op die manier de voor die gemeente relevante deelgebieden kiezen. Voor elk deelgebied zijn de opgaven of knelpunten op een kaart getekend, de 'opgavenkaart'. Voor elk deelgebied is daarnaast een aantal (twee tot vier) toekomstperspectieven getekend. Een toekomstperspectief ontstaat door een bepaalde 'keuze' (wel of niet verstedelijken, wel of geen landbouw, wel of geen behoud van huidige functie(s)) te projecteren op het gebied. Het toekomstperspectief 'kijkt' ver in de toekomst om te zien hoe het gebied er dan uit zou kunnen zien. Elk toekomstperspectief geeft dus een ander mogelijke fysieke en ruimtelijke inrichting van het deelgebied. Per toekomstperspectief is de positieve (groen) dan wel negatieve (rood) of neutrale (oranje) bijdrage aan de thema's van Delfland in beeld gebracht. Zo ontstaat een snel beeld in hoeverre een toekomstperspectief voor Delfland goed of minder goed uitpakt.

Themakaarten

Het laatste onderdeel van de Watervisie is een set **themakaarten**. De themakaarten (lijst in bijlage) bevatten de feitelijke onderliggende informatie. Deze gegevens zijn objectief en in

openbare bestanden gevalideerd beschikbaar. Op elke themakaart zijn ook trends rond het thema opgenomen. De themakaarten helpen in het gesprek om meer specifieke data of locatie-specifieke details te kunnen zien. Het doel is om daarmee het gewenste handelingsperspectief beter te kunnen begrijpen. De gemeenten kunnen met die data mogelijk ook meer inzoomen op hun beheergebied.

15. Bijlagen

1. Watervisiekaart Delfland
2. Watervisiedoorsneden Delfland

3. Opgavekaart 1 Kustgebied hard/zacht
4. Toekomstperspectief 1a Kustgebied hard/zacht Duinen als Kustverdediging
5. Toekomstperspectief 1b Kustgebied hard/zacht Metropool aan Zee
6. Toekomstperspectief 1c Kustgebied hard/zacht Verbreed Kustlandschap

7. Opgavekaart 2 Stad op Zand
8. Toekomstperspectief 2a Stad op Zand Grootschalig Herstructureren
9. Toekomstperspectief 2b Stad op Zand Voortbouwen op Bestaande

10. Opgavekaart 3 Stad op Slappe Bodem
11. Toekomstperspectief 3a Stad op Slappe Bodem Herstructureren
12. Toekomstperspectief 3b Stad op Slappe Bodem Voortbouwen op Bestaande

13. Opgavekaart 4 Gras
14. Toekomstperspectief 4a Gras Landbouwgebied
15. Toekomstperspectief 4b Gras Groene Long voor de Stad
16. Toekomstperspectief 4c Gras Energielandschap
17. Toekomstperspectief 4d Gras Wonen in het Groene Hart

18. Opgavekaart 5 Stad aan Nieuwe Waterweg
19. Toekomstperspectief 5a Stad aan Nieuwe Waterweg Herstructureren
20. Toekomstperspectief 5b Stad aan Nieuwe Waterweg Voortbouwen op Bestaande

21. Opgavekaart 6 Nieuwe Waterweg
22. Toekomstperspectief 6a Nieuwe Waterweg Waterscheiding
23. Toekomstperspectief 6b Nieuwe Waterweg Bestaande Dijken Verhogen
24. Toekomstperspectief 6c Nieuwe Waterweg Deltadijk

25. Opgavekaart 7 Kassen (Westland)
26. Toekomstperspectief 7a Kassen (Westland) Grootschalig Kassengebied
27. Toekomstperspectief 7b Kassen (Westland) Gebied van Individuen
28. Toekomstperspectief 7c Kassen (Westland) Mix van Wonen en Kassen

29. Opgavekaart 8 Kassen (Oostland)
30. Toekomstperspectief 8a Kassen (Oostland) Grootschalig Kassengebied
31. Toekomstperspectief 8b Kassen (Oostland) Gebied van Individuen
32. Toekomstperspectief 8c Kassen (Oostland) Mix van Wonen en Kassen
33. Toekomstperspectief 8d Kassen (Oostland) Kassen op Terpen

34. Themakaart Landbouw
35. Themakaart Energie
36. Themakaart Biodiversiteit
37. Themakaart Verstedelijking
38. Themakaart Waterkwaliteit
39. Themakaart Bodemdaling
40. Themakaart Toename Neerslag
41. Themakaart Droogte
42. Themakaart Hitte
43. Themakaart Zeespiegelstijging
44. Themakaart Onderlegger Delfland

Watervisie Delfland

Dossiernummer : 1563
Vergaderdatum : 19 december 2019

De Verenigde Vergadering van Delfland,

op voordracht van dijkgraaf en hoogheemraden van 12 november 2019,
dossiernummer 1563;

gelezen het positieve advies van de commissie Waterkwantiteit en Waterkwaliteit;

overwegende dat:

- Delfland zich voorbereid op de inwerkingtreding van de Omgevingswet, voorzien in 2021;
- Delfland in het kader van de implementatie van de Omgevingswet de ambitie heeft een Watervisie op te stellen, zoals besproken tijdens de informatieve Verenigde Vergadering, op 18 oktober 2016, over Ambities en impact Omgevingswet;
- De Informatieve Verenigde Vergadering bij bespreking van het programmaplan Implementatie Omgevingswet, op 29 juni 2017, heeft aangegeven 'ondergrenzen en proceskaders' te willen vaststellen;
- De commissie Stedelijk water en watersysteem en de commissie Bestuur, organisatie en bedrijfsvoering bij bespreking van het programmaplan Implementatie Omgevingswet, op 5 september 2017, heeft aangegeven 'ondergrenzen en proceskaders' te willen vaststellen.
- De Verenigde Vergadering op 14 februari 2019 de leidende principes, waarlangs de Watervisie Delfland wordt opgesteld, heeft vastgesteld. Deze leidende principes zijn:
 1. Met initiatiefnemers (overheden en private partijen) maakt Delfland aan de voorkant in het planproces afspraken. De Watervisie is voor de belangen van Delfland het leidende document.
 2. We willen een duurzame, robuuste, volhoudbare inrichting van de leefomgeving;
 3. Water is integraal onderdeel van de leefomgeving en we benaderen dit vanuit integrale samenhangende systemen;
 4. In onze afwegingen is het maatschappelijk belang leidend, wentelen we geen kosten af op toekomstige generaties en baseren we de verdeling van de lasten volgens de volgende principes: veroorzakersbeginsel, profijtbeginsel en solidariteitsbeginsel.

Gelet op:

- Artikel 77 Waterschapswet

Besluit:

- De Watervisie vast te stellen als kader en gespreksinstrument om het waterbelang in omgevingsvisies te brengen, en relevante ontwikkelingen en kansen daaromtrent te agenderen om ontwikkelingen en planvorming in de fysieke leefomgeving te beïnvloeden;
- Kennis te nemen van vervolgstappen in 2020 en 2021.

Aldus besloten in de openbare vergadering van 19 december 2019

De Verenigde Vergadering voornoemd,

de Secretaris,

de Voorzitter,

ir. P.C. Janssen

dr. P.H.W.M. Daverveldt

WATERVISIE

Perspectieven op water in de leefomgeving

Delfland beschermt het gebied tegen overstromingen door waterkeringen, rekening houdend met bodemdaling, zeespiegelstijging en toenemende druk op de ruimte. Waterveiligheid is een randvoorwaarde bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming.

- 1** Delfland hanteert voor versterken van de kust 'zacht waar kan, hard waar moet'.
- 2** Zorg dat de duinen in de toekomst uitbreidbaar en ophoogbaar zijn om waterveiligheid van het achterland te garanderen.
- 3** Reserveer voldoende ruimte achter de waterkeringen in gebieden met slappe lagen.
- 4** Door afsluiten van de Nieuwe Waterweg hoeven de dijken langs de Nieuwe Waterweg niet verhoogd te worden.
- 5** Zoek samen naar robuuste (ruimtelijke) oplossingen voor de waterkeringen in cultuurhistorische binnensteden.
- 6** Beperk schade door overstromingen in de laagste polders door waterrobuust te bouwen met oog op meerlaagse veiligheid op lange termijn (terpen, vluchtheuvels, drijvende kassen).
- 7** Zeewaards versterken van de harde kust waar moet.

Delfland wil voldoende zoetwater in het beheergebied beschikbaar hebben om verdroging tegen te gaan en (maatschappelijke, economische en ecologische) functies te waarborgen. In de ruimtelijke planvorming moeten ontwikkelingen positief bijdragen aan de hoeveelheid zoetwater in het gebied. Om droogte te bestrijden moet water meer worden vastgehouden.

- 1** Benut overtollig hemelwater voor periodes van droogte, door dit (ondergronds) te bergen en her te gebruiken in de kassen en woningen.
- 2** Houd zoetwater zolang mogelijk vast, door het in het gebied te circuleren.
- 3** Laat de vraag naar zoetwater beter aansluiten bij het aanbod van zoetwater, door zelfvoorzienendheid en besparing te stimuleren.
- 4** Door afsluiten van de Nieuwe Waterweg ontstaat er verzoeting wat bijdraagt aan de zoetwatervoorraad.
- 5** Hergebruik het gezuiverde water uit de AWZI's in de zoetwaterkringloop.
- 6** Vergroot de buffering van zoetwater in de duinen.

Delfland signaleert en agendeert bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming wateroverlast-risico's als gevolg van extreme neerslag. Delfland adviseert over maatregelen, nu en in de toekomst, om die risico's te voorkomen. Bij ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming moeten wateroverlast-risico's minimaal gelijk blijven en bij voorkeur afnemen. Delfland stimuleert dit door inbreng van kennis en medefinanciering.

- 1** Herinrichten van zowel stedelijk gebied als openbare ruimte leidt tot meer ruimte voor infiltratie.
- 2** Vergroot de sponswerking van bestaand bebouwd gebied door het vergroenen van daken, tuinen en openbare ruimte.
- 3** Anticipeer op wateroverlast in de droogmakerijen, door ruimte voor opvang te creëren en/of waterrobuust te bouwen.
- 4** Breid het boezemstelsel in het centrum van Den Haag uit voor een betere doorstroming en afvoer van overtollig water.
- 5** Benut gietwaterbassins optimaal voor de opvang van regenwater.
- 6** Verlaag de de druk op het boezemstelsel tijdens extreme neerslag, door water in het boezemland te bufferen en overlast in het veenweidegebied te accepteren.
- 7** Benut de bestaande overcapaciteit in het rioolstelsel van de steden langs de Nieuwe Waterweg voor het ontwikkelen van een gescheiden rioolsysteem.

Delfland agendeert bij alle ruimtelijke ontwikkelingen en planvorming dat rekening wordt gehouden met de waterkwaliteit, zodat deze kan verbeteren. Delfland streeft naar een goede waternatuur door het beschermen en verbeteren van de waterkwaliteit, via het remmen, tegengaan of terugdringen van afspoeling van schadelijke stoffen (vanuit bedrijven, door bouwmaterialen, etc.) en het ontwikkelen van voorwaarden (zoals habitat) voor het goed functioneren van waternatuur.

- 1** Stimuleer de ontwikkeling van emissieloze kassen om de waterkwaliteit te verbeteren.
- 2** Verbeter de leefomstandigheden van het huidige ecosysteem door bestrijden van exoten en verminderen van lozingen.
- 3** Stimuleer de aanleg van natuurvriendelijke oevers voor o.a. natuurlijke zuivering van het oppervlakte water.
- 4** Door de verzoeting van de Nieuwe Waterweg wordt zoutindringing verkleind.
- 5** Reserveer ruimte voor de realisatie van nieuwe waternatuur.
- 6** Stem gebruiksfuncties af op hoogst haalbare waterkwaliteit.
- 7** Zorg voor een aaneengesloten netwerk van natte ecologische zones.

Delfland signaleert en agendeert risico's en adviseert over maatregelen om het hitte eiland, veroorzaakt door klimaatverandering en ruimtelijke ontwikkelingen, te beperken.

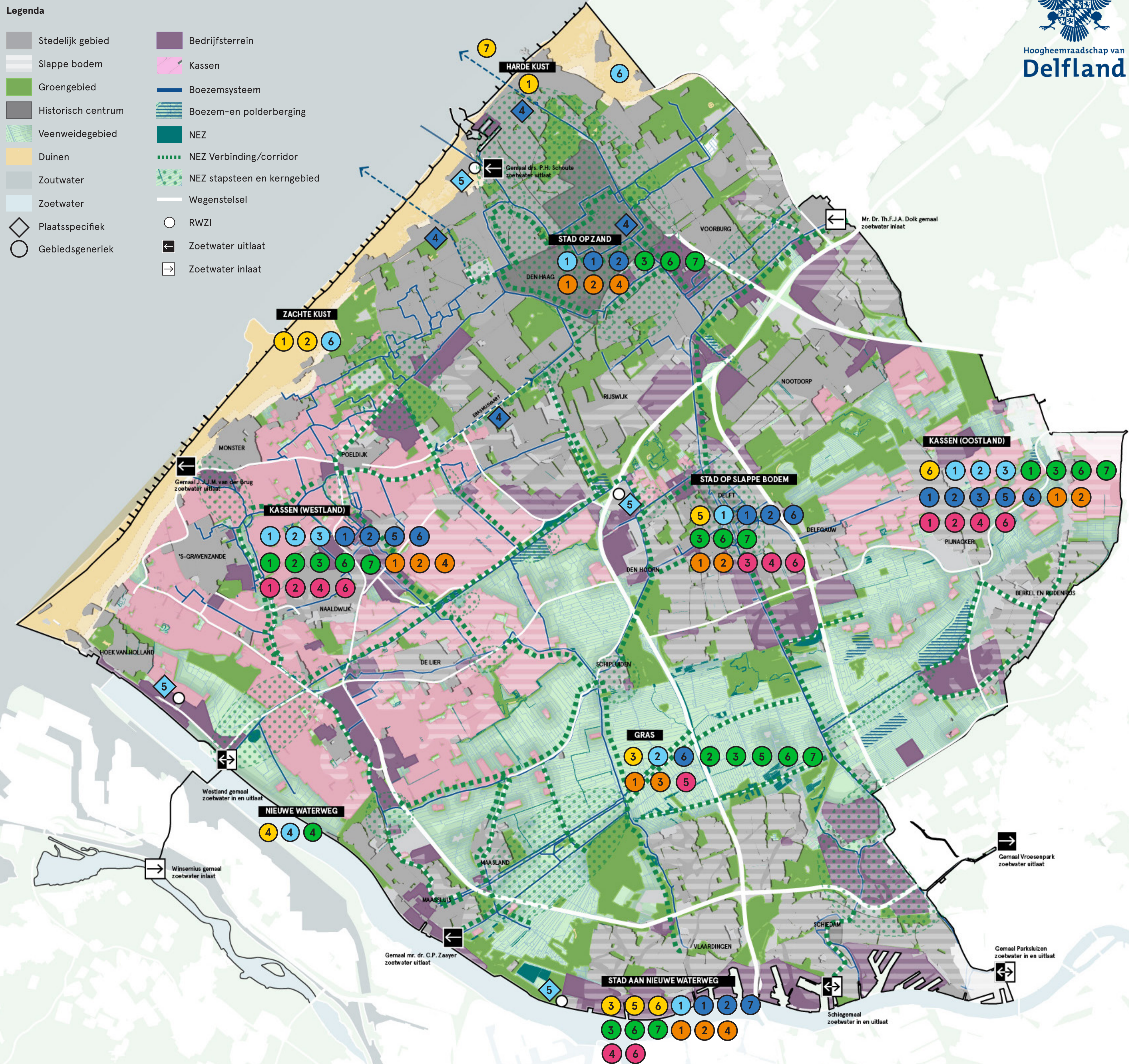
- 1** Verbeter de waterkwaliteit ten behoeve van meer mogelijkheden voor zwemrecreatie.
- 2** Vergroen de openbare ruimte en de gebouwen om het hitte-eiland effect te beperken.
- 3** Maak meer oppervlaktewater toegankelijk voor vaarrecreatie.
- 4** Zet bij openbaar groen in de stad in op beplanting die minder water nodig heeft en beter tegen zout kan.

Delfland signaleert en agendeert risico's en adviseert over maatregelen om maatschappelijke schade en CO₂-uitstoot door bodemdaling te voorkomen.

- 1** Delfland gaat terughoudend om met aanvragen voor de uitbreiding van grondwateronttrekking in gebieden met slappe bodem.
- 2** Zoek met tuinderscollectieven naar duurzame gietwatervoorzieningen, om grondwateronttrekkingen zoveel mogelijk te beperken.
- 3** Zorg voor een stabiel oppervlakte waterpeil in historische kernen om verzaking en wateroverlast zoveel mogelijk te voorkomen.
- 4** Herstructureer wijken die gevoelig zijn voor bodemdaling om schade aan woningen te beperken.
- 5** Door de verandering van 'peil volgt functie' naar 'functie volgt peil' kan bodemdaling worden geremd.
- 6** Voorkom de bouw van nieuwe wijken op plekken met een slappe bodem of bouw op een bodemdalingbestendige manier.

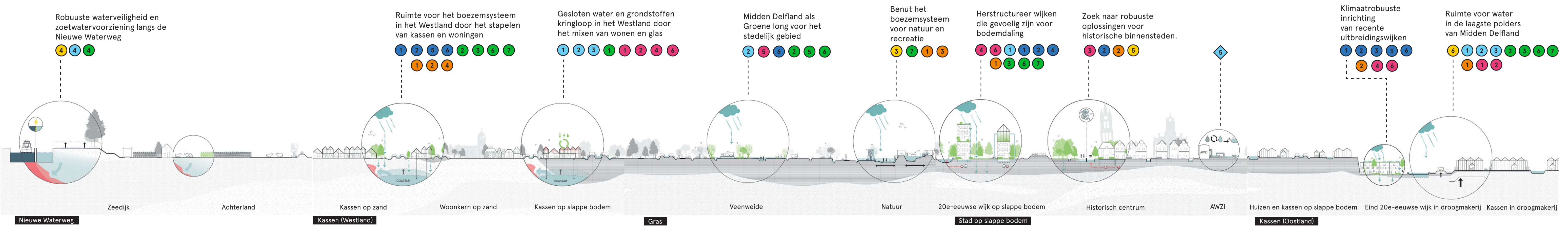
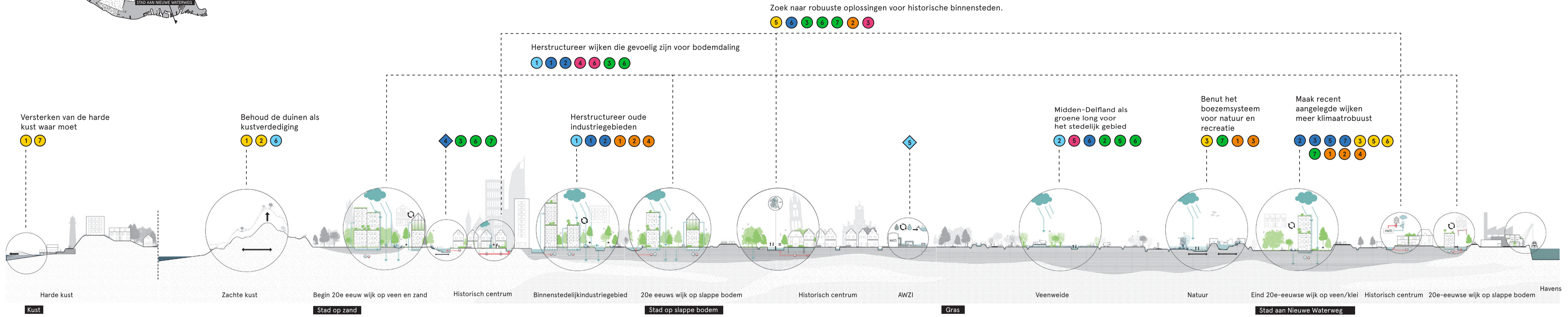
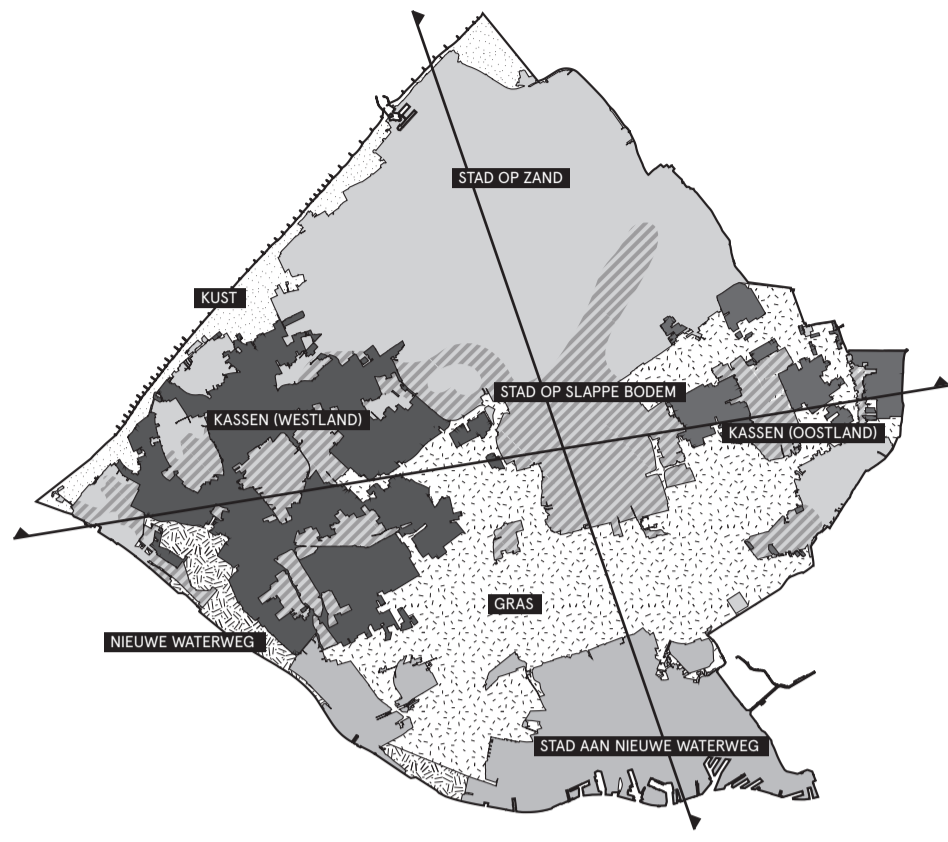
Legenda

- Stedelijk gebied
- Bedrijfsterrein
- Slappe bodem
- Kassen
- Groengebied
- Boezemsysteem
- Historisch centrum
- Boezem- en polderberging
- Veenweidegebied
- Duinen
- NEZ
- Zoutwater
- Zoetwater
- NEZ Verbinding/corridor
- NEZ stapsteen en kerngebied
- Wegenstelsel
- Plaatsspecifiek
- Gebiedsgeneriek
- RWZI
- Zoetwater uitlaat
- Zoetwater inlaat

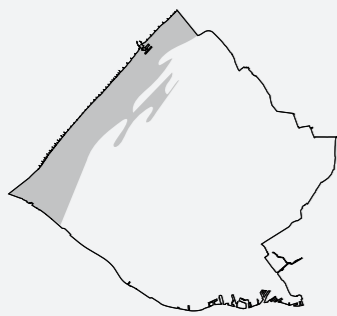

WATERVISIE

Perspectieven op water in de leefomgeving

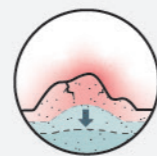
1. KUST

Meer zoutindringing en zoute kwel leidt tot meer doorspoelen

Zeespiegelstijging vraagt om verhogen duinen

Verdroging duingebied

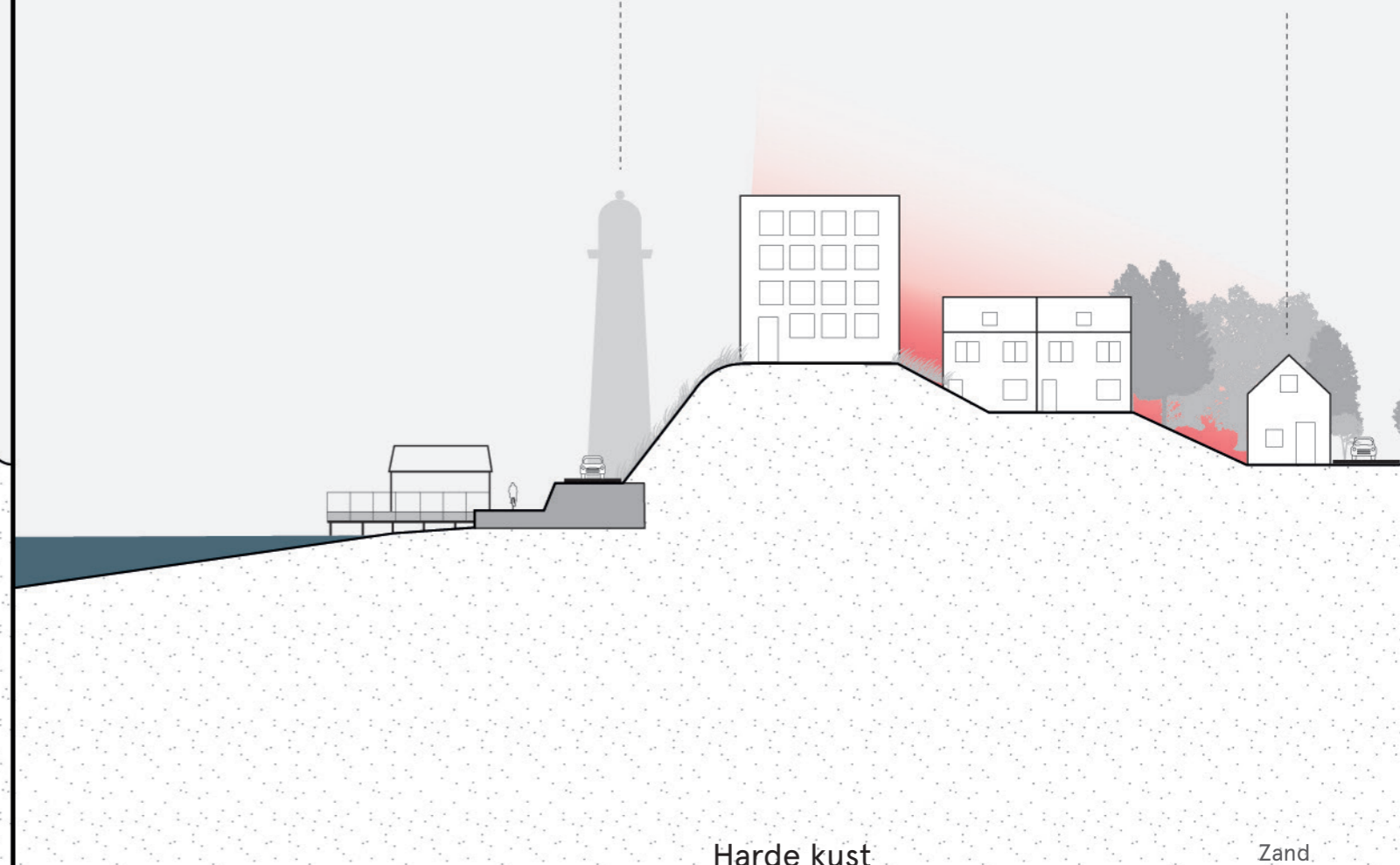
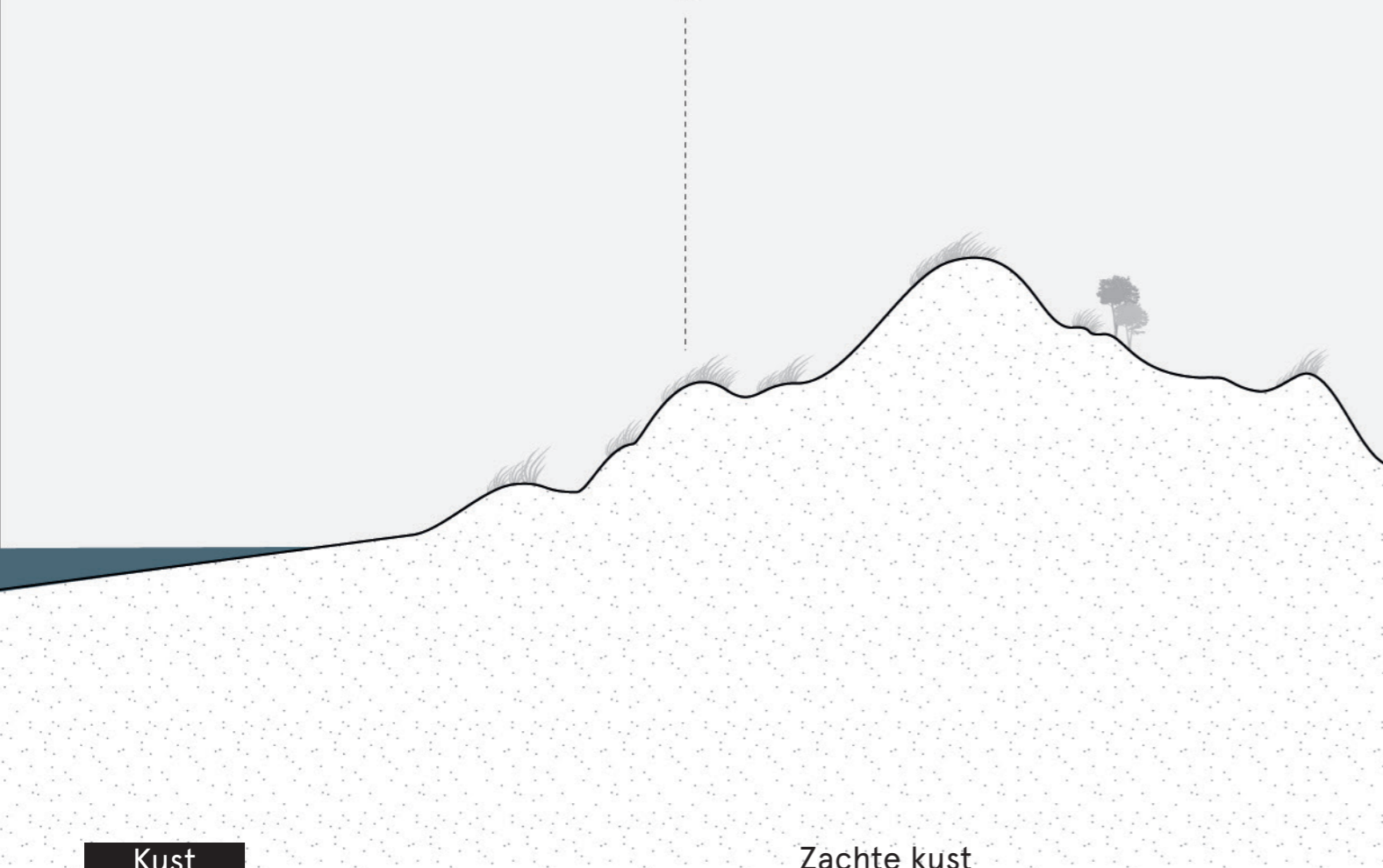
Harde kust moeilijk te versterken

Hitte door hoge mate verharding

Wateroverlast in kelder

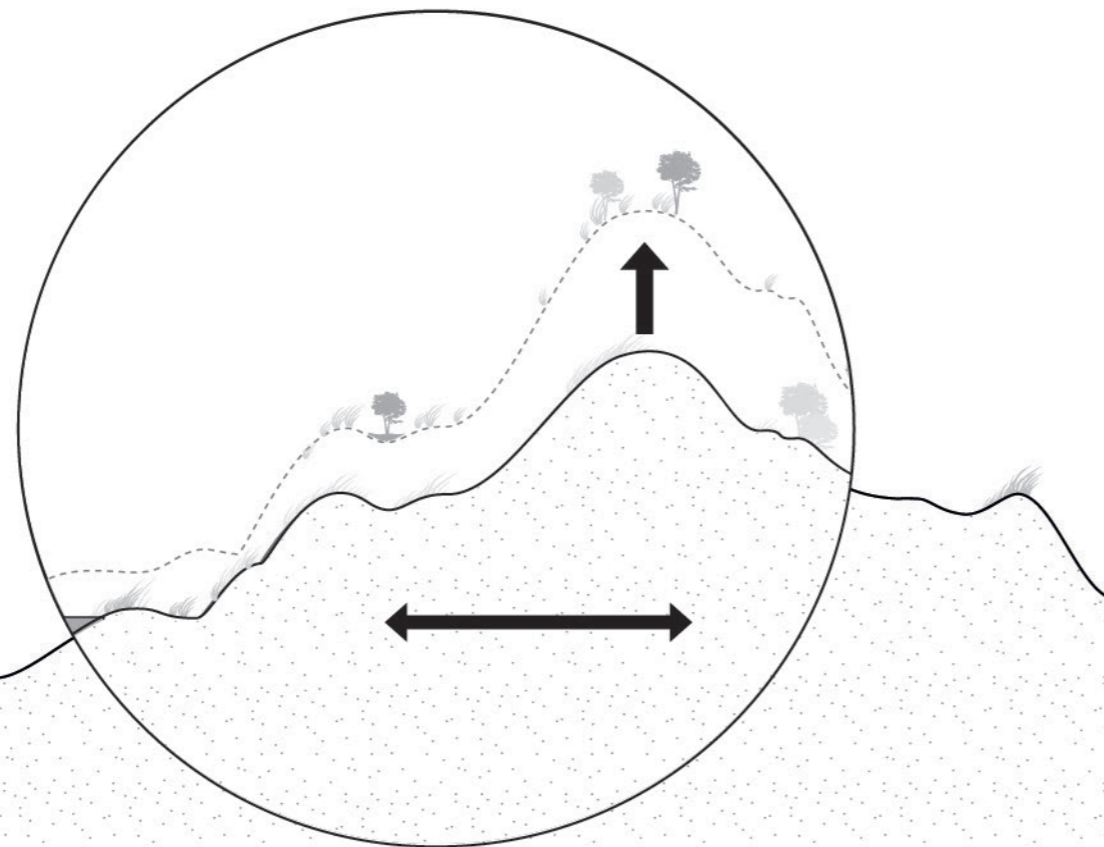
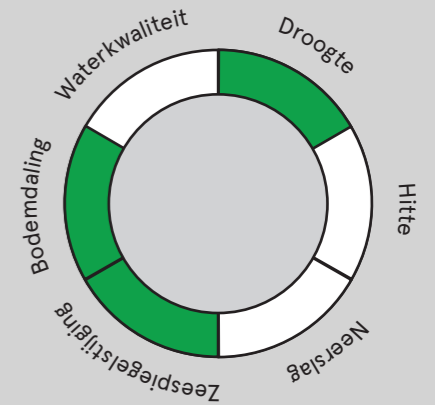

Uitleg perspectief

- De duinen hebben een belangrijke rol als kustverdediging en zal dit in de toekomst ook als primaire taak behouden.
- Versterken en verhogen van de duinen moet daarom mogelijk blijven. Daarom worden de duinen niet bebouwd en blijft de functie kustverdediging met natuur en recreatie.
- Hoogwaterveiligheid achterland is voor komende 200 jaar geborgd.
- Het verhogen van de duinen vergroot de zoetwaterlens. Hierdoor wordt een grotere zoetwaterbuffer gecreëerd en wordt zoute kwel tegen gegaan?

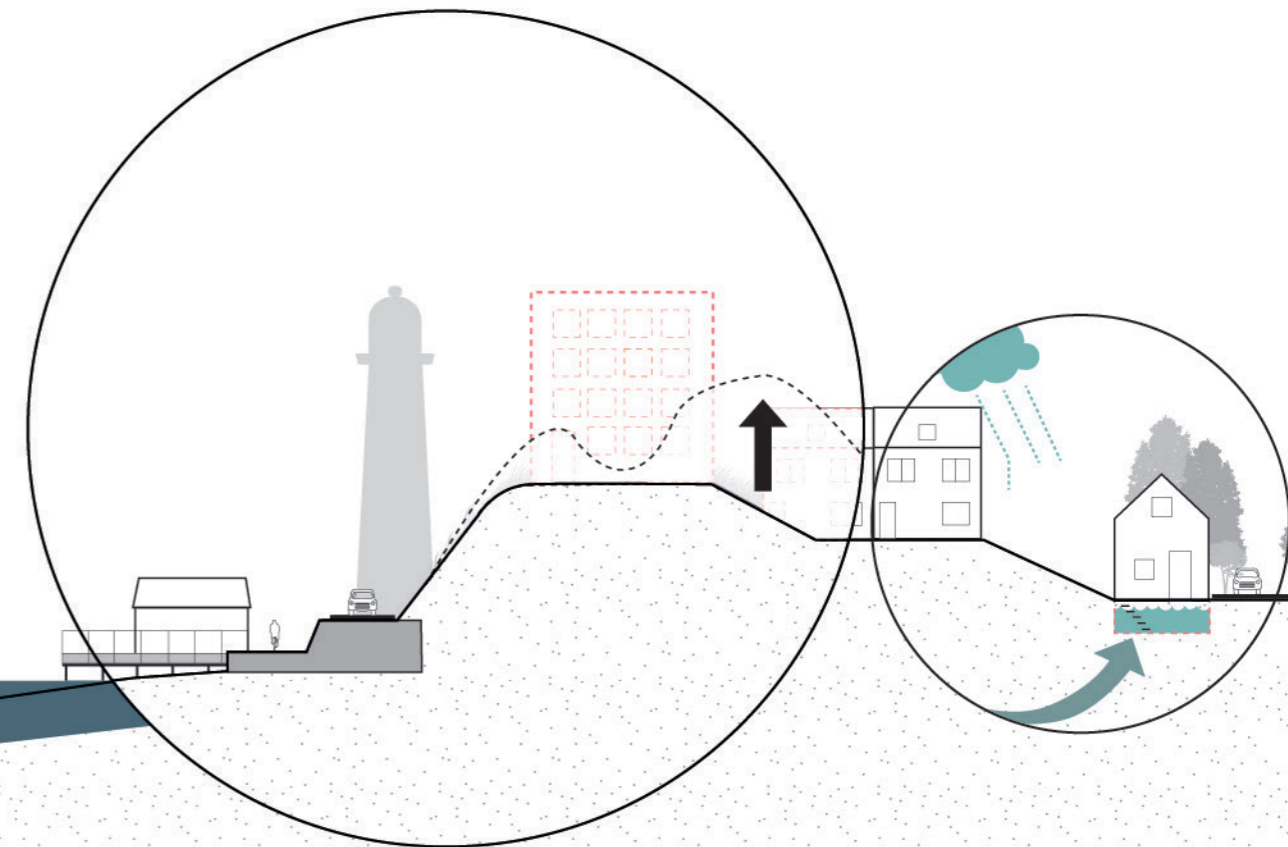
Score perspectief

- Zeespiegelstijging wordt actief aangepakt doordat duinen verhoogd kunnen blijven worden.
- Zoetwatervoorraad wordt vergroot waardoor dit kan worden ingezet in tijden van droogte.

Kust

Zachte kust

Harde kust

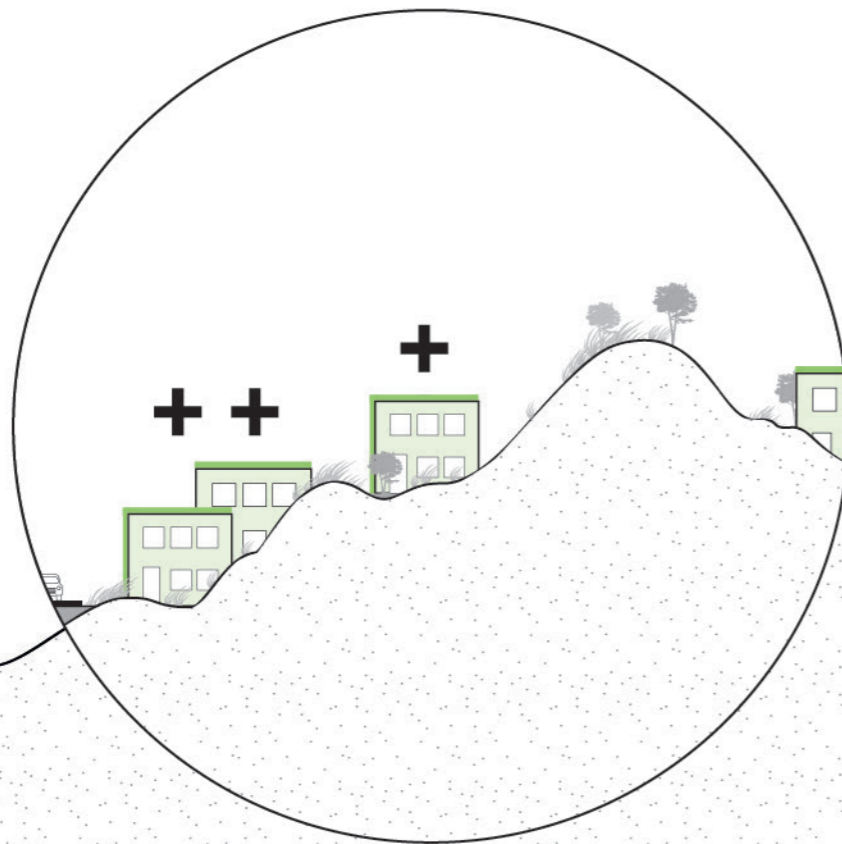
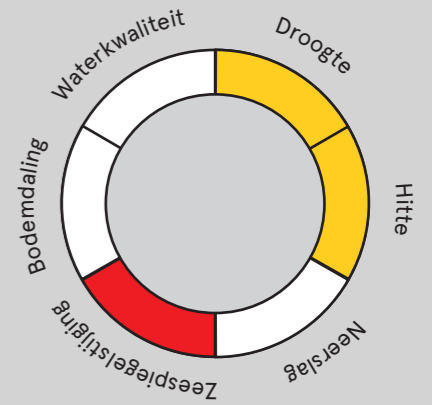
Zand

Uitleg perspectief

- De duinen als hoge en droge plek worden gebruikt om een deel van het verstedelijkingsvraagstuk op te lossen. De harde kust wordt verder getransformeerd als dijkboulevard.
- De duinen worden voor een groot deel bebouwd. Woningen worden met de kustverdediging geïntegreerd. Hierdoor kunnen de duinen niet verder worden versterkt of opgehoogd.
- Door het bouwen in de duinen raakt de natuur in het gebied versnipperd.

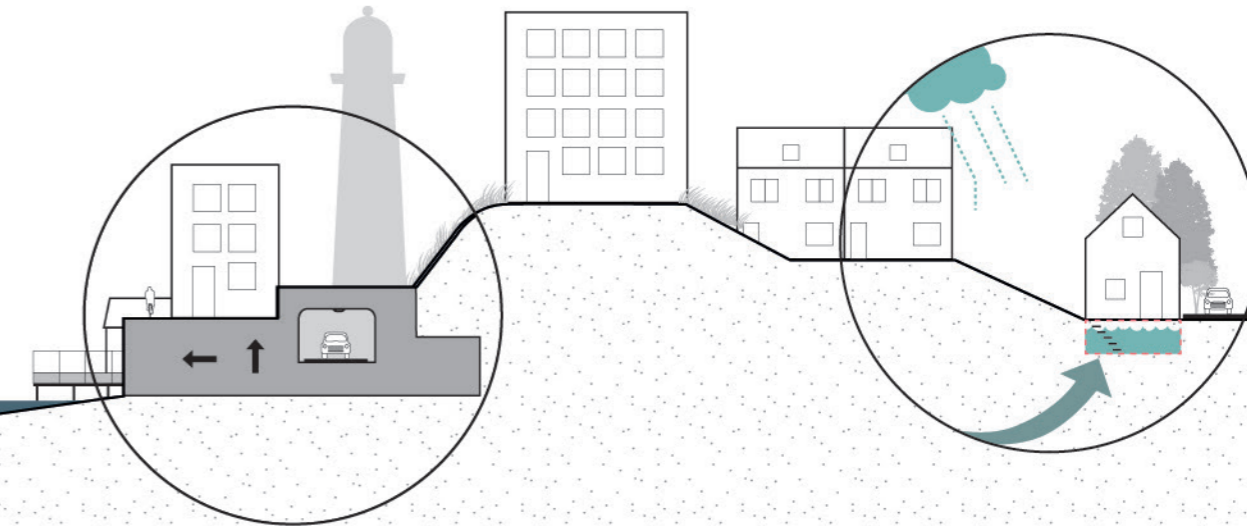
Score perspectief

- Duinen kunnen niet verder verhoogd worden, wat kan leiden tot problemen bij zeespiegelstijging.
- Minder ruimte voor waterwinning in de duinen.
- Hitte in duinen neemt toe bij meer verhard oppervlak.

Kust

Zachte kust

Harde kust

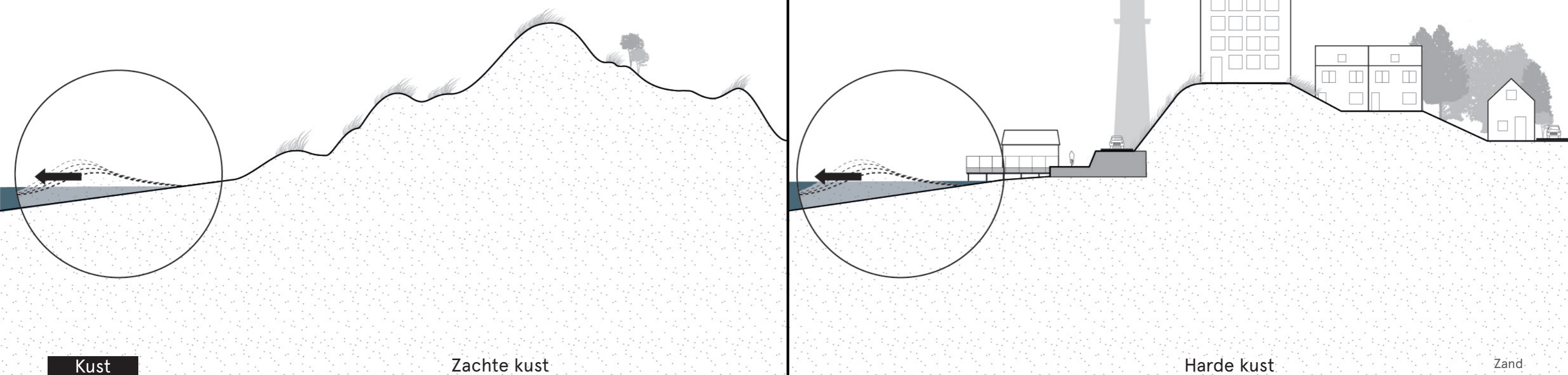
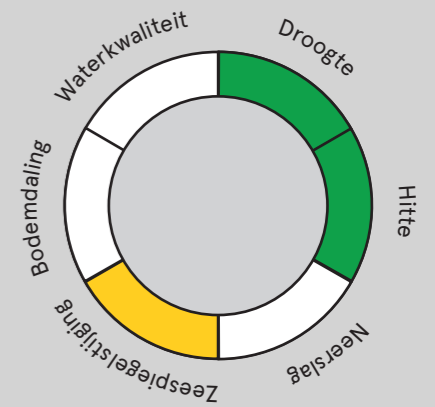
Zand

Uitleg perspectief

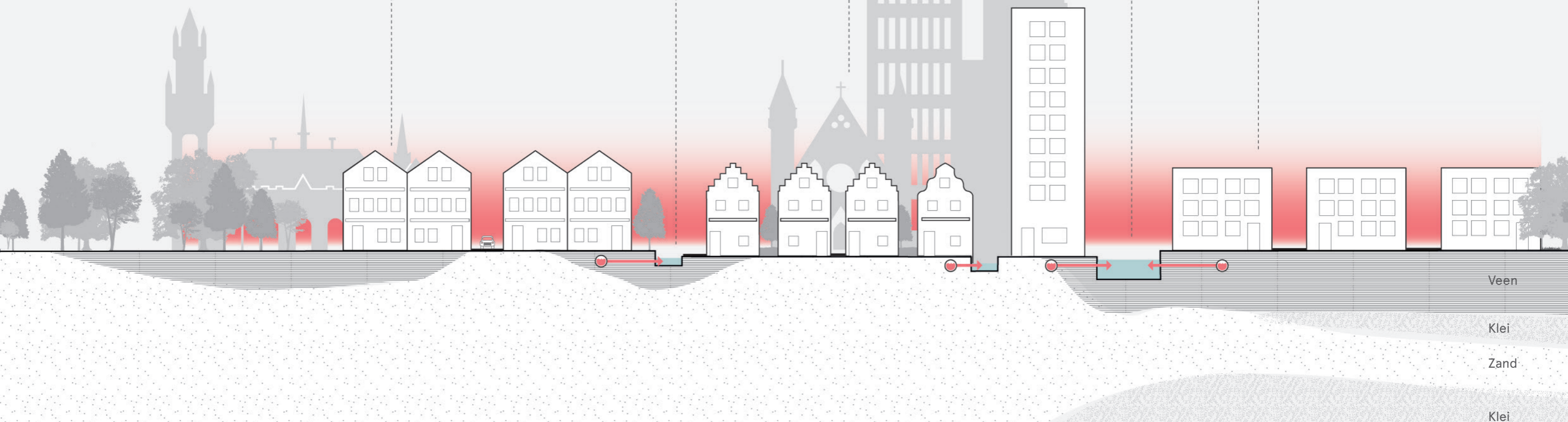
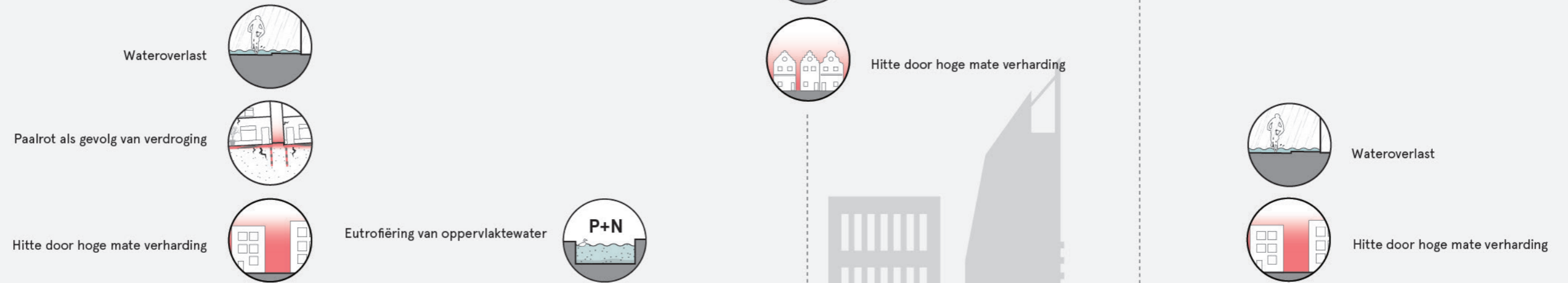
- Offensieve kustverdediging met nieuwe duinenrij in zee.
- Door de uitbreiding van de kustzone wordt de zoetwaterbel uitgebreid waardoor de gevolgen van zoute kwel beperkt worden.
- Door de uitbreiding van de duinen ontstaat meer ruimte voor natuur.
- Door de nieuwe duinenrij kan de bestaande duinenrij ontwikkeld worden voor verstedelijking en recreatie en het waternatuurnetwerk (ecologie, groen).

Score perspectief

- Kust wordt offensief uitgebreid met oog op zeespiegelstijging
- Zoute kwel wordt beperkt.
- Meer ruimte voor verkoeling in de lagune langs de kust.

2. STAD OP ZAND

Stad op zand

Begin 20e-eeuwse wijk op veen en zand

Historisch centrum

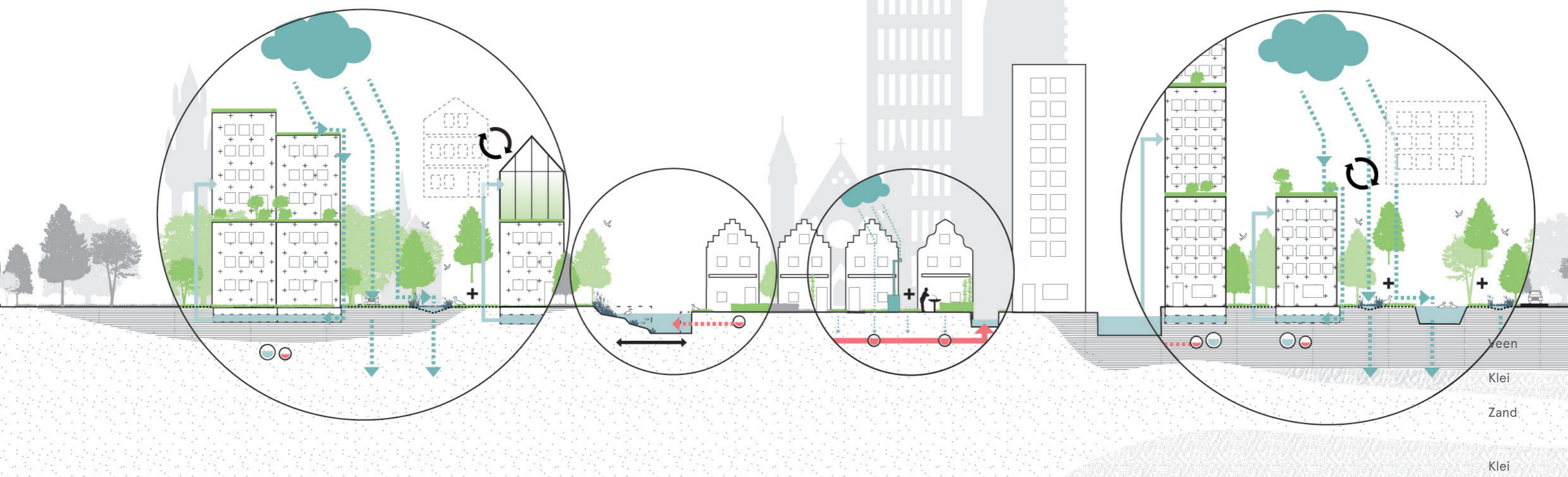
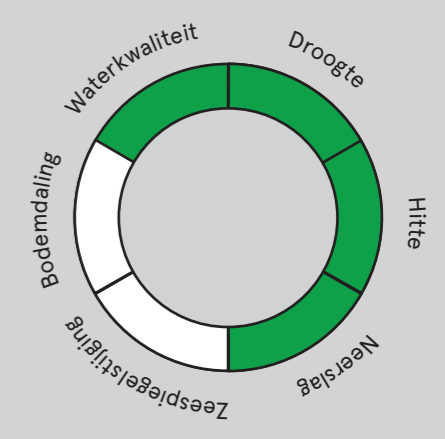
Binnenstedelijk industriegebied

Uitleg perspectief

- Oude wijken die kampen met paalrot of andere problemen worden geherstructureerd.
- In plaats van de vele grondgebonden woningen wordt ingezet op energiezuinige hoogbouw en een uitgebreid ondergronds energienetwerk (warmtenet, smart-energy grid).
- Nieuwbouw vergroot de sponswerking van de stad. Bufferen van water op daken en in de groene gevels en opslag van regenwater onder de gebouwen om te hergebruiken tijdens droogte.
- Veel ruimte om openbare ruimte grootschalig klimaatrobuust in te richten. Veel groen/bomen en vijverpartijen tegen het hitte-eilandeffect en volop mogelijkheid voor het water om te infiltreren.
- Ruimte voor efficiënter inrichten van het boezemsysteem in Den Haag.

Score perspectief

- Sponswerking van de stad zorgt voor voldoende zoetwater beschikbaar tijdens droogte.
- Sponswerking en extra ruimte voor infiltratie verlaagd wateroverlast bij extreme neerslag.
- Meer groen en water zorgt voor een afname van het hitte-eiland effect.
- Minder riooloverstort verbetert waterkwaliteit.

Stad op zand

Begin 20e-eeuwse wijk op veen en zand

Historisch centrum

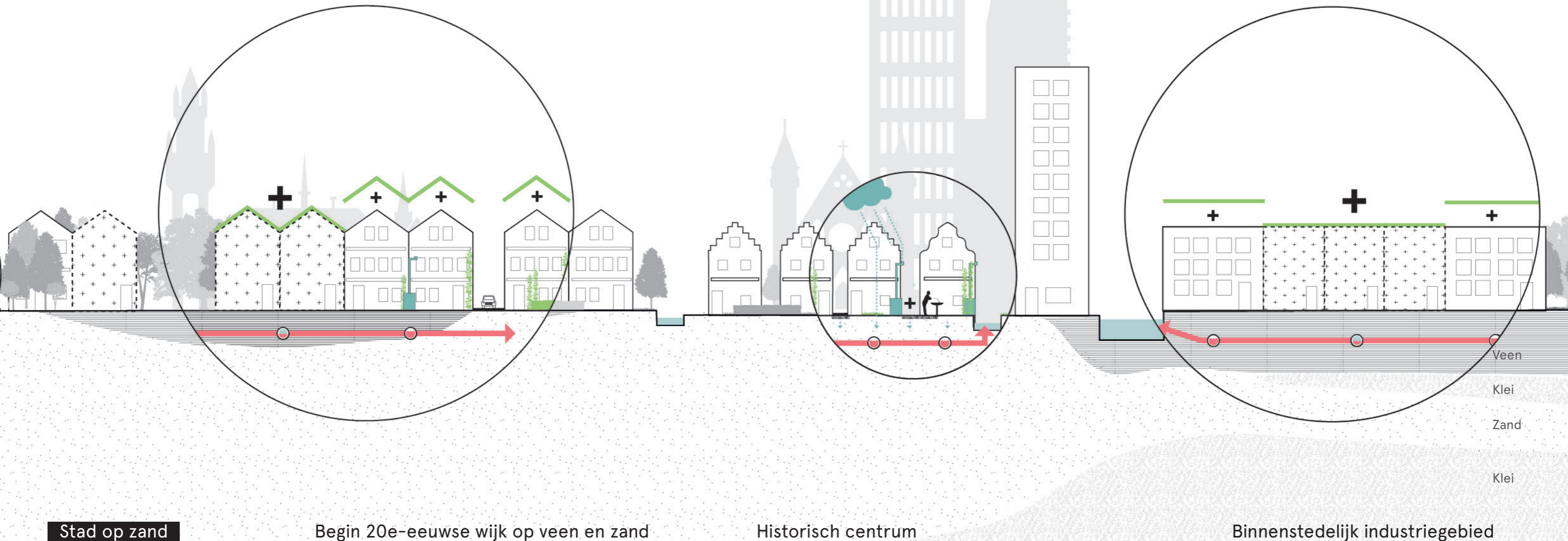
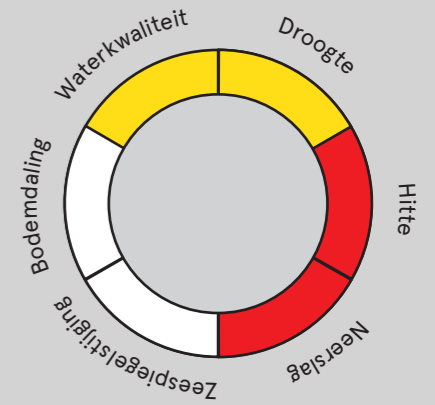
Binnenstedelijk industriegebied

Uitleg perspectief

- Bestaande woningen blijven gehandhaafd.
- Open plekken worden bebouwd om aan verstedelijkingsvraagstuk te voldoen. De nieuwbouw wordt zo gerealiseerd dat de sponswerking van de stad wordt versterkt (groene daken, gevels en buffers onder de gebouwen).
- Bestaande woningen worden aangepast om de sponswerking van de stad te vergroten. Woningen worden geïsoleerd en uitgerust met zonnepanelen en/of daken worden vergroend. Water wordt uitsluitend opgevangen op het dak of in de tuin (regenton), tuinen worden opengebrouwen voor maximale infiltratie.
- De openbare ruimte wordt op kleine schaal klimaatbestendig gemaakt ivm verdichting. Waar mogelijk minder verharding en toevoegen van verkoelende elementen zoals watertappunten.

Score perspectief

- Meer verhard oppervlakte zorgt voor toename hitte in de stad.
- Meer verhard oppervlakte zorgt voor meer wateroverlast bij extreme neerslag.
- Druk op riolering behoudt risico op riooloverstort

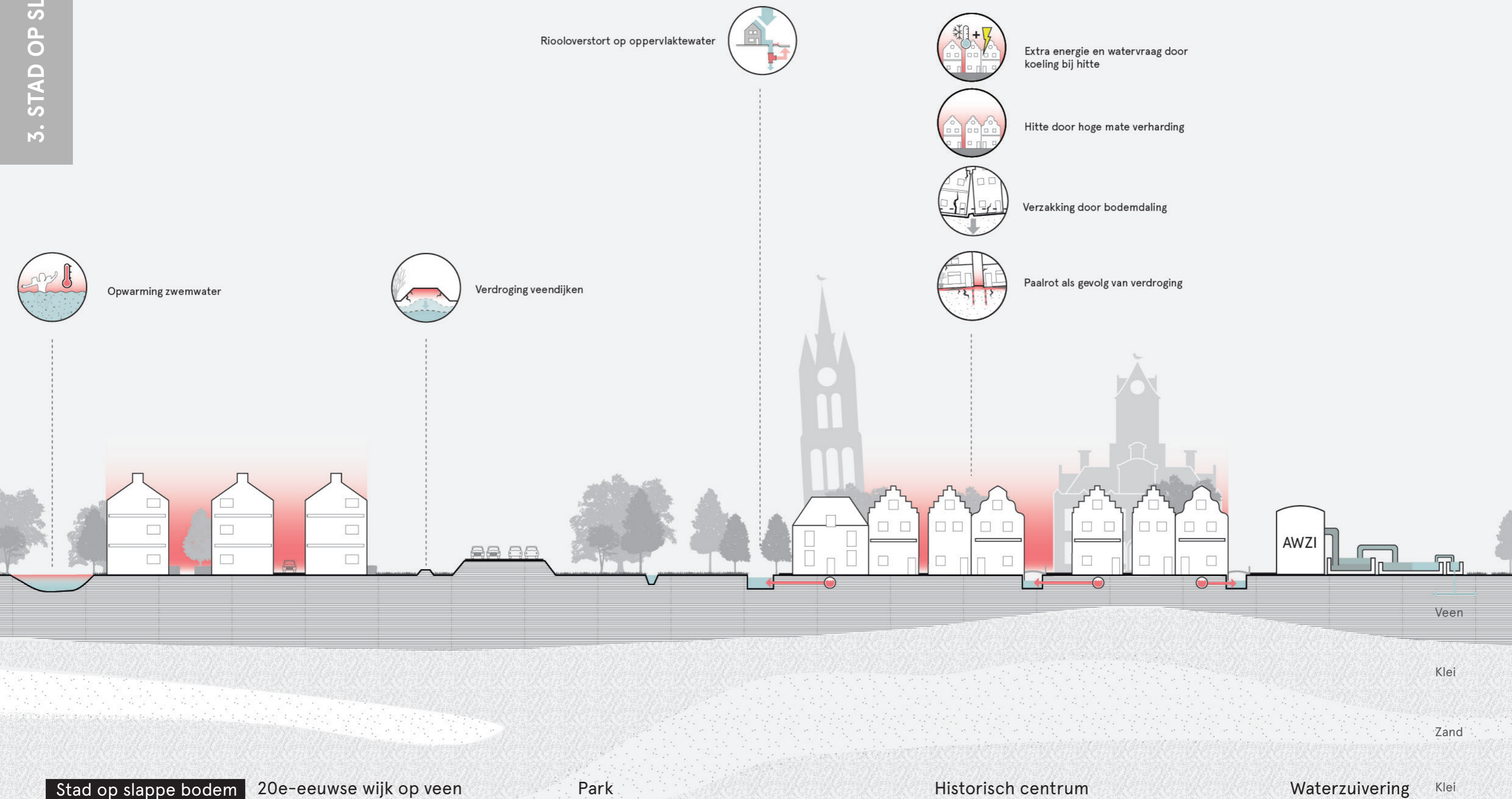
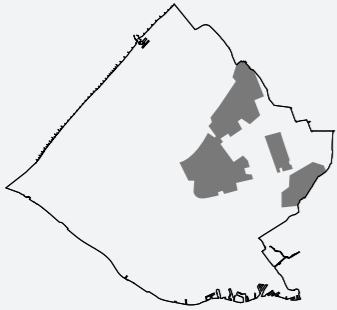
Stad op zand

Begin 20e-eeuwse wijk op veen en zand

Historisch centrum

Binnenstedelijk industriegebied

3. STAD OP SLAPPE BODEM

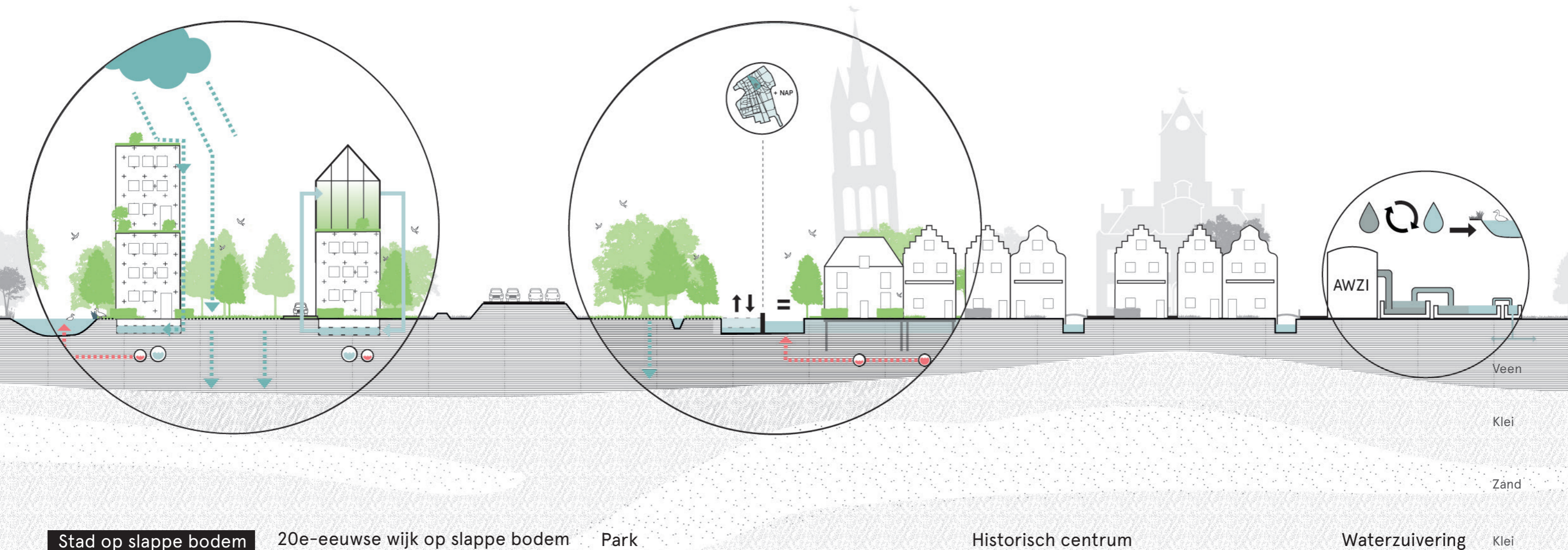
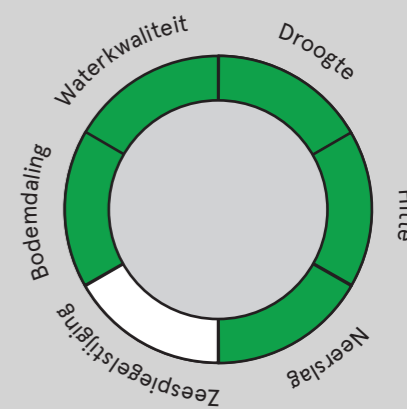

Uitleg perspectief

- Wijken die kampen met verzakking of andere problemen worden geherstructureerd.
- In plaats van de vele grondgebonden woningen wordt ingezet op hoogbouw met veel ruimte om water op te vangen en te bufferen en het hitte-eilandeffect te beperken.
- Nieuwbouw vergroot de sponswerking van de stad. Bufferen van water op daken en in de groene gevels en opslag van regenwater onder de gebouwen om te hergebruiken tijdens droogte.
- Veel ruimte om openbare ruimte wordt grootschalig klimaatrobuust te richten. Veel groen/bomen en vijverpartijen tegen hitte-eilandeffect en buffering van water.
- Maak van de binnenstad van Delft permanent een eigen polder zodat de waterstand gelijk kan blijven.
- Door afvang, buffering en infiltratie van hemelwater vermindert de belasting op het riool, daardoor minder overstorten.

Score perspectief

- Sponswerking van de stad zorgt voor voldoende zoetwater beschikbaar tijdens droogte.
- Sponswerking en extra ruimte voor infiltratie verlaagt wateroverlast bij extreme neerslag.
- Meer groen en water zorgt voor een afname van het hitte-eilandeffect.
- Minder overstort van riool verbetert waterkwaliteit.

Stad op slappe bodem

20e-eeuwse wijk op slappe bodem

Park

Historisch centrum

Waterzuivering

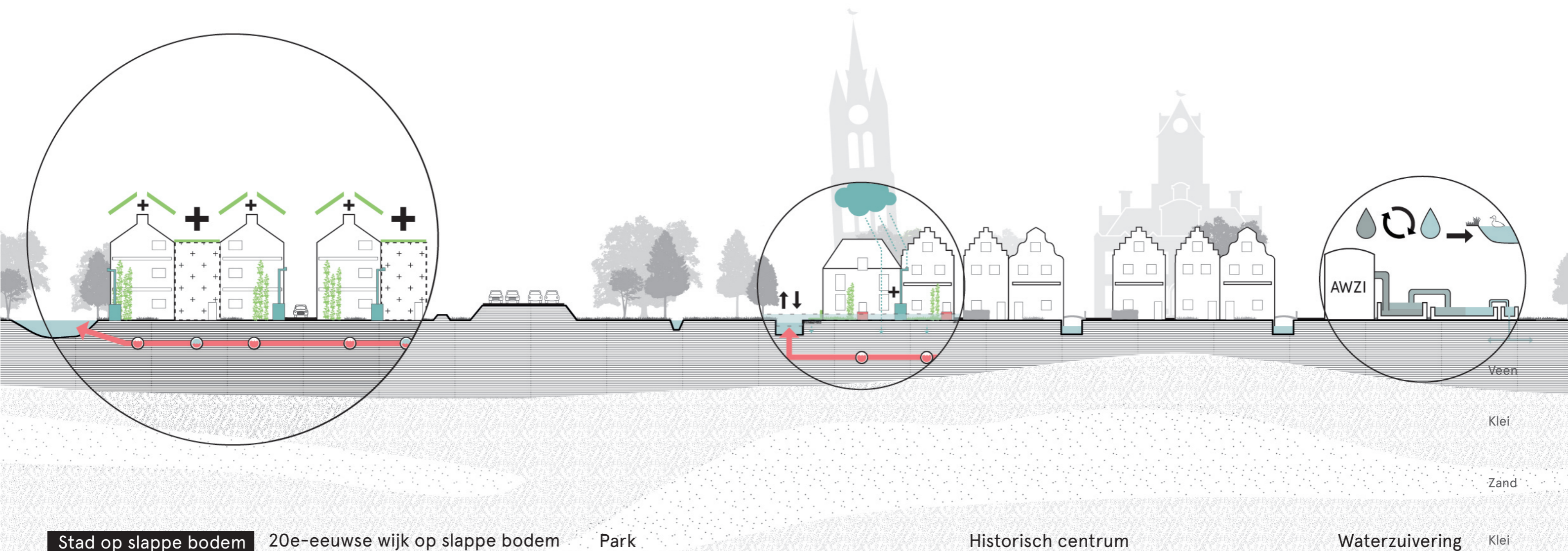
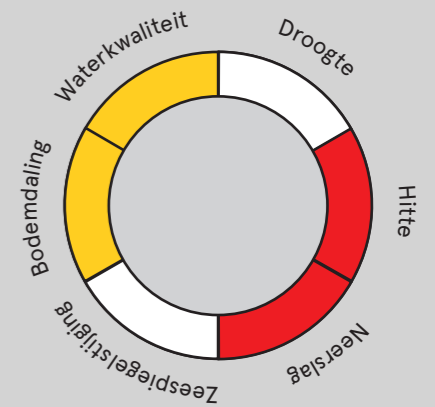
Klei

Uitleg perspectief

- Bestaande woningen blijven gehandhaafd.
- Open plekken worden bebouwd om aan het verstedelijkingsvraagstuk te voldoen. De nieuwbouw wordt zo gerealiseerd dat de sponswerking van de stad wordt versterkt. (groene daken, gevels en buffers onder de gebouwen)
- Bestaande woningen worden aangepast om de sponswerking van de stad te vergroten. Woningen worden geïsoleerd en uitgerust met zonnepanelen en/of daken worden vergroend. Water wordt uitsluitend opgevangen op dak of in de tuin (regenton), tuinen worden opengebrouwen voor maximale infiltratie.
- De openbare ruimte wordt op kleine schaal klimaatbestendig gemaakt ivm verdichting. Waar mogelijk minder verharding en toevoegen van verkoelende elementen zoals watertappunten.

Score perspectief

- Meer verhard oppervlakte zorgt voor toename hitte in de stad.
- Meer verhard oppervlak zorgt voor meer wateroverlast bij extreme neerslag.
- Zettingsopgave wordt niet aangepakt.
- Druk op riolering behoudt risico op riooloverstort.

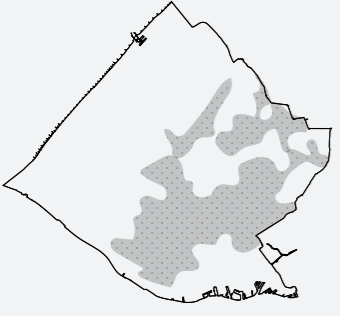
Stad op slappe bodem

20e-eeuwse wijk op slappe bodem

Park

Historisch centrum

Waterzuivering

Extra energievraag bij wateroverlast.

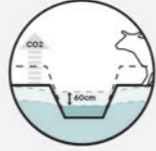
Toename exoten door klimaatverandering

Eutrofiëring van oppervlaktewater

Wateroverlast agrarisch gebied bij extreme neerslag

Oxidatie veen als gevolg van bodemdaling door verlagen grondwaterpeil

Ongelijke zetting zorgt voor versnippering peilvakken

Verdroging veendijken door dalen grondwaterpeil

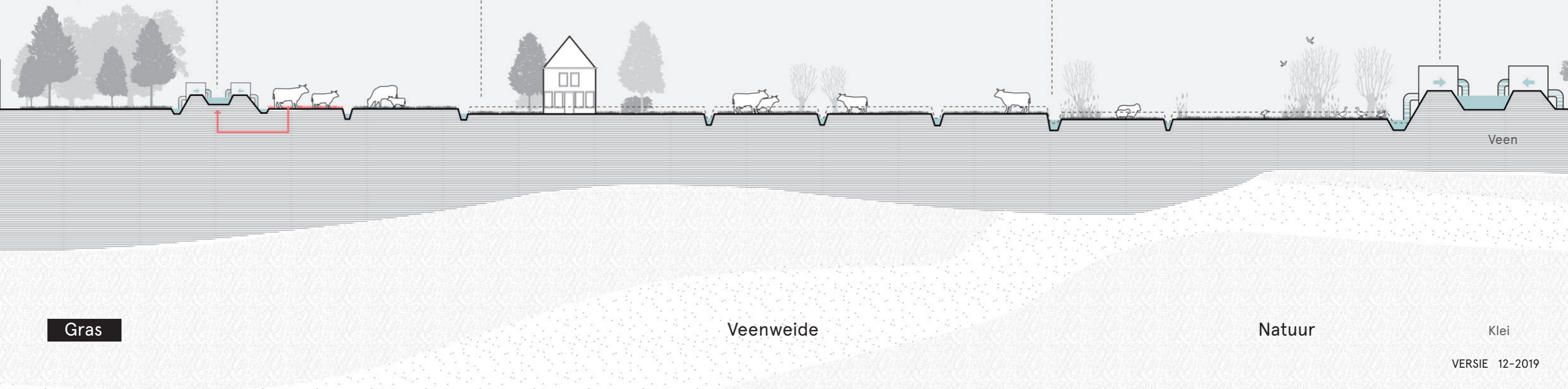
Verzilting veenweide en natte ecologische zone

Verdroging veenweidenatuur

Extra energie vraag bij wateroverlast.

Gras

Veenweide

Natuur

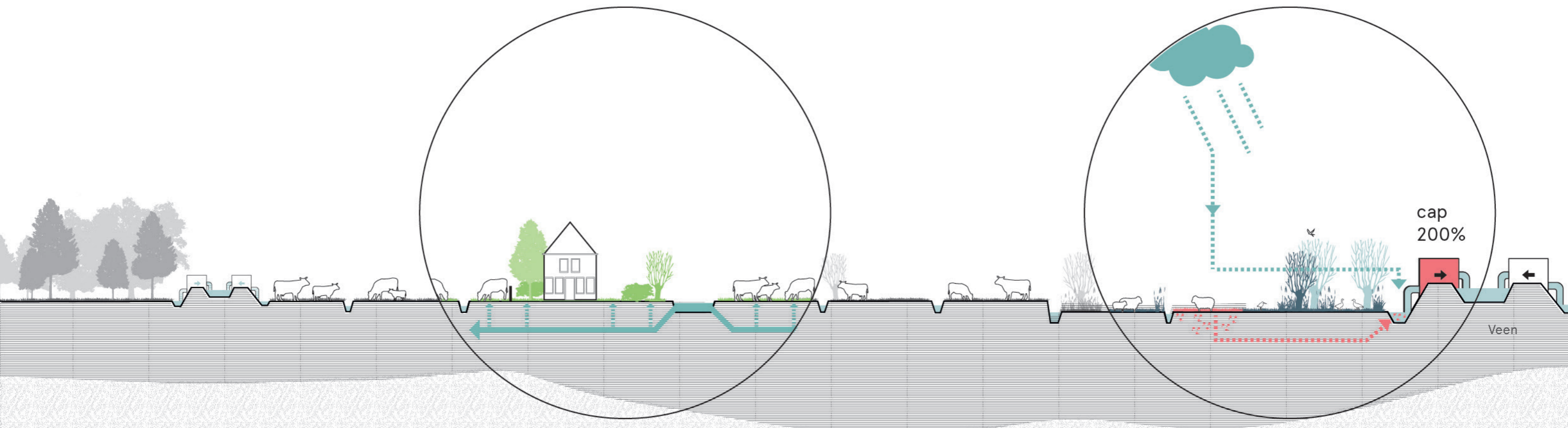
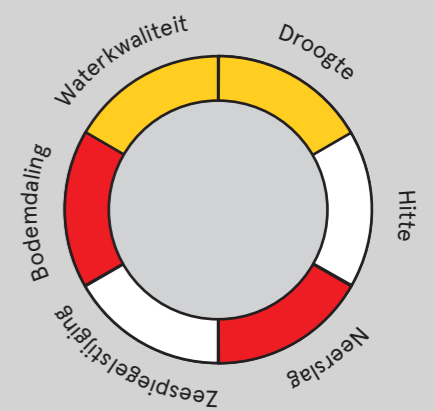
Klei

Uitleg perspectief

- Midden-Delfland is in hoofdopzet een intensief en grootschalig landbouwgebied. Veeteelt met koe in de wei blijft de drager van het gebied.
- Om de draagkracht van de bodem voor de veeteelt te kunnen garanderen worden maatregelen genomen om de draagkracht van het veen te behouden; Onderwaterdrainage, topsurf, flexibel peilbeheer.
- Door de technische ingrepen wordt bodemdaling geremd.
- Wateroverlast in het veenweidegebied is schadelijk voor de veeteelt. Daarom worden maatregelen genomen om overstromings- en droogteschade voor de landbouw te beperken. Bijvoorbeeld het vergroten van de capaciteit voor de pompen.
- Intensivering leidt tot meer uitspoeling nutriënten wat tot waterkwaliteitsissues kan leiden.

Score perspectief

- Peil blijft verlaagd worden met bodemdaling als gevolg.
- In drogere periodes zakt grondwaterstand verder uit. Risico op verdroging kaden.
- Normering voor landbouw blijft gehandhaafd waardoor bij extreme neerslag harder gepompt dient te worden.
- Waterkwaliteit door uitspoeling wordt niet aangepakt.

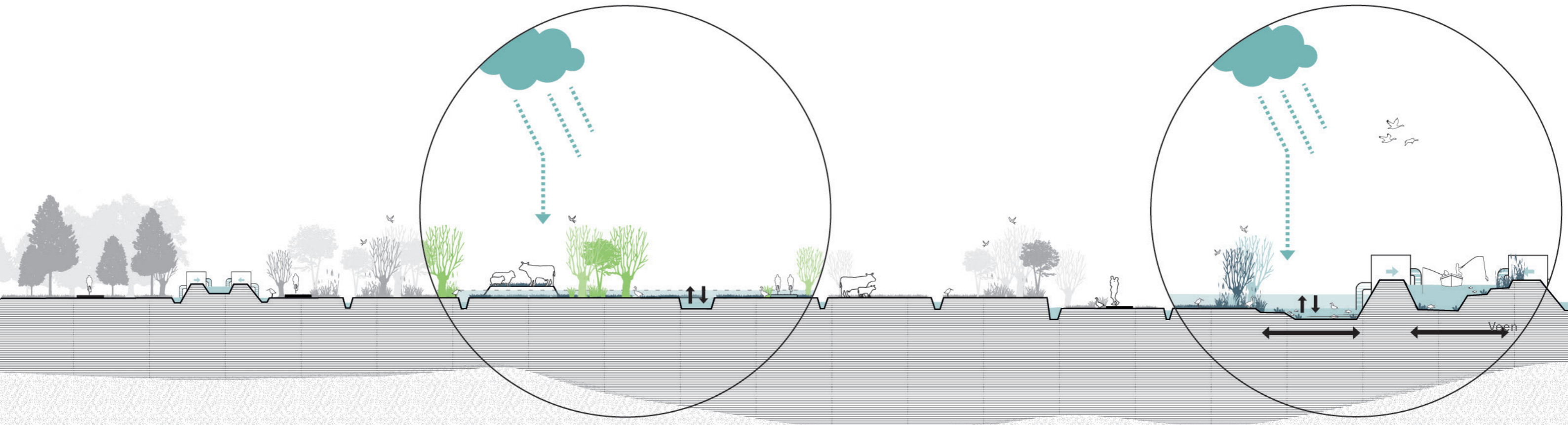
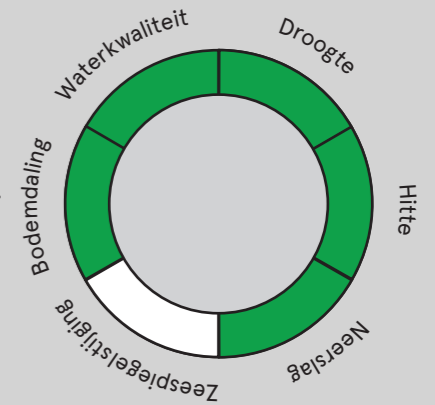

Uitleg perspectief

- Recreatie met groen naruurinclusieve landbouw is de belangrijkste functie in het gebied. Voortbouwen op de cultuurhistorische waarde van het watersysteem met Midden-Delfland als groene long voor de verstedelijkte gebieden
- Midden-Delfland wordt ingericht om wateropgaven uit het omliggende gebied op te vangen. In Midden-Delfland worden overloopgebieden aangewezen waar overtollig water tijdens extreme neerslag kan worden gebufferd.
- Door de frequente natte omstandigheden kent het gebied een extensievere vorm van veeteelt en meer natuurgebieden.
- Door dat het waterpeil niet verder wordt verlaagd met het landgebruik, wordt de bodemdaling geremd.

Score perspectief

- Bodemdaling wordt geremd door peil niet meer te verlagen.
- Verdroging van veen wordt tegengegaan door hogere waterstanden die mogen uitzakken.
- Meer ruimte voor groen en water voor reductie hitte.
- Normering wordt los gelaten waardoor extreme neerslag kan worden opgevangen.
- Minder uitspoeling nutriënten en meer ruimte voor natte natuur.

Gras

Veenweide

Natuur

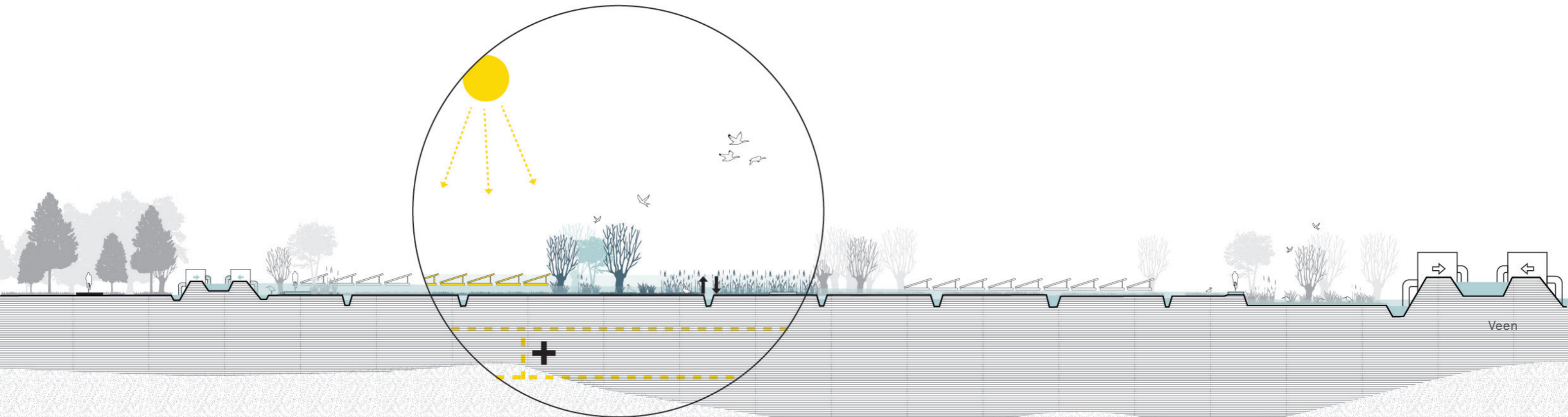
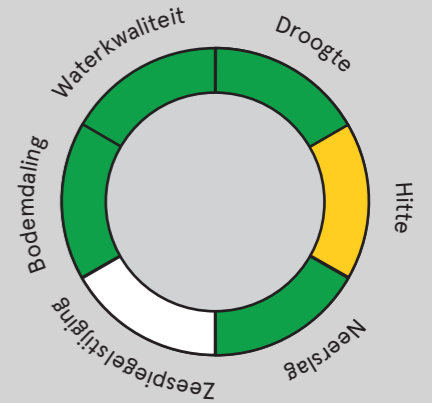
Klei

Uitleg perspectief

- De waterstanden in het gebied worden volledig opgezet om bodemdaling en verdere CO2-uitstoot te stoppen.
- De verhoogde waterstand vraagt om nieuwe functies die passen bij de nieuwe waterstand. De nieuwe functies zijn niet afhankelijk van waterpeil, waterstand moet kunnen fluctueren.
- Het gebied word gebruikt voor drijvende zonneakkers en biedt potentie voor de productie van biomassa zoals riet en wilgen.
- Uitbreiden van areaal natte natuur.
- Midden-Delfland is de zoetwatervoorraad voor het gebied.

Score perspectief

- Bodemdaling wordt sterker vertraagd door opzetten peil.
- Verdroging van veen wordt tegengegaan door hogere waterstanden die mogen uitzakken.
- Hitte beperkt opgelost door grote hoeveelheid zonnepanelen.
- Normering wordt los gelaten waardoor extreme neerslag kan worden opgevangen.
- Geen uitspoeling nutriënten zorgt voor verbetering waterkwaliteit.

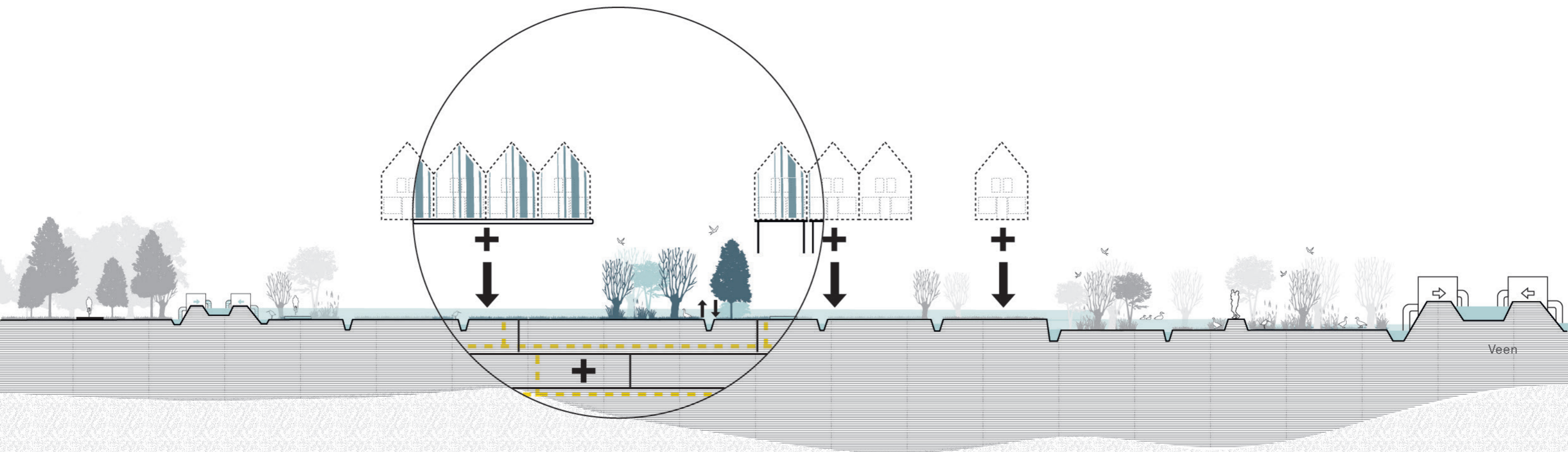
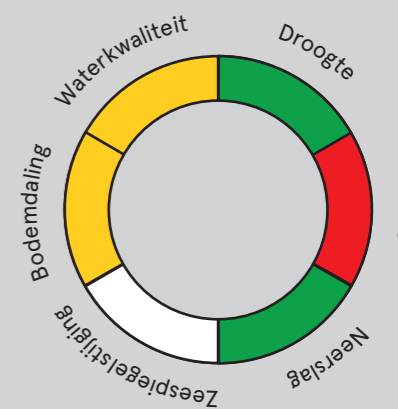

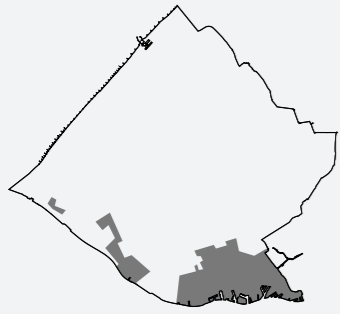
Uitleg perspectief

- Midden-Delfland wordt gebruikt om het verstedelijkingsvraagstuk op te vangen.
- Nieuwe woningen aanpassen aan natte en dalende omstandigheden door te wonen op palen of door drijvend te bouwen en voldoende ruimte voor water.
- Doordat het verstedelijkingsvraagstuk in Midden-Delfland wordt opgevangen, is het niet nodig om steden verder te verdichten en is hier ruimte voor het vasthouden van water.

Score perspectief

- Bodemdaling wordt vertraagd door peil niet meer te verlagen.
- Verdroging van veen wordt tegengegaan door hogere waterstanden die mogen uitzakken.
- Hitte neemt toe door toename bebouwing.
- Normering wordt losgelaten waardoor extreme neerslag kan worden opgevangen.
- Geen verbetering waterkwaliteit door druk van bebouwing.

Wateroverlast door hoge mate verharding

Riiooloverstort op oppervlaktewater

Hitte door hoge mate verharding

Extra energie en watervraag door koeling bij hitte

Paalrot als gevolg van verdroging

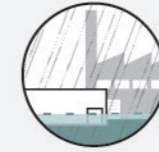
Hitte door hoge mate verharding

Verzakking door bodemdaling en paalrot

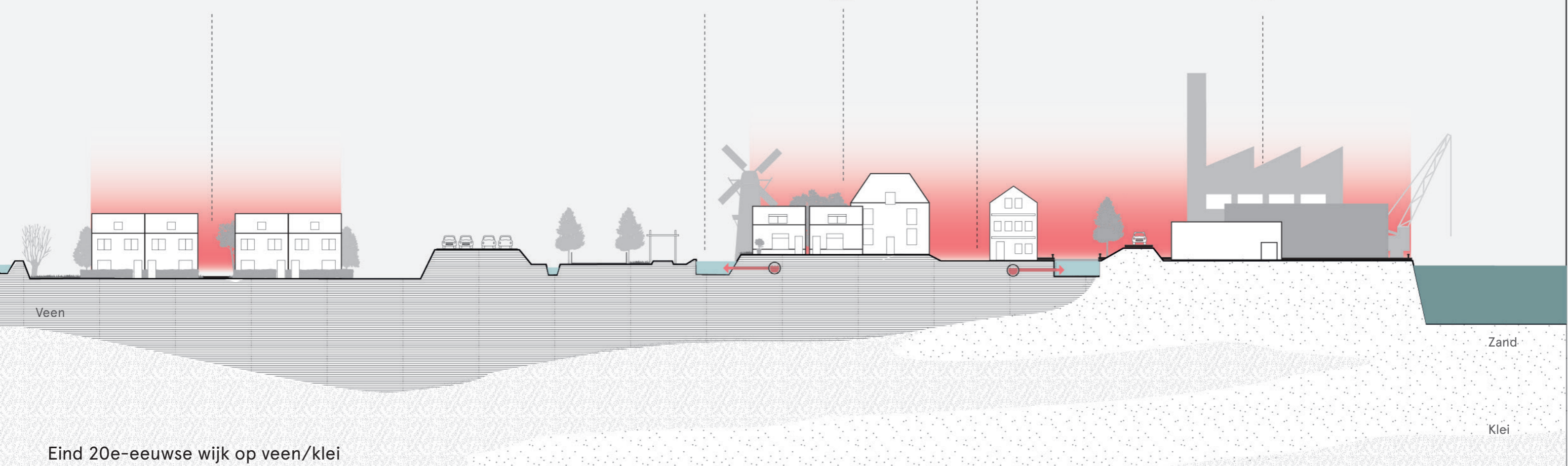
Extra energie en watervraag door koeling bij hitte

Wateroverlast door hoge mate verharding

Hitte door hoge mate verharding

Eind 20e-eeuwse wijk op veen/klei

Stad aan Nieuwe Waterweg

Historisch Centrum

20e-eeuwse wijk op slappe bodem

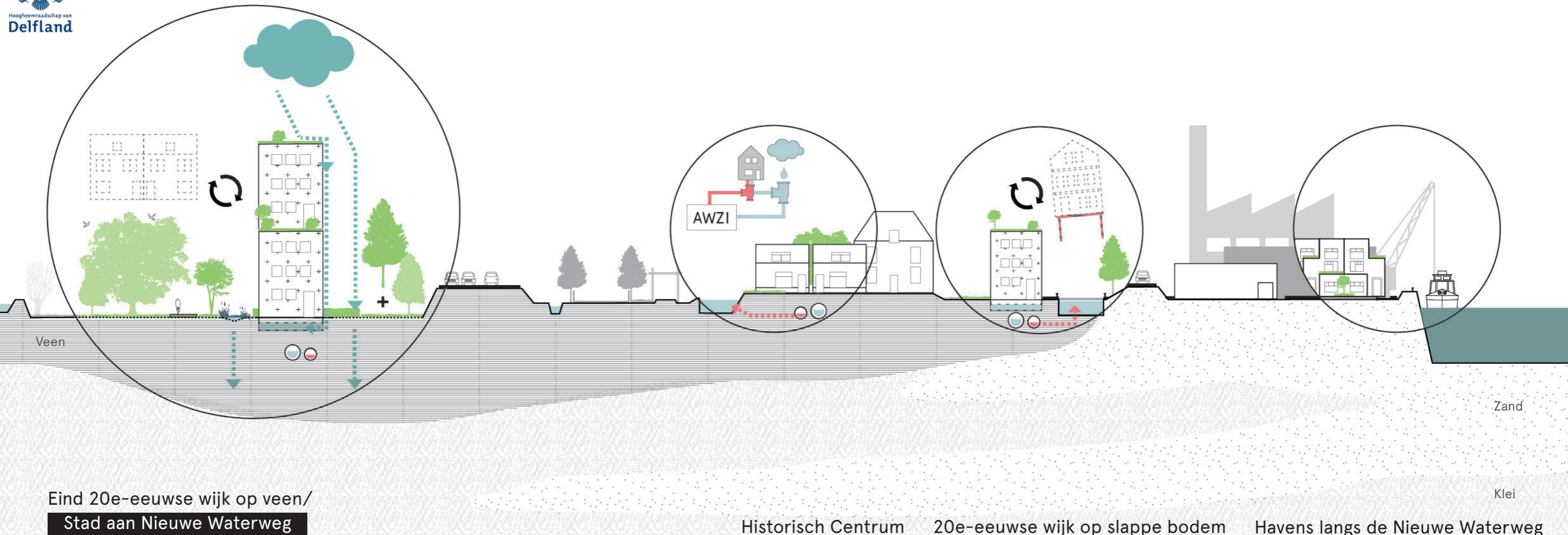
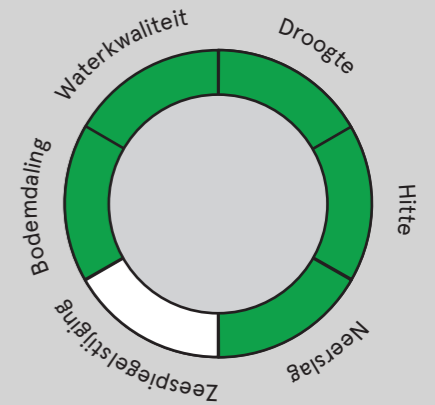
Havens langs de Nieuwe Waterweg

Uitleg perspectief

- Oude wijken die kampen met verzakking of andere problemen worden geherstructureerd.
- In plaats van de vele grondgebonden woningen wordt ingezet op hoogbouw met veel ruimte om water op te vangen en te bufferen en het urban heat effect te beperken.
- Opslag van regenwater onder de gebouwen om her te gebruiken tijdens droogte.
- Veel ruimte om openbare ruimte wordt grootschalig klimaatrobuust te richten. Veel groen/bomen en vijverpartijen tegen urban heat effect en buffering van water.

Score perspectief

- Sponswerking van de stad zorgt voor voldoende zoetwater beschikbaarheid tijdens droogte.
- Sponswerking en herstructureren riolering verlaagd wateroverlast bij extreme neerslag.
- Meer groen en water zorgt voor een afname van het hitte-eilandeffect.
- Minder overstort verbeterd waterkwaliteit

Eind 20e-eeuwse wijk op veen/
Stad aan Nieuwe Waterweg

Historisch Centrum

20e-eeuwse wijk op slappe bodem

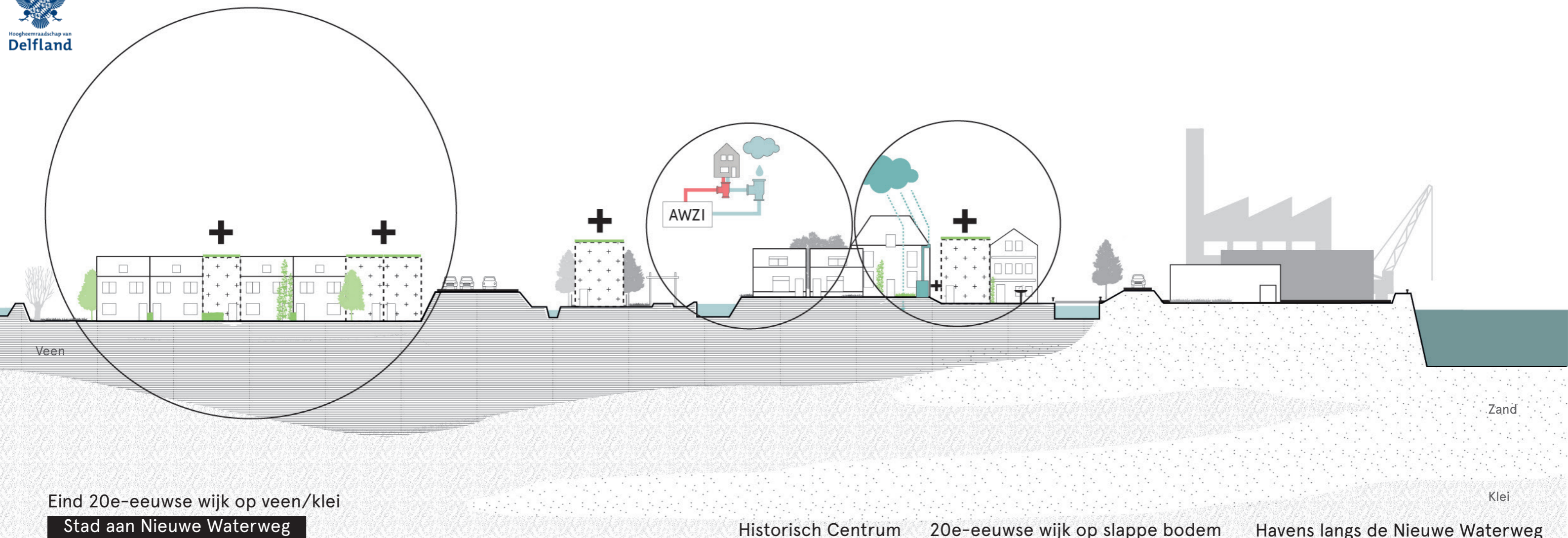
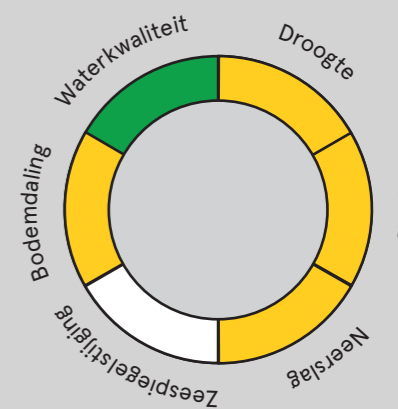
Havens langs de Nieuwe Waterweg

Uitleg perspectief

- Bestaande woningen blijven gehandhaafd.
- Open plekken worden bebouwd om aan verstedelijking vraagstuk te voldoen.
- Woningen worden aangepast om deze klimaatadaptiever te maken. Woningen worden geïsoleerd en uitgerust met zonnepanelen en/of daken worden vergroend. Water wordt opgevangen op dak of in de tuin (regenton), tuinen worden opengebroken voor maximale infiltratie.
- Openbare ruimte wordt op kleine schaal klimaatbestendig gemaakt. Waar mogelijk minder verharding en verkoelende elementen toegevoegd zoals watertappunten.

Score perspectief

- Zettingsopgave wordt niet opgelost.
- Meer verhard oppervlakte zorgt voor toename hitte in de stad.
- Meer verhard oppervlakte zorgt voor meer wateroverlast bij extreme neerslag.
- Benutten overcapaciteit in riolering verbetert waterkwaliteit door minder overstort.

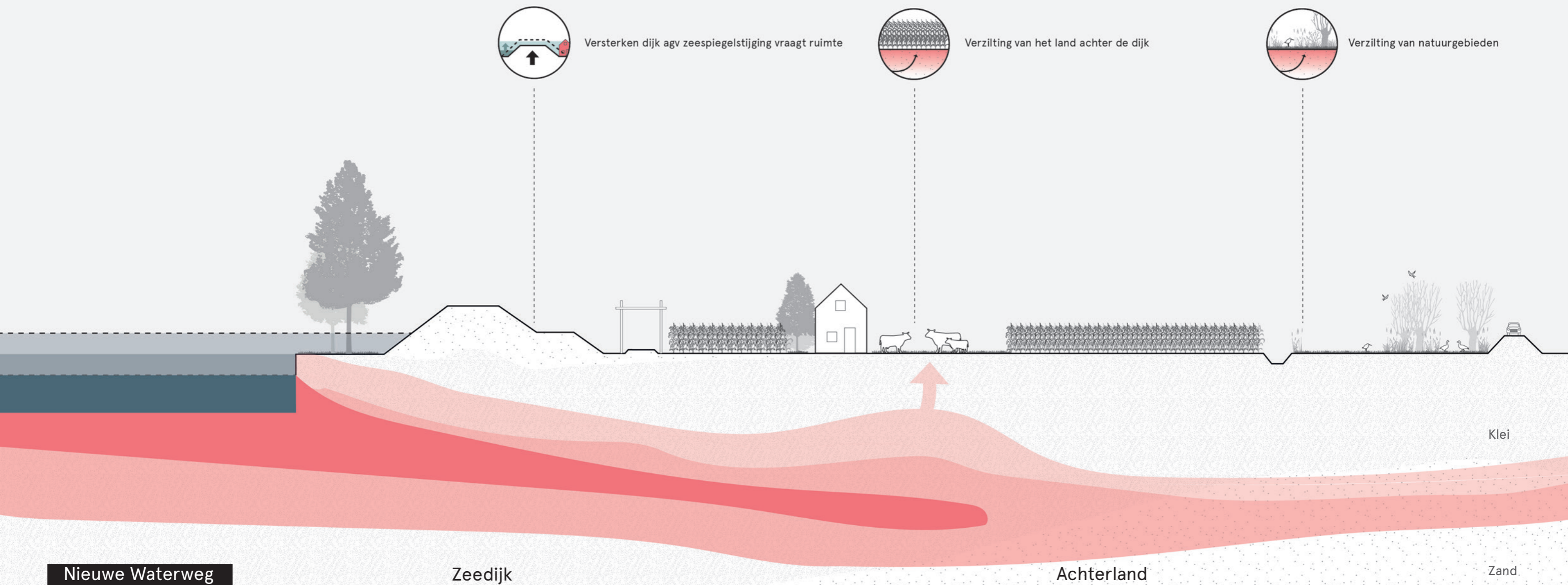

Eind 20e-eeuwse wijk op veen/klei
 Stad aan Nieuwe Waterweg

Historisch Centrum

20e-eeuwse wijk op slappe bodem

Havens langs de Nieuwe Waterweg

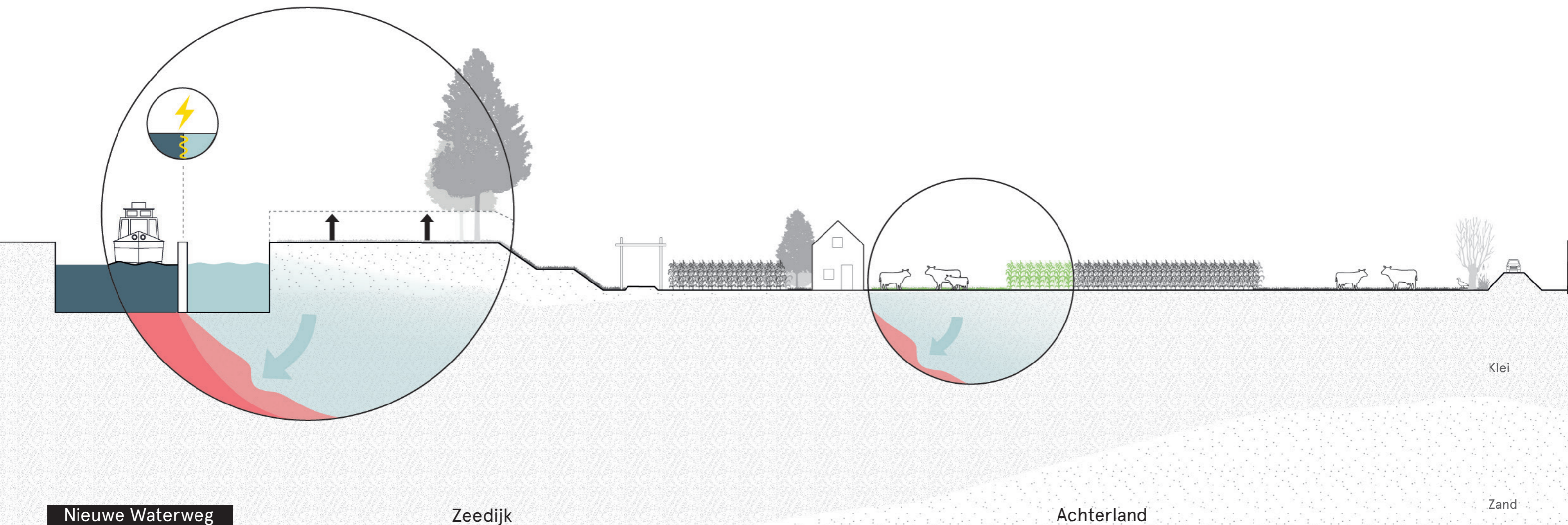
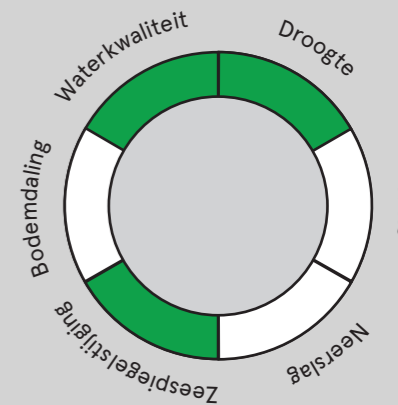

Uitleg perspectief

- Door de aanleg van een waterkerende maatregel in de Nieuwe Waterweg wordt de waterveiligheid van het achterland gewaarborgd.
- Door de waterscheiding dringt de zoutwatertong niet het binnenland in waardoor verzilting van het achterland wordt tegengegaan.
- Door de aanleg van een waterkerende maatregel hoeft de Delflandse dijk niet verder te worden versterkt.

Score perspectief

- Grootschalige zoetwaterbuffer te gebruiken in tijden van droogte.
- Minste aanpassing aan de dijken nodig .
- Verbetering waterkwaliteit door tegengaan zoute kwel.

Nieuwe Waterweg

Zeedijk

Achterland

Zand

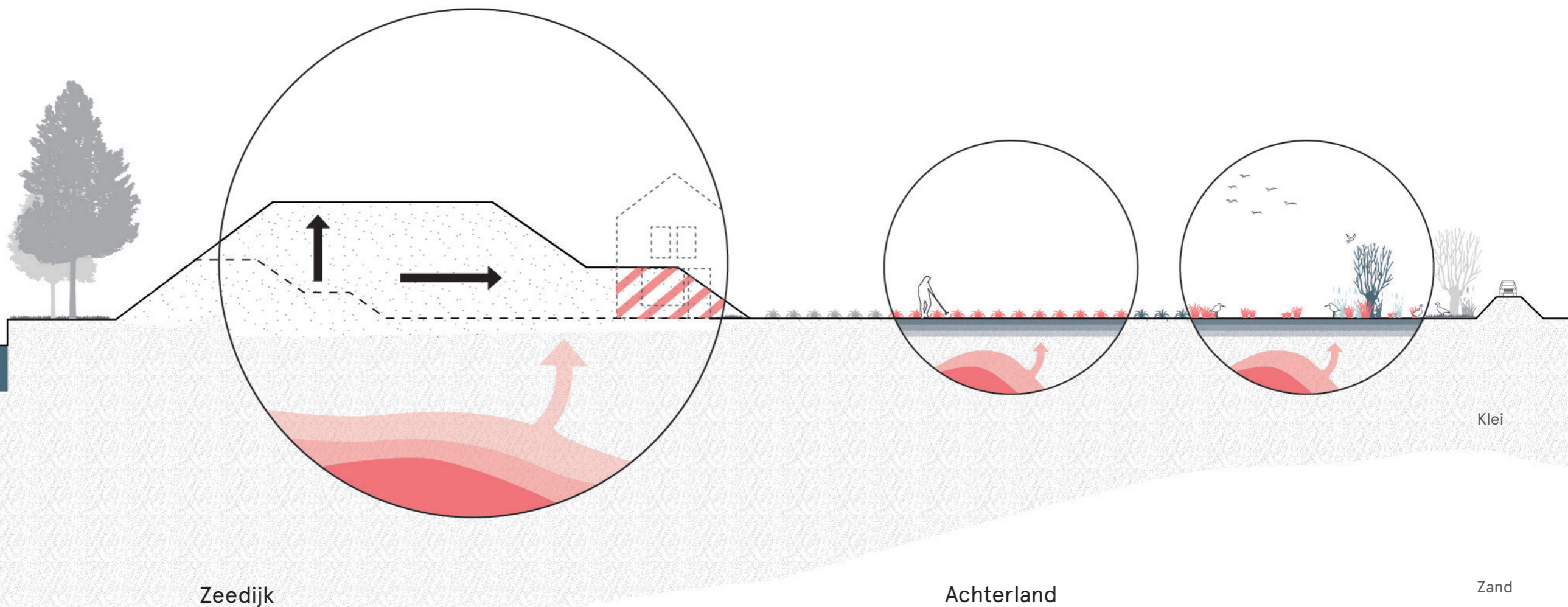
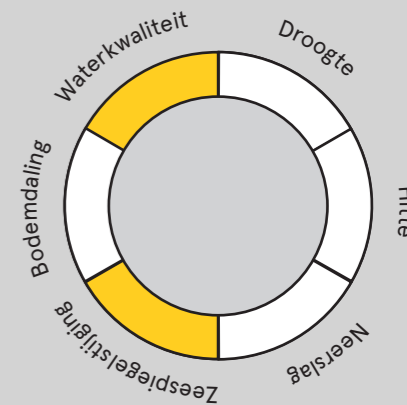
Klei

Uitleg perspectief

- De zeedijk langs de nieuwe waterweg die in het verleden is verhoogd zal in de toekomst ook op conventionele wijze worden versterkt.
- Woningen te dicht bij de dijk zullen moeten wijken om versterking in de toekomst mogelijk te maken.
- Verzilting wordt niet tegengegaan. De landbouw zal zich aanpassen aan de nieuwe omstandigheden met zilte teelten.
- Verzilting wordt niet tegengegaan. De natuureisen zullen moeten worden aangepast zodat deze passen bij de nieuwe zoutere condities.

Score perspectief

- Waterveiligheid wordt aangepakt, maar kan resulteren in knelpunten met bebouwing en andere functies.
- Zoute kwel wordt niet aangepakt.

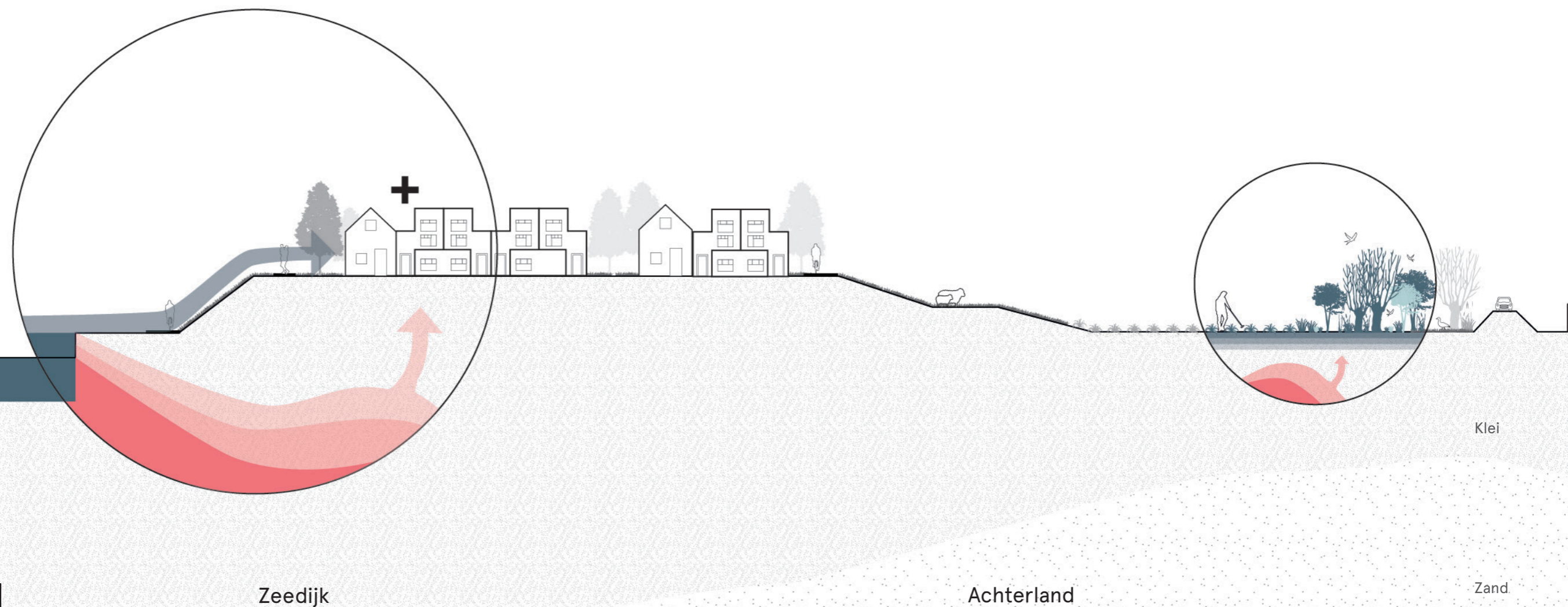
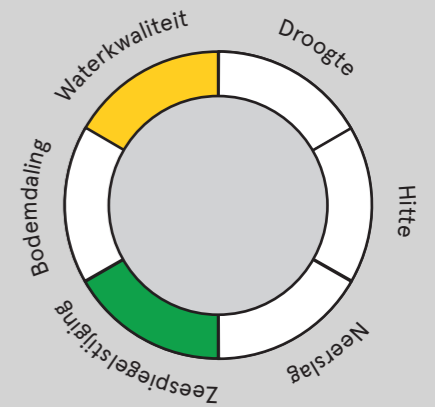

Uitleg perspectief

- De zeedijk langs de nieuwe waterweg wordt integraal opgehoogd als Deltadijk.
- Op de dijk wordt ruimte gemaakt voor wonen en recreatie. De woningen zijn zo ontworpen dat ze goed bestand zijn tegen eventuele overslag van water.
- Verzilting wordt niet tegengegaan. De landbouw zal zich aanpassen aan de nieuwe omstandigheden met zilte teelten.
- Verzilting wordt niet tegengegaan. De natuureisen zullen moeten worden aangepast zodat deze passen bij de nieuwe zoutere condities.

Score perspectief

- Robuuste ingreep voor wateroverlast door zeespiegelstijging
- Zoute kwel wordt niet aangepakt.

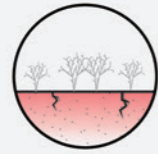

Nieuwe Waterweg

Zeedijk

Achterland

Zand

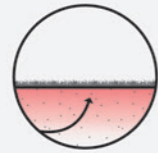
Water tekort in tuinbouw door droogte

Wateroverlast door hoge mate verharding

Hitte door hoge mate verharding

Verziling

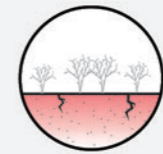
Verzakking door grondwaterontrekking

Wateroverlast door hoge mate verharding

Hitte door hoge mate verharding

Watertekort in tuinbouw door droogte

Wateroverlast door hoge mate verharding

Hitte door hoge mate verharding

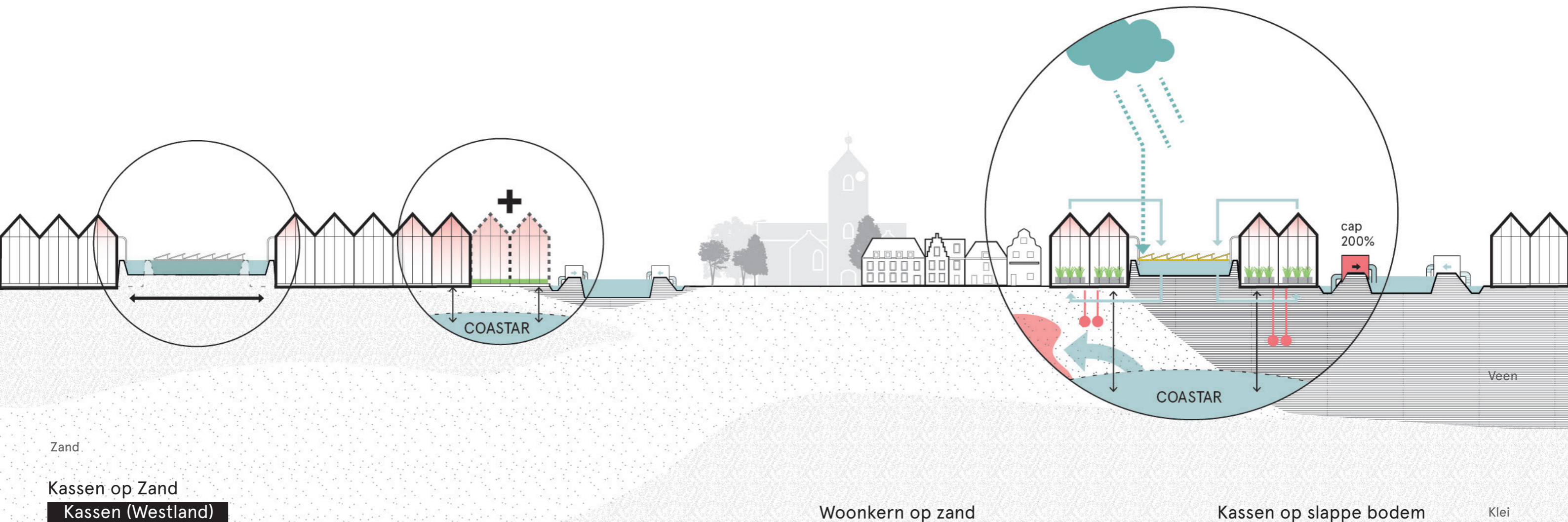
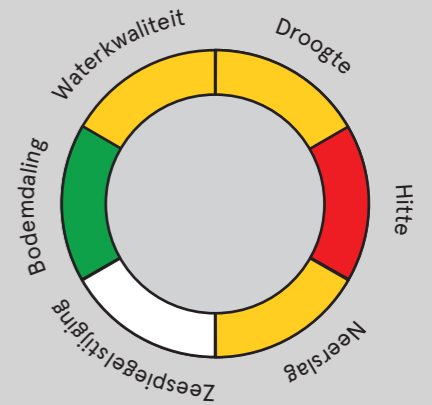

Uitleg perspectief

- Glastuinbouw wordt grootschalig getransformeerd.
- Glastuinbouw zoveel mogelijk off-bottom. Stop grondwateronttrekkingen door gebruik van regenwater uit extra aan te leggen waterbassins. Verzilting wordt niet tegengegaan door beperkte aanvulling van grondwater.
- Gebied kent dominant een functie als glas. Alle beschikbare ruimte wordt gebruikt ten behoeve van glastuinbouw. Verharding neemt hierdoor niet af.
- Ondernemers werken samen om een zo efficiënt mogelijk kassengebied te realiseren. Bijvoorbeeld door gedeelde waterbuffers of waterbronnen en gezamenlijke grootschalige energievoorziening.
- Door samenwerking en kavelruil ontstaat ruimte voor efficiëntere inrichting van infra en watersysteem.
- COASTAR toepassen voor opslag regenwater en tegengaan zoute kwel.

Score perspectief

- Door stop grondwateronttrekking wordt bodemdaling gestopt.
- Meer vraag voor water in tijden van droogte.
- Meer verhard oppervlak leidt tot meer hitte.
- Zowel verhard oppervlak als gietbassins nemen toe, waardoor effect van extreme neerslag netto niet toeneemt.
- Off-bottom kassen verbetert chemische waterkwaliteit, maar verzilting blijft.

Zand

Kassen op Zand
Kassen (Westland)

Woonkern op zand

Kassen op slappe bodem

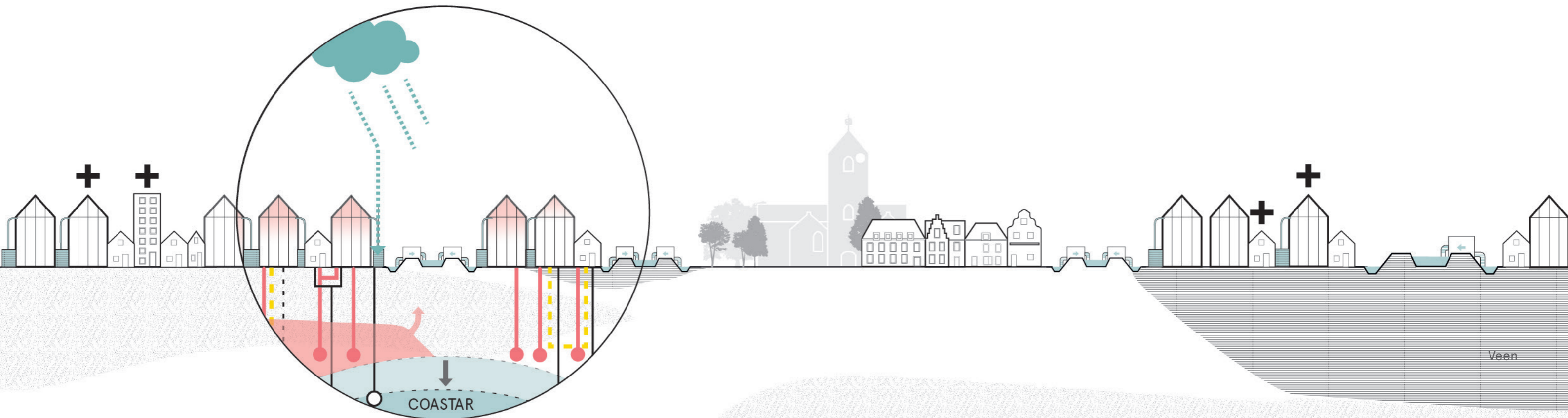
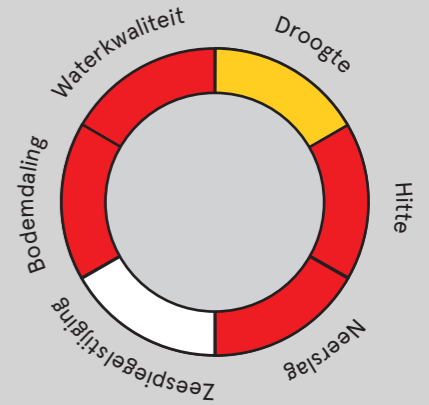
Klei

Uitleg perspectief

- Glastuinbouw is ieder voor zich georganiseerd.
- Watergebruik individueel georganiseerd. Afhankelijk van de tuinder wordt er gebruik gemaakt van grondwater, oppervlaktewater of hemelwater. Verzilting en zetting wordt sterker door onttrekken grondwater.
- Tuinders zijn door de versnippering van het gebied meer op zichzelf aangewezen. Elke tuinder heeft zijn eigen energie- en watervoorzieningen.
- Door de vele verschillende individuele initiatieven ontstaat er een grote druk op de bodem en het water.
- Druk op de ruimte wordt zowel door glastuinbouw als woningen ingevuld. Hierdoor ontstaat een divers patchwork van woonkernen en glastuinbouwgebieden. Verhard oppervlak neemt niet af.

Score perspectief

- Grondwateronttrekking en daarmee bodemdaling wordt niet gestopt.
- Watervraag in tijden van droogte wordt individueel opgelost.
- Verhard oppervlak neemt toe daardoor meer hitte.
- Verhard oppervlak neemt toe, daardoor meer overlast bij neerslag.
- De aanpak van chemische waterkwaliteit heeft op lange termijn te weinig effect. Verzilting neemt toe.

Zand

Kassen op Zand
Kassen (Westland)

Woonkern op zand

Kassen op slappe bodem

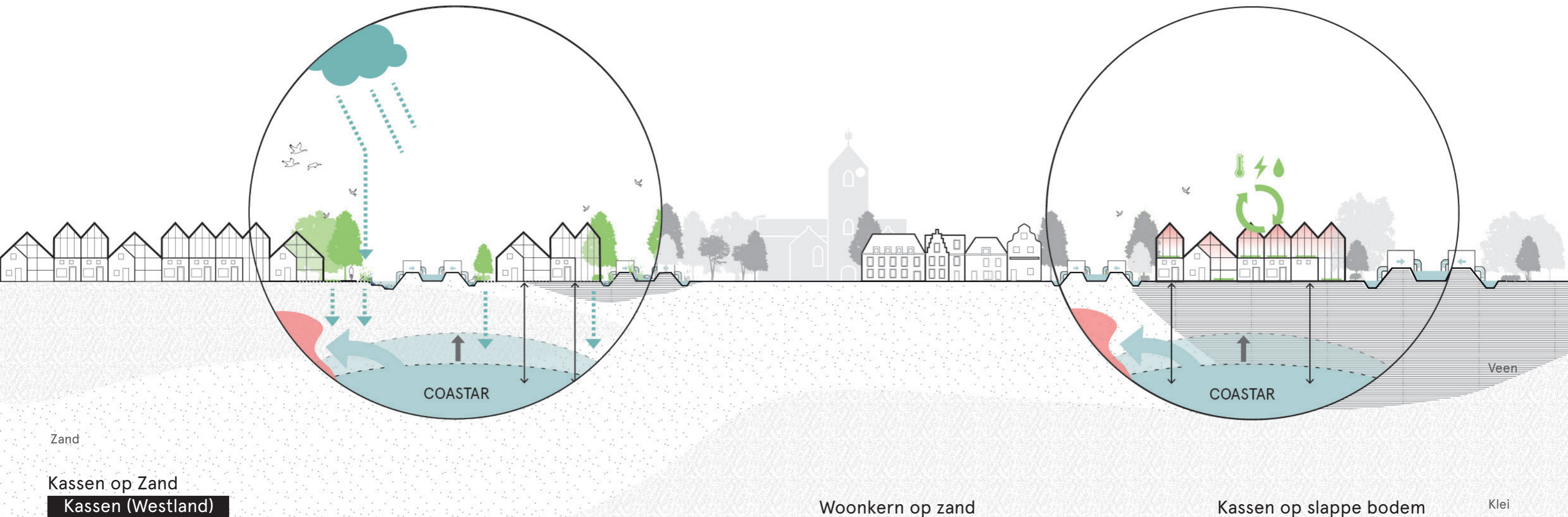
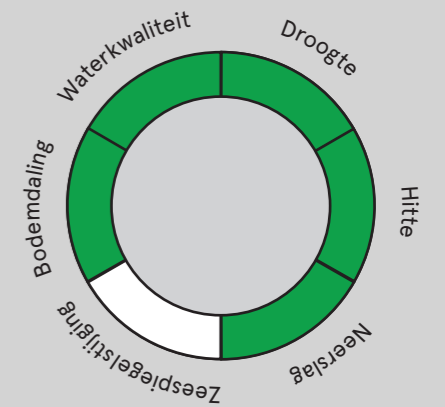
Klei

Uitleg perspectief

- Glastuinbouw en woningbouw ontwikkelen zich hand in hand in het gebied.
- Glastuinbouw vormt samen met woningen en openbare ruimte een integraal systeem voor energie en water. Overtollige warmte en overtollig water uit de glastuinbouw kan worden hergebruikt in woningen en vice versa.
- Door toename onverhard oppervlak kan regenwater gemakkelijk infiltreren en kan het grondwater aangevuld worden, waardoor de verzilting wordt beperkt.
- Door woningen en kassen te stapelen ontstaat extra ruimte voor openbare ruimte en recreatieve structuren. De openbare ruimte zorgt voor verkoeling en buffering van overtollig water.
- Boezemsysteem als drager voor het netwerk van openbare ruimte en recreatie.
- Gestapelde glastuinbouw met meerdere teeltlagen boven elkaar. Geeft minder ruimtebeslag, meer ruimte voor waterberging.

Score perspectief

- Kassen off bottom waardoor grondwateronttrekking en daarmee bodemdaling wordt gestopt.
- Hergebruik water zorgt voor voldoende water in tijden van droogte.
- Meer ruimte voor groen vermindert hitte eiland effect.
- Meer ruimte voor infiltratie van overtollig regenwater.
- Meer ruimte voor natuurvriendelijke oevers. Verzilting wordt geremd.

Zand

Kassen op Zand
Kassen (Westland)

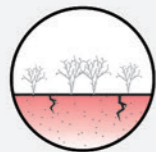
Woonkern op zand

Kassen op slappe bodem

Veen

Klei

8. KASSEN (OOSTLAND)

Water in tuinbouw door droogte

Wateroverlast door hoge mate verharding

Hitte door hoge mate verharding

Verzakking door grondwaterontrekking

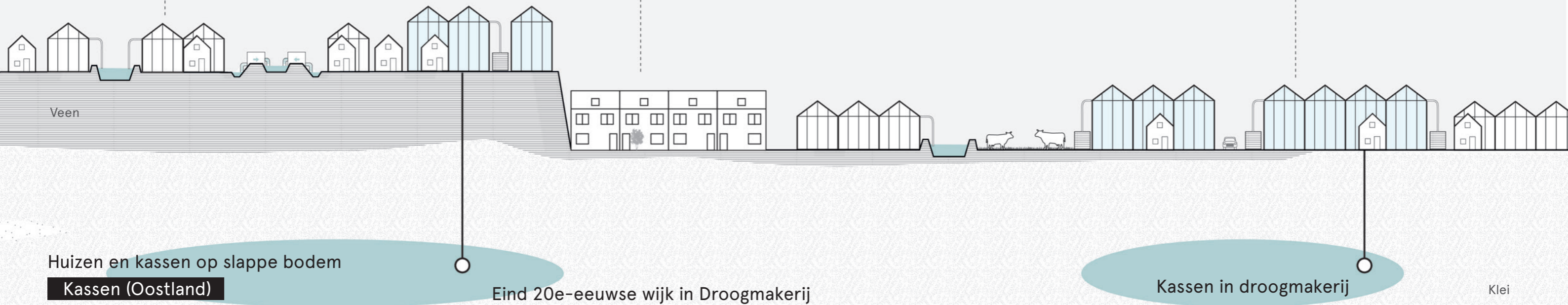
Wateroverlast door hoge mate verharding

Hitte door hoge mate verharding

Wateroverlast door hoge mate verharding

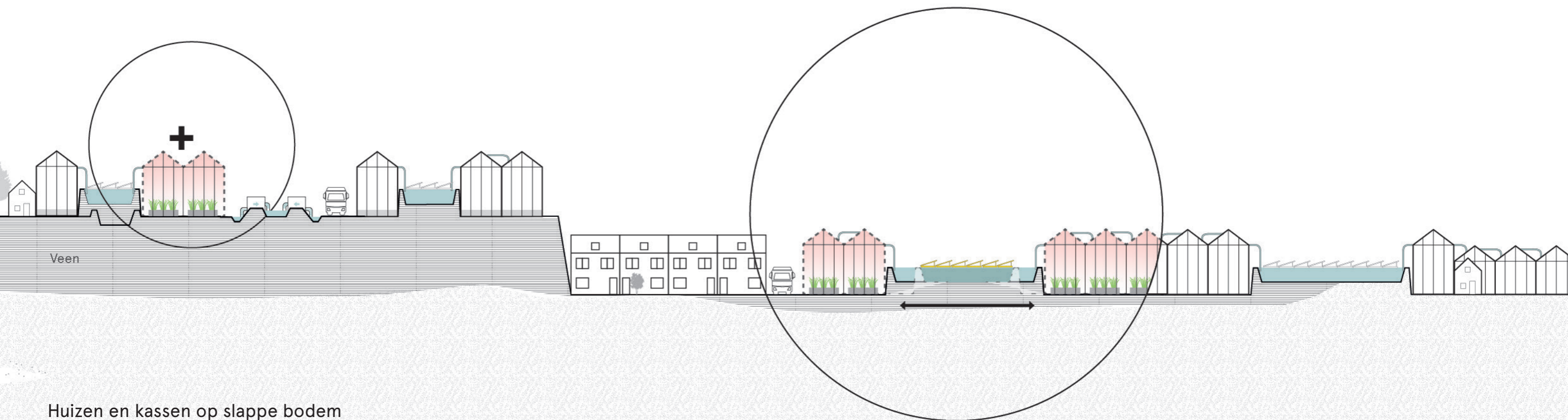
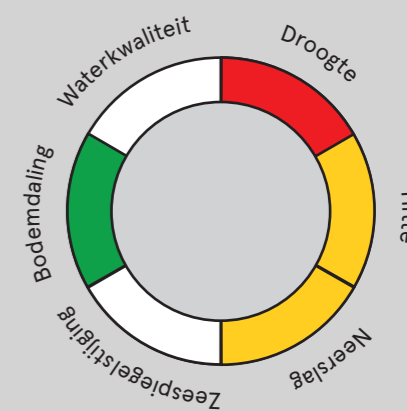

Uitleg perspectief

- Glastuinbouw wordt grootschalig getransformeerd.
- Glastuinbouw zoveel mogelijk off-bottom en zelfvoorzienend in energie en grondwaterneutraal.
- Gebied kent dominant een functie als glas. Alle beschikbare ruimte wordt gebruikt ten behoeve van glastuinbouw en mobiliteit. Verharding neemt hierdoor niet af.
- Ondernemers werken samen om een zo efficiënt mogelijk kassengebied te realiseren. Bijvoorbeeld door gedeelde waterbuffers of waterbronnen en gezamenlijke grootschalige energievoorziening.
- Door samenwerking en kavelruil ontstaat ruimte voor efficiëntere inrichting van infra en watersysteem.

Score perspectief

- Kassen off bottom waardoor grondwateronttrekking en daarmee bodemdaling wordt gestopt.
- Meer vraag voor water in tijden van droogte.
- Meer verhard oppervlak leidt tot meer hitte.
- Zowel verhard oppervlak als gietbassins nemen toe, waardoor effect van extreme neerslag netto niet toeneemt.

Huizen en kassen op slappe bodem

Kassen (Oostland)

Eind 20e-eeuwse wijk in Droogmakerij

Kassen in droogmakerij

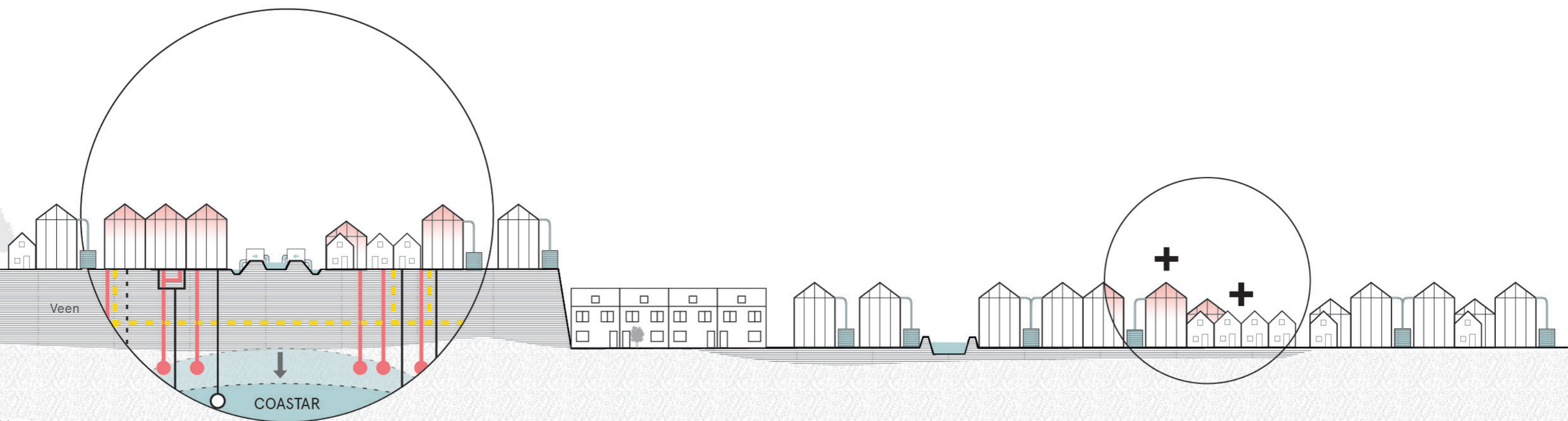
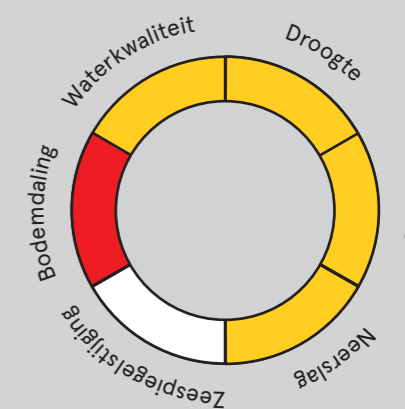
Klei

Uitleg perspectief

- Glastuinbouw is ieder voor zich georganiseerd.
- Glastuinbouw zoveel mogelijk off-bottom en zelfvoorzienend in energie en water.
- Tuinbouwondernemers zijn door de versnippering van het gebied meer op zichzelf aangewezen. Elke tuinder zijn eigen energie en watervoorzieningen.
- Door de vele verschillende individuele initiatieven ontstaat een grote druk op de bodem en het water.
- Druk op de ruimte wordt zowel door glastuinbouw als wonen ingevuld. Hierdoor ontstaat een divers patchwork van woonkernen en glastuinbouwgebieden. Verhard oppervlak neemt niet af.
- Door samenwerking en kavelruil ontstaat ruimte voor efficiëntere inrichting van infra en watersysteem.

Score perspectief

- Onttrekking van grondwater en daarmee bodemdaling neemt niet af.
- Geen extra bronnen voor zoetwater bij droogte.
- Verhard oppervlak en daarmee hitte-eilandeffect neemt niet af.
- Verhard oppervlak en daarmee overlast door extreme neerslag neemt niet af.
- Risico overstort bij extreme neerslag blijft.

Huizen en kassen op slappe bodem

Kassen (Oostland)

Eind 20e-eeuwse wijk in Droogmakerij

Kassen in droogmakerij

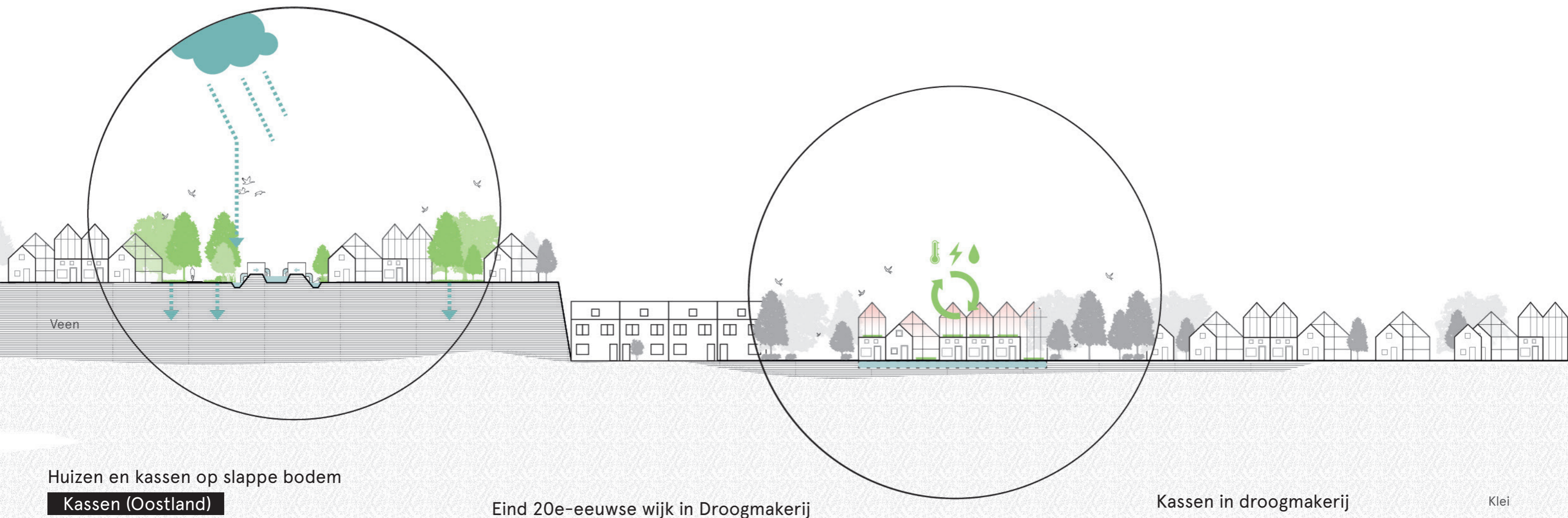
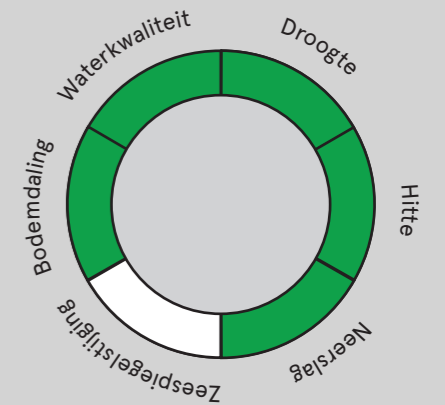
Klei

Uitleg perspectief

- Glastuinbouw en woningbouw ontwikkelen zich hand in hand in het gebied.
- Glastuinbouw vormt samen met woningen en openbare ruimte een integraal systeem voor energie en water. Overtollige warmte en overtollig water uit de glastuinbouw kan worden hergebruikt in woningen en vice versa.
- Door woningen en kassen te stapelen ontstaat er extra ruimte voor openbare ruimte en recreatieve structuren. De openbare ruimte zorgt voor verkoeling en buffering van overtollig water.
- Boezemsysteem als drager voor het netwerk van openbare ruimte en recreatie.

Score perspectief

- Kassen off bottom waardoor grondwateronttrekking en daarmee bodemdaling wordt gestopt.
- Hergebruik water zorgt voor voldoende water in tijden van droogte.
- Meer ruimte voor groen vermindert hitte-eilandeffect.
- Meer ruimte voor natuurvriendelijke oevers verbetert waterkwaliteit.

Huizen en kassen op slappe bodem

Kassen (Oostland)

Eind 20e-eeuwse wijk in Droogmakerij

Kassen in droogmakerij

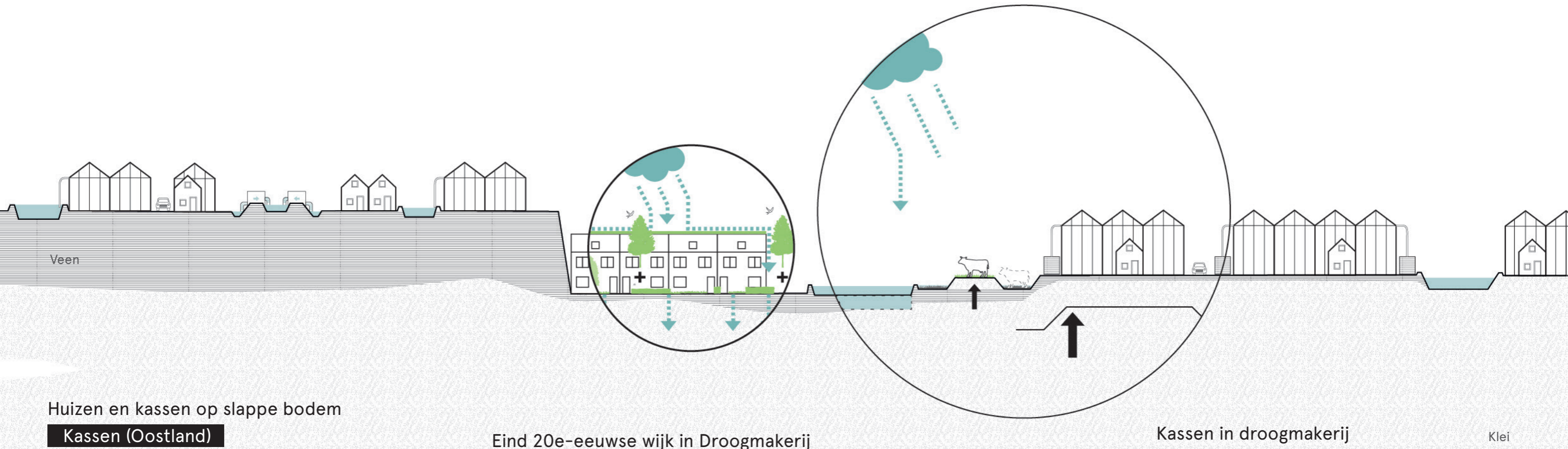
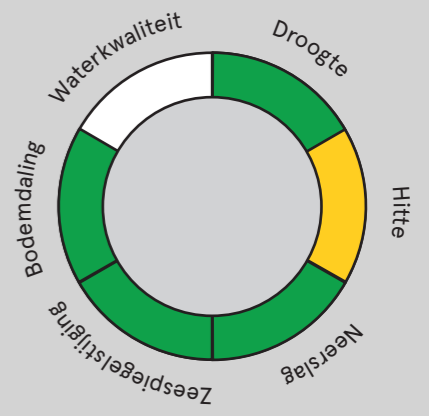
Klei

Uitleg perspectief

- Binnen de glastuinbouw wordt uitsluitend op terpen gebouwd.
- Door kassen op hoge terpen te plaatsen ontstaat extra ruimte voor openbare ruimte en water structuren. De openbare ruimte zorgt voor verkoeling en buffering van overtollig water.
- Mogelijkheid om koeien uit Midden-Delfland over te plaatsen.

Score perspectief

- Kassen off bottom waardoor grondwateronttrekking en daarmee bodemdaling wordt gestopt.
- Waterbuffering in diepste polders leveren water in tijden van droogte.
- Meer verhard oppervlakt leidt tot meer hitte.
- Zowel verhard oppervlak als gietbassins nemen toe, waardoor effect van extreme neerslag netto niet toeneemt.

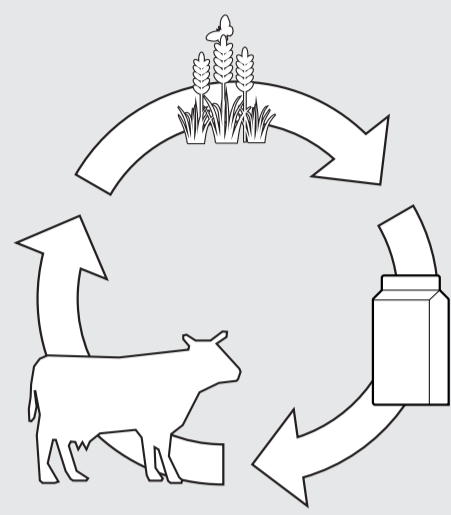
Huizen en kassen op slappe bodem
Kassen (Oostland)

Eind 20e-eeuwse wijk in Droogmakerij

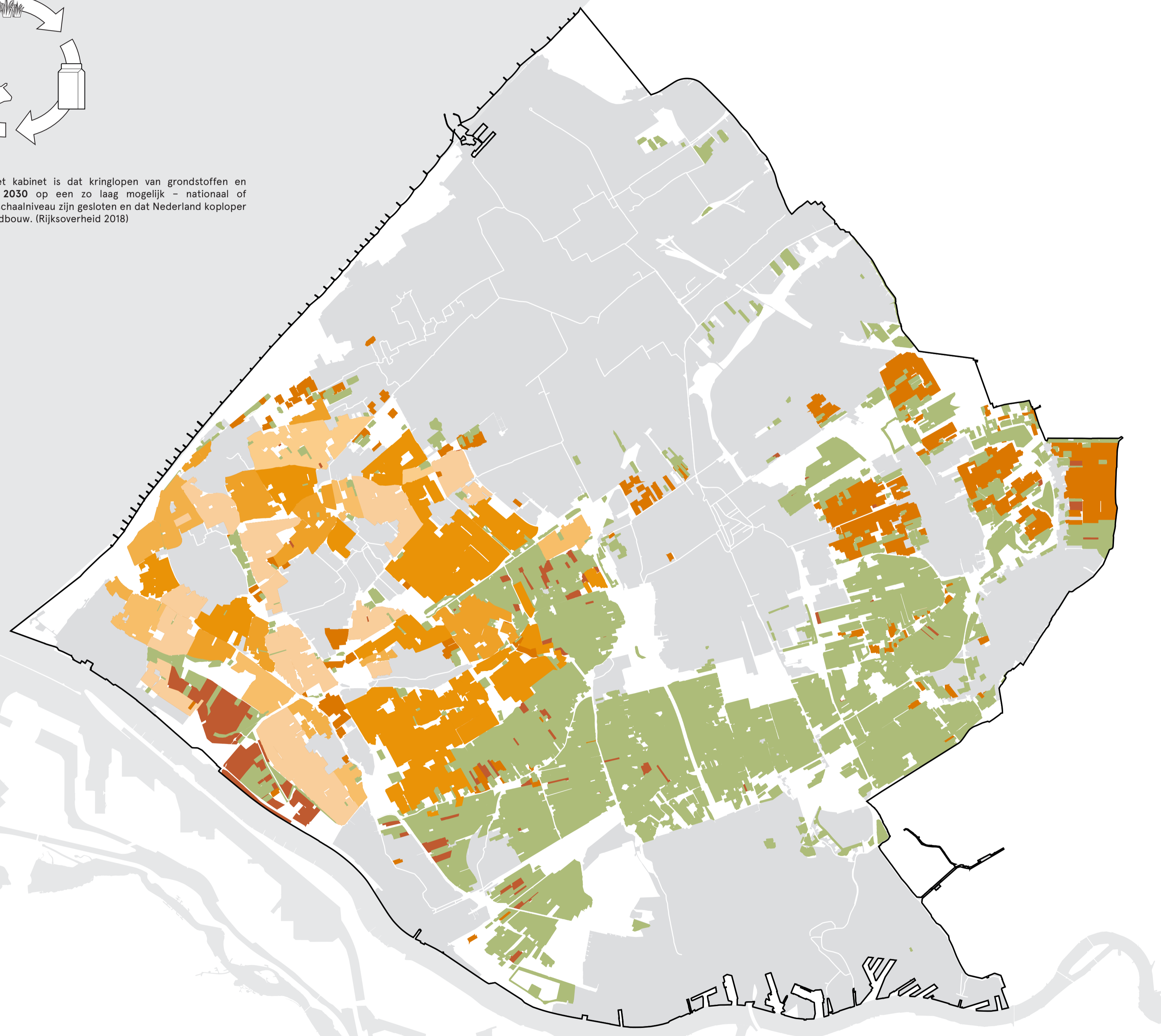
Kassen in droogmakerij

Klei

ONTWIKKELING: LANDBOUWTRANSITIE

De inzet van het kabinet is dat kringlopen van grondstoffen en hulpbronnen in 2030 op een zo laag mogelijk - nationaal of internationaal - schaalniveau zijn gesloten en dat Nederland koploper is in kringlooplandbouw. (Rijksoverheid 2018)

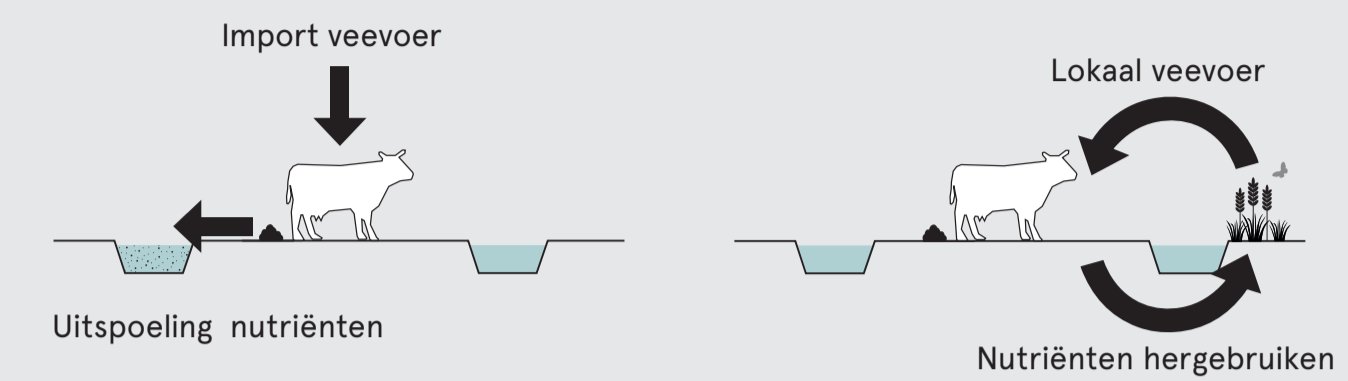
Legenda

- Kleinschalig kassengebied
- Grootschalig kassengebied
- Akkerbouwpercelen
- Graslandpercelen

Bronnen: CBS bodemgebruik, grasland en akkerbouwpercelen (2012), Water en klimaatplan Westland, Kassen (2019)

VEEHOUDERIJ

In het huidige veeveelsysteem wordt een groot deel van het veevoer geïmporteerd en wordt drijfmest uitgereiden op het grasland waar uitspoeling van nutriënten zorgt voor een eutrofiëring van het oppervlaktewater.

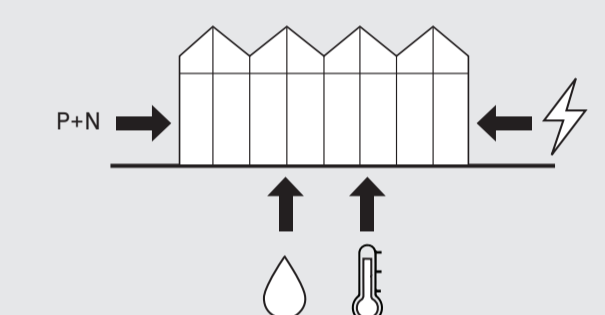
De inzet van het kabinet voor de periode tot 2030 zijn de nutriëntencirkel in de veevoeding te verkleinen en op het laagst mogelijke niveau te sluiten. Ook benutten zij in het veevoer steeds meer rest- en bijproducten uit de humane voedingsindustrie.

Bron: WUR, Rijksoverheid, Visie-landbouw, natuur en voedsel, waardevol en verbonden (2018)

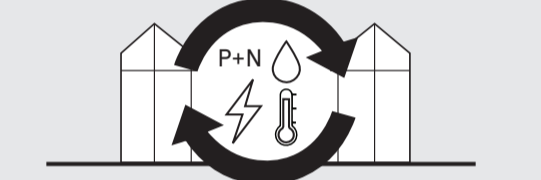
GLASTUINBOUW

Huidig: Import grondstoffen

Toekomst: Gesloten kringloop

De Nederlandse glastuinbouw heeft al veel kenmerken van een circulair systeem. Toch wordt een deel van de grondstoffen, zoals water, energie en nutriënten nog onttrokken aan de ondergrond of geïmporteerd.

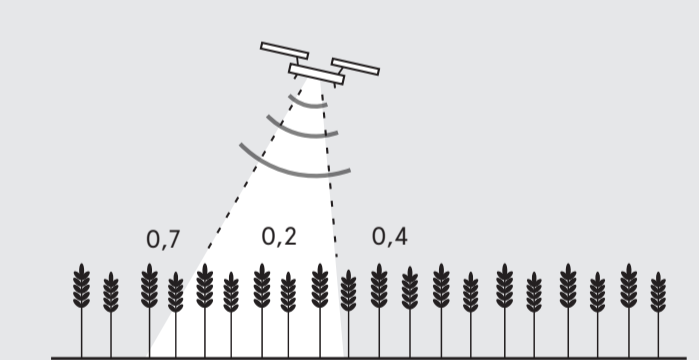
In een circulaire kas worden, zo efficiënt mogelijk, voedselgewassen en sier producten geteeld zonder emissies naar bodem, water en lucht, wordt zo min mogelijk water gebruikt en wordt zo veel mogelijk klimaatneutraal geproduceerd. Waar mogelijk wordt gebruik gemaakt van aardwarmte en restwarmte uit andere sectoren. CO2 (meststof voor planten) wordt uit de lucht gehaald of afgevangen door industrie en hergebruikt in de kas.

Bron: Gemeente Westland en provincie Zuid-Holland, Ruimtelijk economisch strategie greenport 3.0 (2016)

Bron: Rijksoverheid (2018)

AKKERBOUW

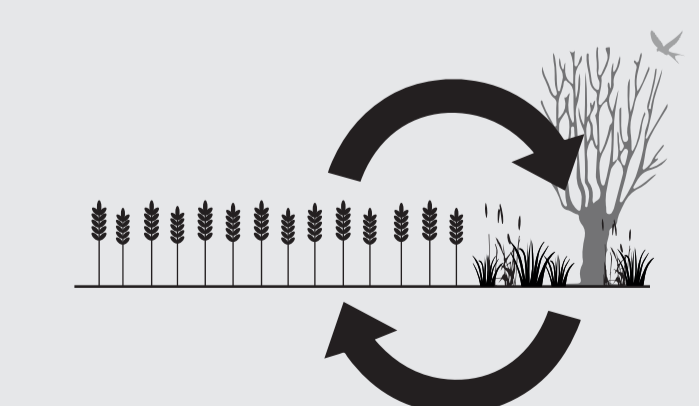
Precisielandbouw

Voor de plantaardige teelten betekent kringlooplandbouw dat steeds nauwkeuriger geteeld wordt naar draagkracht van de bodem en met uitgekende bouwplannen, bemesting op maat en preventie van ziekten, plagen en onkruiden. Precisielandbouw met behulp van moderne veredeling, sensortechnologie en robotica gaat hierbij helpen.

Bron: LNV, Visie landbouw, natuur en voedsel, waardevol en verbonden (2018)

NATUURINCLUSIEVE LANDBOUW EN KRINGLOPLANDBOUW

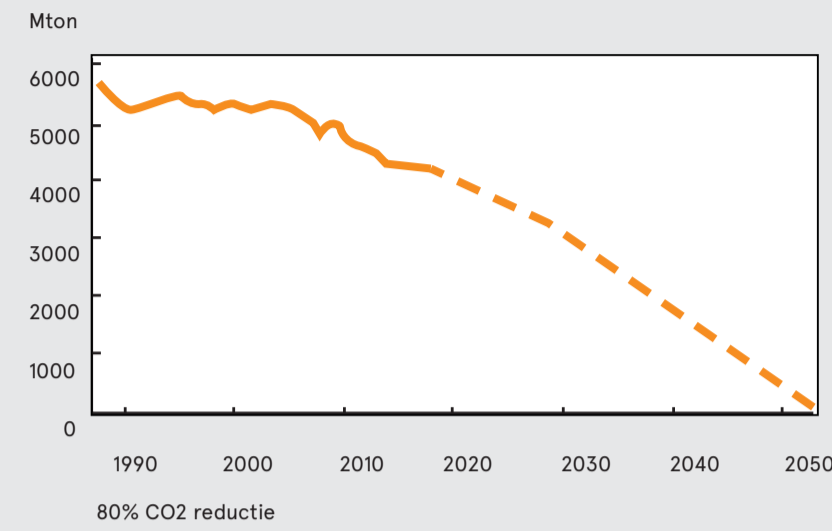

Natuurinclusieve en kringlooplandbouw gaat ervan uit dat het heel goed mogelijk is om de natuur te verbeteren via landbouw en in te zetten voor de landbouw. Bij zowel natuurinclusieve als kringlooplandbouw staat het streven naar een zorgvuldig gebruik van natuurlijke hulpbronnen, het duurzaam beheren van de bodem en het minimaliseren van emissies centraal.

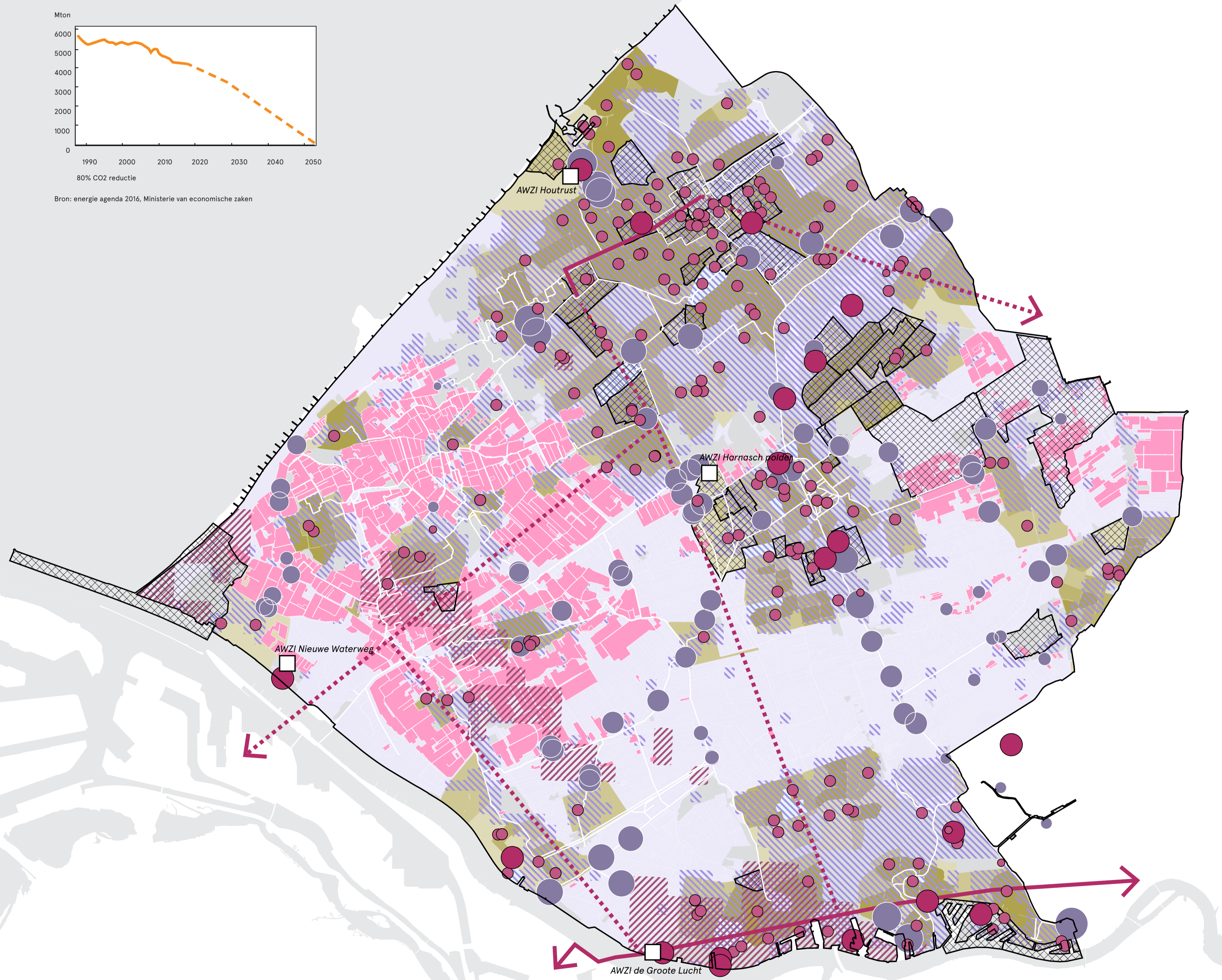
Bron: LNV, Visie landbouw, natuur en voedsel, waardevol en verbonden (2018)

ONTWIKKELING: ENERGIE

Ontwikkeling van de Europese broeikas emissies

Bron: energie agenda 2016, Ministerie van economische zaken

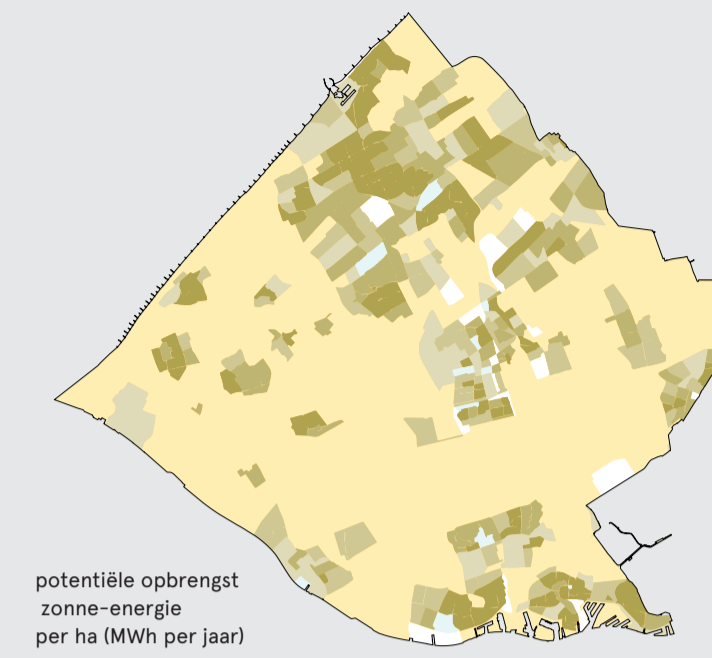

Legenda

- 16-30 MWh pj
- Potentiële opbrengst zonne-energie
- 60-142 MWh pj
- Potentie restwarmte uit kassen¹
- Warmtenet²
- Potentie aardwarmte
- Potentie restwarmte grote industrie¹
- Warmteleiding
- Potentie warmte uit gemalen en stuwen
- Potentie warmte uit oppervlaktewater (TEO)
- RWZI (TEA)

Bronnen: ¹ RVO / Nationaal Expertisecentrum Warmte, Warmte-atlas (2019), ² Provincie Zuid-Holland, Kaart warmtenet (2014), RES regio Rotterdam - Den Haag, RVO / Nationaal Expertisecentrum Warmte, Warmte-atlas (2019)

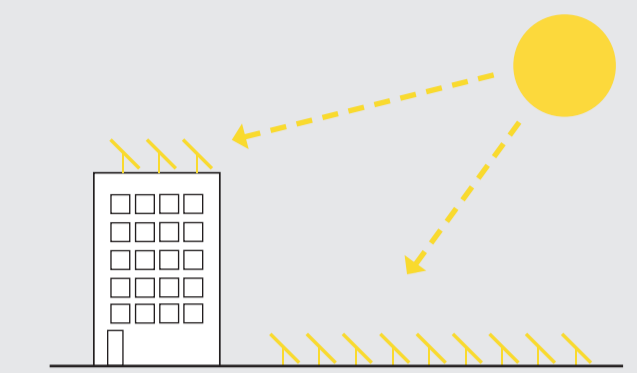
OPWEKKEN ENERGIE

potentiële opbrengst zonne-energie per ha (MWh per jaar)

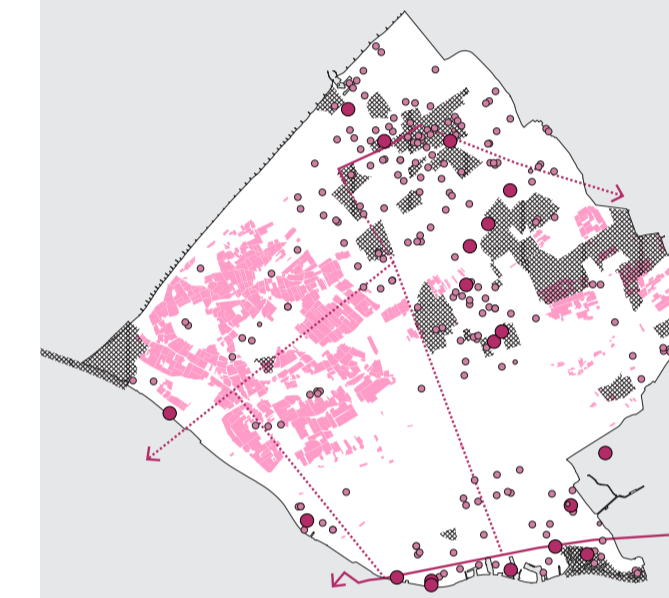
- 0-15
- 16-30
- 31-45
- 46-60
- 60-142

Bron: RES regio Rotterdam - Den Haag (2018)

Zonnepanelen kunnen op meerdere manieren toegepast worden in het gebied. Een deel van de panelen kan op de daken in de stad worden geplaatst. En ander deel kan in zonneparken in het landelijk gebied worden geplaatst.

RESTWARMTE

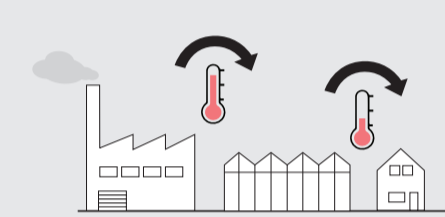

Kansen voor benutten restwarmte

- Warmtenet¹
- Warmteleiding in studie
- Potentieel restwarmte uit kassen¹
- Potentieel restwarmte grote industrie¹
- Potentieel restwarmte condenswarmte (30°C - 45°C)¹

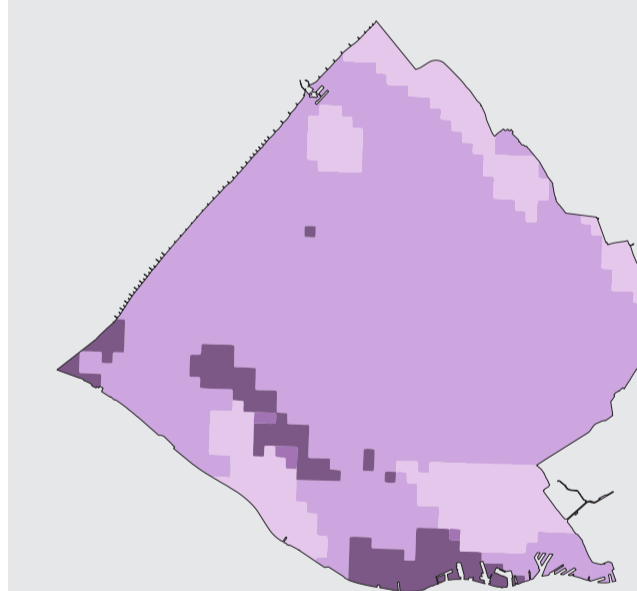
Bron: ¹ RVO / Nationaal Expertisecentrum Warmte, Warmte-atlas (2019), ² Provincie Zuid-Holland, Kaart warmtenet (2014)

Warmte cascade

Naast geothermie kan ook het gebruik van restwarmte bijdragen aan de verduurzaming van het energiesysteem. Restwarmte van industrie kan gebruikt worden om kassen op te warmen. Daarnaast kan restwarmte van kassen gebruikt worden om huizen op te warmen.

WARMTE UIT DE ONDERGROND

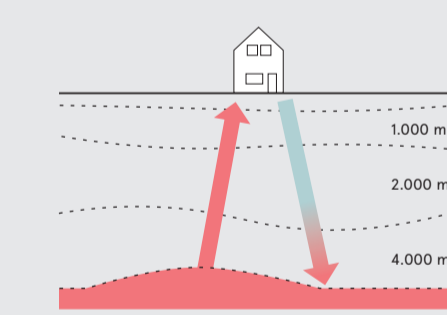

Totale potentie aardwarmte in aquifers

- Zeer beperkt aquifers
- Aquifers, >10m en > 40 °C
- Mogelijk, 30-50% kans op > 5MW
- Goed, > 50% kans op > 5MW

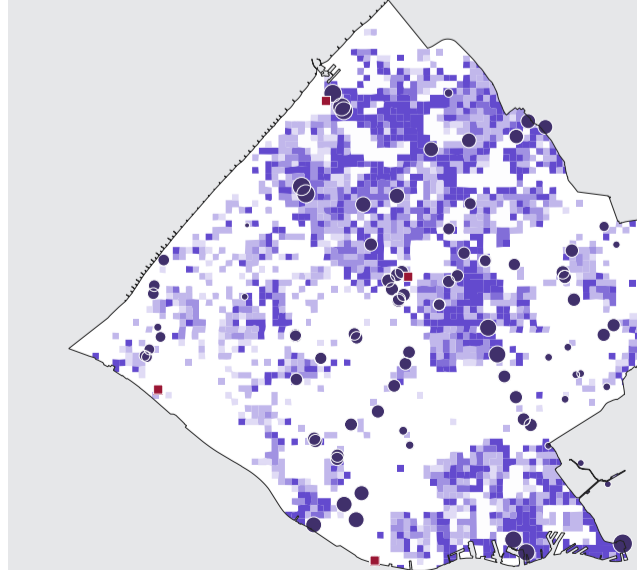
Bron: RES regio Rotterdam - Den Haag (2018)

Aardwarmte

Geothermie of aardwarmte ontstaat door de warmte-uitstraling uit het binnenste van de aarde. De temperatuur loopt op met de diepte: hoe dieper hoe warmer. Er bestaan diverse vormen van aardwarmte, afhankelijk van de diepte en ingezette technieken. Geothermie is aardwarmte die dieper dan 500 meter gewonnen wordt; bodemenergie is aardwarmte die minder dan 500 meter diep gewonnen wordt. (geothermie.nl)

WARMTE UIT WATER

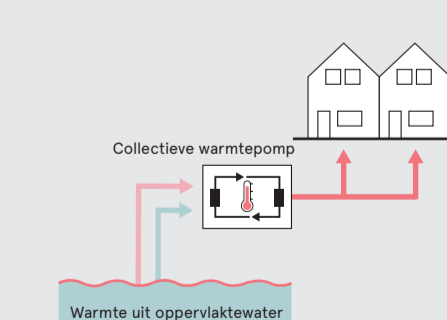

Warmte uit waterlopen en plassen (TEO)

- Matig geschikt
- Geschikt
- Uiterst geschikt
- Warmte uit gemalen en stuwen
- Warmte uit RWZI (TEA)

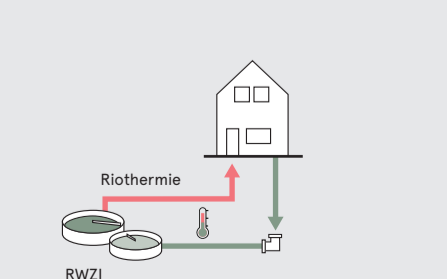
Bron: RVO / Nationaal Expertisecentrum Warmte, Warmte-atlas (2019), Stowa, Handreiking aquathermie, teo,tea (2018)

Warmte uit oppervlaktewater (TEO)

TEO is vooral een optie bij (goed) geïsoleerde gebouwen die met lage-temperatuur-systemen verwarmd kunnen worden. Het is daarom met name interessant bij nieuwbouw en grondige renovaties in de nabijheid van open-wateroppervlaktes. TEO heeft een beperkte ruimtelijke impact. Kan een positieve invloed uitoefenen op hittestress en de waterkwaliteit in bebouwd gebied, omdat het leidt tot stroming, beluchting en afkoeling van het oppervlaktewater.

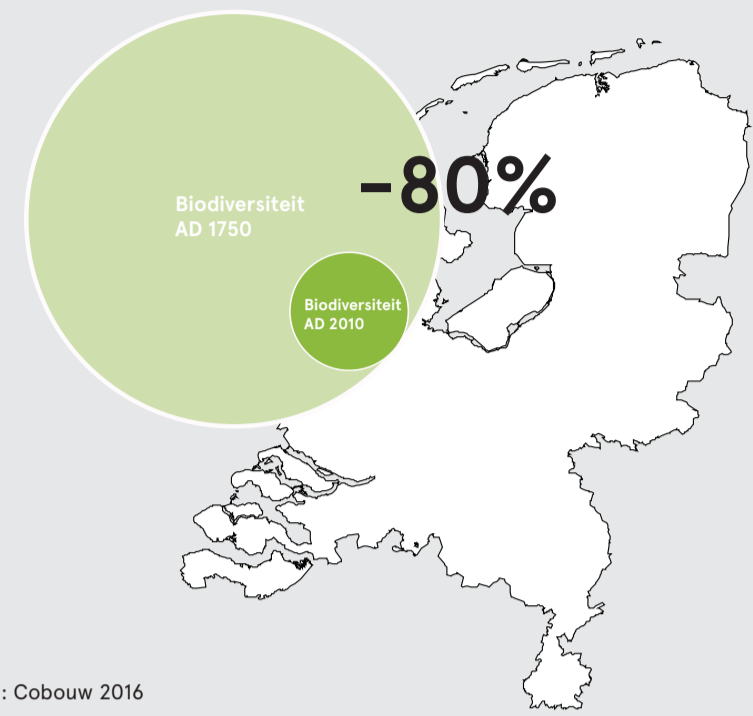
Warmte uit afvalwater (TEA)

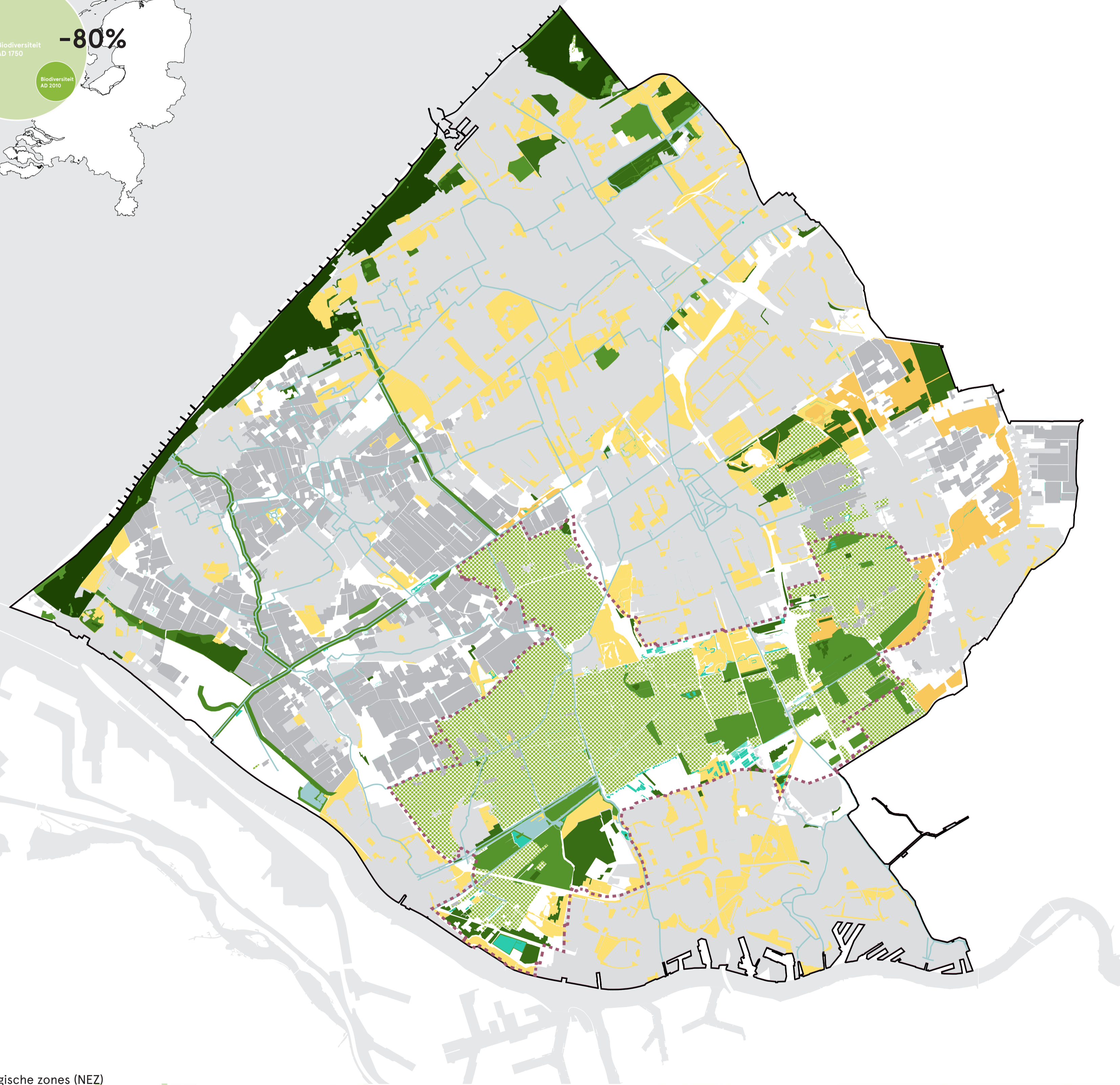
Huishoudens en bedrijven voegen veel thermische energie toe aan de waterketen voor het verwarmen van water. Het terugwinnen van deze warmte wordt Thermische Energie uit Afvalwater (TEA) genoemd.

Veel van de warmte gaat verloren maar kan met behulp van warmtewisselaars thuis of persleidingen centraal worden teruggevoerd. Dit laatste wordt riothermie genoemd. Hiertoe wordt een warmtewisselaar in de riolering geplaatst, waarmee warmte en/of koude wordt gewonnen.

ONTWIKKELING: AFNAME BIODIVERSITEIT

Bron: Cobouw 2016

Legenda

- Natte ecologische zones (NEZ)
- Weidevogelgebied
- Natuurgebieden
- RodS
- Overige recreatie
- Bijzonder Provinciaal Landschap
- Waternatuurgebied
- Natura 2000

Bronnen: Hoogheemraadschap Delfland (NEZ), nationaal georegister (Natura 2000), bidbook MD (2017), provincie zuidholland (Overig).

VERSTERKEN BIODIVERSITEIT IN DE STAD

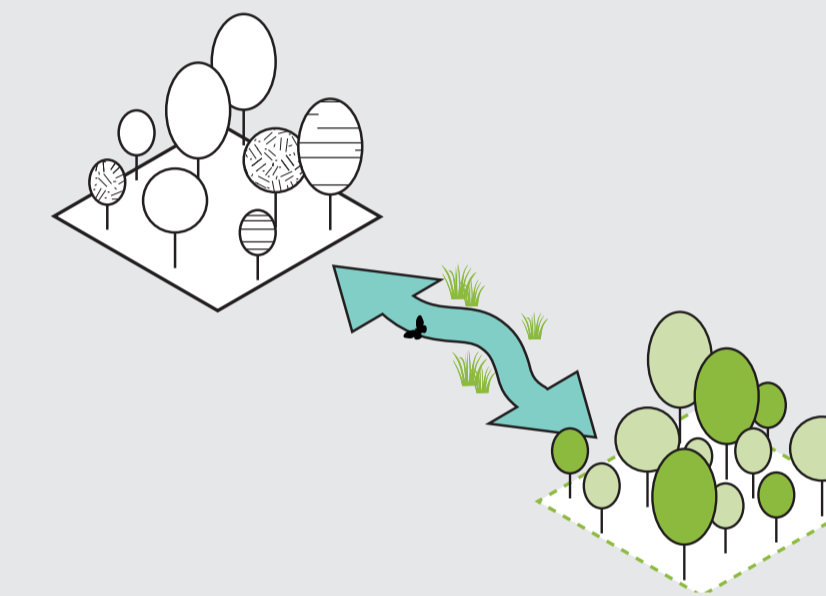

Bron: Gemeente Den-Haag, Nota natuurinclusief bouwe, de stad natuurlijk (2016)

Bij bouwprojecten is natuurinclusief bouwen een steeds vaker gebezigde term om daarmee de biodiversiteit in de stad te vergroten.

Onder natuurinclusief bouwen verstaan we: oprichten van bouwwerken en inrichting van de omgeving van gebouwen zodanig dat natuurwaarden er baat bij hebben. De maatregelen kunnen hard zijn (bijv. nestkasten) of zacht (bijv. tuinen). Ze kunnen betrekking hebben op beschermde plant- en diersoorten of op algemene soorten.

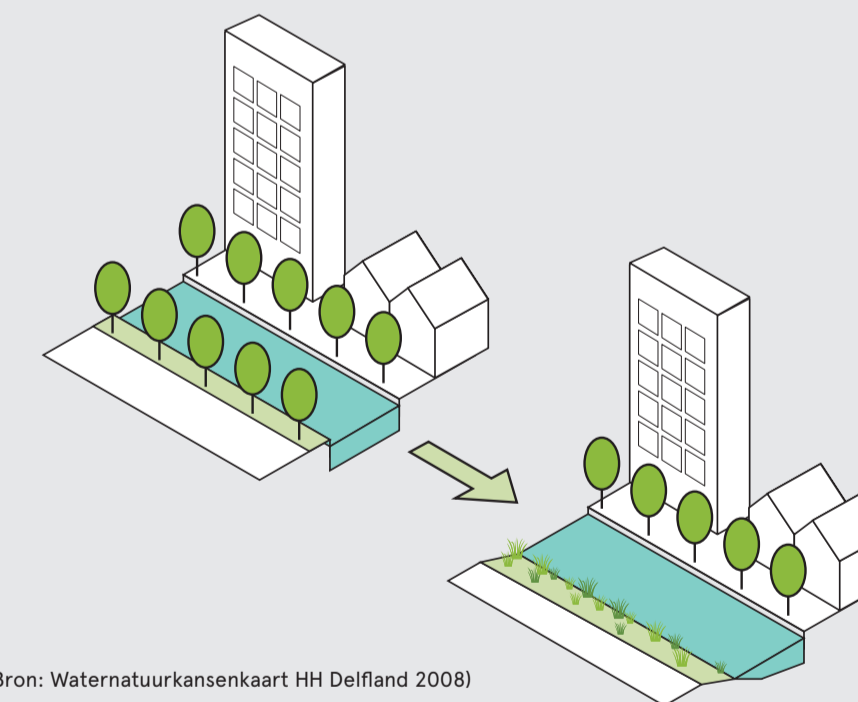
NIEUWE NATUURGEBIEDEN

Bron: Provincie Zuid-Holland, NNN (2019)

Om de biodiversiteit te behouden en te versterken wordt door de provincie Zuid-Holland het Natuur Netwerk Nederland gerealiseerd. Vanaf 1 januari 2019 moet meer dan 1.300 hectare worden verworven en ongeveer 3.300 ha worden ingericht als 'nieuwe natuur'. De provincie wil dat er nog meer dan 100 kilometer aan ecologische verbindingen bijkomt.

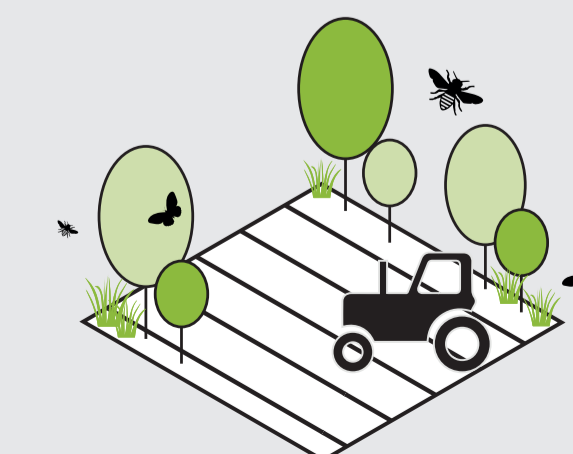
NATTE ECOLOGISCHE ZONES

Bron: Waternatuurkanskaart HH Delfland (2008)

Voor het bereiken van ecologische doelstellingen is een robuust en samenhangend ecologisch netwerk noodzakelijk. De kwaliteit van dit ecologische netwerk is bepalend voor de natuurwaarden, voor belevingswaarden van groene ruimten en voor het behalen van de ecologische doelen van de Kaderrichtlijn Water.

NATUURINCLUSIEVE EN KRINGLOOPLANDBOUW

Bron: LNV, Visie landbouw, natuur en voedsel (2018)

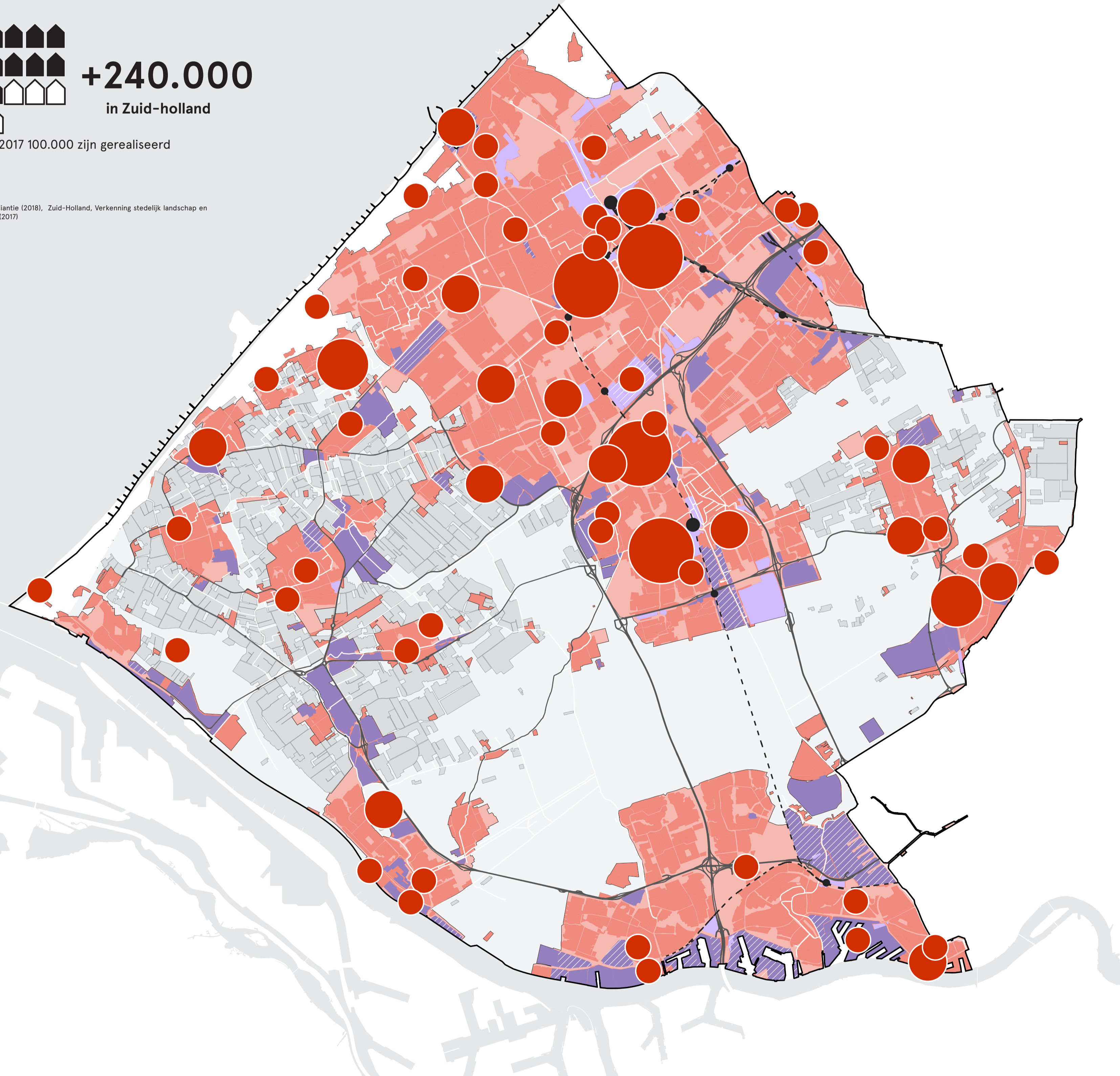
De aandacht voor de relatie tussen landbouw en natuur is onverminderd urgent, daar is op dit moment voor de biodiversiteit de meeste winst te behalen. De biodiversiteit in natuurgebieden lijkt zich de laatste jaren voorzichtig te herstellen. De grootste opgave om te komen tot een gezond ecologisch systeem in Nederland ligt op dit moment in het agrarisch gebied. Denk daarbij aan de achteruitgang van de populaties insecten en weide- en akkervogels.

ONTWIKKELING: ER ZIJN MEER WONINGEN NODIG

Verwachting dat er tussen periode 2010-2040 +240.000 extra woningen bij moeten komen.

Bron: Verstedelijkingsalliantie (2018), Zuid-Holland, Verkenning stedelijk landschap en groenblauwe structuur (2017)

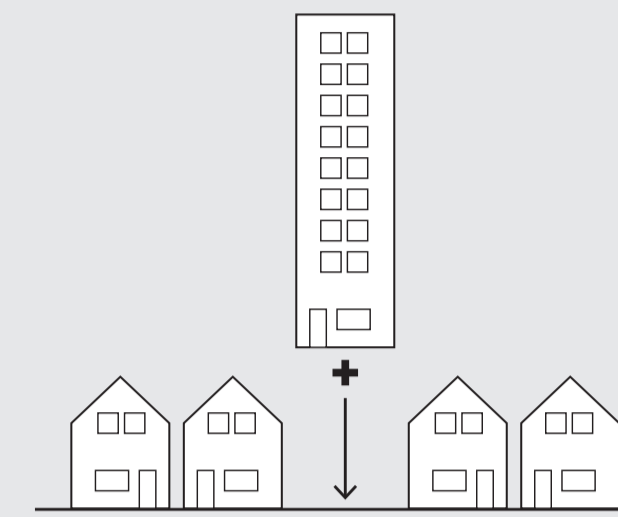

Legenda

- Plancapaciteit 200 woningen
- Plancapaciteit 3000 woningen
- bedrijventerrein
- kantoren
- treinrails
- herontwikkeling werklocaties
- bebouwd gebied binnen bebouwde kom
- bebouwde kom

Bronnen: Provincie Zuid-holland, Routekaart verstedelijking Zuid-holland (2016), Verstedelijkingsalliantie (2018) CBS, bodemgebruik nl, top0n1 spoorwegen

BINNSTEDELIIJK VERDICHTEN

Bron: Provincie Zuid-holland, Routekaart verstedelijking (2016)

Een groot deel van de verstedelijkingsopgave zal moeten opgevangen worden door binnenstedelijk te verdichten. Dit gebeurt zowel door te bouwen in gebieden in de stad die nu nog niet bebouwd zijn, als door meerlaags te gaan bouwen.

BINNSTEDELIIJK VERNIEUWEN

Bron: Provincie Zuid-Holland, Verstedelijking (2017)

Een belangrijk onderdeel van de verstedelijkingsstrategie Zuid-Holland is stedelijke vernieuwing / herstructurering om aan de kwalitatieve woningvraag te kunnen voldoen. Oude wijken worden geronoveerd en geschikt gemaakt voor de nieuwe wensen en uitdagingen.

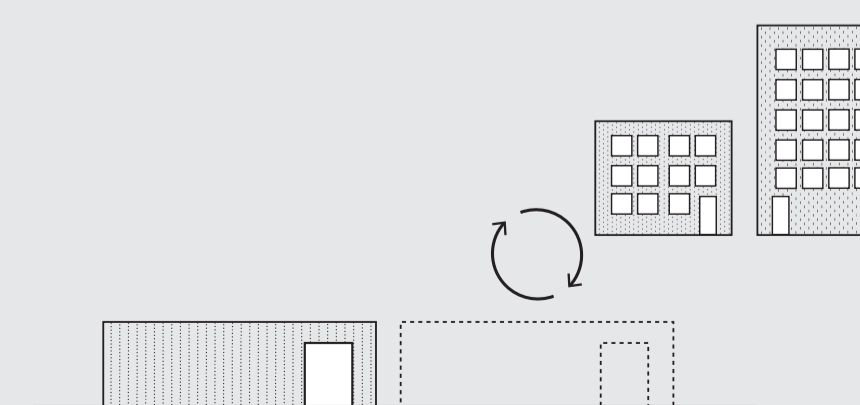
UITLEGGEBIEDEN

Bron: Provincie Zuid-Holland (2017)

Nast binnenstedelijk verdichten en uitbreiden zou ook gekozen kunnen worden nieuwe wijken te bouwen buiten het bestaande bebouwd gebied. Zogenaamde uitleggebieden.

BEDRIJVENTERREINEN

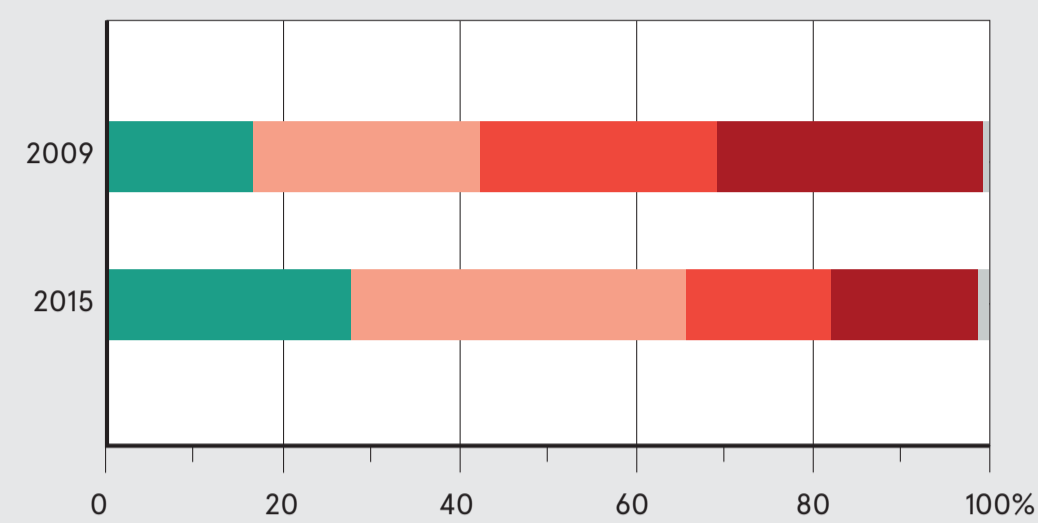

Bron: Provincie Zuid-Holland (2017)

Zuid-Holland heeft kwalitatief goede bedrijventerreinen nodig die voldoen aan de wensen en eisen van de gebruikers. Verouderde bedrijventerreinen moeten tijdig worden opgeknapt, zodat minder snel behoefte is aan nieuwe bedrijventerreinen.

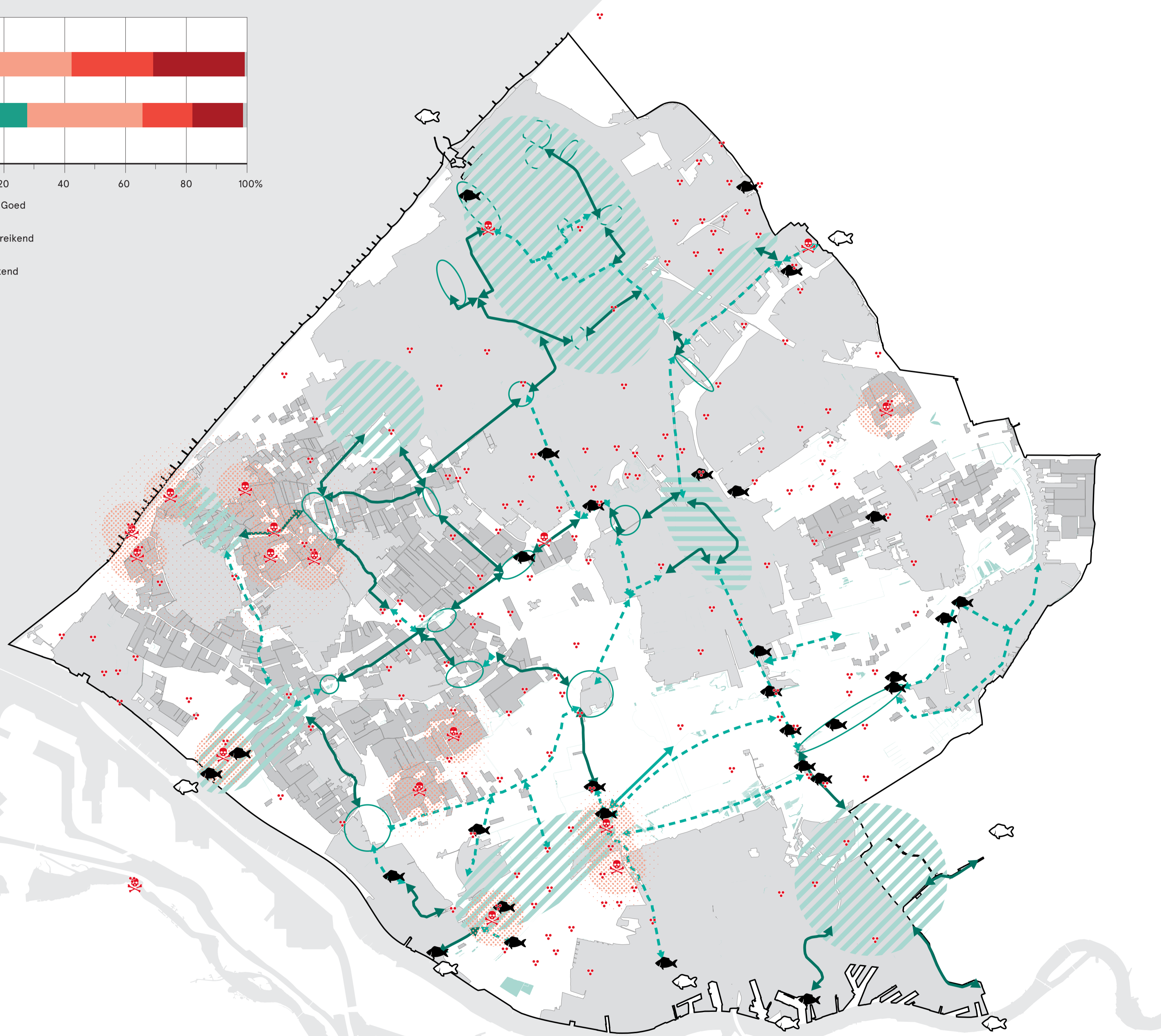
ONTWIKKELING: WATERKWALITEIT NEEMT MAAR BEPERKT TOE

Fysisch-chemische waterkwaliteit van oppervlaktewater volgens KRW

- (Zeer) Goed
- Matig
- Ontoereikend
- Slecht
- Onbekend

Bron: KRW

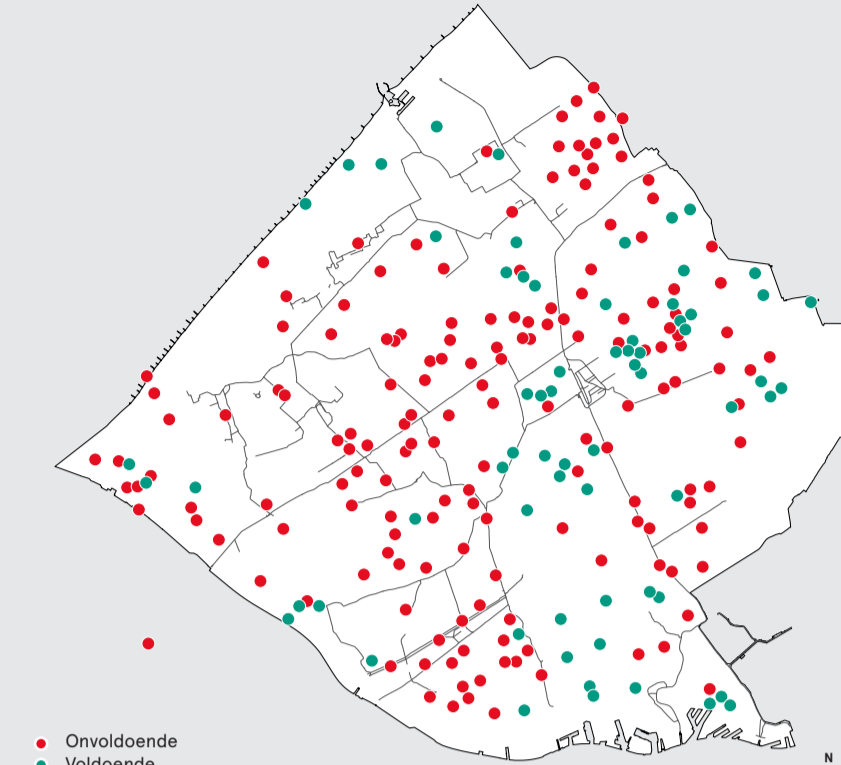
Legenda

- Stapsteen
- Kerngebied
- Natte ecologische zone
- Verbinding
- Corridor
- Vispassage naar buitenwater
- Vispassage
- Onvoldoende doorzicht/helderheid voor een goede waterkwaliteit
- Te veel voedingsstoffen voor een goede waterkwaliteit
- Waterkwaliteit toxisch
- Hoog risico op toxiciteit

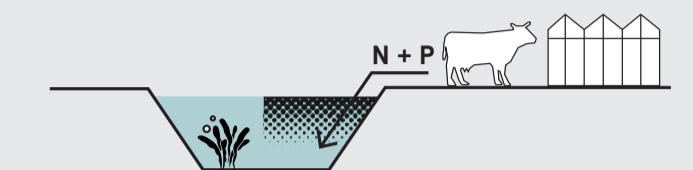

Bronnen: KRW, Hoogheemraadschap Delfland

BASISVOORWAARDEN: PRODUCTIVITEIT WATER EN BODEM, LICHTKLIMAAT

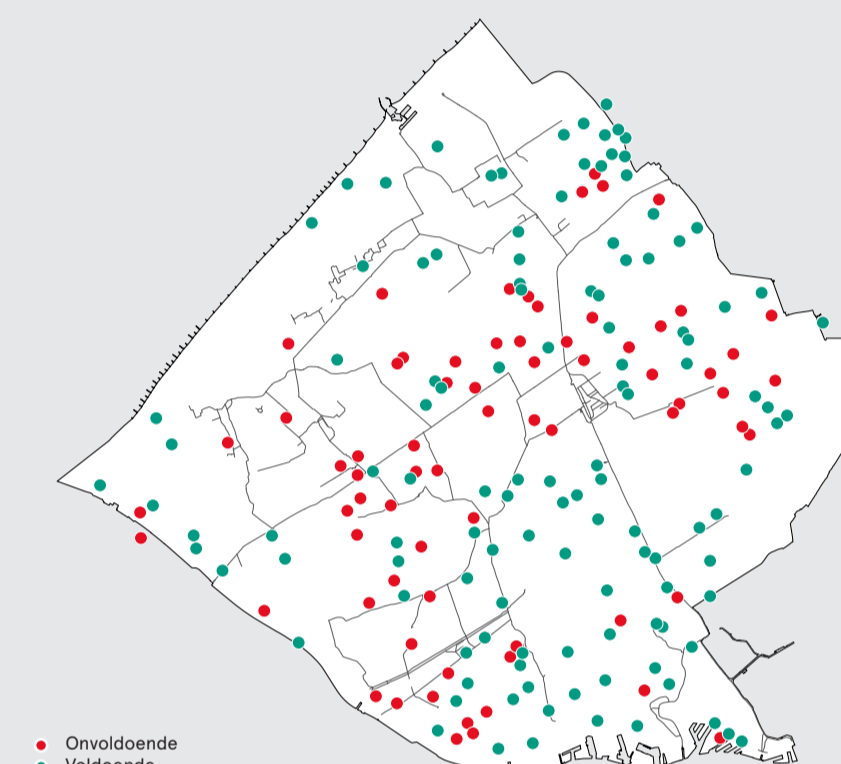
Bron: Hoogheemraadschap Delfland [gegevens 2016-2018]

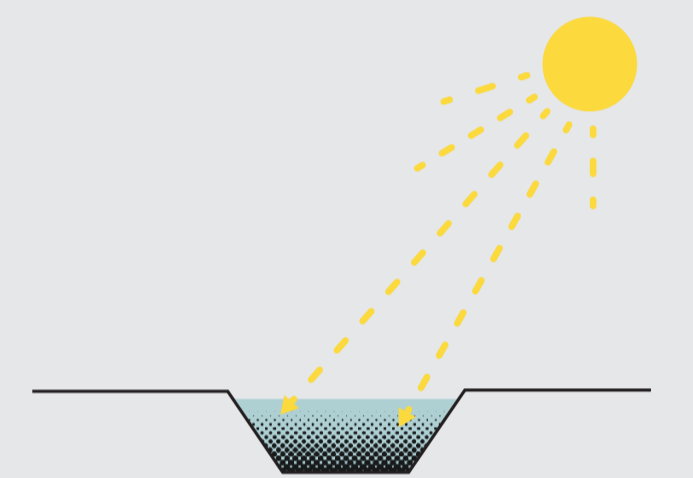
Productiviteit water

Kort gezegd kijkt deze ESF of de hoeveelheid voedingsstoffen die een watersysteem binnenkomt hoger of lager is dan de draagkracht van dat systeem. Als deze hoger is dan de draagkracht, dan winnen kroos of algen het van de onderwaterplanten. Als de hoeveelheid voedingsstoffen lager is dan de draagkracht dan is deze niet belemmerend voor de groei van onderwaterplanten.

Bron: Stowa (2012-2017)

Bron: Hoogheemraadschap Delfland [gegevens 2016-2018]

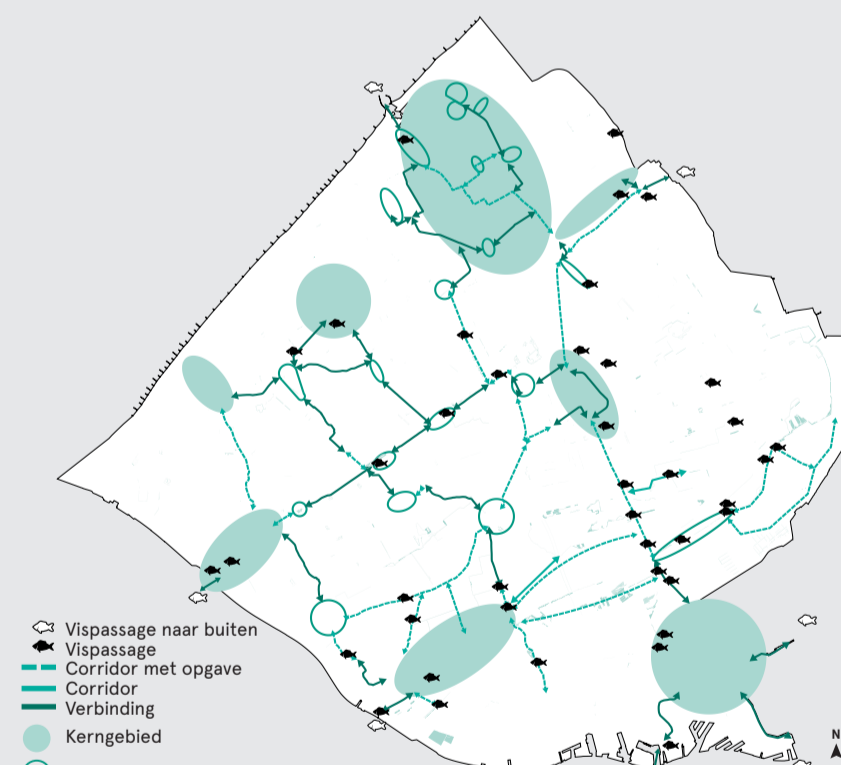

Lichtklimaat

Hoelang het licht kan doordringen onder water is deels afhankelijk van algen en kroos (ESF Productiviteit water), maar ook van waterkleurende stoffen, zoals humuszuren. Zwevende deeltjes, die op kunnen wervelen als gevolg van scheepvaart, wind en bodemwoelende vissen kunnen ook de helderheid verminderen.

Bron: Stowa (2012-2017)

AANVULLENDE VOORWAARDEN: HABITATGESCHIKTHEID, VERSPREIDING EN VERWIJDERING

Bron: Hoogheemraadschap Delfland, Waternatuurkanskaart, Ecologisch netwerk Delfland (2008) (25-01-2019)

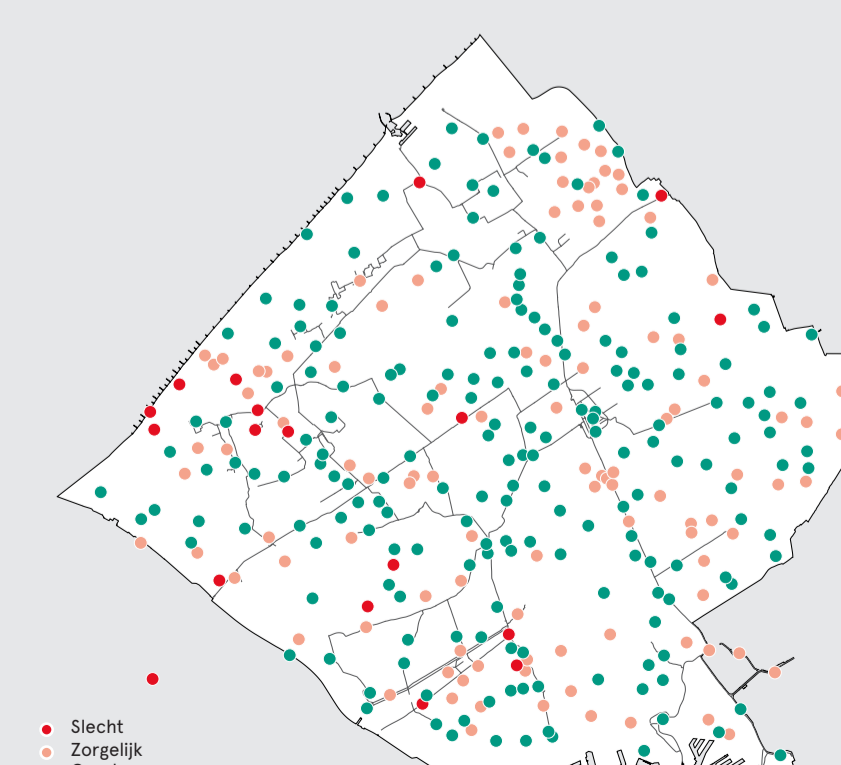

Habitatgeschiktheid en verspreiding

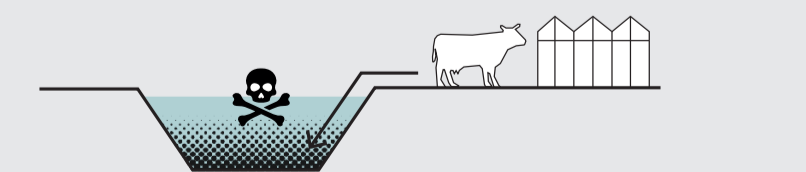
Of planten en dieren zich thuis voelen, hangt onder meer af van de vorm van het onderwater talud, maar ook van de chemische samenstelling van het water en de bodem, de seizoensfluctuaties en van waterbeweging veroorzaakt door wind en golfslag. Als de ESF Habitat geschiktheid niet voldoet, kan van de gewenste planten en dieren geen stabiele populatie in het systeem voorkomen en kunnen de gewenste planten en dieren niet in het systeem overleven.

De ecologische sleutfactor Verspreiding gaat over de mogelijkheden voor organismen om zich te verplaatsen van en naar watersystemen. Als uit de analyse blijkt dat de bereikbaarheid van het watersysteem niet voldoende is om gestelde ecologische doelen te bereiken, kunnen maatregelen genomen worden, zoals sluisen, gemalen en stuwen voorzien van vispassages.

SPECIEFIEKE OMSTANDIGHEDEN: TOXICITEIT VAN HET OPPERVLAKTEWATER

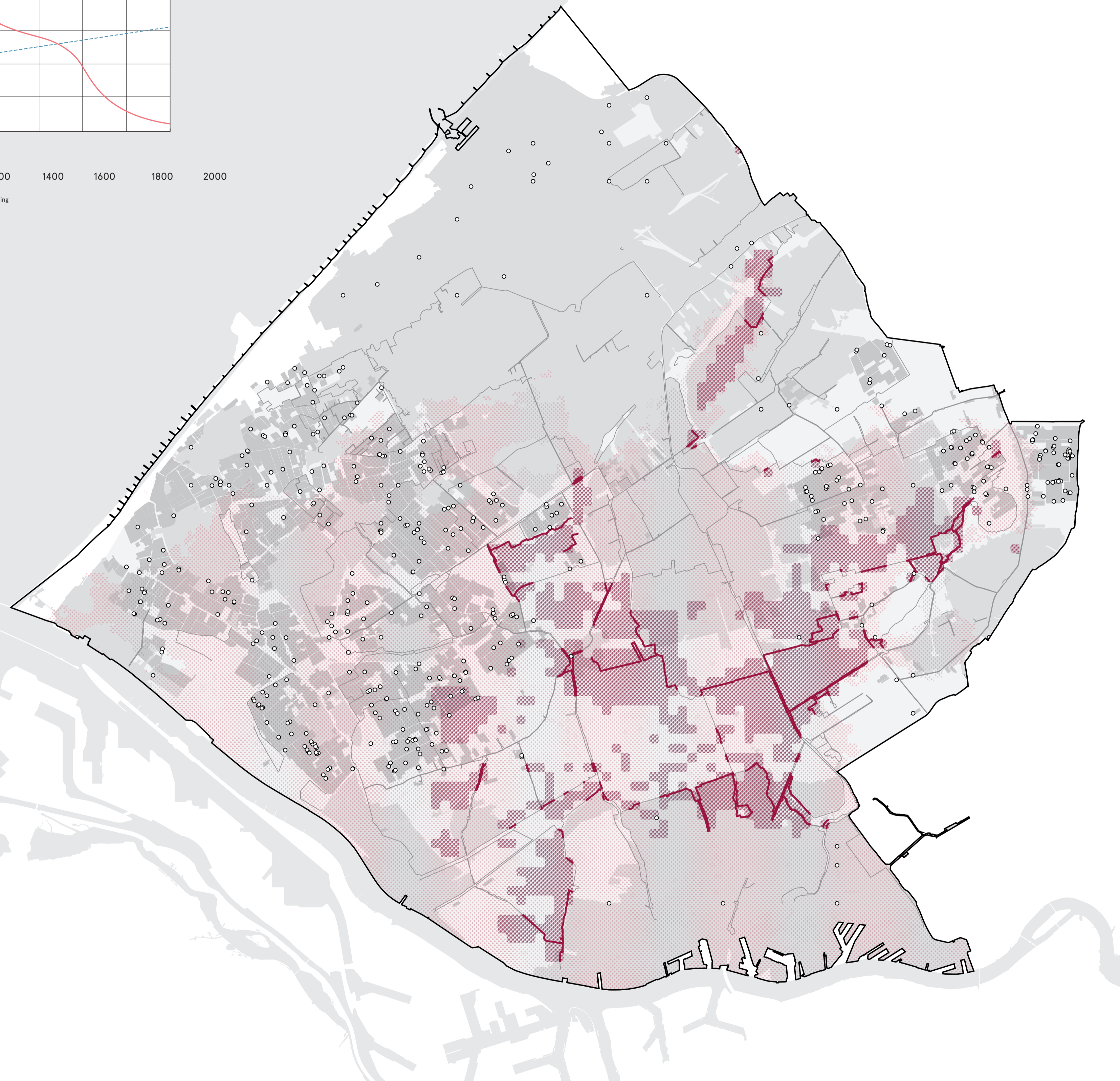
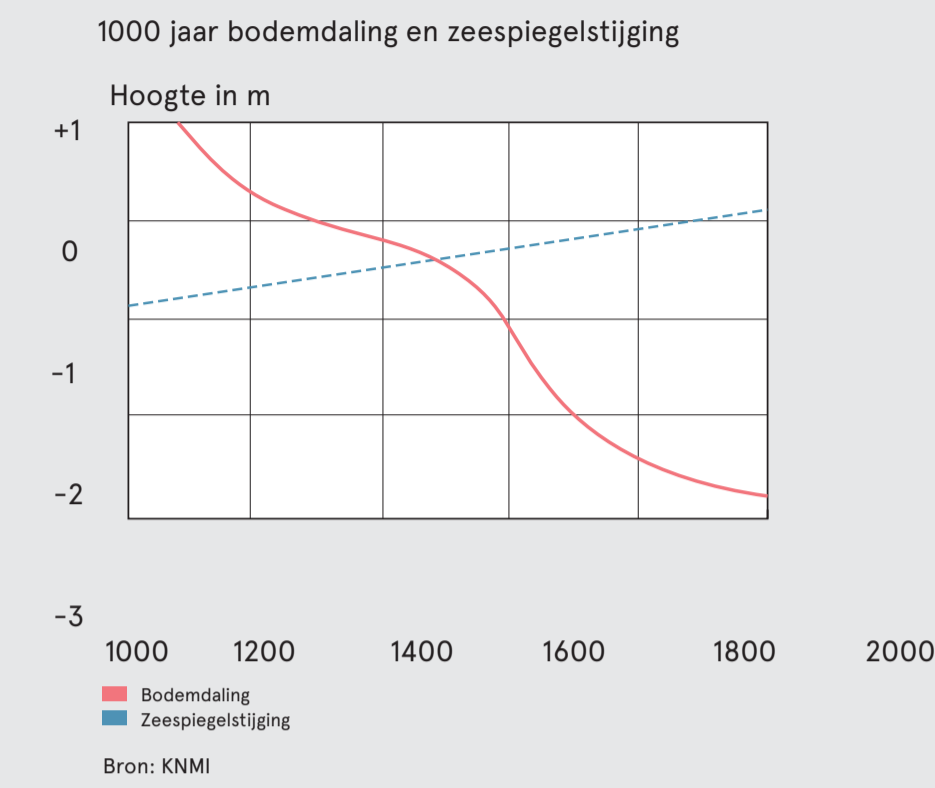
Bron: Hoogheemraadschap Delfland, Waternatuurkanskaart, Ecologisch netwerk Delfland (2008)

Toxiciteit

Zware metalen, pesticiden, medicijnresten en andere microverontreinigingen kunnen een toxisch effect hebben op de aanwezige planten en dieren. De gevoeligheid voor dit soort verontreinigingen verschilt per soort. Bij hoge concentraties kan sprake zijn van acute toxische effecten op de aanwezige planten en dieren. Bij een langdurige blootstelling kunnen lage concentraties ook effecten veroorzaken.

ONTWIKKELING: DE BODEM ZAKT STEEDS VERDER

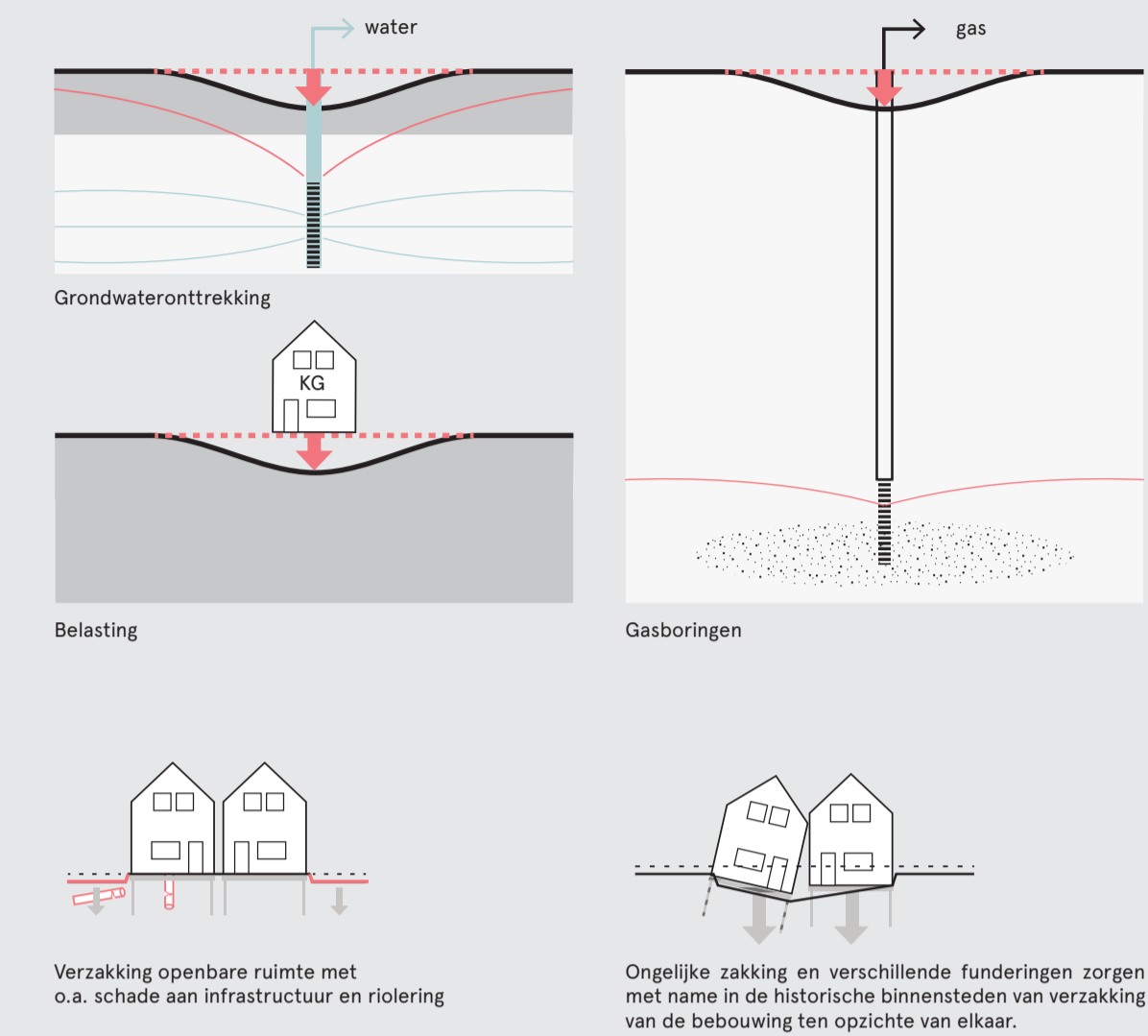
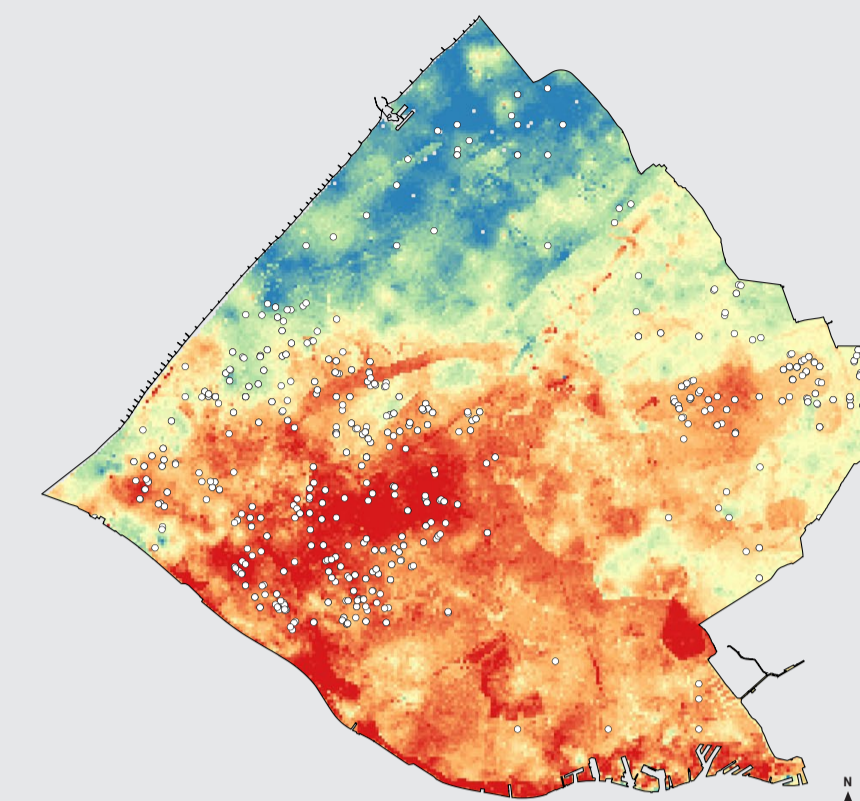
Legenda

- Verzakkinggevoelig gebied 0 tot 15 m
- Veen oxidatie
- Verzakende waterkeringen
- Grondwaterinstallatie

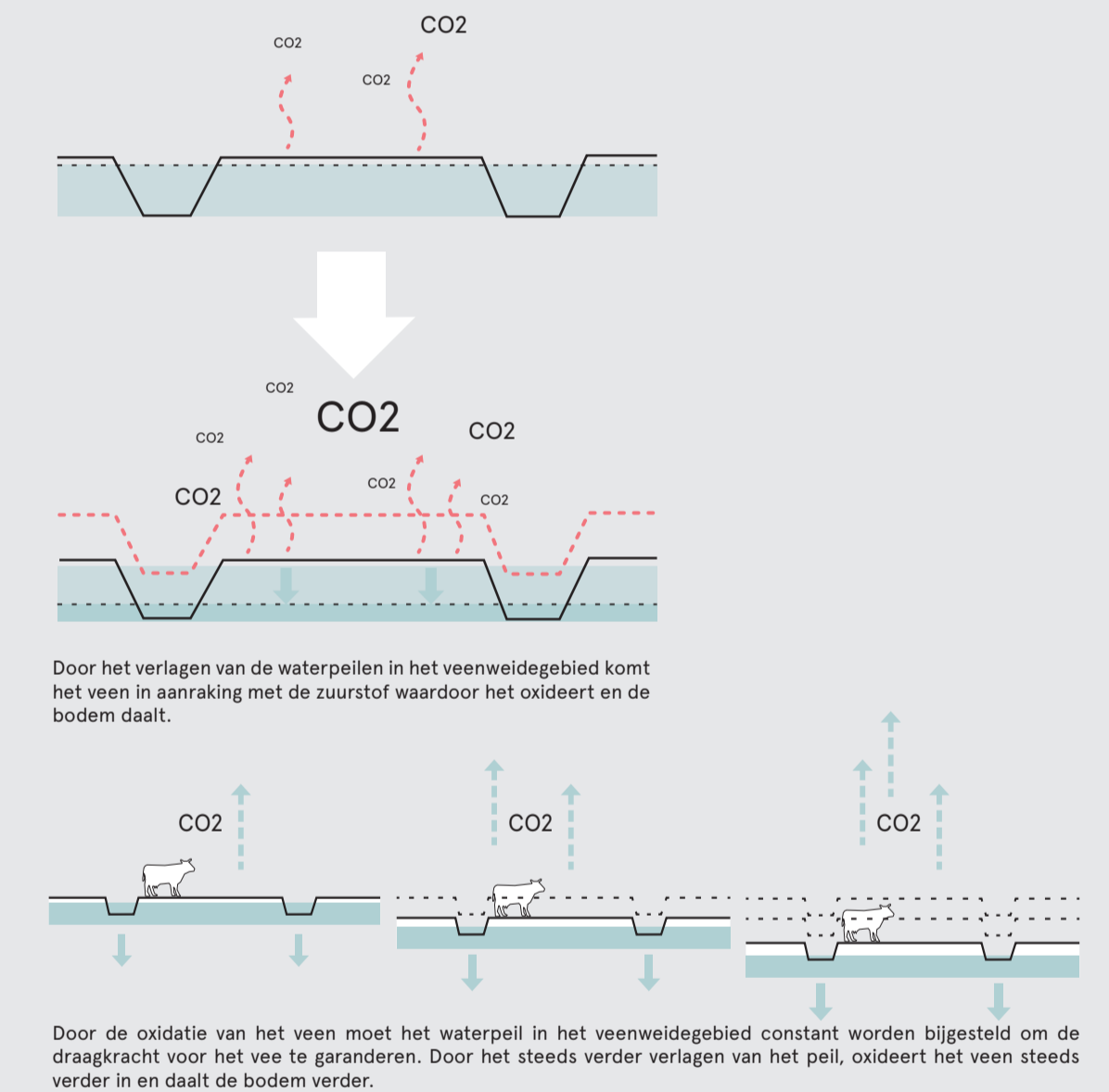
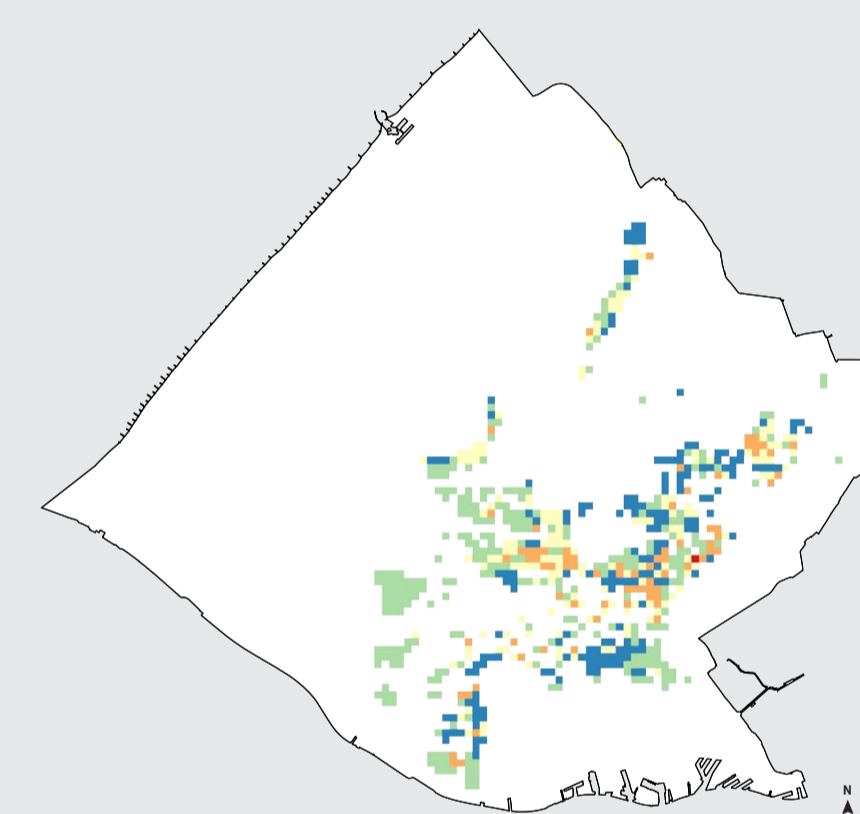

Bronnen: KNMI, Alterra, Data overheid, Hoogheemraadschap Delfland

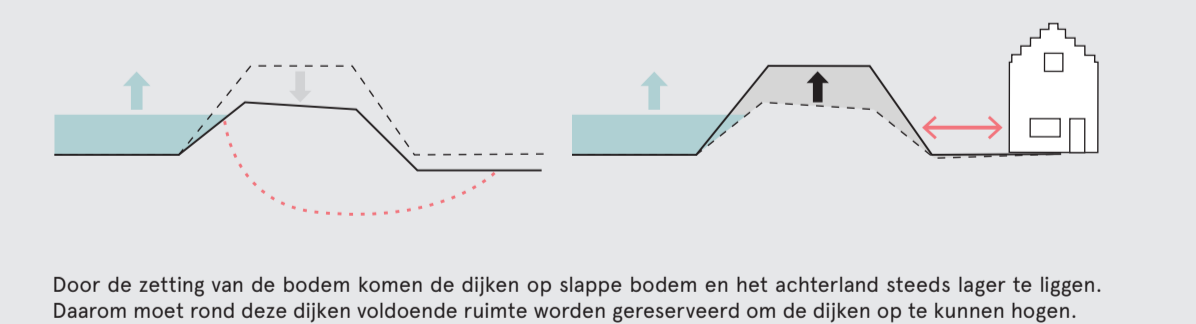
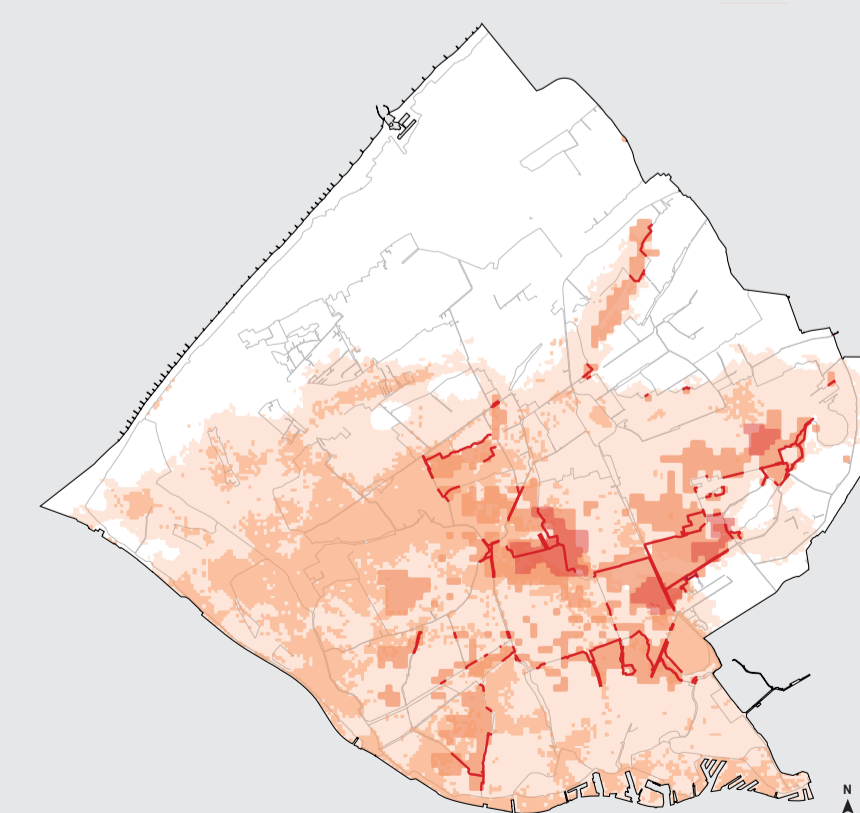
ZETTINGSGEVOELIGE BODEM

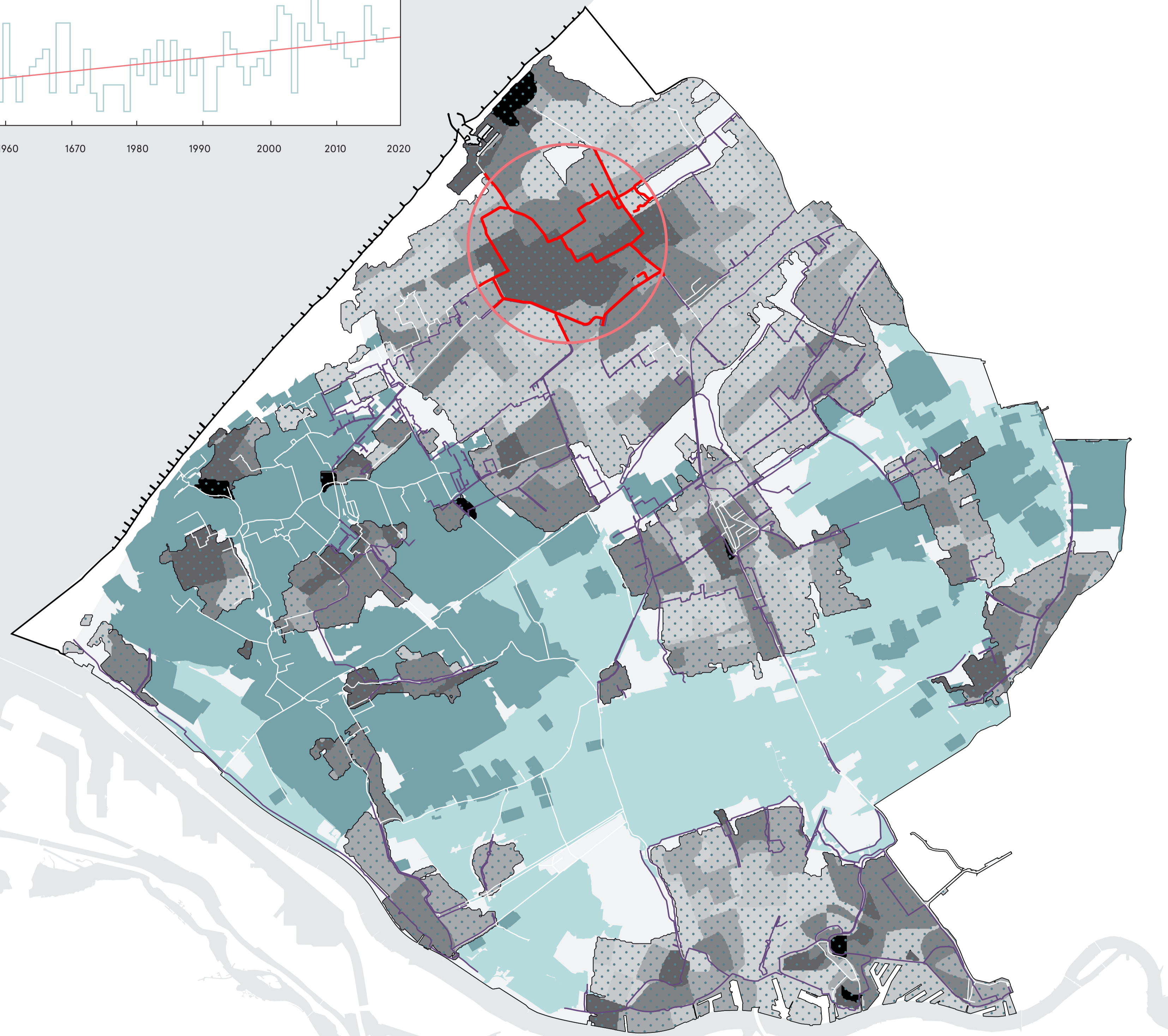
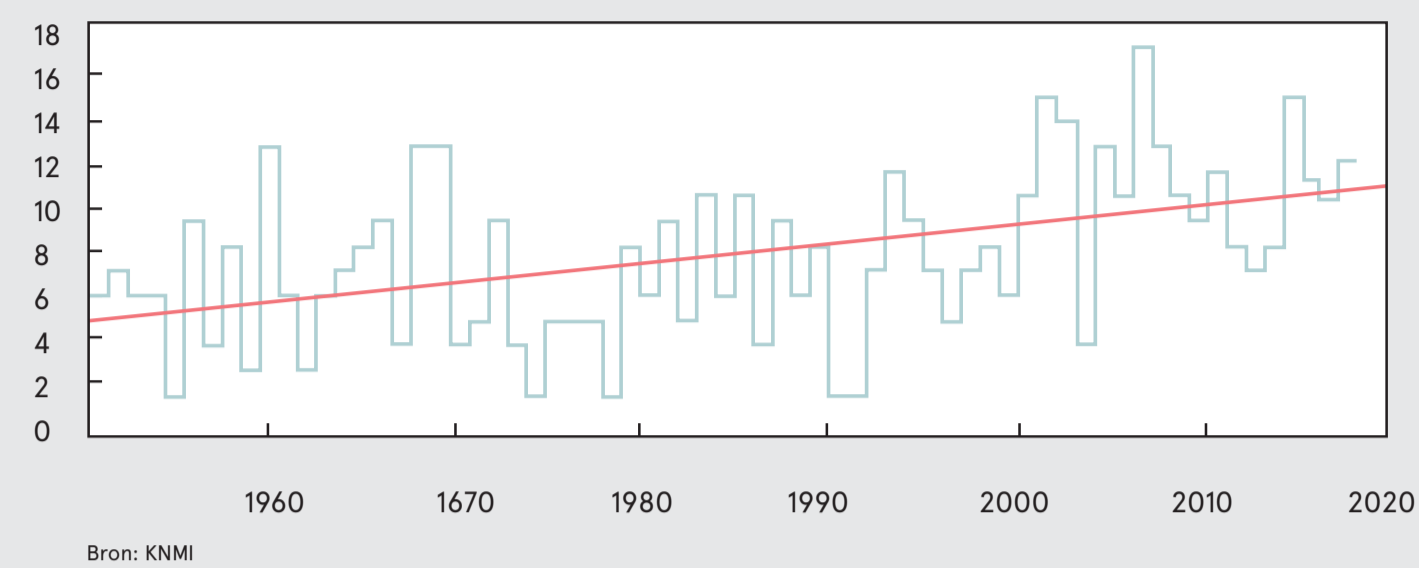
VEEN AAN HET MAAIVELD

VERZAKKENDE WATERKERINGEN

ONTWIKKELING: HET REGENT VAKER EN HARDER

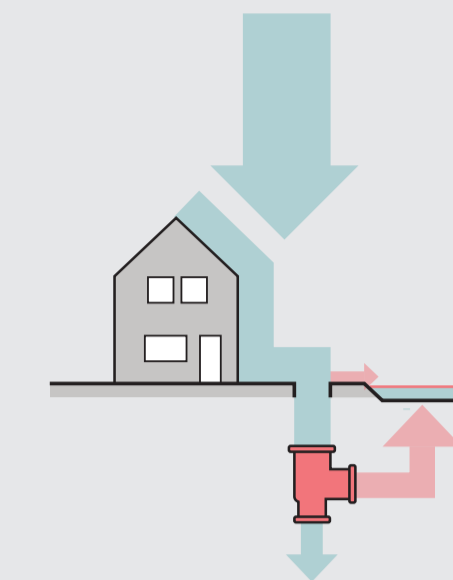
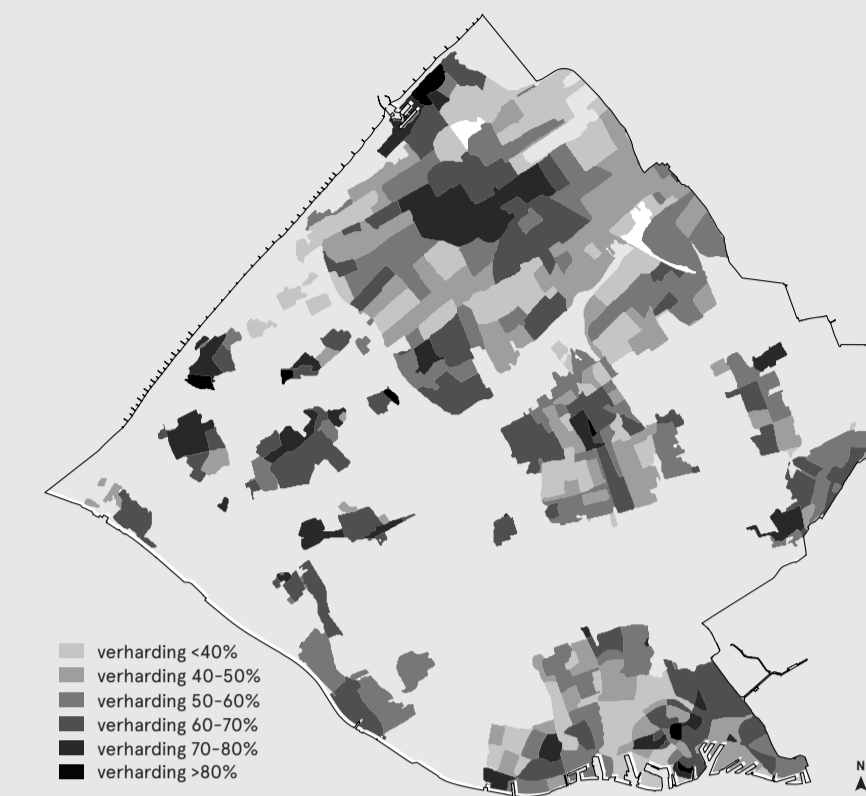
Legenda

- Verharding >80%
- Verharding 70-80%
- Verharding 60-70%
- Verharding 50-60%
- Verharding 40-50%
- Verharding <40%
- Kassegebied
- Grasgebied
- Kans op wateroverlast door vertakt boezemsysteem
- Keringen in bebouwd gebied

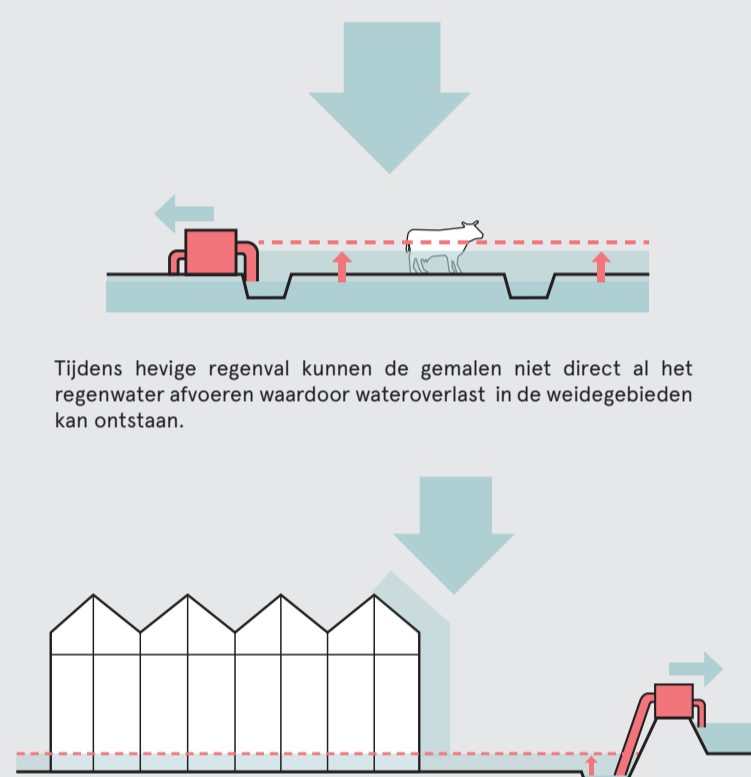
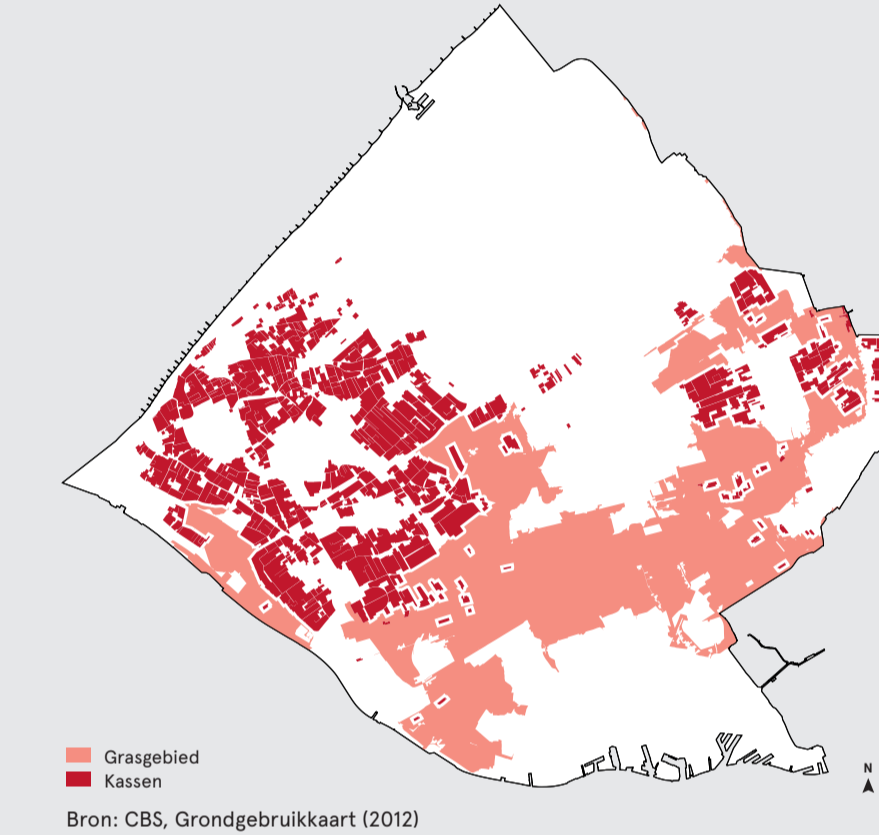
Bronnen: KNMI, Klimaat-effectatlas, CBS Bodemgebruik (2012)

RISICO OP WATER OP STRAAT

In gebieden met veel verharding moet al het water worden afgevoerd via het riool. Wanneer de capaciteit van het riool ontoereikend is, zal het overtollige regenwater (gemengd met afvalwater) overstromen op het oppervlakte water.

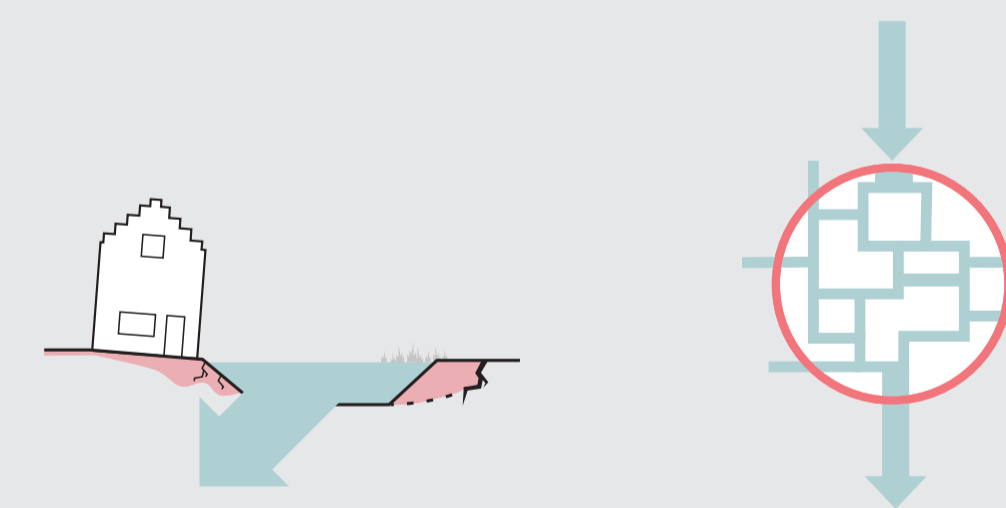
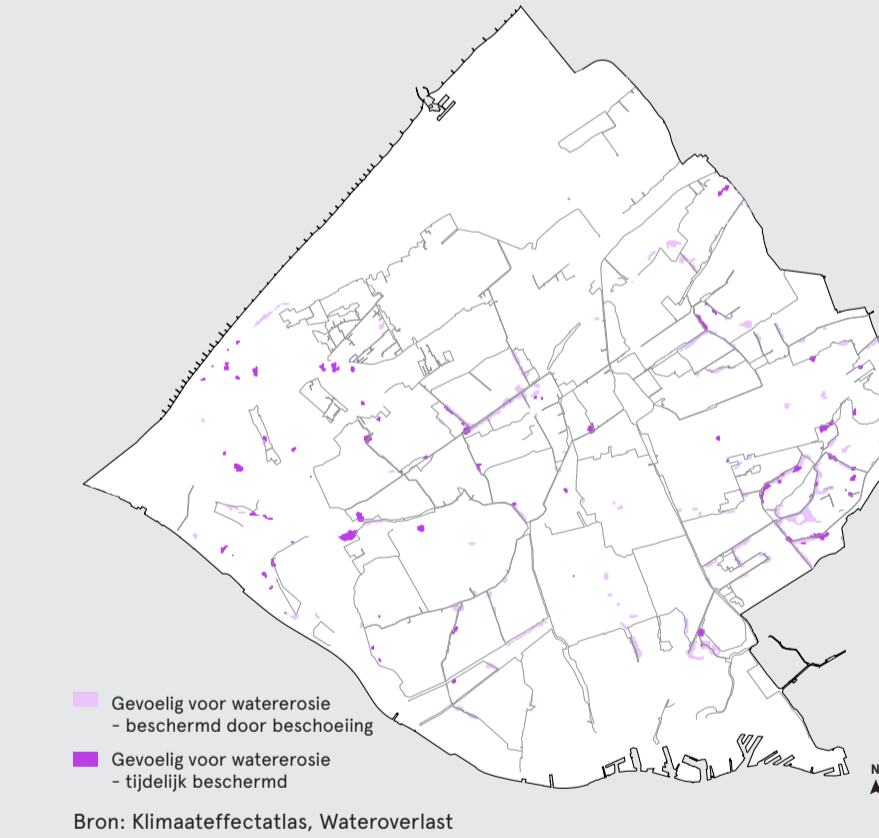
WATEROVERLAST AGRARISCH GEBIED

Tijdens hevige regenval kunnen de gemalen niet direct al het regenwater afvoeren waardoor wateroverlast in de weidegebieden kan ontstaan.

Door de vele verharde oppervlak in het kassengebied, komt veel van het overtollige regenwater in de openbare ruimte terecht met overlast tot gevolg.

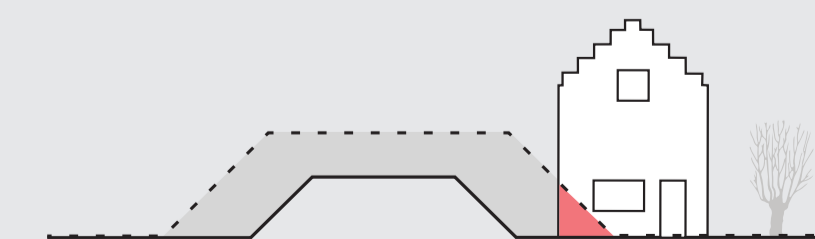
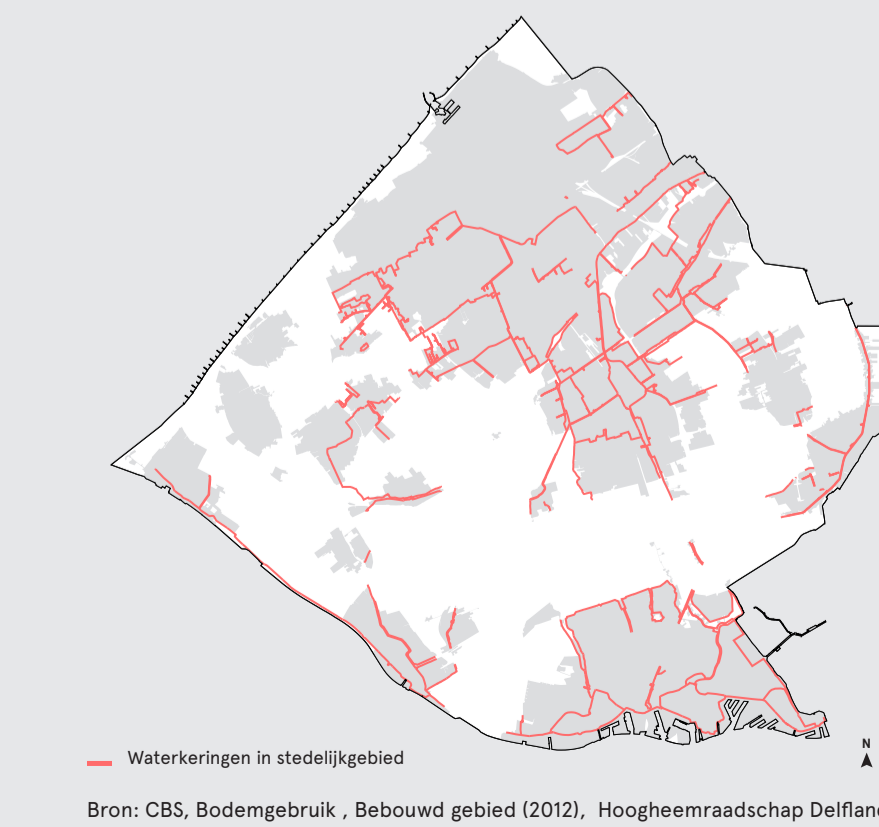
KRAPTE AFVOERCAPACITEIT/DOORVOERCAPACITEIT

Bij extreme neerslag moet er veel water tegelijkertijd door de boezems. Hoge stroomsnelheden kunnen ervoor zorgen dat de oevers eroderen. Wat kan resulteren in verzakking van woningen en wegspoeling van ecologische oevers.

Met name in Den Haag vertakt het boezemsysteem snel waardoor het water niet snel genoeg afgevoerd kan worden. Dit kan resulteren in wateroverlast.

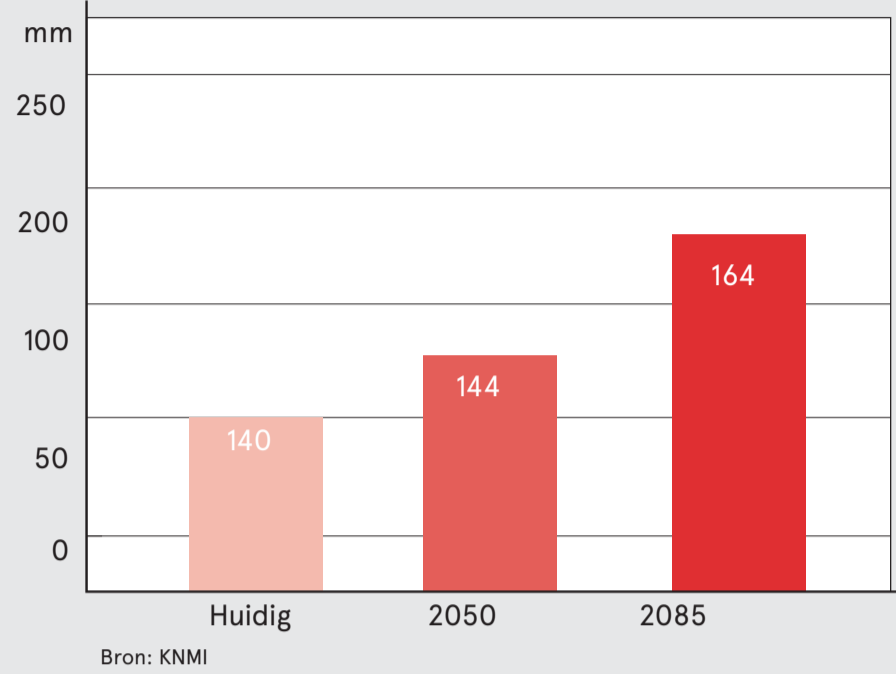
WATERKERING IN BEBOUWD GEBIED

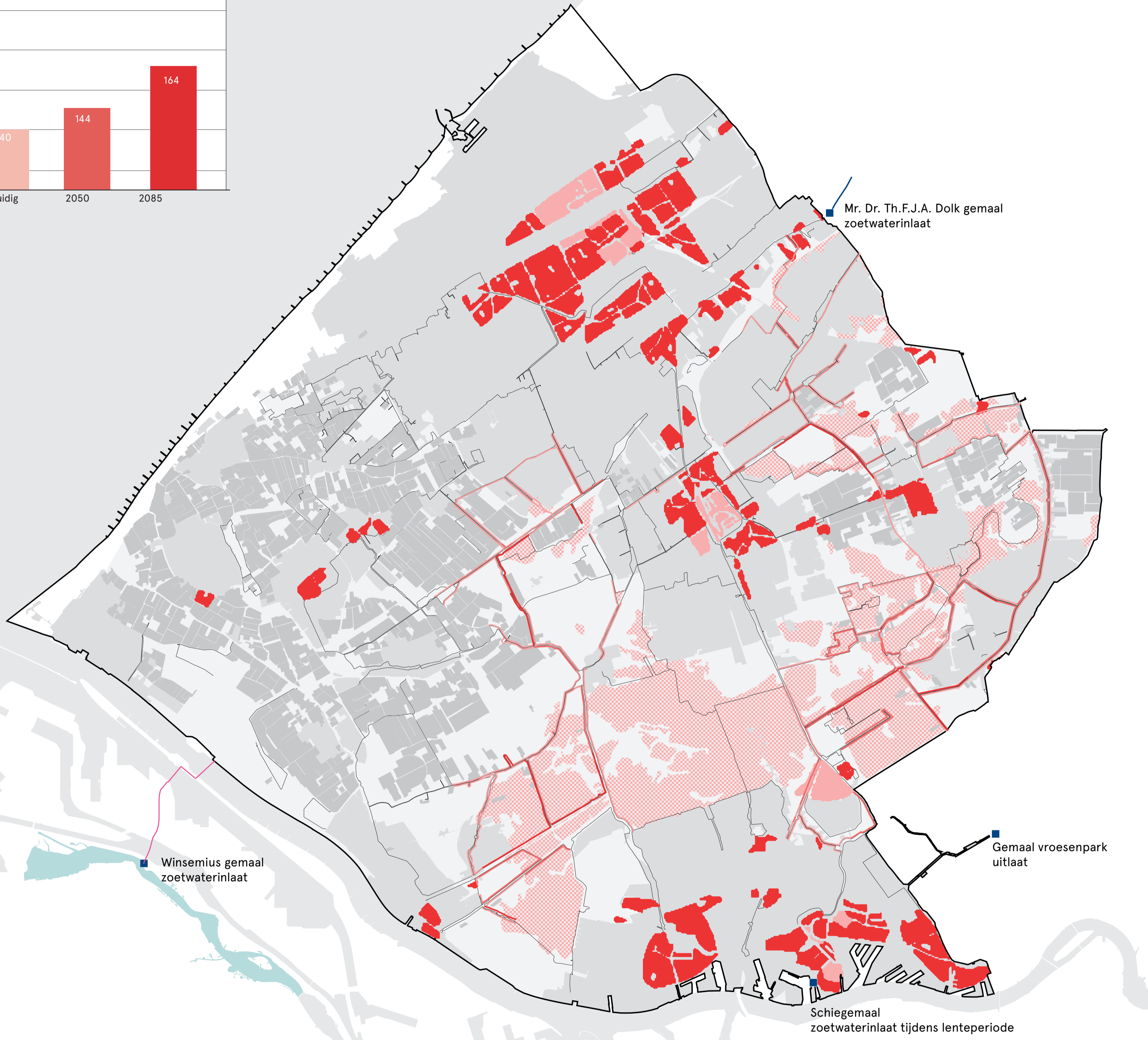
Door de toenemende waterstanden in de boezem moeten de regionale keringen worden verbreed. Veel van deze dijken liggen echter in een dichtbebouwd gebied waardoor er geen ruimte is voor toekomstige versterkingen.

ONTWIKKELING: STEEDS MEER DROGE DAGEN

Gemiddelde hoogste neerslag tekort(mm) gedurende groeiseizoen

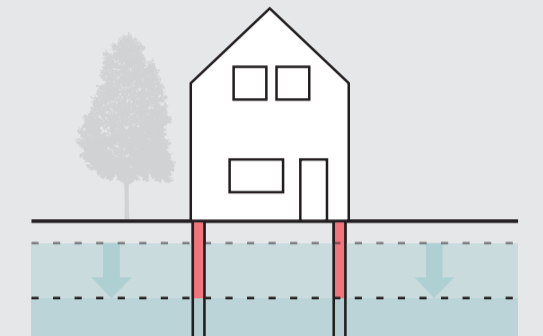
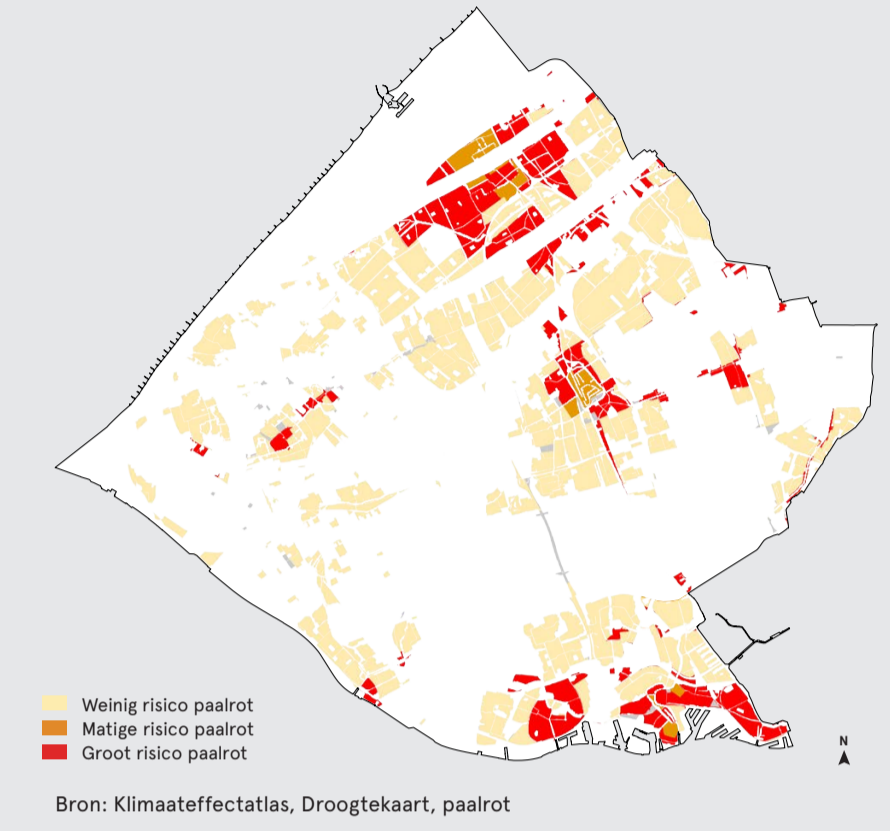

Bron: KNMI

Bronnen: KNMI, Klimaateffectatlas, CBS, Bodemgebruik, Grasland (2012), BOFEK, bodemkaart, veen en moerige grond, Hoogheemraadschap Delfland, Droogtegevoelige kaden

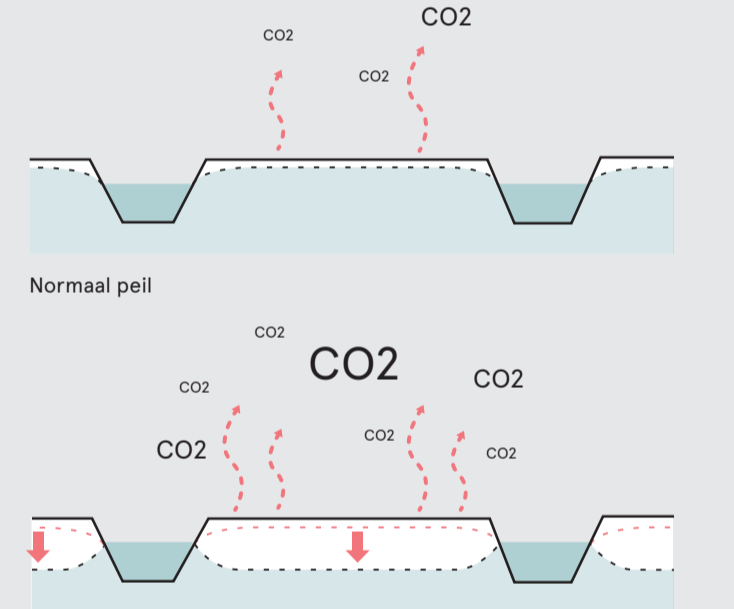
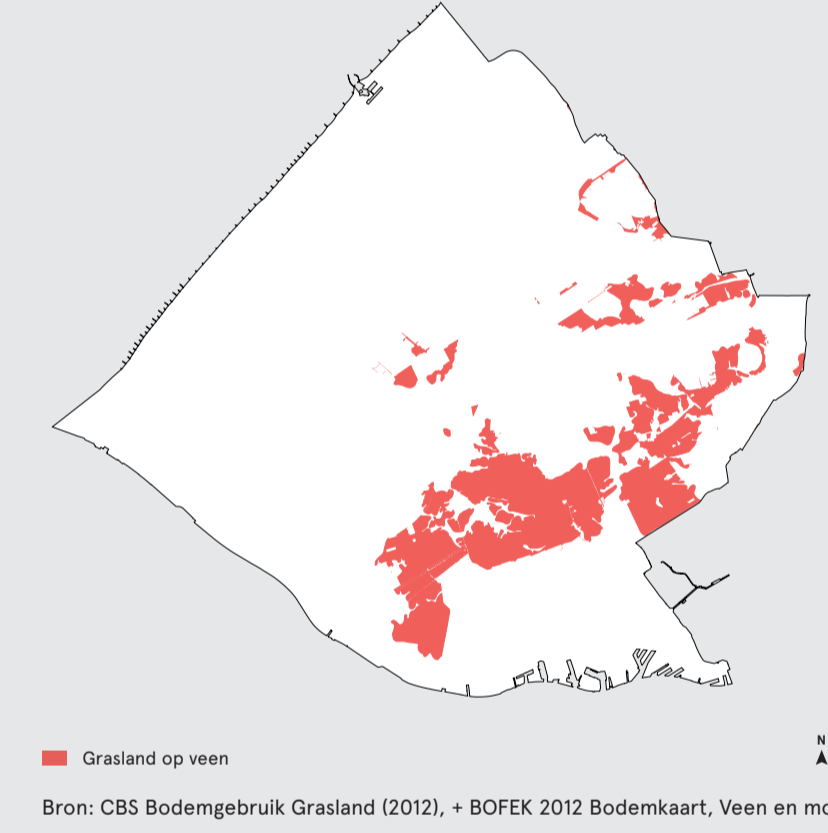
RISICO OP PAALROT IN STEDELIJK GEBIED

Wanneer het grondwaterpeil daalt in gebieden waar de huizen zijn gefundeerd op houten palen, kunnen de palen gaan rotten wanneer deze in aanraking komen met zuurstof. Op de kaart is te zien welke stedelijke gebieden kwetsbaar zijn voor paalrot. De bouwperiode en bodemkenmerken van een gebied geven een indicatie van de hoeveelheid houten paalfunderingen. Het landelijk gebied is op deze kaart buiten beschouwing gelaten, maar ook daar is sprake van houten paalfunderingen en mogelijke daling van de grondwaterstand.

Wenig risico paalrot
Matige risico paalrot
Groot risico paalrot
Bron: Klimaateffectatlas, Droogtekaart, paalrot

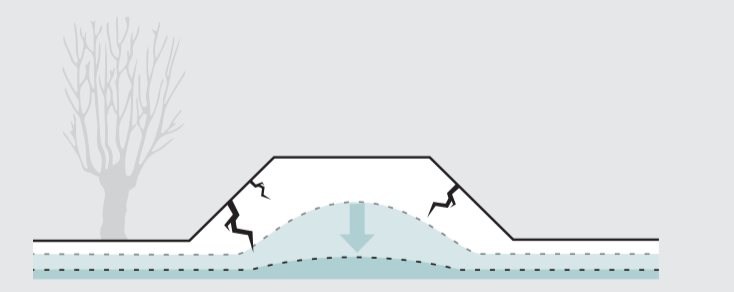
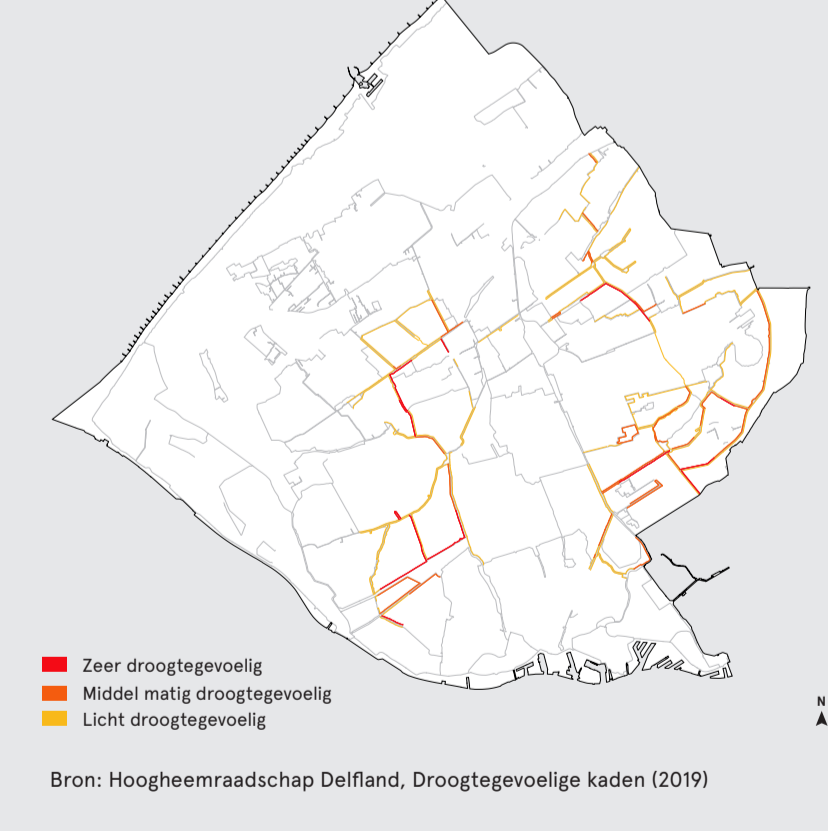
RISICO OP VERDROGING VAN DE VEENWEIDE

In tijden van droogte zakt het grondwaterpeil uit met oxidatie van het veen als gevolg.

Grasland op veen
Bron: CBS Bodemgebruik Grasland (2012), + BOFEK 2012 Bodemkaart, Veen en moerige grond

RISICO OP VERDROGING KERINGEN

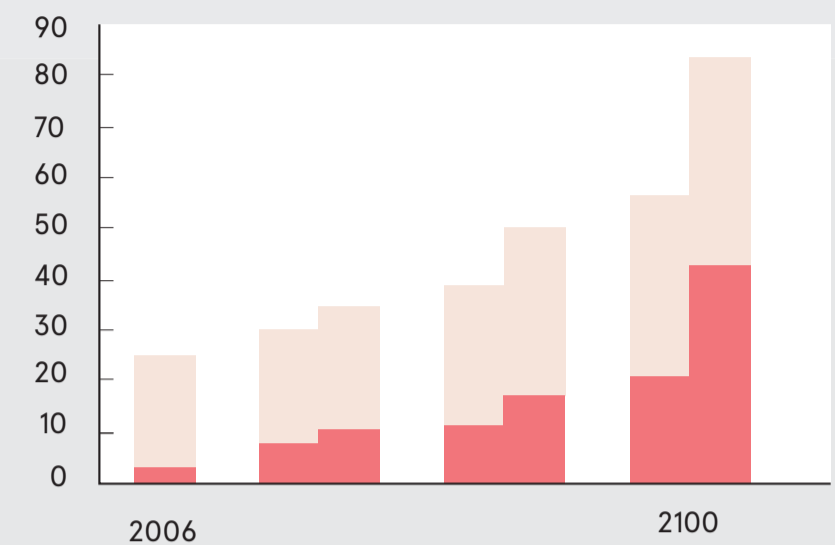

Veendijken nemen water op als een spons en zijn daardoor stevig genoeg om rivierwater tegen te houden. Als de dijk te droog is ontstaan er scheuren, waardoor de dijk kan schuiven of zelfs kan breken.

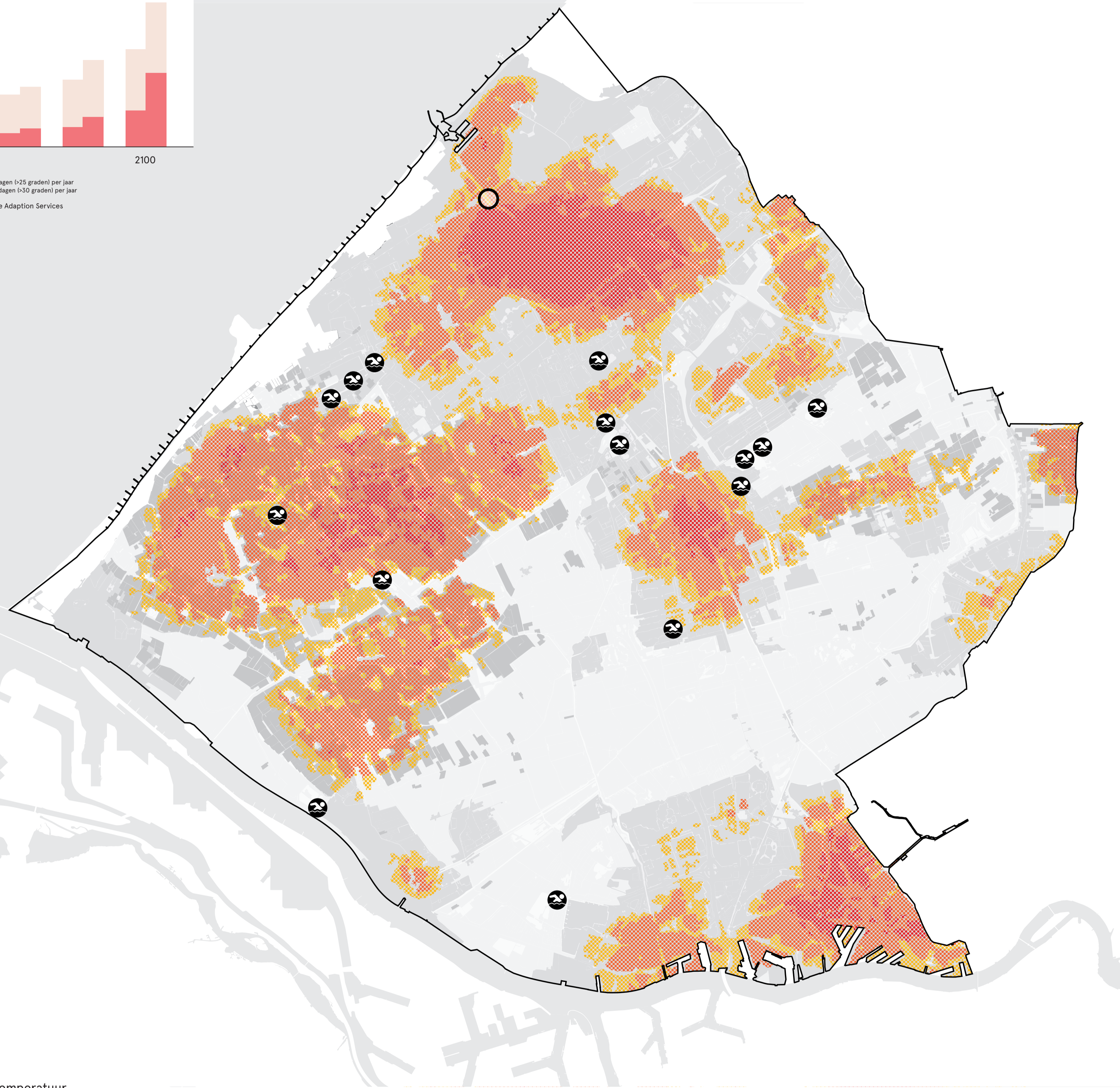
Zeer droogtegevoelig
Middel matig droogtegevoelig
Licht droogtegevoelig
Bron: Hoogheemraadschap Delfland, Droogtegevoelige kaden (2019)

ONTWIKKELING: HET WORDT WARMER

Verwachte toename zomerse en tropische dagen per jaar

— Zomersedagen (>25 graden) per jaar
 — Tropischedagen (>30 graden) per jaar
 Bron: Climate Adaption Services

- Legenda**
- +2 C stijging van temperatuur
 - +1,5 C stijging van temperatuur
 - +1 C stijging van temperatuur
 - Koelwaterfunctie gemaal (EON-energiecentrale)
 - 🏊 Zwemlocaties

Bronnen: Klimateffectatlas (WenR en Tauw), Deltares DANK (zwemlocaties), Climate Adaption Services, Klimateffectatlas en Klimateatlas Delfland (zoom-in)

HITTESTRESS

Bron: Klimateffectatlas en Klimateatlas Delfland (zoom-in)

Urban heat effect

In gebieden met een hoge mate van verharding en weinig groen, zoals de stedelijke centra en bedrijventerreinen is de temperatuur significant hoger vergeleken met het landelijk gebied. (bron: KNMI 2009)

RISICO OPWARMING OPPERVLAKTEWATER

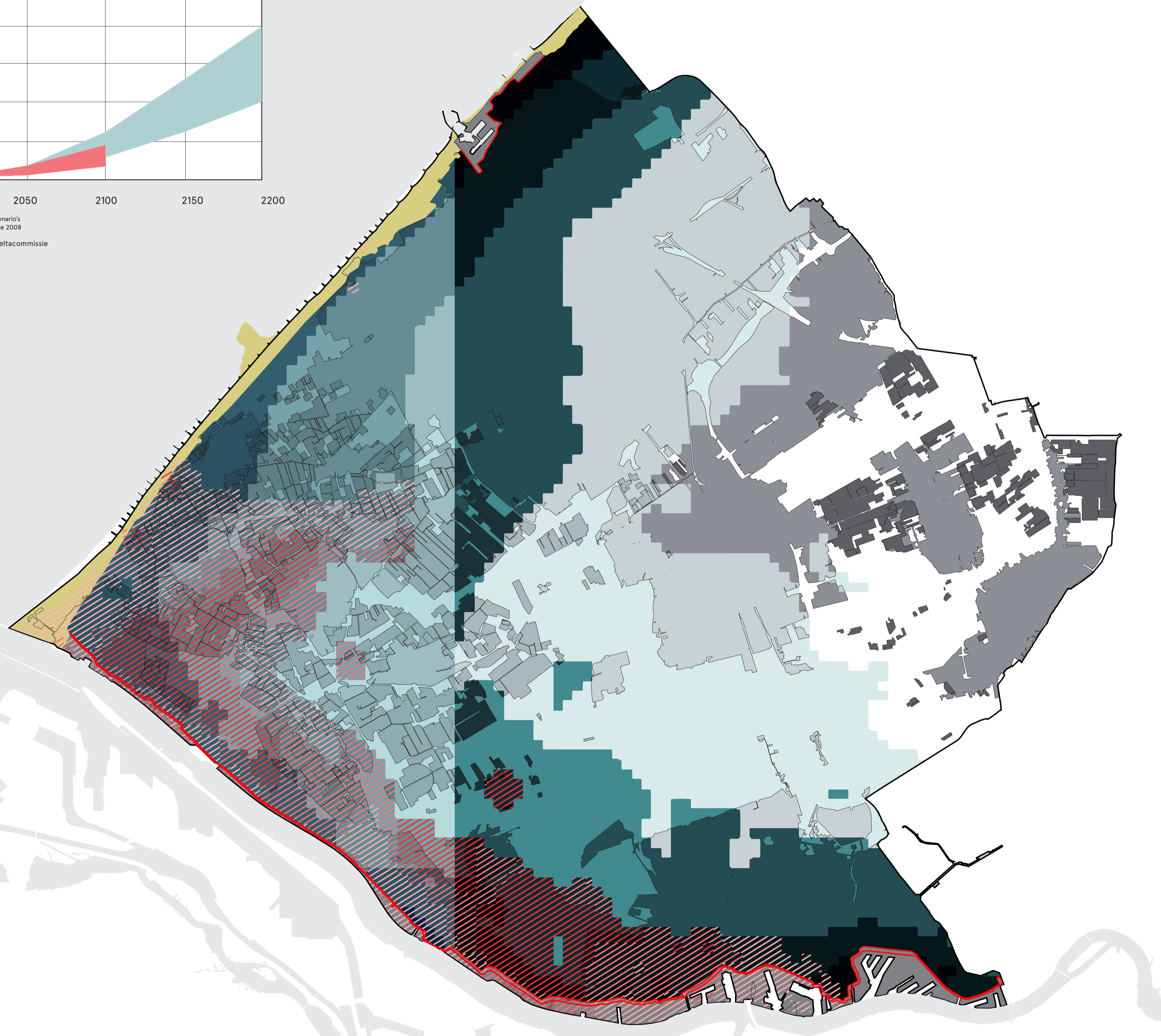
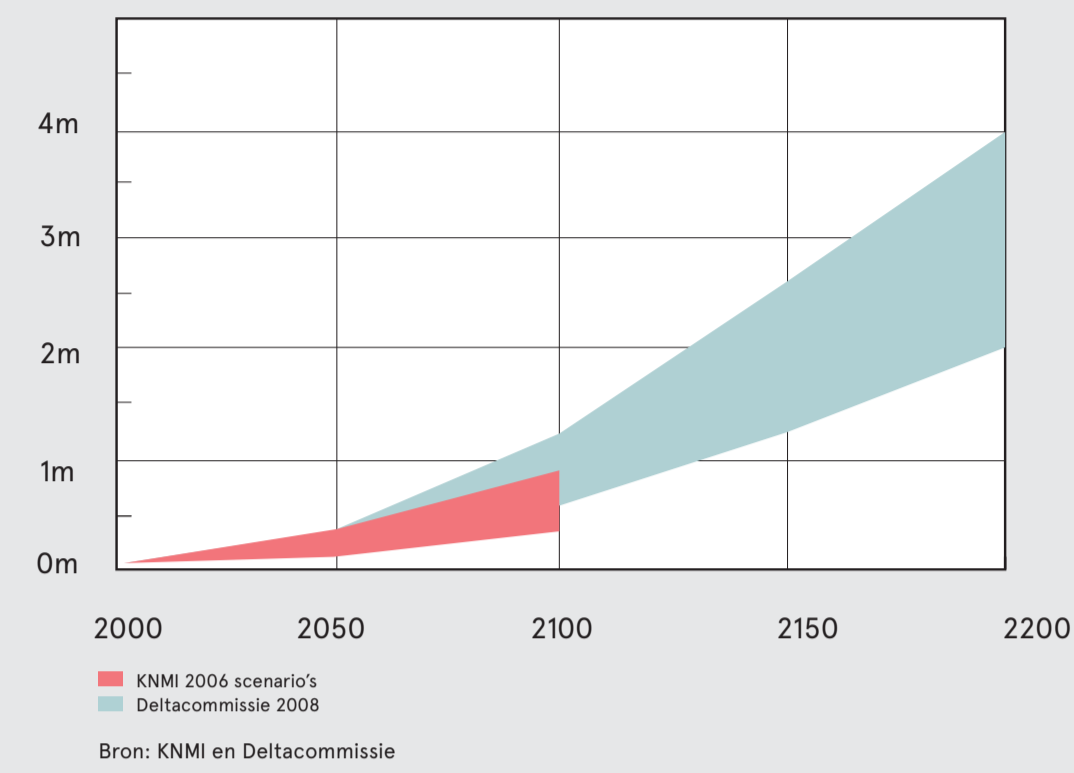
* langste reeks met dagen met oppervlaktewater boven 20 graden celsius (zomer 2050)
 Bron: Klimateffectatlas, WenR en Tauw, Deltares DANK, zwemlocaties

Opwarming oppervlaktewater

Bij temperaturen van het oppervlakte boven de 20 C gedijen exotische dieren en planten, blauwalgen, ziekteverwekkers en verspreiders beter.

ONTWIKKELING: DE ZEEPIEGEL STIJGT

Scenario's voor zeespiegelstijging (m)

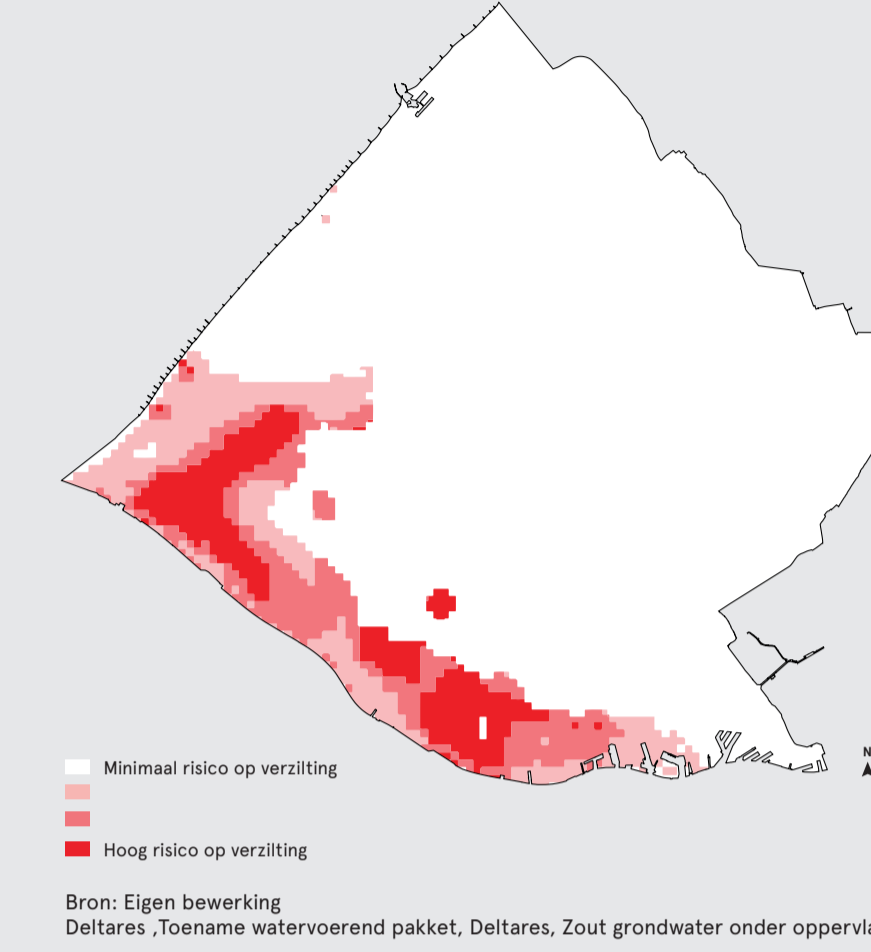

Legenda

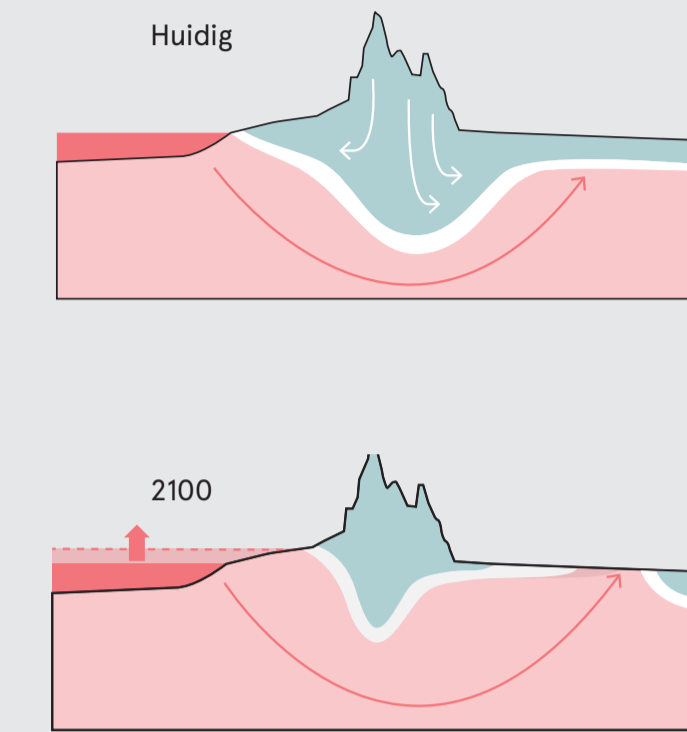
- >3.0m toename van stijghoogte in watervoerend pakket
- 2.0m - 3.0m
- 1.0m - 2.0m
- 0.5m - 1.0m
- Hoog risico op verzilting
- Gemiddeld risico op verzilting
- Licht risico op verzilting
- Primaire dijken
- Strand en duingebied
- Buitendijks industriegebied

KANS OP VERZILTING OPPERVLAKEWATER

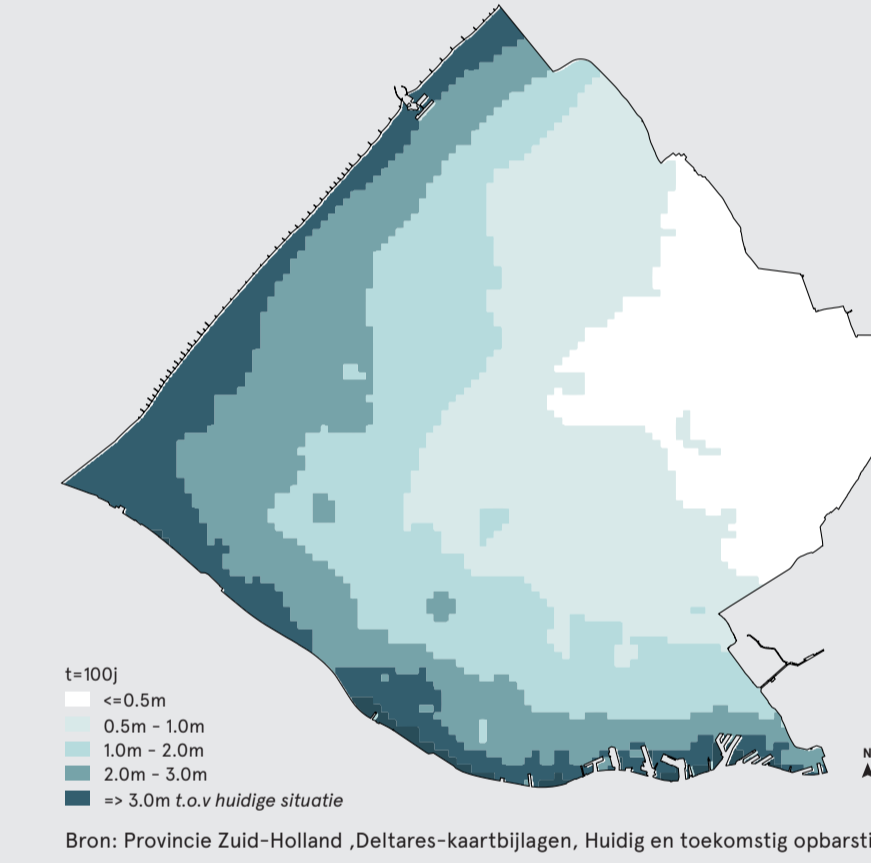

Verzilt oppervlaktewater door zeespiegelstijging

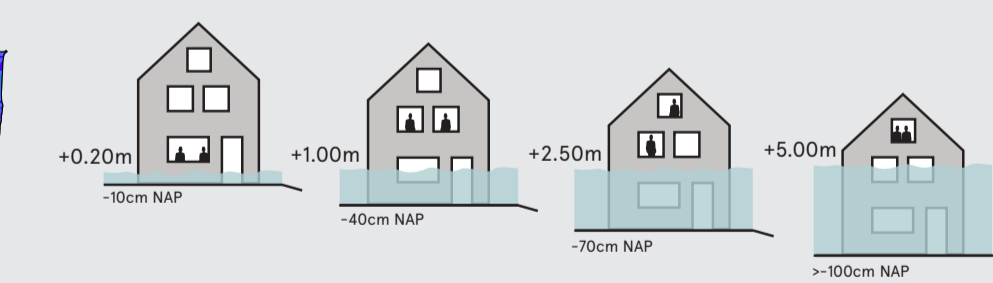
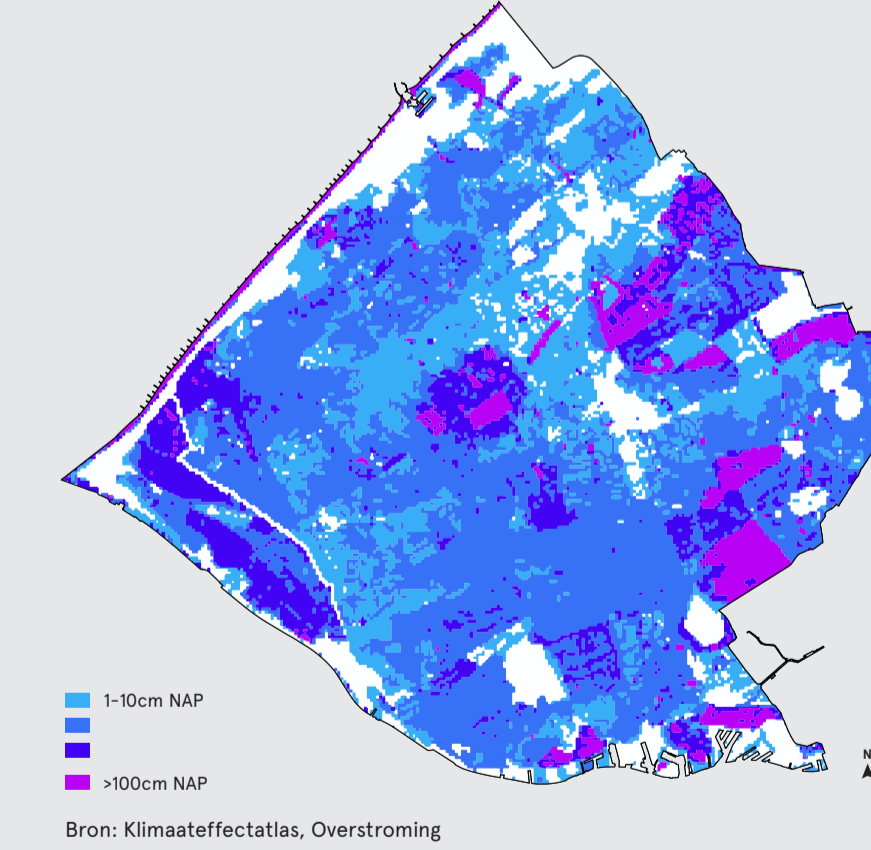

Door de stijgende zeespiegel stijgt ook het niveau van het zoute grondwater. Op de plekken waar de zoutgrens nu al dicht onder het oppervlakte zit kan dit resulteren in een verzilting van het oppervlaktewater.

TOENAME VAN STIJGHOOGTE IN WATERVOEREND PAKKET

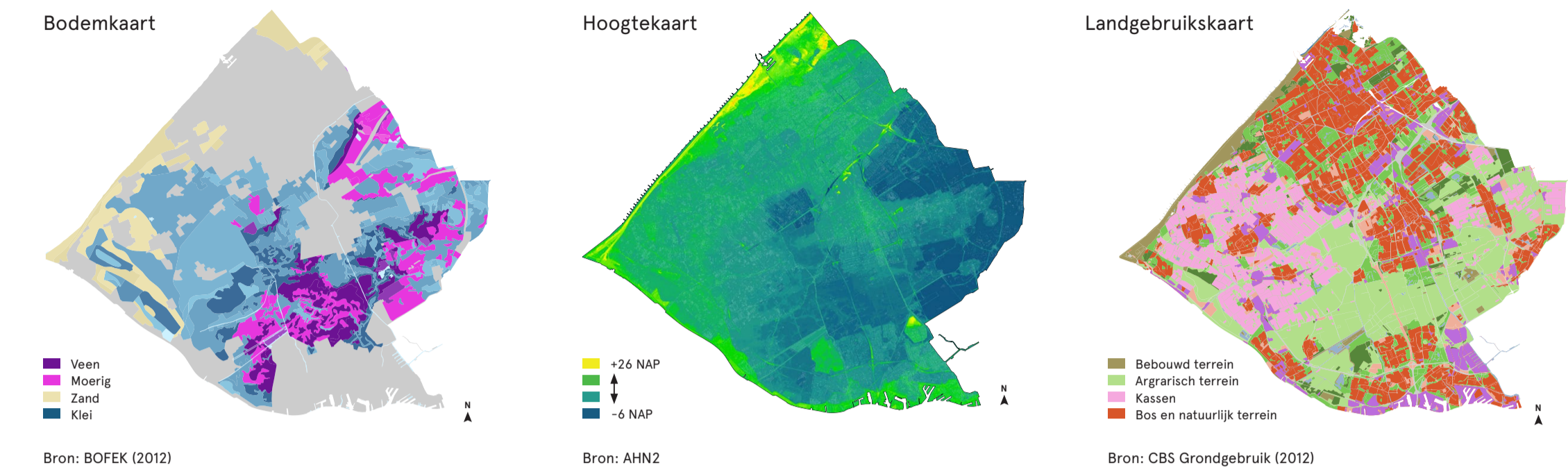

OVERSTROMINGSDIEPTE

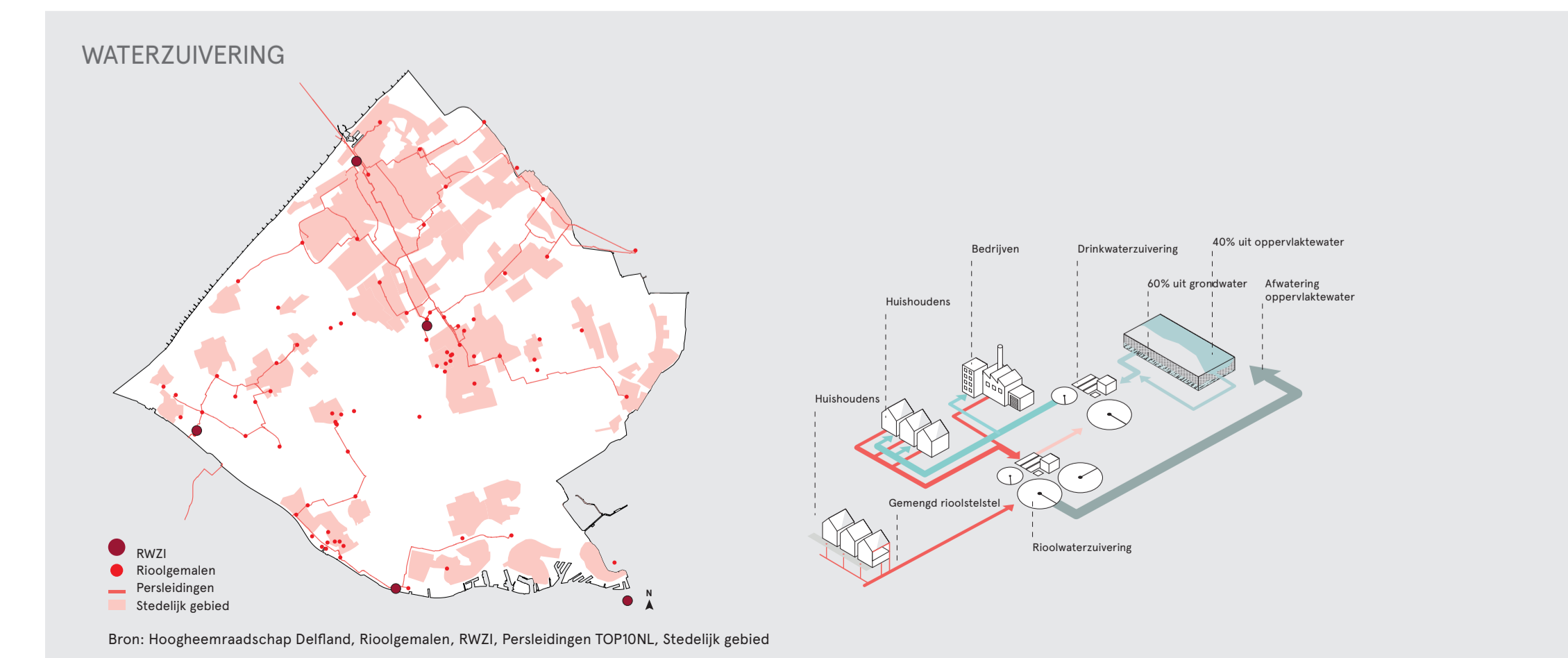
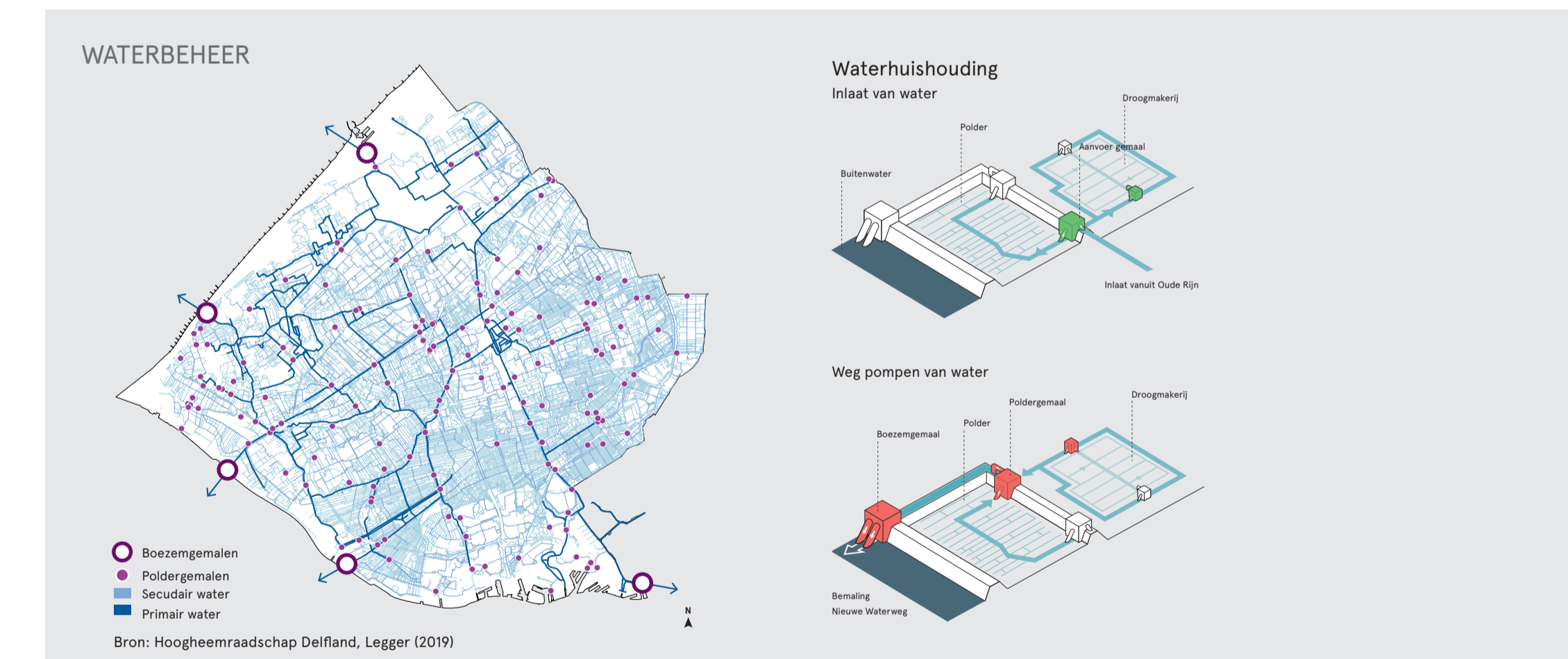
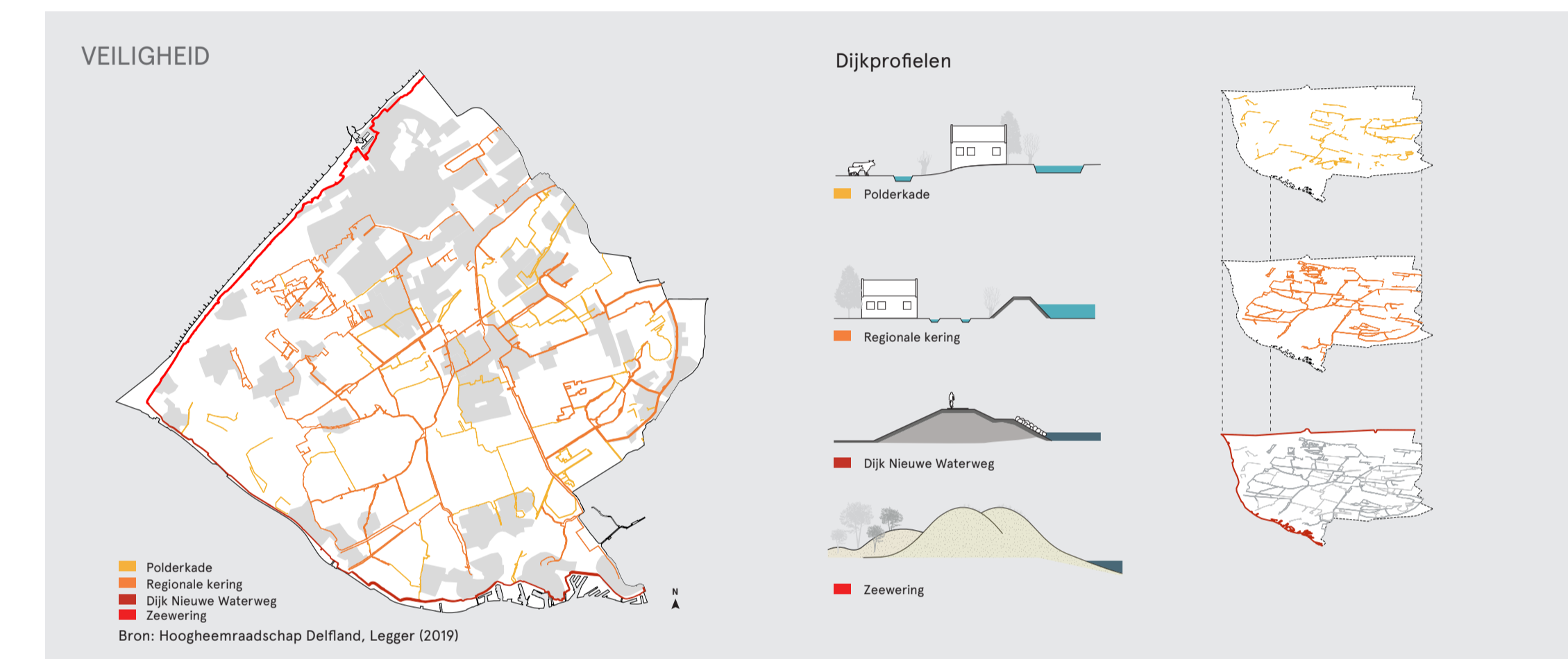

Van west naar oost worden de polders in het Hoogheemraadschap van Delfland steeds dieper. Waar in Den Haag en het Westland het land zonder dijken ca. 0.20m zal onderlopen, zal het land in de diepste droogmakerijen tot 5.00m onder water lopen.

LANDSCHAP VAN HET HOOGHEEMRAADSCHAP

OBJECTEN VAN HET HOOGHEEMRAADSCHAP

Bronnen: BOFEK 2012, AHN2, CBS Grondgebruik 2012, Legger HHD, HHD (Rioolgemaal, RWZI, Persleidingen) TOP10NL (Stedelijk gebied)